ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

[...]ם ביקורו של ד"ר קיסינג'ר מנתח פרשננו המדיני את המהלכים של מצרים, [...]עודיה, ירדן, „האירגון לשיחרור פלשתין", ארצות־הברית, ברית־המועצות וישראל

[...]ל עמדות בדראמה המזרח־תיכונית

מאת אריאל גינאי

[...]ע במזרח־התיכון אחרי ההלטות [...] דרבאט ובעת ביקורו של ד"ר [...]יר באיזור. הוא בעת־ובעונה־ [...] סבוך יותר וברור יותר משהיה [...]ם בעבר.

[...]הוא סבוך יותר, כי ביום קשה יו־ [...] לגלות מוצא כלשהו מהסבך; ו־ [...]ר יותר, כי עתה מתחילים להציג [...] הבעיות האמיתיות. והפעם כבר [...] שאין מדובר בשטח זה או אחר, [...] בעצם קיומה של ישראל, כמו גם [...]זה של ממלכת ירדן.

[...]לם, אף שהמצב מסובך במידה [...]מאוד, יתכן שאין הוא חסר־מוצא. [...] כל אחד מהשליטים הערביים ב־ [...]ת היו — וישנו גם עתה — מח־ [...]ת הערכות, שעשויה להיות להן [...]ות מכרעת על ההתפתחויות הד־ [...]ת. ננסה לקבוע, במידת האפ־ [...]שר, כוונות־אמת ותוכניות ממ־ [...] של המנהיגים הראשיים בדרא־ [...]מזרח־התיכון, מסתתרות מאחורי [...]מאות, ההחלטות וההצהרות.

[...]דאת: אינו נלהב [...]יבוב נוסף

[...] יחסיו הטובים עם קיסינג'ר [...]אי העובדה שהוא מבכר לשוחח [...] ארצות־הברית, לא תמך נשיא מצ־ [...] ברבאט באיסטרטגית השלום, כפי [...] שובה על־ידי שר־החוץ האמרי־ [...] מסתבר, כי על סאדאת הופעלו [...]ים חזקים מדי וכי הוא נכנע ל־ [...]ה הידועה היטב: „אני מנהיגכם, [...]ך עלי ללכת אחריכם".

[...]אין ספק, כי השפעה על התנהגותו [...]את היתה גם לעובדת פגישתו הד־ [...] עם מנהיג בריה"מ, ליאוניד בר־ [...]. בכל־זאת מתברר, כי סאדאת [...] לכוון התקדמות בחזית סיני [...]ת ישראלית באש"ם. כבעל־שיח [...]יר נגוד המערבית. או לכל הסדר [...] מצרים, אמר סאדאת, מוכנה בכל [...] לקבל כל שטח שתוכל לקבלו, מה־ [...]ע שאבדו לה. הוא הדגיש, ש־ [...]ה ורבאט לא נעלה את הדלת ל־ [...]ת מדיניות באיזור. יתר על כן, [...]מור הדגיש את תמיכתו במאמ־ [...] של ד"ר קיסינג'ר.

[...]אות עתה בעליל, שהנשיא סאדאת [...]להב לרעיון של סיבוב מלחמה [...] שעלול בהחלט למחוק בציבור [...]רי את החישגים הפסיכולוגיים של [...]ים הראשונים במלחמת יום־הכיפו־ [...] מה עוד שהוא מודע, ככל הגור־ [...] התוספים הנוראים, שמלחמה נו־ [...] תגרום לכלכלה המצרית, הכו־ [...] בלאו הכי.

[...]חת הסיבות שדחפו את סאדאת [...]ר ב„ארגון לשיחרור פלשתין" [...]ר הקמתה של ממשלה פלשתי־ [...]גולה, היא — הרצון להסיר מ־ [...] במידת האפשר, את עול הבעי־ [...] הפלשתינאית, תוך השארתם של [...]נים־אל־פנים עם ישראל...

[...]אלה איפוא השאלה, האם מסוגל [...] סאדאת ולחת עם ישראל, גם אם [...]שיך לדחות בתוקף כל משא־ [...] עם אש"ם. סאדאת רמז ש„כן", [...]ר המדובר — כך הוא אומר — [...]ת־כוחות נוספת, בנסיגת יש־ [...]ת נוספת. אבל, אם המדובר הוא [...]ר על השימוש בכוח, בהסדר [...] אי־מלחמה — כי אז, הוא מבהיר, [...]אשר לשוחח או לקבל רעיונות [...]ה, כל עוד לא יוחזרו לפלשתינאים [...] זכויותיהם הלאומיות והלגיטימיות". [...]ה: החלטות ועידת־רבאט, ואו־ [...] מיליארד דולר שהיא הקציבה [...]ת, בבאמתחן של „מדינות העי־ [...] הערביות, הגובלות בישראל, ו־ [...] בתוך של אש"ם — כל אלה [...]ו לדחוק את ישראל לנקוט [...] אי־החלטה עמדות ואי־ויתור [...] איסטרטגי, אלא אם כן תע־

ד"ר הנרי קיסינג'ר
המצב סבוך יותר — וברור יותר

שה מצרים, סעודיה, ויתורים מדיניים, שיקרבו את האיזור לשלום.

אלא שסאדאת אינו יכול לעשות מחווה כזאת, בשעה שישראל דוחה חד־משמעית כל מו"מ עם ערפאת ו־עם חבריו — כי מחוות כזאת תת־פרש כחוסר־עניין בגורלם של הפלש־תינאים וכבגידה „בעניין הערבי".

אנו רואים, איפוא, מה הבעייה הק־שה שעל קיסינג'ר לפותרה: לעבד הסדר חדש, צבאי, שלא יחייב כלל ל־גבי העתיד — כדי להשביע את רצונה של מצרים; ועם זאת, הסדר שיכלול גם גורמים מסויימים, לפחות, של רע־יון אי־הלוחמה (מבלי לפרט, בהכרח, שהמדובר בהצהרה רשמית על אי־לוחמה) — כדי להשביע, פחות או יו־תר, את רצונה של ישראל. הסכם כזה, כפי שאמר השר אהרון ידין, צריך להשתרע על תקופת־זמן ארוכה למדי, של לפחות שנה אחת, ולאפשר מעבר של סחורות ישראליות בתעלת־סואץ, שתיפתח מחדש לשיט בינלאומי.

יתכן שבשיא יוקרתו וכושרו יכול היה ד"ר קיסינג'ר לבצע את „מעשה־הכשפים" הזה. אולם, אחרי כשלונות לא מעטים, שהקשה שבהם היה בפיס־גת־רבאט, ואחרי ניצחון הדמוקרטים בבחירות בארה"ב, יתקשה קיסינג'ר מאוד לקדם הסכם כזה.

פייסל: מעוניין לחזק את ערפאת

הנשיא סאדאת יכול היה לעמוד בפני לחצו של אש"ם בוועידת רבאט — אילולא היה מלכה הזקן של סעו־דיה, פייסל, מעניק את תמיכתו בער־פאת. נגד חוסיין, בכך טיפח פייסל, למעשה, את מישחקה של ברית־המועצות במזרח־התיכון. בעוד שה־חדירה הסובייטית לאיזור זה מהווה סכנה חמורה לו עצמו, לפחות כמו „הסכנה הציונית".

את מניעי עמדתו יש לחפש הן בסיבות מדיניות פנימיות, הן בסי־בות של מדיניות אזורית. בתמכו באש"ם ובהתייצבו בראש התנועה למען לאומנות פלשתינאית, מקווה פייסל ומישטרו הפיאודלי להטביע על עצמם חותם של „פרוגרסיביות", ול־הרחיק בכך סכנות פנימיות, שעלולות לערער את המישטר.

אבל, עיקר תקוותו של המלך פייסל הוא, ככל הנראה, לחזק את מע־מדו של ערפאת, הנחשב בעיניו למתון, מול פלשתינאים ומנהיגים ערבים קי־צונים במיוחד. על־כל־פנים, פייסל רוצה במדינה פלשתינאית בראשותו של ערפאת, אך אין ספק שהוא מת־נגד, ובתוקף רב, למדינה כזאת ב־הנהגתו של אחד כמו ג'ורג' הבש למעלה.

עמדה זו של פייסל מדאיגה במיו־חד נוכח העובדה, שהמלך הסעודי היטיב מן־ההתם להבהיר לד"ר קיסינ־ג'ר את הטיעון ה„הגיוני" שלו בתחום זה. כלומר: דרושה הכרה דחופה ב־אש"ם, כדי להבטיח שאירגון פלשתי־נאי זה לא יפול לגמרי בידי קיצו־נים בלתי־אחראיים. ובתוצאה מכך — בידי הסובייטים. ומובן שפייסל מנופף שוב, כהרגלו, ברמזים בדבר הורדת מחיר הנפט. טיעון שעשוי להיות לו מישקל כלשהו לא רק על הממשל הרפובליקני, אלא אפילו על הקונגרס בעל הרוב הדמוקרטי הגדול, שנבחר עתה. בסיכומו של דבר, פייסל נשאר אויבה המסוכן, ובעל ההשפעה הגדולה ביותר, של ישראל.

חוסיין: מקווה שיבואו אליו

נראה שמלך ירדן בחר במדיניות הגרועה ביותר. מאחר ששליטי־ערב החליטו שהגדה המערבית תימסר ל־אש"ם, הרי הוא ינקוט צעדים כדי ל־נתק את קשריו עם הגדה, בתקווה שבמוקדם או במאוחר יבואו שליטי־ערב אליו, אחרי שיסכילו לדעת כי לא היה כל טעם ב„הענקת" הגדה ל־ערפאת, כי ישראל לא תישא ולא תיתן עם מנהיג של כנופית־מרצחים.

אין כל בטחון שמדיניות זו של חוסיין תעלה יפה. אבל קרוב מאוד לוודאי, שתפקידו של חוסיין, כמו גם של הממסד הירדני כולו, לא נסתיים — בתנאי שהמלך הירדני יידע להע־ביר למחנה שלו את כל הרוב ה־שקט הפלשתינאי, הפוחד מחבלה, מ־התהפוכות ומהמאבקים הפנימיים העקו־ביים־מדם, שיבואו בעיקבות תפיסת שלטון על־ידי המחבלים. שהיריבויות בתחום האידיאולוגי והאישי ידועות היטב.

ערפאת: מתחזה כלפי חוץ כ„מכובד"

מראהו אינו מעורר במיוחד אה־דה: פרצוף לא־מגולח, משקפיים כהים, שאין לדעת בדיוק מה הם מסתירים ואישיות מאוד לא־כריזמאטית. והנה, דווקא בהופעתו הדוחה הטעה אותנו ערפאת ואנו לא הערכנו אותו נכונה. שכן, עלה בידו לקיים מידה מסויימת של אחדות — או מה שנראה כאחדות — בתוך אש"ם; לקיים יחסים טובים עם ריאד, קהיר ומוסקבה; ועם כל זה להיות „האדון הגדול" של „ספטמבר השחור", בעוד שכלפי חוץ הוא מת־חזה כ„מכובד", ואנשים רבים בעולם אכן חושבים אותו ל„מכובד".

גישתו ה„מתונה" הזאת היא אשר רכשה לו, ועוד תרכוש לו בעתיד, תמיכה גוברת במערב. הוא אינו מדבר על זריקת היהודים לים, אפילו לא על חיסול מדינת־ישראל בכוח הנשק והח־לפתה במדינה פלשתינאית ערבית. הוא אומר שהתפתחות כזאת תחול ב־משך הזמן, כי הישראלים יקבלו אותה מרצונם. בסופו של דבר, שהרי זה גם האינטרס של היהודים — וזה סיג־נון שהמערב, שנלאה לשמוע על הב־עייה הפלשתינאית, רוצה להאזין לו.

קיסינג'ר: כושר־התמרון שלו מוגבל

בפני מזכיר־המדינה עומדת עתה בעייה מסובכת וחמורה ביותר. מדי־ניותה של ארצות־הברית באיזור זה היתה עד כה — לתמוך בעת־ובעונה־אחת במלך חוסיין ובישראל. והנה, באה ועידת רבאט וקיבלה את החל־

(סוף בעמוד 16)

הפחד מפני ההחלטה להחליט

הממשלה חוששת מההכרעות הנדרשות במשק

מאת דב גנחובסקי

הגניקה צעקה של היולדת, הגיריב הבצי וכאי אחרי אחרי העני — ולא כלום. קצה יוחה של המיילדת, שפנתה ליולדת בבריוניה: „בכה אי־אפשר להמשיך". „אני יודעת", השיבה היולדת, „אבל מאין ליקהים כוח?"

אין זה דימוי מחמיא במיוחד לממשלת ישראל. שסיימה את השבוע הכלכלי שתמול ב„לא" כפול: לא כהחליטים אף על מה שהובא לשולחן הדיונים; ולא דנים במה שכלל לא הועמד לדיון.

על כדר־היום היה סעיף אחד: קיצוצים בתקציב־המדינה. קיצוץ בן מיליארד, אולי, בתקציב השוטף. וקיצוץ כדי שליש בתביעות המשרדים לתקציב שנת־הכספים הבאה. מהו מיליארד ל"י שהם תבענו ל־60 מיליארד, שאף אלה לדעת האוצר יותר מדי. לגבי סעיף זה, אחרי דיון מנומק, הוחלט, כאמור, לדחות את ההחלטה. לגבי שאר הנושאים, כמחירי דלק וסובסידיות החשמל והסובסידיות וביטולן והגבלות אלה ואחרות על היבוא וכל שאר ההצעות, שהוטעמו ונלחשו והוצעו בימים האחרונים — „הוחלט", כי יש עוד זמן, לא בוער. ואפילו אם יתברר במוצאי־שבת, כי לא היה זה אלא מסך־עשן, נוח להעלאת מחירי־דלק, לא יהיה בכך כדי לשנות את העובדות היסודיות.

פחד מפני המלה „מיתון"

דחיות חוזרות־ונישנות אלה בקבלת החלטות כלכליות אינן משום שהממשלה סבורה, אולי, שהמצב הכלכלי אינו כה חמור, כפי שמתארים אותו בראש כל חוצות. להיפך. הממשלה יודעת, או לפחות חייבת לדעת, עד כמה התיאורים המקובלים חוטאים לאמת על צד ההמעטה. ולא על צד ההגזמה, אבל דווקא ידיעה ברורה זו עד כמה חמור המצב בשני התחומים העיקריים של המשק, בתחום האינפלציה ובתחום קופת מטבע־החוץ הריקה (ולכך יוסיף שר־האוצר תחום נוסף משלו. הוא קופת המדינה. הריקה גם מלירות ישראליות); זוא המרתיעה אותה מקבלת החלטות־סרק. ואילו את ההחלטה המתחייבת — מגו חוששת הממשלה ביותר.

אפשר בהחלט לקיים דיון מעמיק ויסודי, ולהחליט, למשל, להקפיץ את מחיר הסוכר משתי ל"י לק"ג למחיר הריאלי שלה, משהו בין חמש לשש ל"י — ולהחלטה אין ערך רב יותר, כאשר כבר בעוד חודשיים תבוא העלאה זו לביטוי מלא בתוספת־היוקר של ינואר 1975. אז צריך גם לדון בנושא הכאוב של תוספת־היוקר — ודיון זה מחייב בירור בנושאים כגון מס־ערך־מוסף ומדיניות השכר בכללותה בשנה הבאה. ולדיון מקיף וכולל איש אינו מוכן, עדיין, משום שהכל יודעים, היטב וללא ספק, לאיזו מסקנה הוא יוליך: למיתון.

הפחד הוא אפילו מפני עצם המלה „מיתון". כאשר אומרים כלכלני הממשלה ואנשי־עסקים גם־יחד, כי המשק זקוק ל„טיפול בהלם", למשל (וזהו אחד המו־נחים הנשמעים ביותר באחרונה בהקשר הכלכלי דווקא), אין הכוונה להלם חשמלי. פשוט, המצאנו עוד מונח כדי לטשטש בו את הוראת „מיתון". ולהיפך, מתנגדי המיתון טוענים ומסבירים, ללא הצטעצעות במונחים נרדפים, עד כמה הוא חמור, מסוכן, הרה־אסונות — תוך כדי ... של מירבי של האימה שהמלה „מיתון" כשלעצמה מטילה על שומעים, הזוכרים עוד את קודמו של המיתון הבא.

אבל מתסן התרופות, ובוודאי שמחסן הגלולות משככות־הכאבים — כבר ריקים. כל החישובים כבר נעשו שוב ושוב עד לזרא. אפילו עם ביטול מוחלט של יבוא המותרות, אפילו קיצוץ דראסטי בצריכת דלק וביבוא מזון ואף החיוני ביותר — לא יהיה בו כדי למלא, ולו במיקצת, את קופת מטבע־החוץ. לכך לא יועיל גם פיחות, כל עוד המשק נתון במצב של חימום־יתר כה גבוה. ומאידך, אמצעים כגון אלה יגבירו את קצב עליית המחירים, ויגדילו אף את הגרעון בת־קציב הממשלה.

ישנה תשובה אחת למצב־עניינים זה, בו המשק מיטלטל הלוך ושוב בין הגרעון החמור במאזן־התשלומים לבין האינפלציה: מיתון.

המירשם כתוב — התחימה איננה

אבל מיתון פירושו, בראש־ובראשונה, אבטלה, ולא אבטלה „דה־לוכס", בה שולחים מיספר פועלי־שטחים הביתה ויוצאים ידי חובה. אלא אבטלה כבדה וחמורה, כאשר שיעור־אבטלה של עשרת אחוזים פירושו למעלה ממאה אלף מובטלים במשק. גם אילמלא בעיות חוץ ובטחון המציקות לנו, גם אילולא המוראל הציבורי הירוד, גם אילמלא „פרשיות" למיניהן, שיעור כזה — וזהו שיעור־מיני־מום — אינו קל ל„עיכול" ולהסכמה. על־אחת־כמה־וכמה, כאשר הירידה למיתון חייבת לבוא בתקופת מתיחות מאין כמוה מבית ומחוץ.

משום כך, בעיקר משום כך, חלה ונעה ממשלת־ישראל כיולדת על המשבר בבואה להחליט. ברירות ואפשרויות כבר אין לרשותה. חוקי־הכלכלה עשו את שלהם. אך אם מדברים כבר על המוראל הציבורי, הרי שצריך ורצוי להזכיר לממשלה ולרשויותיה, כי ממשלה קיימת כדי למשול, ולא כדי לשבת על האובניים עד בוש. הדחיות למיניהן רק מגבירות את טעם הסיגולים של התרופה שעלינו — כולנו יחד — לבלוע. אנחנו יודעים זאת. המירשם כתוב. הממשלה מהססת לחתום עליו — ולוואי שלא נגיע למצב, בו נצטרך לבלוע את הגלולה גם ללא חתימה על המירשם.

הלוח הכפול · ידיעות אחרונות · הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד [...], טלפונים: מחלקת מודעות 611141, המחיר: יום חול: 2.90 ל"י למלה / יום ו': 3.13 [...]

לסוכנות ביטוח גדולה בתל־אביב
דרושה
מדפיסת פוליסות
בעלת נסיון רב בעבודה
לפנות (בשעות העבודה) לטל. 55194

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש
סגן מנהל מכירות וייצוא
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם בניהול מכירות
גיל עד 40
ידיעת השפה האנגלית על בוריה
השכלה אקדמאית ורקע טכני רצויים
בפרטים נא לפנות למר בן ארי
כימול כימיקלים בע"מ
טלפון 04—942051

מוסד כלכלי גדול, בתל־אביב
מחפש
ליחידת מחשב גדולה
מפעיל מנוסה
במערכת הפעלה DOS
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לכתוב לת.ד. 866, תל־אביב
עבור מס' 139
● סודיות מובטחת ●

למוסד חינוכי על־תיכוני בירושלים
דרוש
אחראי אחזקה
כישורים:
* ידע בתיקונים שונים
* נסיון באחזקת משק
* כושר ארגוני וניהול צוות עובדים.
דרגת השכר — י"א—י"ב של הדירוג האחיד.
* *
נא לפנות לת"ד 3578 ירושלים 91033 בצרוף תולדות חיים ונסיון בעבודה.

לחברת מבני תעשיה בע"מ
רחוב קרליבך 29, ת"א, טל. 283181
דרושים
1. **שני מהנדסי בנין מחוזיים**
לתפקידי תיאום ופיקוח.
(מחוז הצפון ומחוז הדרום).
2. מקום עבודה של מהנדס מחוז הצפון — נצרת עילית.
מקום עבודתו של מהנדס מחוז הדרום — ת"א.
3. תנאי העבודה ייקבעו לפי כשורי המו־עמדים.
4. נא לפנות בכתב בציון קורות חיים.

למפעל בהרצליה (אזור התעשיה)
דרושה
עובדת נשיונל
מנוסה למכונה 32/3
שעות העבודה 08.00—14.00
תנאים מצויינים למועמדת מתאימה.
טל. 938631 למנהל כח־אדם או בכתב ת.ד. 301 הרצליה.

למכון להכשרה ימית עכו דרושים
1. **כתבנית מנוסה**
עברית אנגלית להדפסת חוברות הדרכה. גיל 25—35.
2. **עובד מנוסה**
בשכפול ובטפול חוברות הדרכה, אחזקת מתקנים.
תנאי שכר יקבעו בהתאם לכישורים.
בדבר פרטים נא לפנות למכון להכשרה ימית, עכו, ת. ד. 44, טלפון 911016/7.

לחברה ציבורית גדולה בת"א
דרוש
עוזר גזבר
הכישורים: ידיעות בהנהלת חש־בונות ובהכנת תקציבים, נסיון בעבודה בנושאי כספים.
הדרגה תיקבע בהתאם לכישורים
סודיות מובטחת
בהצעות נא לפנות בכתב לת. ד. 33157 תל־אביב עבור מס. 853.

למפעל תעשייתי לתפירת קונפקציה
באיזור צפת
דרוש
גזרן/ מנהל עבודה
תיבדק אפשרות עזרה בדיור למועמדים מתאימים
השכר ייקבע בהתאם לכישורי המועמד
הצעות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי קודם נא להפנות עד ה־20.11.74 לת.ד. 7061 ת"א 61070 מס' (15) 141

לחברה גדולה בענף הרכב
דרוש
מחסנאי לחלקי חילוף
לפנות לטלפון מס' 258750 בין השעות 8—10 ואחה"צ בין 15.30—16.30.

למכון פארא־רפואי במרכז תל־אביב
דרושות:
* **אשה צעירה**
חייבת לחוות אינטליגנטית, בעלת הופעה נאה, סבלנית במגע עם קהל, מדברת עברית שוטפת.
* **מרכזנית**
ל־3 קוי חוץ.
8 שעות עבודה ביום.
מכון משקפי מגע
בן־יהודה 100 תל־אביב
בין 2.00—3.00 אחה"צ.

לקונצרן תעשייתי ארצי
דרושה
מזכירה למנכ"ל
בעלת נסיון רב בעבודה, שליטה מוחלטת בעברית כולל קורספונדנציה וכתבנות
רצויה שליטה באנגלית
מקום העבודה באזור תל־אביב
תנאים טובים למועמדת המתאימה.
נא לפנות בצירוף פרטים מלאים לת.ד. 32028 תל־אביב ולציין ע"ג המעטפה: „אישית למנכ"ל"

למפעל מתכת בתל־אביב
דרושים לעבודה קבועה
* **כווני אוטומטים**
למכונות אינדקס
למשמרת שניה
* **חרטים ומשחיזנים**
* **עובדי ייצור**
* **עובד ונער**
למכירת חלקי חילוף לרכב
* **מנהל/ת חשבונות**
להכנת שכר וקופה
התחלת העבודה מיידית
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לפנות בשעות העבודה א. קוספר בע"מ רח' תושיה 22 ת"א, טל. 33108, 32176

למוסד ציבורי באזור רחובות
דרוש
מפקח בנין
בעל נסיון של 5 שנים בפקוח
(בא בחשבון גם פנסיונר)
בהצעות נא לפנות לטלפון 948205 בשעות העבודה, 0700—14.00

לחברת „מן"
אזור תעשייה עכו
דרושה
פקידה כללית
עדיפות תנתן לבעלת נסיון בניהול כרטסת מלאי
המעוניינות תפנינה בכתב בציון פרטים לשם קביעת מועד לראיון, לכתובת הנ"ל למר ישראל.

דרושה
כתבנית עברית
מעולה
לפנות:
משרד עו"ד יעקב סלומון, ליפשיץ ושות' שד' המגינים 64, חיפה, טלפון 535231

לחברת מיכשור ובקרה תעשיתיים
דרושים:
1. **מהנדס/הנדסאי מזוג אויר,**
בקיא במערכות בקרה.
2. **הנדסאי אלקטרוניקה**
לשרות מכשירי בקרה תעשייתיים. רצוי בעל ידיעה טובה במערכות אנלוגיות.
3. **טכנאי טלפרינטר,**
עם רקע באלקטרוניקה.
4. **מחסנאי פקיד טכני,**
לנהול מחסן מכירות ציוד בקרה לקירור, מזוג אויר ולתעשיה.
נא לפנות עם פרטים מלאים לת. ד. 36005 ת"א.

לאמקור בע"מ
דרושים
★ **מנהל־חשבונות עצמאי**
רצוי נסיון בהנהלת־חשבונות תעשייתית
★ **מפעילה למכונה להנהלת חשבונות**
מסוג אקומט־קונטיננטל, או נשיונל
★ **עוזרת למנהל־חשבונות**
על המעוניינים לפנות לאמקור בע"מ, רחוב גבורי ישראל 98, תל־אביב בשעות העבודה, או להתקשר טלפונית למספר [...]
לשם קביעת ראיון.
סודיות מובטחת

לחברה תעשייתית גדולה בענף הבניה
דרושים
1. **אחראי**
לטיפול בחשבונות של לקוחות
בעל נסיון וידע בנושא [...]
2. **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג'
לטיפול בחשבונות לקוחות
תנאים טובים למועמד המתאים
מקום העבודה: רמת־גן
בדבר פרטים לפנות לת.ד. 1719 ר"ג או טל. 727406 לאורי

לחברת יעוץ בינלאומית
דרוש
אחראי לפרויקט הקשור בענף הבניה בתחום [...]
מהנדסים או טכנאים בכירים
בעלי נסיון בענף זה, דוברי אנגלית [...] או פורטוגזית
המעוניינים מתבקשים לכתוב בכתב־יד נתונים אישיים ונסיון קודם לתיבת דאר [...] תל־אביב עבור מהנדס

לחברה קבלנית גדולה
דרושה
מזכירה עצמאית
בעלת נסיון עם השכלה תיכונית [...] ידיעה טובה בהדפסה בעברית
לפנות בכתב יד לת.ד. 16411 [...]

נציבות שרות המדינה
מודיעה כי
למשרד הבריאות
דרושה באופן דחוף
מילדת
מוכרת על ידי משרד הבריאות
מקום העבודה — מרפאה [...] קריית שמונה.
למועמדת יינתנו תנאים מיוחדים
בדבר פרטים נא לפנות [...] במשרד הבריאות בירושלים, [...] טלפון 02—38212 שלוחה 253.

למפעל תעשייתי גדול
המעסיק כ־600 איש
באיזור באר־שבע
דרוש
מנהל כח אדם
רציני
בעל נסיון של 3 שנים לפחות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4050 תל־אביב
למתאימים תנאים [...]
סודיות מובטחת

אהרן שנויר — זו דעתי

רבין, אנא, דבר עם בגין!

המדינה שרויה לא רק במצב כלכלי קשה. אלא גם במצב־רוח קשה. לא די בכך שרזרבות־המטבע מידלדלות והולכות, שהאיום במל־חמה נוספת נעשה מוחשי יותר, שממשלות ארצות העולם מחזרות אחרי ערביי־הנפט על חשבון יש־ראל, שהאו"ם מעניק הכרה רשמית באש"פ. לא די בכל אלה — והנה מלאה הארץ מחדלים, ההולכים ומאפילים על כל הטוב שבה.

לא נעים לחזור על אימרות נדושות, אבל בכל־זאת: העולם כולו נגדנו... אנו מוקפים אויבים הרוצים להשמידנו... והקדוש־ברוך־הוא היה רוצה להצילנו מידם, אבל אנחנו לא עוזרים לו.

ועוד אימרה נדושה: בכוחות משותפים אפשר להתגבר על סכנות. אבל, אנחנו מסוכסכים ומפורדים, מסוכ־סכים ושונאים. כאילו הכל שפיר.

• • •

מכל צד נשמעות קריאות להקמת ממשלת־חירום לאומית. מנהיגים בצמרת המערך מצביעים קו־לית בעדה. הליכוד — מוכן. המפד"ל רוצה בה. אפילו בליע מעוניים להביע דעות בעד. גם אישים שאינם מזוהים הזדהות מחייבת עם מיפ־לגות סבורים, שכוחו של העם יהיה באיחוד.

אנחנו מתמלאים התרגשות לכל ידיעה, מבוססת או לא, על פגישה חשאית של מדינאי ישראלי עם מדינאי ערבי. אנחנו מחייבים פגישות כאלה. גולדה הכריזה בשעתה, כי היא מוכנה אפילו לנסוע לקהיר, אם יהיה סאדאת מוכן להיפגש איתה.

אבל רבין אינו מביע אפילו רצון להיפגש עם בגין, כדי לשוחח על אפשרות של שיתוף־פעולה בהנהגת המדינה.

• • •

יאמרו אשר יאמרו על קיסינג'ר, תכונה אחת שלו תיכנס ללא־ספק להיסטוריה: הרצון לנסות ו־להזיז דברים על־ידי פגישות אישיות, אפילו עם יריבים.

נכון, היה לנו נסיון מר עם ממשלת־הליכוד, שקמה לאחר מלחמת ששת הימים. אומנם, בתקופת קיומה הקצר היא היתה יעילה, נרקמו בה יחסים קורקטיים מבחינה אישית, בגין זכה אפילו מצד יריביו בתואר "הג'נטלמן של הכנסת", אבל ברגע שהועלו הצעות מדיניות, שנגדו את הש־קפת גח"ל — קמו אלה והרסו את הליכוד.

היתה זו, כמובן, טעות, שכן מאז ועד היום — עם גח"ל בממשלה או בלי גח"ל — לא נשתנה דבר ביחסינו עם מדינות־ערב, והליכוד המעשי יכול היה להימשך ברוח טובה עד היום הזה, ואולי היה בכוחו גם להפיג את רוח השאננות, שגרמה למחדלי יום־הכיפורים.

ברור ששותפות כזו שהיתה — אין לה זכות קיום. לא ייתכן שאחד השותפים יתנה את הצטר־פותו בכפיית דעותיו על הצד השני, ואם לא יצליח בכך — יפרוש. השותפות חייבת להימשך ברוח קונסטרוקטיבית, כל עוד אפשר למצות את מירב האפשרויות למכנה־משותף בין ה־שותפים.

מתנגדי הליכוד מזכירים פרשה זו כאחד הגורמים להתנגדותם לממשלת־חירום. אך כשם שהיתה זו אז טעות מצד גח"ל לפרוש בטריקת־דלת, כן טעות היא היום מצד המערך להימנע מגישושים שיאפשרו אחוה, במצב חדש, והמחסור שנוצר, ללכד את העם.

• • •

אילו קוימו מגעים, גלויים או חשאיים, בין שרי המערך ומנהיגי הליכוד, שכתוצאה מהם היה מסתבר שאין הצדדים מסוגלים להגיע למכנה־משותף על ניהול מערכות ישראל, אפשר היה להבין את ההתנגדות והחריפות מצד גורמים מסוי־מים בממשלה ובכנסת. אבל: מגעי־גישוש כאלה, נוסח קיסינג'ר, אפילו אינם מתקיימים!

ייתכן שבאמת אין כל אפשרות להביא לתיאום בין השקפות שני הצדדים. ייתכן שהפער באמת עמוק מכפי שחושבים תומכי ממשלת־הליכוד. אבל רבין היה זוכה להערכה רבה, אילו הסכים לפתוח בדו־שיח עם מנהיגי הליכוד. אולי, בכל־זאת היה הדבר מביא לכך שכל העם יתייצב מ־אחוריו כראש־ממשלה. לעם היה זה לבטח מוסיף בריאות ומוראל גבוה.

אם יתנהל דו־שיח כזה, וברוח טובה, כשלא טובת המפלגה לעיני המתדיינים, אלא טובת ה־מדינה כולה, ואפילו לא יביא כפועל את הליכוד המיוחל — הוא יתרום להפגת השינ־אה, ההולכת ונובעת בגין חוסר קומוניקציה בין הצדדים.

הגיע הזמן שהיהודים, הנתונים באותה קלחת רותחת, לפחות ישוחחו אלה עם אלה. כבודו של שום אדם לא נפגע עדיין מרצונו לשוחח עם יריבו, להיפך.

ישעיהו בן־פורת

כך מתבזבזים משאבי האומה

למרות שנקלענו לסבך מדיני־בטחוני חמור, אנו ממשיכים לעסוק בליבוי יצרים, בריב ובמדון ✡ ממשלה רחבה, בהשתתפות כל המפלגות הציוניות, תביא להגברת אמינותה בעיני העם והעולם, לאיחוד פנימי, ולהתלכדות התפוצות סביב ישראל

יש בעיתים אלה יותר חמורים וראויים להאדיר בהם, כאשר מדברים על גורל המדינה, מאשר ישי החוץ הצרפתי שביקר אצלנו בשבוע שעבר. אף על פי כן, ובלי כל קשר עם השאלה באיזו מידה היא אוהד או עוין לישראל, מן הדין לתת את הדעת על הערה, קולעת וחמורה, שיצאה מפיו של מר ז'אן סובניארג. ספק בינו לבין עצמו, ספק באוזני אחד מאנשי המשלחת שליוו אותו, בערב־שבת, לבינופר, הוא הסביר: "מה שמדהים ומזעזע אותי יותר מכל, אחרי שעות של שיחות עם מארחי, הוא להיווכח עד כמה הישראלים רחו־קים מלהיות מודעים להחמרת מצבם".

הערתו של האורח מצרפת עשתה לה, תוך שעות ספורות, כנפיים. היא פשטה בו בלילה בקרב חבורת הכתבים שבאו איתו מפאריז. לא היה אחד מבין העיתונאים, כולל אלה שאהדתם לישראל גלויה וידועה, שלשמע הערת השר לא הניד בראשו לאות הסכמה. היו שם מומחים מפורסמים לענייני המזרח־התיכון, והיו גם כאלה שגילו את המציאות הישראלית בפעם הראשונה. אך אלה גם אלה היו, כתום סיור של פחות משבוע בישראל, תמימי־דעה בדבר אחד: גורל המדינה היהודית שוב מוטל על כפות המאזניים, כמו לפני 26 שנים. אבל הישראלים אינם מודעים לדבר.

כך הפכה הערתו של מר סובניארג, שמיצתה את התחושה המשותפת לחבורה הצרפתית כולה, למעין קונצנזוס בתודעתם של האורחים־לשעה, ערב שובם לארצם.

המטרה לא השתנתה

אסור להפריז בהערכת ההתרשמות החמורה של שר אחד ומספר כתבים מצרפת. כשם שאין מקום להיתפס לנטייה, הקיימת לא רק אצלם, לסוג זה של דרמטיזציה. מה גם שההערה האמורה, בפיו של שר החוץ הצרפתי, נובעת בלי ספק, במידה זו או אחרת, מהשקפתו המדינית הידועה. ונאמרה בנימה דומה לזו שציינה את דברי הנשיא ז'יסקאר ד'אסטן, שהתנבא בפאריז בלשון "מסע־צלב מוסלמי" העלול, לדעתו, להתרגש על ישראל. בכלות הכל, המציאות שלנו, והנסיבות המדיניות והצבאיות במזרח־התיכון, לא חופפות בדיוק את החזות השחורה המצטיירת, אולי בתום־לב, בעיני משקיפים באירופה.

אף על פי כן, כאמור לעיל, כדאי להרהר בדברים ולהתבונן סביבנו ועל עצמנו בעיניים קצת יותר מפוכחות. גם מי שאיננו רואה בעיני רוחו קטסטרופות המתרגשות ובאות, חייב להודות שישראל נקלעה, בכל המובנים, למצב מאד קשה, כשהאופק נראה אטום, והמוצא המיוחל בוודאי שאיננו מונח על כף היד.

הבעיות בתחומי המדיניות, הביטחון, הכלכלה והחברה הן כה ידועות ונדושות, עד שמיותר, לצורך דיון במסקנות אחדות, להעלותן גירה ולדוש בהן מחדש. הכל אצלנו מדברים על ה"מצב", ואין איש שאיננו יודע במה דברים אמורים. החל ב־רבאט וגמור באינפלציה ובכלכלה המתמוטטת. אופטימיסטים מושבעים, אליהם הצטרפו בזמן האחרון פרשנים ופרופסורים שהעידו בעבר על יותר מפוכחות, מנסים במאמצים על־אנושיים להסיק מרבאט את המסקנה המדומה. כאילו דווקא שם נפתח פתח להתמודדות מדינית ישראלית־פלשתינאית, ממנה עתידים לצמוח הברכה והשלום. אולם רבאט, המסמלת את כניעת העולם הערבי לאש"ף וליאסר ערפאת, לא היתה אלא המשך ישיר לוועידת חרטום. בשינויים־מה של הטאקטיקה המוס־כמת כדי לקרב יעד איסטרטגי ישן: חיסול מדינת ישראל.

אין שום הבדל, מבחינתנו, אם היעד, בעיני חלק ממשתתפי רבאט, משמעותו "רק" מדיני, או, בעיני האחרים, סופי וסופי. כדי להגיע אל המטרה הנכספת, הוחלט שם — כדברי שר ישראלי מפוכח אחד — על דרך "כשרה" ומומלצת, לעומת דרך "לא־כשרה" ופסולה. לשאת ולתת עם ישראל, במיסגרת צבאית, נוסח שיחות ההפרדה, כדי לנגוס עוד שטח ולכפות עלינו נסיגות נוספות — זה "כשר"; זה משרת את המטרה, ומקרב את היעד. אבל לשאת ולתת עם ישראל במובן מדיני ובקונטקסט דיפלומטי, אפילו תיקוד נשאר אותו יעד עצמו, ר"ל נסיגות נוספות — זה פסול, משום שמו"מ זה מקפל בתוכו או עלול להתפרש כהכרה והשלמה עם עובדת קיומה של ישראל.

זה ה"תפריט" — והוא כתוב שחור־על־גבי־לבן בהחלטות רבאט גופן. כך הן גם מתפרשות בעתונות הערבית, ובנאומי מנהיגי ערב, אחרי הוועידה. רק מי שעיניו טחו מראות דברים כהוויתם מסוגל להתפתות לפירושים אחרים, קודרים פחות, יותר ורודים. לצערנו הרב, מי שמחזיק בפירושים מן הסוג הזה, הגדרת הצרפתים בדבר אי־מודעותנו למצב חלה עליו.

דרוש משטר חירום

אך מותר וצריך להרחיק לכת. יהיה זה עוול ואיוולת להאשים את ממשלת ישראל הנוכחית באותה מידה של אי־מודעות המציינת, כאמור, חוגים מסויימים המסרבים בתוקף לראות את המציאות אחרי ועידת רבאט ולהבין את משמעותה החמורה. עד כמה שדעותיהם באו לידי ביטוי בדיון המדיני שנערך השבוע בכנסת, רוב השרים יודעים היטב מה קרה ברבאט, וחשים לא פחות מה עלול להתרחש באיזורנו בזמן הקרוב. יש מי מהם שאמר השבוע, בעניין זה, דברים מפורשים; ויש מי שניסה להסוות את תחושתו בנוסחאות מעורפלות. מכל מקום נראה, כי בהזדמנות זו של הדיון המדיני, איש מבין כל אנשי ההנהגה לא הוליך שולל את דעת־הקהל.

אף על פי כן אנו עדים, גם עכשיו, לתופעה המדהימה שההנהגה האחראית לביטחון המדינה ולקיומה טרם הסיקה את המסקנה הדרושה. לאור התמוטטות הכלכלה יש סוף־סוף סימנים המעידים על כוונת הממשלה להכניס את המדינה למשטר חירום. לעומת זאת, אין שום סימנים להכרת ההנהגה שהגיעה השעה להכריז על שעת חירום מן הבחינה המדינית־ביטחונית. דווקא בעניין זה, הנוגע לא פחות ולא יותר מאשר לעצם קיום המדינה, הכל מתנהל כתמול שלשום.

אומנם, נשמעו, פה ושם, גם קולות [...] ח"כ הלל זיידל, מן הליברלים העצמאיים [...] אומץ־לב ושיגר מכתב לראש הממשלה בו [...] במרצת לחקים לאלתר ממשלת חירום לאומית, [...] עיריית חיפה, יוסף אלמוגי, השמיע בשבוע [...] דומה. כך, עשו חבורת חברי־כנסת מ[...] העבודה, ביוזמת ח"כ מרדכי בן־פורת, [...] "אחגר" בראשות יוסף גבן פנה אל [...] בדרישה לממשלת חירום. שמואל תמיר [...] אל שרון, ד"ר ורהפטיג ומפד"ל [...] מסוגו של מאיר עמית. אמרו גם הם, [...] שהיה מוכן לשמוע, שאין מוצא, בשעה זו, [...] כינון ממשלה רחבה, בהשתתפות כל [...] הציוניות. ואולם בהעדר הד ציבורי רחב, [...] תאלם המצויין בעניין זה את ההנהגה [...] והקובעת — ר"ל ראש הממשלה, שר [...] של החוץ — הקולות שנשמעו השבוע שוב [...] במידבר.

רק פתי יאמין, כי בכינון ממשלה רחבה [...] השתתפות הליכוד על כל חלקיו, צפון [...] לחתרת הסבך המדיני־ביטחוני אליו נקלענו. [...] ממשלת חירום לאומית מסוגלת להשיג, [...] כינונה, שלושה יעדים שחשיבותם ומישקלם [...] שעה זו, אולי מכריעים:

● הגברת האמון בממשלה, וחיזוק אמינותה [...] ני העם והעולם;

● התלכדות התפוצות סביב ישראל וה[...] ומתן תוקף מוסרי לדרישותנו, כלפי יהדות [...] להתגייס ולעמוד לימיננו;

● תרומה קובעת לאיחוד הפנימי ולחיזוק [...] רות, תוך נסיון מודע לשתק ויכוחים [...] המרבים פילוג ושינאה הדדית, ומיצוי היכולת [...] צי ההכרחי, בתוך הממשלה.

שיקולים אפלים ופסולים

[...] תעיות, במצב הקיים, זועק לשמיים. [...] זה, העלול לעמוד בעתיד הקרוב בפני [...] המחודש להגן על עצם קיומו, מבזבז את [...] הלאומיים בליבוי יצרים, בביקורת הדדית, [...] ומדון, מעל כל תכונות הציבוריות. בראש [...] הזה עומדים כיום מספר אישים, כמו ראש [...] שלה ושר הביטחון, המוכנים להודות, ולא [...] שצריך לכונן ממשלת חירום. ואף על פי כן [...] לא זו. אחד חושש מפני תגובת אחרים מבין [...] למפלגה. שני שוקל מה יקרה באגף השמאלי [...] הליכוד יוזמן להצטרף לממשלה. שלישי [...] בסומבי על העדר "פורמולה" מדינית [...] שתאפשר את הרחבת הממשלה. ורביעי [...] שיקולים של "כיסאות".

במקום בו אנו עומדים היום — ולוואי [...] הדברים יתבדו — אין מקום לשיקולים [...] הסוג הנזכר. אין עוד כל משמעות למושגים [...] "יונים" ו"ניצים". הוויכוח אינו על עוד [...] ושעל שם או אף לא שעל אחר. הוויכוח [...] שוב, כמו בתחילה, על קיומה של מדינה יהודית.

סביב המשימה של שמירת הקיום היהודי, [...] בוני והחופשי, חייבים להתלכד כל הכוחות [...] רת הציונות הרותחת על דגלם. לפחות בעניין [...] ישראל חייבת עכשיו לדבר בקול אחד [...] באוזני העולם. כל שאר הוויכוחים אפשר [...] לנהל או בפנים, בתוך ממשלה רחבה. או [...] למועד יותר מאוחר, אחרי עבור הזעם.

אל נהיה תמימים, ואל נשלה את עצמנו [...] זיות שאין להן אחיזה במציאות: הזעם [...] שוב בפתח.

נותרו 4 ימים להגרלת מגן דוד אדום

רכוש כרטיס עוד היום

קורסים למעסיסטים(יות)

יפתחו ב־28.11.74
כתות בוקר וערב
● בהנהלת מר ג. גולדמן
● הרצאות מקצועיות מפי רופאים
● תעודות למעסיסטים(ות)

בי"ס למעסיסטים(יות) ת"א שד' קק"ל 85 טל. 225329

הודעה לבעלי רכב פרטי !!!

מבצע החודש בהנחות גדולות

נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב — מודיעה על

מכירה ישירה מהיצרן לצרכן

של **ציפויים למושבי רכב**

מבד מגבת סטרץ'

לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל

ובנוסף יוענק שי חינם — ציפוי להגה

✱ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✱ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✱ ציפויי חן בצבעים יציבים ומרהיבים
✱ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות.

"לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל, ת"א, נשיונל אטלנטיק,

רח' מטלון 61 (קודם רח' מרכז מסחרי)

(5 בניינים מזרחה מרחוב העליה), בימים א'—ה' בין השעות 9.00—19.00 בימי שישי עד 13.00.

בחיפה: אמרים בע"מ, רחוב המגינים 60א', פתוח מ־7.30—16.00.
באשדוד: "לה־כבי", מרכז מסחרי 62א', פתוח: מ־8—13, ומ־16—19.

[שבעה] חודשים חלפו מאז הגישה ועדת־אגרנט את הדו"ח החלקי שלה, אך —

השינויים בתהליך גיבוש הערכות המודיעין — עדיין לא בוצעו

מאת **יעקב ברוז**

שר־ההגנה לשעבר מק־נמארה
מעשת האיוולת במיפרץ־החזירים

[...]ה הגדולה על הטעות בדע־כת [...]קיות, שאיפשרה התקפת־פתע עינינו [...] ויום־הכיפורים, נשארה, גם ב־[...] של למעלה כשנה, ללא פת־[...]. עתה, מקץ 13 חודש, עדיין קשה [...] כיצד יכלו העוסקים בדבר להיות [...] עיוורים ולא להבחין בהכנות לקרב, [...] לנגד עיניהם ממש, ואטומים כלי־[...] כדי ביטולן במחייר של הידיעות [...]היות ושונות, שהצטברו בעוד מועד [...] שלהם, בדבר כוונת האויב ליזום [...]ת צבאית נגדנו.

[...] "איך יכולנו להיות כה טפשים!" — [...] הנשיא קנדי, אחרי הכישלון במפרץ־[...]החזירים באפריל 1961. היה זה אחרי ה־[...] המוסל להפיל את המישטר בקובה [...] הנחתת 1400 פליטים קובאניים, [...] של פידל קאסטרו. הפעולה אור־[...] סוכנות־המודיעין המרכזית (סי. [...]), בראשותו של אלן דאלס. תיכ־[...] התכונות נושא לדיונים מפור־[...] בנוכחות שמונים הימים, שחלפו בין [...] של ג'ון קנדי להוראתו הרמה לבין [...] פלישת־הנפל. דיונים אלה נערכו ב־[...] צוות סגור, שהיה אחד הטובים ביותר [...] אלה, שניהלו אי־פעם את ענייניה [...] של ארצות־הברית.

[...] על הנשיא ועל ראש הסי.איי.אי., [...] גם אישים כשר־ההגנה רוברט [...], מזכיר־המדינה דין ראסק, שר־[...] דאגלס דילון, שר־המשפטים רוברט [...] הנשיא מק־ג'ורג' בנדי וארתור [...]. ארוך רמתם האינטלקטואלית ה־[...]. הם הסתבכו במעשה־איוולת — [...] מפרץ־החזירים — שכדוגמתו לא [...] בידי ממשלה אמריקנית כלשהי. [...] כיצד יכלו אנשים כה מוכשרים [...] לשלושה חודשים בעניין רצי־[...] ולצעוד, כבטרגדיה יוונית, לכש־[...] נמוח ובלתי־נמנע.

[...] צוות, כמעט זהה בהרכבו, גבר [...] שנה וחצי, בהצלחה רבה, על אחד [...] המסוכנים ביותר שהתחוללו אח־[...] מלחמת־העולם השנייה, כרוך אף הוא [...] של פידל קאסטרו, היה זה המשבר [...] באוקטובר 1962, עת התברר, כי [...] הסובייטית הכניסה טילים נושאים [...] גרעיניים לקובה ויצרה איום [...] על ארצות־הברית.

"מחלת הקונסנסוס"

[...] המקרים גם יחד וכן פרשיות אח־[...] — כשלונות כגון התקפת־הפתע ה־[...] על פרל־הרבור, התסלמה במלחמת [...] ולאחר־מכן בווייטנאם והצלחות [...] וביצועה של תוכנית־מרשל, [...] מלחמת־העולם השנייה — שימשו [...] למחקר פסיכולוגי־מדיני מעניין על [...] גיבוש הערכות ועל תהליכי קבלת [...] בצוותים סגורים. הפסיכולוג ה־[...] אירווינג ג'ניס סיכם את תוצאות [...] בספר, שהשם המתאים ביותר, ש־[...] לתת לו בעברית, הוא "מחלת ה־[...]נסוס" (Victims of Groupthink) [...]. במונח "מחלת־קונסנסוס" הכוונה [...] ספר־התכונות, שעלולה להתפתח [...] צוות אכסקלוסיבי, יהיה הרכבו ה־[...] מובחר ומעולה כאשר יהיה. הדבר [...] לקרות שעה שחבירת חבריו לאח־[...] גוברת על שאיפתם להעריך [...] מציאותי את הברירות הפתוחות [...] במצב נתון, שעליהם לטפל בו.

[...] קבוצתי כזה יכול לאחוז חולף [...] כלכבי. ראינו שאותו צוות שנכשל [...] פלישת־הנפל לקובה, הצטיין לאחר־מכן [...] יעיל של משבר הטילים הסובייטי.

[...] סימניו של תופעה זו הוא בכך, [...] חברנו במיספר קטן — שתיים, [...] אותה — של ברירות אפשריות, [...] או להתגוויות־מדיניות — [...] מסוכן מכוון לשמוע דעותיהם של [...] המסוגלים לספק ניתוחים מאוזנים. [...] הערכותיהם, או מגבלותיהן של [...], או של פעולות אלטרנטיביות. [...] צוות נוהגים בסלקטיביות לגבי מי־[...] השקפות של אנשים שמחוץ ל־[...]. הם מגלים עניין רק בעובדות [...] המאשרות הערכתם ודוחים כל מה [...] אותה.

[...] פרשת מפרץ־החזירים לא שותפו, ל־[...], עובדי המחקר של סוכנות־המודיעין [...], אלן דאלס הפעיל בעניין זה רק [...] המבצעים המיוחדים ולא שאל [...] של המומחים לענייני קובה [...]. הוא הדין לגבי המודיעין של מחלקת המדינה — אנשיה, לא שותפו, הערכותיהם לא נלקחו בחשבון בעת ההכ־נות. כאשר, זמן־מה לפני התחלת המיב־צע, התפרסמו בעתונות ארצות־הברית ידיעות על הכנות לפלישה לקובה, העדיפו הנשיא קנדי ועוזריו להתעלם מהן.

בלימת ביקורת

תסמינות הנוספים של מחלת הקונסנ־סוס היא אמונתם של אלה שלקו בה, כי הם שותפים לחבורה חזקה של אנשים טובים ויעילים, שסופם להצליח במשימתם, בעוד שיריביהם חלשים, טפשים, בלתי־מוצלחים. קאסטרו, למשל, הוערך כמנהיג חלש, היסטרי ושוטה, אשר צבאו נוטה לנטוש אותו. יתרה מזו — הצוות האמ־ריקני התעלם מהעובדה הפשוטה, שצבאו של קאסטרו מנה 200 אלף חייל ואילו ה־כוח הפולש — 1400 פליטים קובאניים בסך־הכל. טעות דומה בהערכה היתה בין גורמי האסון בפרל הרבור ב־1941. מפקדי־הצי לא האמינו, כי מעצמה "מדרגה שלי־שית" כיפאן תעז להתקיף את הענק האמ־ריקני.

בלימת ביקורת והשגות על אחרות־הדעות שנוצרה בצוות סגור הינה מאותו־תיה של מחלת הקונסנסוס אף היא. בפרשת מפרץ־החזירים נבלמו הדעות, שעמדו ב־סתירה לקו שנקבע. כך, למשל, לחץ רו־ברט קנדי על ארתור שלזינגר, שלא ישמיע באוזני הנשיא את ספקותיו בעניין ה־מיבצע המתוכנן. שר־החוץ דין ראסק לא העביר לנשיא ולחבר עוזריו תזכיר שנכ־תב בידי צ'סטר בולס, סגן שר־החוץ, ש־שלל את התוכנית מכל וכל.

המעיין בדו"ח חלקי של ועדת־אגרנט, בפרק הדן בכשלון הערכת המודיעין, יכול בנקל לגלות סימנים מובהקים ל"מחלת הקונסנסוס". הברירה היחידה שנראתה ל־עוסקים בהערכה היתה זו שנתבססה על "הקונספציה" הידועה. הם התעלמו מכל ידיעה, שהיה בה כדי לערער את יסודותיה.

על־פי אותה "קונספציה", לא היתה מצרים אמורה לצאת למלחמה, אלא אם תבטיח לעצמה תחילה יכולת אווירית לת־קוף את ישראל בעומק ובמיוחד את שדות־התעופה שלה, במטרה לשתק את חיל־האוויר שלה. הואיל ולכך עדיין לא הגי־עה, נקבע, כי אין מצרים מסוגלת לתקוף. מכאן, שמותר להקל ראש בכוונה. לפי אותה גישה עצמה, לא היה בכלל מקום לחשוש מפני סוריה. ההנחה היתה, כי היא תפתח בפעולות־איבה בקנה־מידה גדול אך ורק בעת ובעונה אחת עם מצרים.

הנוגעים בדבר באמ"ן שללו את הידי־עות הרבות שסיפקו להם זרועות־האיסוף השונות ואשר הצביעו כולן על כוונות מלחמתיות מצד קהיר ודמשק. ידיעות אלו לא התאימו ל"קונספציה" וראש אמ"ן אף לא ראה צורך לנסות ולבדוק על־ידי הפע־לת אמצעים נוספים שעמדו לרשותו. על האווירה ששררה בין אלה שטיפלו בנושא מעידה גם התנהגותו של קצין־המודיעין של פיקוד־הדרום, אשר שימש "בולם־השגות" ולא הפיץ את הערכתו הכתובה של קצין־המערך הכפוף לו, לפי שהיתה בסתירה להערכת אמ"ן, כי במצרים מת־קיים תרגיל גרידא וזהו לא.

תרופה — ותקווה לריפוי

ועדת־אגרנט חשפה ליקויים בתהליך גיבוש הערכות־המודיעין, אשר לאמיתו־של־דבר, היו קיימים זמן רב לפני מלחמת יום־הכיפורים ואשר מקורם במחלת־קונסנ־סוס ממושכת. במסקנותיה ובהמלצותיה של הוועדה יש משום תרופה — או מכל מקום, משום תקווה לריפוי — לליקויים שנתגלו. חלפו שבעה חודשים מאז הגישה את הדו"ח והחשבון החלקי שלה. אך רק מסקנותיה

(המשך בעמוד 31)

לפרשת־ווטרגייט היתה השפעה ישירה על תוצאות הבחירות הביניים בארה"ב, שעמדו גם בצילה של האינפלציה המשתוללת ✱ כדי לנצח ב־1976 יהיה על הנשיא הנוכחי למצוא תשובות מהירות ואפקטיביות למחירים המאמירים, לאבטלה הגדלה, לריבית ההרסנית ולאנרגיה האוזלת ✱ התעצם המחנה האדיר של שוחרי טובת ישראל בסנאט ובקונגרס

המהלומה שכוונה לניכסון — פגעה בפורד

מאת **נסים קויתי**, כתבנו בוושינגטון

האיש בבית הלבן נעצר ליד ה[...], קרא את הכותרת הגדולה: "נוק־אאוט לרפובליקנים", ואמר כדי שכולם ישמעו: "תנו לי את [...] עלי בכל יום", הוא התכוון לומר, כי [...] בשבוע שעבר על הזואר העולמי היה הרבה יותר מרתק מן המאבק בין שתי המפלגות האמריקניות הגדולות על הייצוג בגבעת הקאפיטול. אכן, בחירות־הביניים התקיימו השבוע באווירה של אדישות כללית, שהרפובליקנים, הכרזות, הפירסומים ודיוני הטלוויזיה לא הצליחו להפיגה. גם לא מסעו האישי של הנשיא פורד.

מוחמד עלי הולל לפחות אמתית. כאן לא היה לאיש שמץ של ספק כי אחרי ווטרגייט ינחית הציבור מהלומה ניצחת למפלגתו של ניכסון, והדמוקרטים יצאו נשכרים.

אם היו הימורים, הם היו על הסוגיה: בכמה קולות יגדל יתרון הדמוקרטים בבית־הנבחרים וכמה רפובליקנים הם יד־חיקו מן הסנאט. בשני המקרים קלעו התחזיות למטרה.

בבית־התחתון, המתחלף כולו כל שנתיים, צברה הסיעה הדמוקרטית רוב של שני שלישים — רוב המעניק לה חסינות תאורטית מפני כל וטו של הנשיא פורד; מתוך 100 מושבי הסנאט עמדו להצבעה 34, וכתוצאה גדל הרוב הדמוקרטי ב־3 קולות (לפני קביעת תוצאות סופיות בשלוש מדינות).

אתרעה לפורד

כי לווטרגייט היתה השפעה ישירה על התוצאות אנו למדים מן העובדה שהצירים הרפובליקנים, אשר לימדו סניגוריה על ניכסון בוועדה המשפטית שהפלילה אותו, "עפו" מבית־הנבחרים. הרפובליקנים שהחזיקו מעמד, היו אלה שהספיקו לנער חוצנם מן הנשיא לשעבר ומן המדיניות הביתית של מימשלו; וגם אלה אשר היה להם כוח פוליטי אישי, או מרץ בלתי־נדלה, או שניהם גם יחד, להילחם על מקומותיהם ולהיצמד אליהם.

הדמוקרטים יצאו נשכרים מווטרגייט, אך סוגיה זו לא היתה היחידה שהכריעה את התוצאה. בחירות־הביניים של 1974 עמדו בצילה של האינפלציה המשתוללת, המאיימת להביא לשפל דוגמת 1929. אין ספק שהעם האמריקני אינו מרוצה מן המדיניות הכלכלית של המימשל הנוכחי, אם בכלל קיימת מדיניות כזאת. והפניה אל הדמוקרטים היתה בחזקת אתרעה לפורד, שאם הוא מתעניין במחשבות על תקופת־נשיאות חדשה אחרי 1976, הפעם לא יהיה מי שימנה אותו, וכדי להיבחר על־ידי העם, עליו תחילה למצוא תשובות מהי־רות ואפקטיביות לבעיות המשפיעות על כיסו של האזרח: מחירים מאמירים, אבטלה גדלה, ריבית הרסנית — ואנרגיה אוזלת.

מכה מתחת לחגורה

אבל אלה הן בעיות שירש פורד מניכסון, ביחוד עם ווטרגייט. והאגרוף שכוון אל הנשיא הקודם, פגע בליסתו של היורש.

יוקרתו האישית של הנשיא פורד נפגעה השבוע. הוא התערב בבחירות באורח פעיל ביותר. בנסיעותיו לאורכה ולרוחבה של הארץ, הוא הזהיר את הבוחרים להצביע בעד הרפובליקנים, ולו רק כדי למנוע "רודנות חקיקתית" דמו־קרטית. תעמולתו לא עזרה אפילו למועמד הרפובליקני שביקש לרשת את מקום פורד בבית־הנבחרים, מטעם האיזור שהנשיא ייצג מאז 1948.

יוקרתו של פורד נפגעה, אך לפי שעה לא פגיעה אנושה. כפוליטיקאי מנוסה, ביחוד בהליכים הפרלמנטריים, הוא יודע כי לא יוכל לקיים מצב־מלחמה בקונגרס, אף לא מלחמה קרה. הוא יצטרך להשוות עימו כמעט בכל נושא. הוא יצטרך להתחשב בקונגרס כמעט בכל החלטה. הוא יצטרך, באילו

(המשך בעמוד 18)

קופסא קשה, קינג־סייז באורך 100 מ"מ ובטעם מנטול

שמואל טולדאנו, יועץ ראש־הממשלה לעניינים ערביים:

„השפעת רבאט על ערביי ישראל - פחותה בהרבה מהשפעתה על ערביי השטחים"

„כ־80 אזרחים ערבים בצפון הארץ התנדבו למישמר האזרחי * יש לעשות הרבה יו[תר] לשילוב ערביי ישראל במערכת הפוליטית שלנו * אם העתונות במזרח־ירושלים [לא] תרסן את עצמה, יהיה צורך בכפיית ריסון זה עליה * ערפאת אינו תופס בתודעתם [של] ערביי ישראל אותו מקום שיש לו בשטחים, ולפי הערכתי לא צפוי שינוי מכריע בכן * בעיית המיעוט הערבי הישראלי צריכה לקבל עדיפות גבוהה יותר מכפי שיש לה היום"

איך השפיעו מסקנות ועידת־רבאט על ערביי ישראל? מהי תגובתם למישפט קפוצ'י? איזה מעמד יש כיום לערפאת בקרב ערביי ארץ־ישראל? מהו מצבם הכלכלי? האם הם מצאו את האיזון העדין בין אזרחות טובה ורגשות לאומיים? על סוגיות אלה ואחרות הלכתי לשאול את שמואל טולדאנו, יועץ ראש־הממשלה לעניינים ערביים.

טולדאנו (תמיר, לבוש בקפידה, חריף ובקי בנושא, בהיר־ביטוי ותקיף בדעותיו), פתח ואמר בנימה מעשית: תחילה קצת רקע סטאטיסטי. במדינת־ישראל, כולל השטחים המוחזקים, מתגוררים כיום מיליון ושש־מאות אלף ערבים, מהם גרים בשטחים מיליון ומאה אלף שאינם אזרחי ישראל; שמונים אלף במזרח־ירושלים, שהם תושבי המדינה ואזרחיה; וארבע מאות ועשרים אלף ערביי ישראל „הוותיקים" — שהינם תושבי המדינה ואזרחיה לכל דבר. (בהדגשה מסויימת) ממשלת ישראל דנה פעמים רבות בבעיותיהם המיוחדות של ערביי השטחים. כגון: גשרים פתוחים, עידוד מנהיגות מקומית והסוגיה הפלשתינאית. ואילו ערביי ישראל נשארו משום־מה בחינת „בנים חורגים".

אני: תוארך הוא יועץ ראש־הממשלה לעניינים ערביים. מהו, בעצם, תפקידך הלכה למעשה?

טולדאנו (מהורהר מאוד): התואר הרשמי שלי איננו מבטא כלל ועיקר את המציאות האמיתית. הייתי אומר כך: שמונים אחוז מתפקידי הם ביצועיים, ורק עשרים אחוז הם יעוציים. דהיינו: גיבוש מדיניות כוללת, ולא ייעוץ בעניינים ספציפיים.

שאלה: לדוגמה?

שבע עיירות לבדואים בנגב

טולדאנו: בזמן האחרון בדקנו את נושא הבדואים בנגב, הפרושים על שטח של מיליון דונם, ללא עידוד־תים מתקבלים על הדעת, והגענו למסקנה, (בדגש חזק) כי יש הכרח להקים שבע עיירות בהן ירוכזו הבדואים. אחרי שגיבשנו מדיניות זו והממשלה אישרה את התוכנית, מתמנתה ועדה בינמשרדית למימוש התכנון המעשית של עיירות אלה, שתקציבה למטרה זו 28 מיליון לירות. וכאן מתחיל הצד המעשי־ביצועי של תפקידי. ללישכת יועץ ראש־הממשלה לעניינים ערביים יש מעורבות מעשית בכל שלבי הקמת העיירות לבדואים. (בסיפוק) כיום אני מכהן כיו"ר שבע ועדות בינמשרדיות, לזון תקציב של מיליוני לי"י וסמכויות ביצוע נרחבות. בין השאר מופקדת לישכתנו על כל מערכת־היחסים שבין האוכלוסיה היהודית לערבית ועל גיבוש מדיניות כוללת לטווח־ארוך ושוטפת.

אני: במה זה מתבטא?

טולדאנו: הנה, בשבועיים האחרונים הגיעו אלינו כשמונים בקשות מאזרחים ערביים בצפון הארץ, המבקשים להתנדב למישמר־האזרחי. מה לעשות? כיצד להגיב? מה צריכה להיות המדיניות? דוגמה נוספת: סופרים ומשוררים ערביים רבים מתלבטים בבעייה: האם עליהם להצטרף להתאחדות סופרי ישראל, או לאיגוד הסופרים שפרש. הם פנו אלינו, והשאלה היתה: כלום עלינו להתערב בכלל? ואם כן, למען מי?

שאלה: ומה היו הפתרונות שנתתם?

טולדאנו: אשר לערבים שביקשו להתנדב למישמר האזרחי. הרי דין אזרח ערבי כדין אזרח יהודי. (בהערכה) אין ספק כי הערבים שהתנדבו למשימה זו מוכיחים ורוצים לנו כאזרחים, שמדינת־ישראל יקרה להם יותר מאשר ארצות־ערב, ולכן אני סומך עליהם לחלוטין. יחד עם זאת, עובדה היא שאזרחים ערביים רבים אחרים לא התנדבו. והדבר כלל אינו מפליא אותי, בהתחשב עם המציאות המסובכת, בה הם חיים. אשר לבעיית הסופרים: החלטנו לא להתערב בסוגייה זו, וכל אחד מהסופרים והמשוררים הערביים, המתלבט בבעייה, יעשה כראות עיניו. חלק חשוב מעבודתנו כולל נוכחות בשטח, כולל כפרים נידחים. השבוע, למשל, חנכנו אספקת חשמל בכפר עילבון, ביקרתי בכפר קרע במשולש ובכפר תמרה שבצפון, לשם הבאתי מענק של 100 אלף לירות מכספי ההקדש המוסלמי. בעכו חנכנו השבוע רחוב על־שם המנהיג הדרוזי סאבר א־דין.

לפתח מערכת־יחסים נבונה

אני: שר־המשטרה, שלמה הלל, הזהיר השבוע את ערביי השטחים לבל יתפתו לפעולות־טרור כתוצאה מהחלטות ועידת־רבאט. האם היית משמיע אזהרה דומה לערביי ישראל?

טולדאנו (במתינות): לו הייתי מגיע למסקנה, שיש צורך באזהרה מעין זו גם לגבי ערביי ישראל, הייתי מבקש את אישור ראש־הממשלה להזהיר זאת. מנקודת־מבט מעשית אין לנו כל כוונה כזאת, ואין שום צורך בכך.

שאלה: מדוע?

טולדאנו: משני טעמים, אליף: השפעת החלטות ועידת־רבאט על ערביי ישראל היתה פחותה בהרבה מזו שהיתה לוועידה על ערביי השטחים ומזרח־ירושלים; בי"ת: אנחנו מעדיפים תמיד לדבר עם ערביי ישראל בלשון של הסברה ושיכנוע, כי זהו ציבור מושרש במדינה, המכיר ומוקיר את יתרונות הדמוקרטיה הישראלית. (מרים קולו) אין לי ספק, כי דרך זו היא דרך טובה ואפקטיבית יותר להשגת מטרותינו בסקטור הערבי.

אני: מהן כיום בעיותינו המרכזיות עם ערביי ישראל?

טולדאנו (מסופק מאוד): הבעייה הראשונה־במעלה היא, לדעתי, פיתוח מערכת יחסים נבונה בין יהודים לערבים. זהו עניין עדין ורגיש מאוד. הנה, רק השבוע שבתה קבוצת סטודנטים ערביים בקמפוס של אוניברסיטת תל־אביב. על כי אין באפשרותם לשכור חדרים בבתים יהודיים בתל־אביב. דבר שני: עלינו לעשות הרבה יותר למען שילובם של ערביי ישראל במערכת הפוליטית שלנו. (בתקיפות) אם יש ברצוננו למנוע הקמת מפלגה ערבית לאומנית־עצמאית, ואין ספק כי זהו האינטרס שלנו, הרי יש צורך במאמץ מכסימאלי מצד המפלגות הציוניות לשילובם המיידי של צעירים ומשכילים ערביים במסגרות המפלגתיות הקיימות. בעייה שלישית, הנראית לי חמורה במיוחד, היא זו של קליטת משכילים ערביים במשרדי הממשלה ומוסדות הציבור. (מרים קולו) כבר בשנה הבאה יחיו במדינה אלפי בוגרי־תיכון ערביים. אלה הם „צברים" דוברי עברית רהוטה, ומעורים בחיי הארץ. הם מבקשים לתפוס עמדות במדינה. מה נעשה איתם?

ערביי ישראל חצויים בנפשם

שאלה: האם מישרדך מייצג את המדינה בפני האוכלוסיה הערבית, או את האזרחים הערביים בפני המדינה?

טולדאנו: אני יכול לומר בבטחון גמור, כי בדרך־כלל מה שטוב לערביי ישראל טוב גם למדינה. למשל: כאשר אנו קולטים משכילים ערביים, הציבור הזה מרוצה ומדינת־ישראל יוצאת נשכרת בכך שהיא מרגיעה התמרמרות ותיסכול מציבור ערבי גדול וחשוב. הוא הדין בעבודות־הפיתוח, שאנו עושים בכפרים הערביים, מיבצעים המקטינים ומצמצמים את נקודות־החיכוך בין האוכלוסיה הערבית והמדינה. (בלי כחל ושרק) יחד עם זאת, כדאי שיהיה ברור, כי כל הטיפול הזה איננו פותר את בעיית־היסוד במישור הלאומי, והיא העובדה שציבור ערביי ישראל חצוי בנפשו. מחד גיסא, הוא חלק מן העולם הערבי; מאידך, הוא שייך אינטגראלית למדינת־ישראל, וזאת כאשר מדינות־ערב נמצאות במצב של עוינות מתמדת לישראל. אני מודה ומתוודה: לא תמיד מה שטוב לערביי ישראל טוב למדינה. ניקח את עניין איכלוס הגליל; במיסגרת זאת יש כוונה להפקיע כמה אלפי דונמים מערביי ישראל. אין ברירה, אנו חייבים לעשות זאת, כי האינטרס הלאומי־מדיני שלנו עומד בראש סולם העדיפויות וקודם לכל.

אני: האם לא גרמו מאורעות השבועות האחרונים לתסיסה בקרב ערביי ישראל? כלום אין אש"ם והישות הפלשתינאית מהווים נושא לשיחות היום?

טולדאנו (אט־אט): ערביי ישראל מתלבטים, קודם כל, בבעיותיהם ובריקמת יחסיהם עם המדינה. מה שמתרחש מעבר לגבול הוא בשבילם דבר מישני. ערבי היושב בשכם או ביריחו יודע, כי החלטות ועידת־רבאט עלולות להשפיע בצורה זו או אחרת על עתידו. ערבי תושב חיפה או נצרת, יודע היטב כי לא יהיה עליו לבחור בין ירדן ואש"ם. (נמרץ) אשר לסוגיה הפלשתינאית: עד למלחמת יום־הכיפורים שייך עצמו הערבי הישראלי למדינת־ישראל ולעולם הערבי. (בחיוך) היו שקראו לעצמם ישראלים־ערבים, והיו שכינו את עצמם ערבים־ישראלים. נושא הזהות הפלשתינאית לא נכנס כלל לתודעתם. אחרי מלחמת יום־הכיפורים חל שינוי מסויים, אם־כי לא יסודי ומהותי, ברצון ההשתייכות של ערביי ישראל. ויש כבר כיום כמה מבין המשכילים הערביים, המדגישים כי הם ישראלים־ערבים־פלשתינאים.

ילדים יהודים צועקים „קפוצ'יו"

אני: כיצד אירע שהעיתון הערבי „א־שעב" פירסם מאמר־הסתה חריף וארסי ביותר, שקרא „לפרק את מדינת־ישראל"? מדוע התרחש זאת?

טולדאנו (בהתאפקות): כמו העיתונים העבריים, חייבים גם עתוני מזרח־ירושלים בצנזורה מוקדמת לגבי מיספר נושאים הקשורים בביטחון. במיקרה הנדון, ועם כל חומרתו של המאמר, לא מצא עורכו לנכון, בהתאם להגדרות אלה, להביאו לצנזורה. לגופו של עניין: שר־המשטרה, שלמה הלל, כבר אמר כי המאמר גבל בהסתה חמורה. העתונות הערבית במזרח־ירושלים חייבת בריסון עצמי. ואם היא לא תעשה זאת בעצמה, לא יהיה מנוס מכפיית ריסון זה! (מדגיש) לעתונות הערבית בישראל יש חופש־ביטוי מלא, אבל קיים גבול, אותו אין לעבור, והגבול הוא: הסתה.

שאלה: האם אין אתה סבור כי הערבים מפרשים את הליבראליות שלנו כחולשה?

טולדאנו (אחרי מחשבה): לגבי ערביי ישראל אני בטוח שהם יודעים היטב את ההבדל בין חולשה לבין דמוקרטיה וחופש־ביטוי. אשר לערביי מזרח ירושלים: (בלי אשליות) המצב הוא שונה במקצת, והם עלולים לפרש את חופש העיתונות בצורה שלא לשמה היא ניתנת. מכאן שאין מנוס, לפעמים, מלהעמיד את הדברים על דיוקם, ולהחזירם לפסים הנכונים והרצויים.

אני: כיצד השפיע מישפט קפוצ'י על ערביי ישראל?

טולדאנו (שקול): על המוסלמים והדרוזים המישפט לא השפיע כלל. על הנוצרים — כן; וגם הם פנו מיספר פעמים באמצעותי לראש־הממשלה בבקשה לחון את קפוצ'י לפני או אחרי המישפט. ביסודו של דבר הם עשו זאת, כדי להיפטר מבעייה מטרידה, כפי שאמר לי השבוע בחיפה אחד מראשי העדה הנוצרית: יהודים רצים אחרי כמרים וצועקים: קפוצ'יו, קפוצ'יו! אנחנו איננו מעדיפים שהילדים היהודים [...] ראייה! לסיכום, פרשת קפוצ'י [...] של אי־נחת לאוכלוסיה הנוצרית [...] מקווים כי תסתיים במהירות.

שמואל טולדאנו.
„יש ברצוני לצאת לחופשה"

שיגשוג כלכלי ברחוב הערבי

שאלה: איזה מקום תופס ערפאת בתודעת ערביי ישראל?

טולדאנו: אצל ערביי ישראל אין ערפאת [...] העמדה שיש לו בירושלים ובשטחים. לפי [...] גם לא צפוי שינוי מכריע בגישה זו כלפי [...] ישראל.

שאלה: באיזו מידה נותן המצב הכלכלי [...] בסקטור הערבי?

טולדאנו: הבט, רוב ערביי ישראל עובדים [...] במרכזים יהודיים, והם אינם בעלי הון [...] מאחר שהעבודה השכירה טרם נפגעה. יש [...] שיגשוג כלכלי גדול. וחיות אם יהיה מיתון [...] ספק, כי הרחוב הערבי ייפגע קשות. [...] כבר על הצד החברתי של הבעייה, כפי [...] דימונה", שם דרשו העובדים היהודים [...] הפועלים מהשטחים. מחשש זה הגברנו [...] קצב הקמת המיפעלים בכפרים הערביים [...] מועסקים אלפי פועלים ערבים במקומות [...]

אני: אני מבקש לחזור לרגע לסוגיית [...] של סטודנטים ערביים בסביבה יהודית. [...] עושים בנדון?

טולדאנו (עניינית): אנחנו הולכים בכיוון [...] מרוכז. לסטודנטים של אוניברסיטת בר־אילן [...] מלון בתל־אביב, אוניברסיטת תל־אביב [...] לסטודנטים הערביים ברמת־גן. מישרדנו [...] אלף לירות לשנה מכספי ההקדש המוסלמי, [...] לסטודנטים ערביים, הגרים בבתי־מלון, [...] דירה גבוה פי שלושה מזה הנהוג בקמפוס.

שאלה: האם אתה שבע־רצון ממידת [...] ערביי ישראל „הוותיקים" למדינה?

טולדאנו (שוקל כל מלה): צריך לזכור [...] הבעיות שערביי ישראל מתלבטים בהן [...] כמה מהבעיות המעסיקות את ערביי השטחים. [...] אליף: בעיית הזהות הכפולה. הערבי „הוותיק" [...] ישראלי וערבי. ברצונו להיות אזרח ישראלי [...] תגאה בערביותו, וזאת היא דילמה גדולה [...] ערבי משכם, מג'נין או מרמאללה אין לו [...] הוא לא חייב למדינת דבר. בי"ת: החיים במדינה [...] האוכלוסייה היהודית, במיוחד בערים מעורבות, [...] ומסובכים. הערבים אזרחי ישראל עוברים [...] קשות בימי מתח וחרדה. כאשר יש פיגועים, [...] אזרח ערבי־ישראלי נתפס בין אנשי תולית [...] (בהערכה רבה) למרות מציאות אובייקטיבית [...] ערביי ישראל איזון עדין בין רגשותיהם [...] הלאומי, לבין בעיות היום־יום שלהם, הקשורות [...] רין במדינה ובמוסדותיה.

משימה בלתי־אפשרית

אני: באחרונה פגה התסיסה, שפקדה [...] העדה הדרוזית. מה קרה?

טולדאנו: דומני, כי הסיבה לכך נעוצה [...] שהדרוזים יודעים שהממשלה עומדת לדון [...] בדו"ח ועדה מיוחדת, שהוקמה לפני ארבעה [...] במגמה להגיש את המלצותיה לגבי כל [...] המטרידות את העדה הדרוזית, ולמצוא [...] נאות.

שאלה: האם המשכת המחלקות הערביות [...] בדרוזים, דבר שהם מתנגדים לו בתוקף?

טולדאנו: זאת אחת הבעיות, שהוועדה [...] תת את דעתה עליהן. (חד־משמעי) דעתי [...] הגיע הזמן להוציא את הטיפול בענייני [...] המחלקות הערביות, כולל הלישכה שלי. [...] כמובן, לגבש גוף אחר, שיהיה מסוגל לטפל [...]

שאלה: אתה כפוף ישירות לראש־הממשלה [...] כל משיבות נושא ערביי ישראל, בוודאי [...] דיפות ראשונה. כיצד בכל־זאת מחליטים [...] בסוגיות מסובכות של חצי מיליון אזרחים?

טולדאנו (בסערת): כאן קבור הכלב; [...] מדע לא אחת בפני הבירית לדחות [...] לקבל „אחריות קולקטיבית" של מיספר [...] דים בכירים, העוסקים בנושא הערבי. [...] השנייה, ולא פעם כמעט „התחלקנו". [...] יום־הכיפורים הפך הטיפול בערביי ישראל [...] בלתי־אפשרית כמעט. היקף הבעיות [...] הנושא של ערביי ישראל יקבל עדיפות [...] יותר מכפי שיש לו כיום. (בתקיפות) [...] הבעתי לא אחת, אם כי נראה לי שבמציאות [...] יהיה קשה להגיע ליעד הזה.

אני: אם כן, האם אין אתה לוקח על [...] הושית בעיית שיש לה בעיניך חשיבות [...] היא איננה נפתרת בצורה הנראית לך?

טולדאנו (חרישית): כן. מאוחר שהודע[תי] [...] לראש־הממשלה על רצוני לצאת לחופשה [...] מה יהיה לאחר־מכן — ימים יגידו.

יובטחו ילדינו
בפני פורענות ההתיקרויות
הנוחתות על ראשינו חדשים לבקרים
יוחק לאלתר!!!
חוק משפחות ברוכות ילדים
"זהב" — זכויות המשפחות ברוכות ילדים
למידע: המשרד הארצי, חיפה, רח' הנביאים 10, טל. 04-666363, ת.ד. 9777
ובסניף ירושלים — רח' אהרן־עזרא 25, טל. 02-60723, ת.ד. 970

„סייענו להעניק לאש"פ בלעדיות בייצוג הפלשתינאים"

ברב־שיח, שנערך השבוע באוניברסיטת תל־אביב מטעם מכון־שילוח, הועלה הנושא הפלשתינאי ונבחנו צדדיו השונים * „השאלה אינה אם יש עם פלשתינאי, ויכוח זה הסתיים" * „הרושם הוא שאפשר היה לנסות דברים שלא ניסינו" * „ככל שחלפו השנים, ללא שינוי, גדלה האכזבה בקרב ערביי הגדה, והם החלו להאמין כי ישראל אינה רוצה בשינוי" * „אם נכיר באש"פ כמייצג את הפלשתינאים, כי אז ניתן גושפנקא רישמית לייצוג שהושג באמצעי טירור" * „גם לו טיפחנו מאז 67' מנהיגות עצמאית של יהודה ושומרון, זה לא היה מקרב את הפתרון" * „אם אכן נזילות הסיכסוך ירדה לאפס, כי אז צריכה ישראל להתחבר לקראת מלחמה" * „שגיאתנו היא בחוסר יכולת להקהות את עוקצו של הסיכסוך; כל המלצה לפתרון חייבת להתחיל בניתוח נוקב של שגיאותינו בעבר, מהן יש להימנע בעתיד"

מאת אביעזר גולן

[...] את הפלשתינאים? מי זכאי לייצג [...] — האם לישראל חלק בכך שייצוג [...] נמצא בלעדית בידי אש"ם? היש מי [...] המאמץ לפתור את הסכסוך [...] פרדיים, או שאחרי ועידת רבאט [...] להתחבר בעמדותיה ולהתכונן [...]?

[...] אלו ואלו היו השאלות שהוצבו בפני [...] המשתתפים ברב־שיח שנערך בליל של־ [...] באוניברסיטת תל־אביב, בסיומו של [...] כנס מטעם מכון־שילוח על הנושא [...] הפלשתינאים". לפני־כן נישאו הרצאות [...] על פרופ' שמעון שמיר — על ערביי [...] ישראל במאה ה־19, של ד"ר איתמר [רבינוביץ] — על ארגוני הסראין ושל מר [...] פרחי — על ערביי הגדה כיום. ה־ [...] וכמן־הדיון שמילא את אודיטוריום, לשמיעת הרב־שיח — ובו [...] נכוחים רבים של צה"ל ואישי־ [...] שאינם נמנים ברגיל עם המאזינים [...] להרצאות באוניברסיטה — העיד על ה־ [...] עניין שמעורר הנושא כיום. ובחוץ [...] קבוצת סטודנטים ערבים ואנשי „מצפן" [...] נשאו כרזות בזות „החכרה בפלשתי־ [...]", ועתנו סביבם מעגל של סטודנטים [...] יהודים בלהט אשר עמד בניגוד בולט [...] לאווירה האקדמית באודיטוריום פנימה.

[...] לאחר דברי־הפתיחה של ד"ר רבינוביץ, [...] פתח את הרב־שיח. הציג המיזרחן אלי־ [...] עזר בארי את הנושא, על־ידי הצבת מספר [...] שאלות.

שיכרון־גדלות

[...] — אמר אליעזר בארי — [...] אם יש עם פלשתינאי. ויכוח זה [...] הפלשתינאים חיים בתחושה שהם [...] זה ספק. ורצל אמר פעם: „האויב [...] שלנו הוא שעושה את היהודים לעם". [...] דומה. הפלשתינאים התגבשו לעם [...] מי מאבקם בציונות, ביהודים.

[...] השאלה היא, מי מייצג עם זה. [...] ונשיאים המסגיגים כרזות האומרות [...] לפלשתינאים הזכות לקבוע את נציגיהם [...] זה נכון. אך האם העם הפלשתינאי [...] אש"ם הוא נציגותו המוסמכת?"

[...] בארי עמד על כך שכל אלו ש־ [...] את הפלשתינאים בעבר, הנהיגום [...] באו בקיצוניותם. החל במופתי, ש־ [...] אותו למלחמת 1948 וכלה באחמד [...] שוקירי, שהקים את אש"ם ושאף תקופת [...] ונסתיימה בשואה לפלשתינים — [...] 1967.

[...] בא ערפאת. אין ספק שהוא [...] תמיכה רחבה מאד, אך גם למופ־ [...] היתה תמיכה רחבה. כשאין [...] ואין אלטרנטיבה — נקל [...] על העם באמצעי טירור".

[...] בארי קבע שאם גם הטירור גורם [...] — הנה הוא גורם כהנה וכ־ [...] בקרב הערבים. ברצועת עזה [...] הרבה יותר ערבים בידי ארגוני [...] מאשר יהודים. והמטרה תיווה [...] איסה ולסלק השפעות יריבות.

[...] באש"ם כמייצג את הפלש־ [...]" — אמר מר בארי — „כי אז [...] גושפנקא ליצוג זה שהושג [...] טירור.

[...] ישראל יש עניין שתקום לפלשתינ־ [...] ועידה אחרת. וכאן נשאלת השאלה [...] אפשרות בשנים האחרונות ל־ [...] הקמת נציגות אחרת? — אינני מעז [...] אין עם אחד יכול להקים [...] לעם אחר. ועם זאת, הרושם [...] היה לנסות דברים — שלא [...]

[...] לדברי דוד פרחי בהרצאת [...] (פרחי, המכהן כיועץ לממשל ה־ [...]) אמר כי ערביי הגדה התבצרו מאז [...] ששת־הימים במדיניות של „סר־ [...] חזוקת מעמד; אך בעוד שב־ [...] היה זה „סומוד שלילי", בו כרוך [...] לכל שיתוף פעולה עם [...] — בהדרגה הוא התחלף ל„סומוד [...]", דהיינו: שיתוף פעולה בכל אותם [...] שיגבירו את יכולת ערביי הגדה [...] ל„עמידה", כמו פיתוח כלכלי; אך [...] הפוליטי־הכללי דוחים עדיין מג־ [...] כל שיתוף־פעולה", אמר מר [...]

[...] דומה שהתהליך היה הפוך. ככל [...] השנים ללא שינוי, גדלה האכזבה [...] ערביי הגדה והם החלו להאמין כי [...] אינה רוצה בשינוי. אינני חושב [...] את כל החמדטוניות ושמחוייב־ [...] אש"ם הוא שכל העולם הערבי ו־105 [...] העולם יכירו בערפאת כדובר ה־ [...] פלשתינאים.

[...] אחרי מלחמת יום הכיפורים, [...] של נשק הנפט, הער־בים אחוזי שיכרון־גדלות והדבר מקשה על טיפוח יחסים. גם לנו היתה תקופה שהאמנו כי אין גבול ליכולתנו, אבל הס־תבר שהעולם של שנות הש"ך איננו ה־עולם של 1948. אז, בטווח חמש שנים מ־השואה, העולם חש שהוא חייב ליהודים, והעם היהודי חש שהוא זקוק למדינה. ה־יום חלו שינויים. ומי שאינו מבין שיש גבול ליכולת — גם שלנו, גם של הערבים — יהיה חוטא בטעות המורה".

ד"ר גבריאל בן דור מאוניברסיטת חיפה אמר שהסכסוך הישראלי־ערבי חמור ו־מסובך בשל היותו מורכב ממיספר רבדים:

- סכסוך הנסוב על אדמת ארץ־ישראל בין ישראל לבין קבוצה הטוענת שהיא עם;
- סכסוך טריטוריאלי, דיפלומטי וצבאי עם ארבע שכנותיה של ישראל;
- סכסוך עם העולם הערבי הרואה בנו בטע זר באיזור וראש־חץ של האימפרי־אליזם; ו־
- איבה שרוחשים לנו חלק מן הערבים, בשל היותנו מדינה יהודית.

„אחרי מלחמת ששת־הימים גילו חלק מאתנו מחדש את הגורם הפלשתינאי שב־סכסוך; לעומת זאת, אחרי מלחמת יום־הכיפורים גילינו שמלחמה היא עם המדי־נות הערביות ועם הדינמיקה של מעצמות־העל ואילו הפלשתינאים כאילו נדחקו ל־צד. עכשיו באה ועידת רבאט והחזירה את הפלשתינאים למרכז התמונה".

נוסח מעורפל

ד"ר בן־דור אמר שהקואליציה של מדי־נות ערב שקמה נגדנו היא רבת ניגודים פנימיים ומתקשה להגיע למטרה משותפת ועל־כן נצמדה ל„מכנה המשותף הנמוך ביותר" שהוא — „סיפוק הזכויות הלגי־טימיות של הפלשתינאים" — ושבלעדיו לא יהיה כל הסדר.

„סיפוק הזכויות" — זהו נוסח מעור־פל; רוב הציבור סבור שהעירפול מכוון נגדנו. אך לדעתו של המרצה, מדינות־ערב הן שהיו מעוניינות בעירפול זה, ש־השאיר בידי סאדאת את האופציה לטעון — כאשר יהיה מעוניין בכך — שהזכויות באו על סיפוקן ועל כן מותר לו להתפנות לשיחרור אדמת מצרים. אך עתה באו החלטות רבאט ושינו זאת על ידי שהעניקו לאש"ם מעין זכות וטו ואת הזכות לק־בוע מתי באמת יבואו זכויות הפלשתי־נאים על סיפוקן, ועל סלע זה עלולה כל התנופה הדיפלומטית להתנפץ.

ומה עתה? — „אם אכן נזילות ה־סכסוך ירדה לאפס, צריכה ישראל להת־חבר לקראת מלחמה.

אפשרות אחרת — שישראל תסכים אי־פעם בעתיד לשאת ולתת עם אש"ם; או שהיא תנסה להקים מנהיגות אלטר־נטיבית, מקרב ערביי השטחים. אני מסופק בסיכוי זה. הן משום שאין עם אחד יכול להקים מנהיגות עבור עם אחר והן משום שכבר מאוחר מדי, הדומיננטיות של אש"ם ברחוב הערבי היא מוחלטת.

אפשרות שלישית היא — להוציא את „זכות הווטו" מידי אש"ם. האם ניתן ה־דבר? כרגע לא ברור. אש"ם, נראה היום כגולם שקם על יוצרו. מדינות ערב והקשו מאד להתכחש לו.

ממשלת ישראל נוקטת קו של התקד־מות בגיזרה בה ההתנגדות היא החלשה ביותר. הולכים למו"מ עם מצרים — כי שם יש סיכויים להתקדם. הדבר דומה ל־איש המחפש את המטבע שאבד לו מתחת לפנס הרחוב — לא כיון ששם אבד, אלא כיון ששם קל יותר לחפש..

פתרון פלא לסכסוך לא יימצא. אך „לבנץ" אותו — יש סיכוי. חלק ניכר מן הפלשתינאים מודע לאשמת מנהיגותו ב־החמצת הזדמנויות בעבר, ומטעמת בו ה־הרגשה ששוב מתקתק שעון־ההיסטוריה ושוב עלולים הפלשתינאים להחמיץ את הרכבת בגלל עוד החלטה קיצונית מדי.

שורש הסיכסוך

השר שלמה הלל הציג בהציבו שתי הנחות יסוד: א. צריך להכיר בקיום ה־ישות, או העם, הפלשתינאי; ב. לישראל יש עניין במציאת פתרון אמיתי לבעיה הפלשתינאית — לא רק על מנת לסיים את הסכסוך אלא גם כדי להניח את היסוד לקיומנו במזרח־התיכון, כי נצטרך לחיות בשכנות עם הפלשתינאים.

מר הלל אף הכים שלא ישראל היא צריכה לקבוע מי ייצגו את הפלשתינאים.

אולם הוא פיתח תיזה לפיה: לא ה־פלשתינאים הם שורש הסכסוך, כאשר מדינות־ערב נגררות אחריהם. כי אם נה־פוך הוא: המנהיגים הפלשתינאים בעבר, שגררו את עמם לעמדות הרות־אסון, גר־מו לעמדות אלו בידי מדינות־ערב, שהש־תמשו בפלשתינאים לקידום אינטרסים אנוכיים שלהן. כך היה ב־1948, כאשר מדינות־ערב כפו על המנהיגים הפלשתינ־איים עמדה שקיומה את הפלישה של צב־אות ערב — פלישה בה היו המדינות ה־ערביות מעוניינות בשל יריבויות בינן ל־בין עצמן; כך היה בימי שוקיירי, כדי לקיים פונקציה שהיתה נוחה לאינטרסים של מדינות ערב; כך — במלחמת 1967, אשר ספק אם פרצה בגלל ולמען הפלש־תינאים; וכך גם היום.

בדברו על החלטת רבאט (הקובעת כי אש"ם הוא נציגם הבלעדי של הפלשתי־נאים), אמר השר: „הסימפטיה או האנטי־פטיה שלי כלפי זה או אחר היא בלתי־רלבנטית. השאלה איננה עם מי מדברים, כי אם — על מה מדברים? מה הם הפת־רונות לבעיה הפלשתינאית שיביאו להרג־עת הסכסוך גם עם מדינות ערב? אם הפתרון איננו טוב — אסור לנו לקבלו אפילו המציע אותו הוא סימפטי ביותר..."

מר הלל רואה בהחלטות רבאט, בראש ובראשונה — את ניתוק הפלשתינאים מ־על הגדה המזרחית. והוא סבור שזוהי החלטה הרת־אסון. „כשם שצירוף הגדה ה־מערבית לירדן לא נועד לשרת את האינ־טרסים של הפלשתינאים, כך גם ההחלטה לנתק בין שתי הגדות ספק אם תשרת את האינטרס האמיתי של הפלשתינאים".

הוא ניסח אינטרס זה כך: „מדינה בה הפלשתינאים מהווים רוב ושיתרכזו בה רוב הפלשתינאים".

סיפוק של רק אחד משני מאוויים אלו — אין בו די. ועל כן — קבע מר הלל — הפתרון לפלשתינאים הוא בירדן.

כיום מדברים על מדינה פלשתינאית ב־יהודה ושומרון, אולי גם בעזה. אך למה זאת יביא? — 800 אלף הפלשתינאים שב־גדה המזרחית ייאלצו לוותר על לאומיו־תם ולהישאר בגולה; ואילו הפליטים ב־מחנות בסוריה ובלבנון — כ־300 אלף איש, ואולי גם 150 אלף במחנות שבירדן — יוחזרו אליה ואז תהפוך כל מדינה זו ל„רצועת־עזה" מוגדלת, שתושביה חיים בדוחק ובדחקות. האם זהו הפתרון? או שאין הוא בא אלא לשרת את האינטרס של מדינות־ערב המעוניינות להיפטר מן הפליטים?

„בכוונה לא נכנסתי לשאלה, מה מס־תתר מאחורי הניסוח המעורפל „החזרת זכויות הפלשתינאים" ואיני שואל מהי שאיפתו האמיתית של אש"ם. לצורך הווי־כוח אני מוכן לקבל שהכל הוא בכוונה טובה ובמגמות חיוביות. אולם גם אז — אם באמת המטרה היא להקים מדינה פלש־תינאית בכל המקומות שישראל תפנה — הדעת נותנת שהערבים היו מעוניינים לח־זק את תנופת המו"מ אשר יביא את יש־ראל לפנות שטחים. אך מה שנעשה ב־רבאט הוא היפוכו של דבר".

פרופ' שמעון שמיר פתח באומרו כי כל שלושת קודמיו הסכימו שהמנהיגות ה־פלשתינאית שגתה שגיאות חמורות וגרמה למצב בו הם נתונים היום. עם זאת, הר־פיק, אינגו פטורים מלהצביע גם על שגי־אות שלנו. נקודת־הראיה בה התייחסנו ל־ערבים היתה משובשת מאז ומתמיד.

אנשי העלייה הראשונה והשנייה ראו בערבים „עם הארץ" שבאורח חייו הוא מזכיר את עולם המקרא, שעלינו להשתלב בו ולהטמיעו בקרבנו. אחרי מלחמת־העולם הראשונה גילינו שאין אלו „איכ־רים תמימים" אלא קהילה פוליטית ותנועה לאומית, אך גם גילוי זה לא שינה את יחסנו, המשכנו לדגול בתפיסות הישנות. להתקוממות של 1936 קראנו „מאור־עות"; לפידאיין הענקנו את התואר „מסת־ננים"; צה"ל הרחיק מכולם בקובעו את המונח פח"ע — פעולות חבלניות עויינות — כאילו יש פעולות חבלניות אוהדות.

סומק של בושה

בשנים 1964—1967 לא שמנו לב ל־צמיחת הישות הפלשתינאית. אכן, תנועה זו היתה בתחילתה יציר כפיה של הפאן־ערביות, אבל אחרי 1967 חלה ממש רע־דת־אדמה בהתייחסות העולם לפלשתינ־אים, רק אנו לא חשנו ולא הרגשנו. הרבה הכרזות של מנהיגינו מעוררות היום סומק של בושה. כמו ההכרזה של גולדה מאיר ש„אין בנמצא עם פלשתינאי; גם אני פלשתינאית..." כמו הכרזת דיין ש„הבעיה הפלשתינאית חוסלה ואינה קיימת..".

אילו היו הכרזות אלו חכמים — ניחא. אבל הן לא היו חכמים. השגיאות שלנו באו לביטוי גם במעשה.

המדיניות שלנו בשטחים היתה הצל־חה, יצרנו שם מציאות של שיתוף פעולה של מגע, ומטען לא קטן של רצון טוב. אך הישגים אלו לא תורגמו לנכסים מדי־ניים, לא הותר קיומה של שום תנועה פוליטית.

לא אנו הקמנו את אש"ם ולא אנו ני־סחנו את „האמנה הפלשתינאית" ולא אנו אחראים לכך שאש"ם נקט בשיטת טירור אכזרי. אבל אנו סייענו להעניק לאש"ם בלעדיות בייצוג הפלשתינאים. אין כוונתי שהיה עלינו לטפח מנהיגות אחרת. לכל חברה יש מנהיגות משלה, בתנאי שאין חונקים אותה. ואילו אנו לא הנחנו למנ־היגות של הגדה להתבטא במישור ה־פוליטי.

יש משהו פגום בטענת אש"ם בדבר זכותו לייצג את כל החברה הפלשתינאית. על אף התמיכה הגוברת באש"ם יש בגדה הסתייגויות מאספקטים שונים של ייצוג זה — אנשי שכם מסתייגים מ„ערביי 48" (העובדה שכמעט כל הדמויות הבולטות באש"ם הם יוצאי רצועת־החוף שהפכו ל־פליטים ב־1948, וכמעט אין ייצוג לאנשי גב־ההר); אנשי הר־חברון האדוקים ב־דתם מסתייגים מדיבורי הנוצרים בהנהגה של הארגונים ומן התפישה החילונית של רובם. לכל אלו לא ניתן לבוא לידי ביטוי.

שגיאתנו היא בחוסר מעש, חוסר דמיון, חוסר יכולת להקהות את עוקצו של הסכ־סוך. לא אמליץ על דרכי פתרון, אבל כל המלצה חייבת להתחיל בניתוח נוקב של שגיאותינו בעבר, מהן יש להימנע ב־עתיד.

מרחב התימרון

דוד פרחי, אשר בהרצאת־הרקע שלו טען כי מנהיגי הגדה קיבלו על עצמם מאז 1967 שלא לדון עם ישראל בכל נושא „מאקרופוליטי", אלא להשאיר נושאים אלו לטיפולן של מדינות־ערב — ושרק בהדרגה ניאותו לעסוק בנושאים „מיקרו־פוליטיים" בעלי אספקט מקומי — חזר והתייחס אל נושא עידוד המנהיגות.

„כל חברה, יש לה מנהיגות" — הס־כים — „וגם לחברה הערבית ביהודה וב־שומרון. השאלה היא, מה מרחב התימרון שמנהיגות זו מוכנה להתיר לעצמה". הוא חזר וטען שביהודה ושומרון — המנהי־גות היא שהגבילה את עצמה, ולא הממ־של הצבאי הגבילה.

„לו לקחנו 20 תושבי שכם משכבות שונות וביקשנו כל־אחד מהם לחוד לחר־כיב רשימה של 50 נבחרים הראויים ל־ייצגם — היינו מקבלים רשימות די דומות. הן נכללים בהן חברי מועצת העיר, חב־רי לשכת המסחר, עסקני האיגודים המק־צועיים, רופאים, עורכי־דין וכו'. אלו היו, פחות או יותר, האנשים שאף המימשל הצבאי ראה אותם כמייצגי העיר. משמע — יש הנהגה לערביי שכם והנהגה זו תיפקדה. אולם — היא הטילה על עצמה איסור לעסוק במאקרופוליטיקה. אף אילו תבעתם מהם ישראל את זאת — היו מסר־בים.

„במגע השוטף בין חברי ההנהגה ה־שכמית לבין אנשי המימשל הצבאי לא היה הגנם גם משיחות בנושאים פוליטיים. אבל — רק כאשר השיחות לא חרגו מ־תחום הבעת דעות אישיות. כאשר הועלה הנושא קבוצתית, הם אמרו את אשר אמרו ריש חין להגיד — דברים התואמים את הקו שנקבע בארצות־ערב — או שבסופו של דבר, היפנו אותנו אל מנהיגי ארצות־ערב, אל חוסיין, אפילו אל אש"ם..

„אינני חושב שהיינו קרובים יותר ל־פתרון, אילו טיפחנו, מאז 1967, מנהיגות עצמאית של יהודה ושומרון. זה לא היה מקרב את הפתרון, ואותם מנהיגים שהיו משתפים עימנו פעולה היו נחשבים ל־קוויזלינגים והיינו נאלצים להגן על חייהם בנשק..."

שלמה הלל
שתי הנחות־יסוד

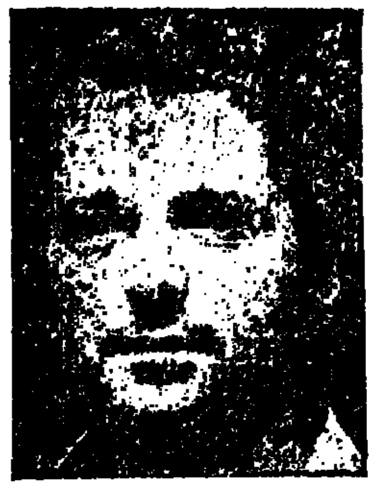

ד"ר איתמר רבינוביץ
אווירה אקדמית

פרופ' שמעון שמיר
חוסר מעש ודימיון

דוד פרחי
אספקט מקומי

הקרב על הגולן

פרק שביעי מספרו של האלוף (מיל') חיים הרצוג על מלחמת יום־הכיפורים

כוחותיו של לנר הגיעו לתשישות מוחלטת, לאחר הבריצה לתוך השטח הסורי. אף על פי כן כבשה החטיבה 19, שני תלים בעלי חשיבות אסטרטגית, ש־בימים הבאים הוכחו כחיוניים להגנת הקו הישראלי — הן ענתר ותל עלקית. בשלב זה, המחסור בפגזי 155 מ"מ (שער הבטחון, משה דיין, דמה עליו כעבור מספר שבועות בנאום בכנסת) הפך לחמור. כן החל להיות מורגש המחסור בתחמושת לטנקים. ניתנה, איפוא, פקודה לעבור להגנה.

אולם ביום ג', ה־16 באוקטובר 1973, שוב היתה אוגדת לנר נתונה להתקפה. כוחותיו דיווחו, כי טנקי צנטוריון עולים עליהם. אך כאשר הם התקרבו עד שניתן היה לראות את הנסים האדומים על האנטנות, התברר כי אלה הם ירדנים. היתה זו החטיבה המשוריינת ה־40, אשר חצתה הגבול הסורי ב־13 באוקטובר.

צחוק הגורל שדווקא חטיבה זו הוחשה לסוריה להגן על דמשק מפני צה"ל. בספטמבר 1970, כאשר חוסיין נלחם על חייו בחוצות רבת־עמון נגד ארגוני המחבלים הפלשתינאים, ניסו הסורים לנעוץ סכין בגבו ושלחו אוגדת משוריינת לפלוש לירדן בגזרת אירביד־רמתא. החטיבה הירדנית, אשר לחמה אז באומץ רב נגד השריון הסורי העדיף במספרו, היתה החטיבה ה־40 (בסופו של דבר, שוכנעו אז הסורים ע"י בני בריתם הרוסים לסגת, כאשר נתגלו סימנים של אפשרות למעורבות אמריקנית־ישראלית נגד הכוח הפולש).

למלך חוסיין נמסר על כוונות מצרים וסוריה לפתוח במלחמה נגד ישראל בעת פגישה בקהיר, בספטמבר. ברם, הוא לא שותף בפרטי התוכנית. אסד חשש מן האפשרות שהישראלים ינועו נגד אגפו הדרומי דרך ירדן, ועל כן ביקש מחוסיין להגן על אגפו בעת מלחמה. בתמורה חידשו סוריה ומצרים את היחסים הדיפלומטיים עם ירדן.

אולם מלחמת יום־הכיפורים באה על חוסיין במפתיע. עד מהרה הופעל עליו לחץ להצטרף למלחמה. אך הוא הבין כי בהימנעו מכך, הוא מרחק כוח ישראלי אל גבולו; ואילו כניסתו למלחמה תחשוף את כוחותיו להתקפות חיל־האוויר הישראלי. די היה לו בנסיון שרכש ב־1967. יתר על כן, לא היתה לו סיבה לרחוש יתר אהדה לשכניו מצפון. ואף לא שכח כי ב־1967 הניחו לו הסורים לספוג את עיקר המחץ של מיתקפת הנגד הישראלית ולא ניסו לבוא לעזרתו.

משגדל לחץ קציניו, גייס חוסיין את מילואיו, וב־13 באוקטובר חצתה החטיבה ה־40 את הגבול ונכנסה לסוריה ותפשה את מקומה במערך בין הצבא העיראקי ליחידות הסוריות שמדרום ל"מובלעת".

ותוכלי לחסוך אלפי לירות מדי שנה!

חברת "סינגר" מציעה לך הצעה שאין לה תקדים:

ברוכשך עכשיו מכונת תפירה "סינגר" – תוכלי ללמוד גזירה ותפירה על חשבון "סינגר", בקורס של 5 שבועות בשיטת "הבורדה". בהדרכת מורים מנוסים מ"אורט" ישראל – המכון להשתלמות מקצועית משולבת.

כן, חברת "סינגר" שלימדה מיליוני נשים בעולם לתפור, תלמד גם אותך את סודות התפירה הביתית, כדי שתוכלי לגזור ולתפור במו ידיך את בגדי המשפחה – ולחסוך אלפי לירות מדי שנה!

בואי לראות את מבחר הדגמים של מכונות תפירה "סינגר" – אחת מהן תתאים בוודאי לתקציבך ולדרישותייך.

פרטים מלאים על קורס הגזירה והתפירה של "סינגר" תוכלי לקבל באולמי התצוגה של "סינגר" רח' קרליבך 14, ת"א, שדרות המגינים 53, חיפה; ואצל כל המפיצים המורשים.

המבצע לתקופה מוגבלת.

הקורסים ייערכו ב-4 מרכזי ההדרכה של "אורט": תל-אביב, ירושלים, חיפה ובאר-שבע וכן בכל נקודת ישוב בארץ בה תתרכז קבוצה של 12 נשים.

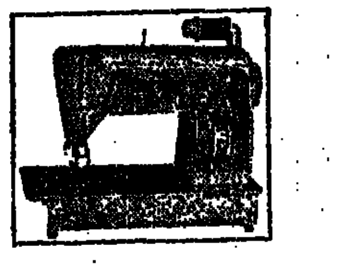

SINGER

מאה עשרים וחמש שנות נסיון

פרסום א. אריאלי

להשיג אצל המפיצים המורשים:

הירדנים התקדמו לעבר תל־מסחרה ו... תל אלימאל — פנו לשטח מערבה, אל... את חטיבתו אל מידרונות התל ופתח באש... ירדניים נפגעו. החטיבה הירדנית נסוגה.

עתה פתחו העיראקים, כנראה ללא תיאום עם הירדנים, בהתקפה מכפר־שאמס אל עבר תל... ועלקיה. החטיבות 19 ו־20 בלמו את ההתקפה. החטיבה 17 פתחה באיגוף עמוק מדרום. בקרב... מספר שעות השאירו העיראקים כ־60 טנקים... בשדה המערכה.

התיאום בין הצבאות הערביים השונים בחזית הוכח כלקוי ביותר. מדי בוקר, בין השעות 10 ו־11 תקפו העיראקים והירדנים את דרום הבליטה בסיוע חילות האוויר העיראקי והסורי. אך רק לעתים רחוקות היה תיאום בין הכוחות. פעמים יצאו הירדנים לתקוף, אך העיראקים לא הצטרפו להם. לעיתים קרובות פגעה הארטילריה העיראקית בשריון הירדני התוקף או הנסוג. מטוסים סוריים תקפו... אחת אף הפילו, מטוסים עיראקיים.

מישגה יקר ביותר

ב־17 באוקטובר החליפה אוגדת פלד את אוגדת לנר כאחראית להגנת דרום־המובלעת. הוטל על פלד לכבוש את אום־בוטנה, כפר הנמצא כ... ממזרח לקונייטרה והחולש על פיתחת־קונייטרה.

היו שני מניעים להחלטה זו: הצורך להרחיב בסיס המובלעת הישראלית ולהעניק לה עומק דרום; ואבטחתה של פיתחת קונייטרה. כמו כן כיבוש אום־בוטנה מעניק לצה"ל ציר נוסף אל המובלעת.

גדוד הצנחנים של סא"ל אלישע, מחטיבת ה־31, אשר אך לפני לילות מספר כבשה את... שאמס, יצאה בחיפוי ארטילריה והשתלטה על... בוטנה כמעט ללא אבידות. 6 טנקים סוריים... בכפר — הושמדו.

ב־3 בבוקר נתקבלה הפקודה להמשיך ולכבוש אף את הגבעות שמדרום לכפר... ביצעו זאת. עם אור ראשון הורה המפקד... את הצנחנים בחרמ"ש. חילופי המשמרות... מאחר הדרומית של הכפר. לפתע הגיחו טנקים... ומטווח של 800 מ' ירו היישר אל תוך... המחליף. הפיקוד ניפגע ואבדה השליטה... הגבירו הסורים את אישם. והחרמ"ש... ביש. נראה היה כי אום־בוטנה תאבד.

פלד הורה למח"ט 14 לקדם גדוד טנקים... את החרמ"ש. ללא ציוד ללוחמת־לילה,... לכפר. ארבעת הראשונים, לרבות... משה מלר — אשר לימים הסף לאחד... המתאה — נפגעו. מלר נפצע, ממלא מקומו... נהרג מפקד פלוגה. כוח נוסף, מיחידת... 8 טנקים מן הכוח הסורי התוקף ונאחז... דרום לכפר.

ההחלטה להחליף את הכוחות בכפר לפני... הנגד הצפויה הוכחה כמישגה יקר.

בעוד קרב זה מתמשך כל ליל ח' ואף... נקלעת אוגדת פלד לקרב כבד נוסף באגף... חזיתה.

חטיבה 20 התפרשה בתילי ענתר ו... הוסגו הטנקים אל חגיון על המידרון... שחר געו לתפוש מחדש את התילים... עליהם אש ב"ט מטווחים של 200—300 מ'... כי בחסות הלילה התגנב קומנדו עיראקי... התילים. מפקד החטיבה לא היסס ופקד על... אנשי קומנדו רבים נרמסו בזחלי הטנקים... של חיילים עיראקים נמנו בהתירות... נהרגו במנוסתם.

אך משעלה היום נתגלה כי המישור... בשריון אויב, המגיח מכפר־שאמס... עיראקית בכוח של דיביזיה.

הרעשה כבדה ניתכה על חטיבה 20,... שריון העיראקי, בעדיפות מספרית של... מוסיף להתקרב. כ־130 טנקים ולמעלה... השתתפו בהתקפה זו, לבד מן הארטילריה.

פלד התיש את חטיבה 19 אל אגפה... חטיבה 20. כל הבוקר ניטש קרב עז... בסך־הכול ביצעו העיראקים שלוש... שונה געו הטנקים בראש והנגמ"שים... תערות השניה הובילו הנגמ"שים... כ־3000 מ' מן העמדות הישראליות... כלי־רכבם ופתחו בהסתערות רגלית... הטנקים. בהתקפה השלישית שוב הובילו...

הקרב נמשך כ־7 שעות והעיראקים... היטב. התמידו בו עד לצהריים... יכל פיקוד צפון לבקש סיוע אווירי,... הישראלי הועסק בחזית הסואץ.

חטיבה 20 התייצבה לקרב זה עם... וחצי. בצהרי היום כבר הצטמצם הכוח... צפון חיפה על המחסור בחיל־אוויר... לחטיבת סיוע ארטילרי נרחב ויעיל.

במהלך ההתקפה הראשונה,... ורותקה לעמדותיה. אך בתימרון שריון... החטיבה ממצב זה. ביצעה איגוף רחב... אגפו הדרומי של הכוח העיראקי התוקף... הוא ששבר את ההתקפה העיראקית.

התקפה בצהרי היום

בשעה 10, עת פתחו העיראקים בהתקפה... נעת אף חטיבה 40 הירדנית מאיזור תל־... אגפה המערבי של אוגדת פלד. בתל אלימ... מסחרה. הירדנים התקדמו במריצה... הוחזק תל־מסחרה רק על־ידי פלוגת טנקים... קטנה של חי"ר. אולם שתי ההתקפות של... בלתי־מתואמות לחלוטין.

בצהריים קרבו הירדנים עד תל־מסחרה... מעפילים במידרון. הכוח המגן העסיקם... המוליכים. ואז הופיעה יחידת הסיור... על אגפם. הירדנים נטשו 12 טנקים... על המידרון ופתחו בנסיגה. בעוד... מונב בהם עד 3 אחה"צ. סך כל... אותו יום היו 20 טנקים.

בינתיים התרגשה על חטיבה 20... ועליקה ההתקפה העיראקית השלישית.

© כל הזכויות שמורות למחבר. למערכת... אחרונות" ולהוצאת "ויידנפלד וניקולסון".

...או נבדות והמח"ט חש, כי נקודת־השבירה... קרוב. תוך כדי הקרב הוא יצר לו עתודה של 3... וכדי להקנות עומק למערכו — הציבה מאחור... העיראקים הסתערו במעלה התל על הכוח הישראלי... ולעיתים הגיעו לטווחים של 5 מטרים... עיראקים כבר התערבבו בין הטנקים הישראליים... נראה קריטי. זה היה הרגע בו פקד המח"ט... שלושת הטנקים לנוע על פני המישור... את העיראקים מצפון.

...טנקים אלה אכן ביצעו את התימרון והניעו... הצפוני העיראקי, שהיה אמור להיות מוגן... סורי. העיראקים הופתעו. הופעת כוח... הצפוני הדחיפות אותם ברגע הקריטי... העיראקים פתחו בנסיגה.

...טנקים עיראקים פגועים ניקדו את מידרונות... וכמספר הזה נגמ"שים עם גוויות של... חיילים עיראקים ציינו את ציר־התקדמות... גורל הקרב היה תלוי על בלימה,... כי הנחרצות הישראלית להחזיק מעמד... את הכף.

...קרב זה היו הכוחות הישראלים נתונים... בלתי פוסקת של ארטילריה עיראקית. סורית...

*

...ה־20 באוקטובר פקד חופי על חטיבות הצנחנים... לכבוש מחדש את המוצב הישראלי על... החרמון. משימת הצנחנים היתה לכבוש את מוצב... החרמון הסורי", ועל גולני הוטל כיבוש המוצב... שנפל ביום הראשון למלחמה. הצנחנים היו... לתקוף בראש ההר כלפי מטה וגולני —... למעלה.

...2 בצהריים, ב־21 באוקטובר, הועלו הצנחנים... אל יעדם. גדוד בפיקודו של סא"ל חזי... את איזור המיגחת. כיבוש מוצב החרמון... בחלק בגדוד של סא"ל אלישע.

...ושהתער מן התקפת בצהרי יום ובכוח... לנוע אל יעדו, כשארטילריה סורית מנסה... שלושה מסוקים סורים התקרבו וכולם נפגעו... והתרסקו למורד. הגדוד של חזי התקדם... על הרכס, ברום של כ־2.5 ק"מ מטוסים... לתקפה, אך חיל־האוויר הישראלי קטע... והצנחנים צפו ממרום שיבתם בקרבות־... המתחם!

...הלילה הסתער הגדוד של חזי על מוצב... קצין, שעמד בראש ההסתערות נהרג. אך... סורי שאיישו את העמדה נסו, בהר־... גוויות שבעה מחבריהם. חזי ואנשיו... עד שהתקרבו למוצב הסורי. רק... כי בדרכם דילגו על פני עמדת פיקוד... ישירה באש ארטילריה ישראלית... נמצאו גוויותיהם של 12 קצינים. אפשר... הכושר הדל שגילו אנשי הקומנדו... על החרמון.

העיניים של המדינה

...של אלישע הגיון קדימה ולאחר ריבוך אר־... על המוצב הסורי. זה נמצא נטוש... ה־22 באוקטובר היה כל החרמון הסורי... המחיר ששילמו — הרוג אחד... ערך את כוחותיו בנכונות לחוש למוצב... הישראלי, אם יתעורר הצורך בזה... העפילו אנשי גולני בשלושה צירים —... שעליהם נערכה התקפת־הנגד הכושלת... לפניהם נעו 5 טנקים. כאשר הת־... כי נשברה התקפת־הנגד שלהם ב־7... ופתחו עליהם אש. כוח סורי ניכר, בגדוד... מדרום על המידרון הסורשה, בנקיקים... לשכל חייל מצויד בכוונות טלסקו־... ללוחמה בלילה. הם צלפו ופגעו בחיילים... מעפילים במעלה, אחד־אחד... וכו הוליך, שחזו בראש הכוח, נפצעו... קודמו במסוקים, ואילו הצנח־... נצטוו להתחיל בתנועה לפמח. אך... נואשות ללא מפקדים ביצעו את משימתם ללא עזרה מן החוץ. בשעה הקשה ביותר נטל קצין־המבצעים החטיבתי את הפיקוד, ריכז סביבו את שרידי היחידות המפוררות, ותחת אש עזה ביותר ובשאגת: „קדימה! אחרי!" — סיסמת הקצין הלוחם הישראלי — הוליך את ההסתערות האחרונה. הסורים נשברו ואחד־אחד בצוודו ונעקרו מתוך עמדותיהם. בשעה 10, ב־23 באוקטובר, היה החרמון כולו בידי צה"ל. גולני שילמו מחיר כבד — 51 הרוגים ומאה פצועים.

כעבור מספר ימים רואיין בטלוויזיה הישראלית סמל צעיר של גולני, מן המשתתפים בקרב. בעגה מזרחית כבדה, אך בטון של כלאחריה, סיפר את סיפור הקרב. „נאמר לנו שהחרמון הוא העיניים של המדינה", אמר, „וידענו שאנחנו מוכרחים לקחתו בכל מחיר".

צה"ל לא הפיק הלקחים במועד — והופתע מהופעת טילי ה„סאגר"

□ כל טנק ישראלי בחזית הסורית נפגע לפחות פעם אחת, אולם אנשי החימוש הצליחו לתקנו תחת אש, תוך גילויי גבורה

□ הסורים כבודדים היטיבו להלחם מבעבר, אך רמת צוותי הטנקים שלהם היתה ירודה ביותר

□ קציני צה"ל הגדילו לעשות באילתורים והתאימו עצמם בצורה מעולה לתנאים המשתנים

□ ממצב של כמעט שואה הוליך האלוף חופי לאחד הנצחונות המפוארים ביותר

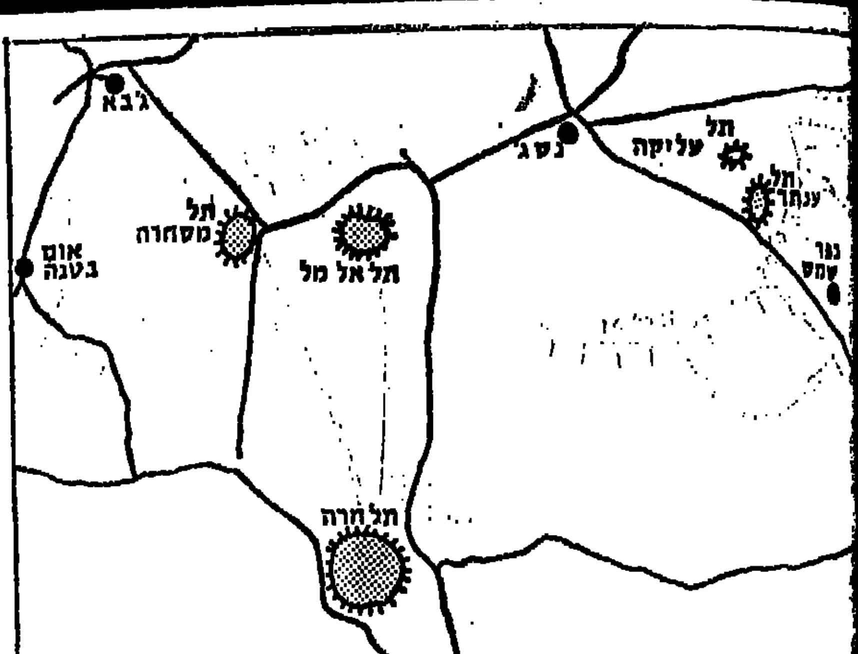

שלוש ההתקפות העיראקיות על התלים בדרום המובלעת מול אוגדת האלוף פלד. בחלק מהקרב הממושך, שנערך ב־19.10.73, השתתפו גם כוחות ירדניים

הפתעת טילי ה„סאגר"

בערב ה־22 באוקטובר הסכימו הסורים להפסקת־אש שהוצעה על־ידי מועצת הבטחון, והקרב על הגולן תם. היה זה קרב שייחקק בהיסטוריה, ושאולי יותר מבכל קרב אחר הוכיח בו צה"ל את כושר הלחימה של היהודי.

הסורים איבדו בו 1150 טנקים ובנוסף להם — למעלה מ־100 טנקים עיראקיים וכ־50 טנקים ירדניים. בתוך „הקו הסגול" נמנו לא פחות מ־867 טנקים סורים. 370 אנשי הצבא הסורי נפלו בשבי, ועל־פי הערכה היו לצבא הסורי כ־3500 חללים.

אשר לצד הישראלי: כל טנק ישראלי נפגע לפחות פעם אחת, אולם אנשי החימוש, שהתגלו כגיבורים במלחמה זו, הגיעו אליהם ותיקנום תחת אש. מתוך כ־250 טנקים שנפגעו, כמאה יצאו לחלוטין מכלל פעולה אך הנותרים תוקנו והוחזרו לקרב. אבידות צה"ל בחזית הסורית היו 772 הרוגים, 2453 פצועים ו־65 שבויים, כולל טייסים.

הדעה הכללית היא, שהסורים היטיבו להילחם מבעבר, כיוון שאומנו לביצוע משימות מוגדרות ולא סטו מהן. אף בפיקוד הסורי נתגלתה גמישות להעזה שלא היתה בו לפני כן. החייל הסורי, כבודד, הוכיח עצמו כחייל אמיץ, אך רמתם של צוותי הטנקים היתה נמוכה ביותר. ככל צבאות ערב, הם לא סטו מן הדוקטרינה שהוטבעה בהם, וכשנוצר מצב לקראתו לא הוכנו, היו אובדי־עצות. הסורים למדו את לקח העליונות הישראלית בלוחמת־לילה ומצאו לה תשובה יעילה באמצעים טכניים.

ואילו התשובה שנתנו לעדיפות של הלוחם הישראלי היתה — כמויות ועוצמת ההתקפה. במשך שנים הם התאמנו להתקפה על־פי מתכון קבוע מראש. מתכון זה הושתת על גלי טנקים מסתערים בזה אחר זה, בלא להתחשב בגורל הגלים הקודמים. כך לא התעכבה ההתקדמות אף לרגע. זו היתה הבעיה עימה התמודד המח"ט אביגדור בקרב ההיסטורי שלו.

מאחר ובמשך כל המלחמה הוטלו הכוחות הישראלים לקרב טיפין־טיפין, חרגו יחסי־הכוחות תמיד מן המקובלות בעת מלחמה. המישגה הפאטאלי אשר באי־גיוס המילואים במועד, גרם לכך שצה"ל הוטל למערכה באי־סדר וללא אירגון. יחידות אורגניות לא תמיד הופעלו, כי לא ניתנה זמן שהות להתארגן. אכן, מישגה זה נתן לצה"ל את ההזדמנות להוכיח את כוחו באילתור ולהתמגן פעם. נוספת עד לאיזו מידה ניתן לסמוך על הקצין הבודד, בין הזוטר ובין הבכיר, שידע להתאים את עצמו לתנאים משתנים.

הכמויות והאיכויות של הציוד הסורי הפתיעו את ישראל, בכל שלבי המלחמה, פרט לחריגים מעטים. פעל הכוח הסורי כצבא משומשע. טכטיקה היתה מסו־דרת. אכן, היו גילויים של עודף־סדר, התקפותיו חמו־רות וגשנות, זן בנאמה וזן בגזרת חטיבה 7, היו כולן בעלות אופי דומה.

בשום יום מימי המלחמה לא עמדו לרשות האלוף חופי יותר ממחצית כוחו בטנקים. היו ימים בהם נפלה המצבה הרבה מתחת לאחוז זה. אוגדת רפול לא מנתה אף פעם יותר מ־150 טנקים. יחידות ישר־אליות רבות בחזית הצפון הופתעו מהופעת טילי הנ"ט מדגם „סאגר", למרות שהדבר לא היה צריך לקרות, הואיל והפיקוד הוגנת בטילים אלה בחקירות האש בעבר. כאן נתגלה ליקוי בצה"ל, של אי־לימוד לקחים אשר צריכים היו להילמד.

המפקד היחיד, אולי, שהיה מודע מכולם לבעיית נשק הנ"ט היה רפול. במלחמת ששת הימים נפגע הוא עצמו בטיל נ"ט, ליד קנטרה שעל תעלת־סואץ. מלבד בהתקפה על תל־שאמס, שבו שנהה חטיבה 7 בהתקפתה, היוו טילי הנ"ט אך בעיה מועטת לכוחו של רפול. במהלך ההבקעה לתוך סוריה לא נפגע אף טנק שלו מנשק זה, כיוון שנקט באמצעים.

הביעתו העקשנית, בימים בהם כיהן כקצין צנחנים וחי"ר ראשי, שהחי"ר והצנחנים יתאמנו בלוחמת נ"ט, השתלמה. הוא היה המפקד הישראלי האחד אשר לא שכח את חשיבותו של הלילה והפעיל את החי"ר שלו לפשיטות לילה מאחורי קווי־האויב.

בעוד שהסורים היטיבו להילחם כבודדים, אין כל צידוק לחלל המגובם שהורעף עליהם אחרי המלחמה, בעיקר בחו"ל אך גם בישראל. כאשר פתחו בהתקפה, היו כל הנתונים לטובתם במידה שליותר ממנה לא יכלו לקוות. היתה להם עדיפות מספרית — לעתים עד כדי 12 נגד 1. הם לחמו באויב מדולל שורות ולא־מאורגן, בשל ההפתעה ובשל שנמנע מלגייס את מילואיו בזמן.

הם לחמו תחת מטריית טילים, שהגבילה את יכולת חיל־האויר הישראלי להתערב. היתה להם עדיפות בארטילריה.

אכן, הם הגיעו בשלב מסוים אל סף ההצלחה. אך כוחות השריון שלהם התגלו כבלתי מספיקים בקרב נגד מפקדים וצוותי טנקים בעלי אימון עדיף ומסורת מלחמתית.

תהליך הזזת הכללי בבוקר יום א' היה בוויקטוריה, להטות את אוגדת פלד לחזית הצפון, היתה אחת מההחלטות בדרג הפיקוד, אשר הכריעו את הכף ושינו את מהלך המלחמה. וכמוה, ההחלטה לעבור כבר בשלב מוקדם ביותר להתקפת־נגד. התרכזותו של הרמטכ"ל בשעות הראשונות של המלחמה להתקפת נגד היתה בעלת חשיבות רבה. שכן, על־ידי הקדמת ההתקפה, מנעו הכוחות הישראלים בעד הסורים מלבסס את הישגיהם ולהתארגן היטב להגנה בשטחים שתפסו בהבקעתם לרמת־הגולן — וזה היה גורם עיקרי בהכ־שלת הצלחה למהלך המגנים הישראלי.

שאלה אחת הנשארת ללא פיצה, המתעוררת מתוך עיון במהלכי המלחמה ברמת־הגולן, נוגעת להתנח־לויות שקמו באותו איזור. בעבר היוותה תמיד ההת־יישבות חלק ממערך ההגנה הלאומי. הצלחות ישראל במלחמת־השחרור נבעו ישירות מתוצאות הקרבות שניהלו המתיישבים. ישראל יצרה את הקונספציה של הגנה מרחבית, המבוססת על התיישבות חקלאית. אר־צות רבות בעולם אימצו כדוגמה. ארצות רבות מאפר־יקה ואסיה שיגרו משלחות לישראל ללמוד את שיטת ההגנה המרחבית ואת שיטת הישוב הצבאי־חקלאי במיסגרת הנח"ל.

אך ברמת־הגולן, באחד האזורים הגורליים ביותר להגנת ישראל, נמנעה ישראל מליישם את הלקחים שלמדה ושלימדה. במקום שהישובים יהפכו לגורם הגנתי, הם היו לעתים לנטל.

לו אורגנו והוכנו כמיגנני נ"ט, עם שוחות־לוקטים, ביצורים ונשק נ"ט, כי אז יכולים היו ליטול חלק חשוב בהאטת המיתקפה הסורית בהתחלתה ולאפשר למילואים להתארגן ולהתפרש ביתר סדר. המחדל הזה הינו תוצאה נוספת של הבטחון המופרז ושל אי־הערכת המצב לאשורו, אשר איפיינו רבים בישראל; ואשר, בסופו של דבר, הוליכו לכך שגיוס הכוחות יתבצע באי־סדר ובמהומה כפי שהתבצע.

למרות זאת, יש להדגיש, כי בתנאים הקשים ביותר הצליח האלוף חופי לנהל קרב בראש פיקוד, אותו הכין היטב למלחמה, ואשר בו הישרה רוח־לחימה והרגשת צוות ואחווה, ללא הבחורות הרעשות, פרי יצירתם של מפקדים „כריזמטיים", וכאשר אמצעי־התקשורת בעולם מתעלמים במידה מסויימת מהקרב בגולן, הנחיל האלוף חופי לעם ישראל את אחד הנצחונות המפוארים של צה"ל בשדה הקרב.

על רמת יכולת הפיקוד של חופי תעיד עובדת העדר ויכוחים ודיונים ציבוריים רועשים סביב המערכה בצפון. היה לו צוות מפקדי אוגדות ומפקדי חטיבות מעולות, והוא ידע להפעילם בשקט ובשלוות האופייניים לו, בבטחון ובאווירה טובה, לקראת נצחון מזהיר.

ממצב של כמעט שואה, עת הסורים נמצאים במרחק 10 דקות נסיעת טנק מים כנרת ונהר הירדן, ובטווח נשק קל ממרכז האספקה הישראלי העיקרי ברמת־הגולן, הגיעו כוחות צה"ל למצב בו הם בטווח של כ־40 קילומטר מדמשק, עת מבואות הבירה הסורית בטווח תותחי צה"ל; וכשהם יושבים על פיסגת החרמון כאשר מתחתם, במישור ועל כף־היד, העיר דמשק והצבא הסורי.

תם הקרב על רמת־הגולן.

(הפרק האחרון על חזית הצפון)

*

(זהו פרק אחרון על המלחמה ברמת־הגולן, בקרוב יפורסמו הפרקים על הקרבות בחזית הדרום).

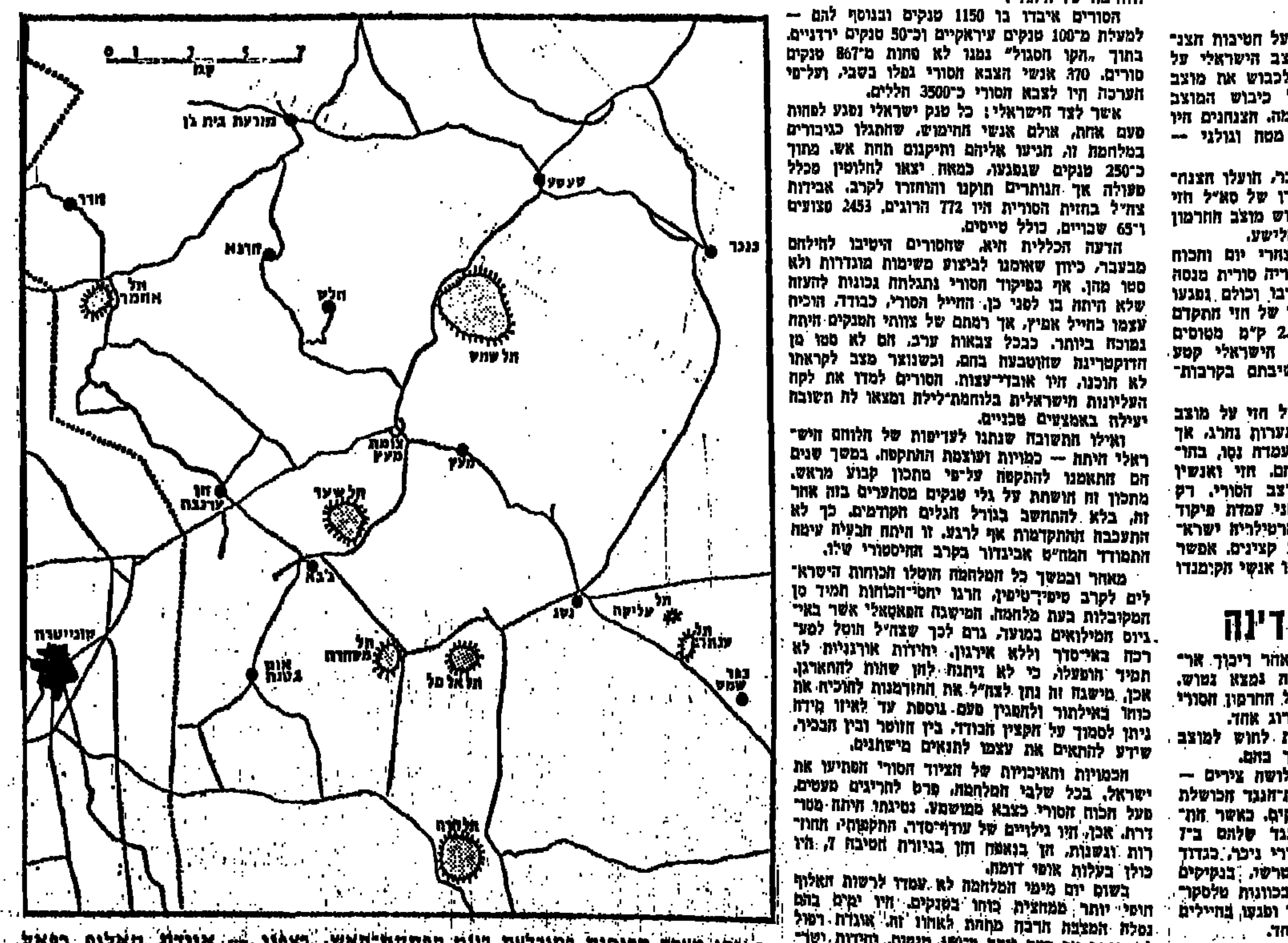

● זהו מערך הכוחות במובלעת ביום הפסקת־האש. בצפון — אוגדת האלוף רפאל (רפול) איתן, כשמולה הצבא הסורי המובס. בעוד אוגדת האלוף מוסה פלד בדרום, כנגד התיגבורת העיראקית והירדנית

אנגלית • צרפתית • אנגלית • ערבית

הקבועים הבריטיים
THE BRITISH INSTITUTES
המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך • צוות מורים ומפקחים אקדמאים מטובי כוחות ההוראה בארץ • טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

- אם הנך מתכונן ללמוד אנגלית ושפות אחרות
- אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
- אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח ברמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים
בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש בהקדם.

לכבי המדור ליעוץ מקצועי המכונים הבריטיים ת.ד. 33114, תל־אביב

☐ אנגלית
☐ אנגלית כהכנה לבחינות כניסה למוסדות להשכלה גבוהה
☐ קורספונדנציה מסחרית באנגלית
☐ ערבית מדוברת
☐ ערבית ספרותית
☐ גרמנית
☐ עברית

הלימודים נערכים בשיתוף
המכון הישראלי לשפות

שם .... רחוב .... עיר ....

משרדי יעוץ והכוונה: תל־אביב: המדור ליעוץ מקצועי, ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93
חיפה: רחוב גורדאו 30 ירושלים: ההסתדרות 22

אנגלית • גרמנית • אנגלית • עברית

הכנה לטכניון • בגרות ומוקדמות • טכנאות

הקבועים הבריטיים
THE BRITISH INSTITUTES
המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך • צוות מורים ומפקחים אקדמאים מטובי כוחות ההוראה בארץ • טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

- אם הנך מתכונן ללמוד באמת ובתמים
- אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
- אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח במגמות ורמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים
בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש בהקדם.

לכבי המדור ליעוץ מקצועי המכונים הבריטיים ת.ד. 33114, תל־אביב

השכלה תיכונית
☐ בגרות ומוקדמות ✱
השכלה גבוהה
☐ מתימטיקה ופיזיקה כהכנה לטכניון ✱

השכלה מקצועית
☐ אלקטרוניקה ורדיו מעשי כולל בנית רדיו
☐ שרטוט טכני
☐ טלוויזיה
☐ טכנאות חשמל
☐ טכנאות בנין
☐ טכנאות מכונות
☐ טכנאות רדיו ואלקטרוניקה

✱ לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם

שם .... כתובת ....

משרדי יעוץ והכוונה: תל־אביב: המדור ליעוץ מקצועי ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93
חיפה: רחוב גורדאו 30 ירושלים: ההסתדרות 22

רדיו • אלקטרוניקה • טלוויזיה • שרטוט

הננו שמחים להודיע ללקוחותינו
שנפתחה
סוכנות רהיטי קסטיליה
רהוט כפרי
בסיגנון ספרדי

הקהל מוזמן להשתתף בטקס הפתיחה.
ביום ג', 12.11.74, שע' 18, 76, טל. 04-522893

גנובה
מכונית
פולקסוואגן
בצבע חום כמה
עם פס רחב לבן
באמצע
מספר: 719-021
כל היודע פרטים מתבקש להודיע לתחנת המשטרה הקרובה או לטל. 03-39111

משרד העבודה
אגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית

בית־ספר למלונאות "כרמל"
מלון "דביר", חיפה
בשיתוף מלונות "דן"

✱ קורס למלצרים ולמלצריות
ייפתח ב־1.12.1974
משך הקורס — 6 חודשים.
מתקבלים/ות מועמדים/ות מעל גיל 18, בוגרי 8 שנות לימוד.

✱ קורס טבחים וטבחיות
ייפתח ב־29.12.1974
משך הקורס — 12 חודשים.
מתקבלים/ות מועמדים/ות מעל גיל 18, בוגרי 8 שנות לימוד.

✱ קורס לפקידי/ות קבלה
ייפתח ב־26.1.1975
משך הקורס — 7 חודשים.
מתקבלים/ות מועמדים/ות מעל גיל 18, בוגרי 12 שנות לימוד, עם ידיעה טובה בשפה האנגלית.

— כל הבוגרים של כל הקורסים שיעמדו בהצלחה בבחינות, יקבלו תעודות מקצועיות ממשלתיות.
— התלמידים זכאים למענק קיום מטעם משרד העבודה.

● בדבר פרטים והרשמה נא לפנות למשרד ביה"ס "כרמל", במלון "דביר", חיפה, רח' יפה נוף 124, טל. 83717, או 82777, בין השעות 8.00—14.00 או לכל לשכות העבודה.

קורסים מזורזים
למבוגרים • לנוער • קורסי בוקר / ערב
הנהלת חשבונות
בהדרכת רואי חשבון מוסמכים • מבחני גמר בבית הספר • סוגים: 1 + 2, 2, 3.
בוקר חדש 14.11 — ערב חדש 13.11
נקוב בשיטת IBM
● כולל קורס חינם בכתבנית ●
● קורס מזורז בן 6 שבועות נפתח ביום השישי ●
פקידות ומזכירות
קורספונדנציה • כתבנות • חשבונאות
קורס כתבנות נפתח כל יום
בוקר חדש 13.11 — ערב חדש 8.11
● הכנה לקבלת סוג מטעם משרד העבודה
● תעודות הסכמה ● הפנייה לעבודה
● אחריות למצלחתך ●
שרותי
תל־אביב, רחוב דיזנגוף 62 (ליד כבר דיזנגוף). תל־אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית). טל. 613314
ירושלים, מרדכי בן־הלל 10 (פ' בן־יהודה). טל. 232748
רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמת). טל. 724335

הצלחתך תלויה במקום לימודיך
חיילים וחיילות,
עכשיו הזמן להתכונן
לקראת בחינות המיון
לשנת תשל"ו
מסתיימת ההרשמה לקורסי ערב
אנגלית הכנה לאוניברסיטה
✱ לחיילים הנחה ✱ גם קורס בכתב
ההרשמה עד 15.11
הכנה לטכניון
לבוגרי הבגרות המוכנות והריאלית לאוניברסיטאות
תל־אביב, ירושלים, חיפה
מכון דן להשכלה ולהשתלמויות
ההרשמה בשעות 4—8 בערב.
תל־אביב: בנין "גבעתיים, הרצליה", ז'בוטינסקי 108 (הבורסה). דיר הצלך 21, בשעות 9—1, 4—7. אתיס, מלון "גלוריה", ירושלים.
הירושלים: בתל־אביב בבנין גינגסה "הרצליה".

ביח"ד
מאור
סקנדינביה בדחוב הקישון
מבחר מרהיב
וחדיש ביותר
של דגמי גופי
תאורה ונברשות
בייצור ותכנון עצמי
תל־אביב הקישון 77 - 79
טלפון: 821110 - 823876

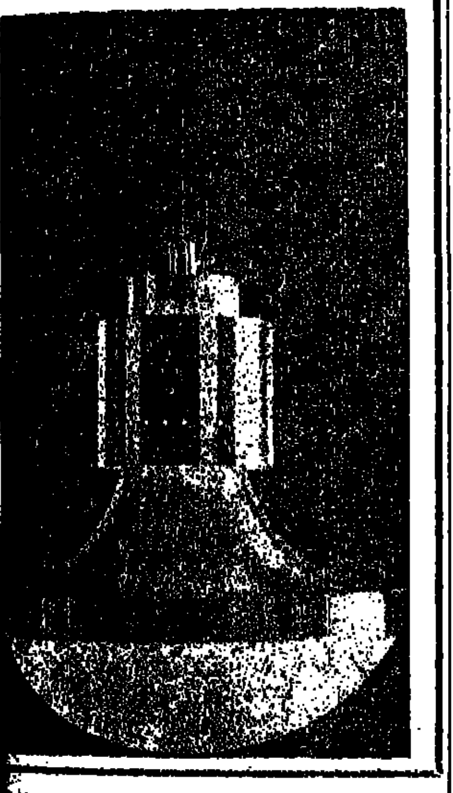

הנהלת
חשבונות
סוגים 2+1 משולב
✱ פתות ערב ובוקר
✱ פתיחה 19 בנובמבר
✱ הלימודים בפקוח משרד העבודה
✱ לימודי חינם לחיילים משוחררים ע"פ החוק
פרטים והרשמה: ביה"ס גינות
רח' בן זכאי 6, תל־אביב
(ע"י אחד העם 35) טל. 624775
ביס לחשבונאות ומינהל
ע"ש צ. גינות
תל־אביב, רח' בן־זכאי 6

קורס בכתב
אנגלית הכנה לאוניברסיטה
בעריכת ליאון מינצברג
לקבלת פרטים נוספים ללא התחייבות, נא מלא תלוש זה והחזירו למשרדנו ללא דיחוי
לכ' מכון "דן" ת.ד. 6504 ת"א
כתובת: ....
שם: ....

למכירה משאית
פיאט דבל א/697
1972
ארגז המכונה — 7,80 מ'
+ נגרר — 6,50 מ'
עם אפשרות למקום עבודה
טל. 055-91633, 055-91021

השרים עסקו ב"על חטא שחטאנו..."

בישיבת הממשלה השבוע, ערב בואו של קיסינג'ר לאיזור, עשו מיספר שרים חשבון עם מדיניות ישראל ב־7 השנים השמנות", אך נענו לבקשת ראש הממשלה וסמכו ידיהם על הסיכומים ✱ פקיד אמריקני בכיר: אילו נערך משא ומתן בין ישראל לירדן, לא היה אש"פ זוכה להצלחות כה גדולות בעצרת האו"ם

[ש]רי הממשלה היו מוטרדים בדעתם [ב]ישיבת הממשלה, שהתקיימה ביום א', כי [ע]ם ביקורו של ד"ר קיסינג'ר באיזור [ב]את לסכם פת־אחר חן בתוקפת החלטות [רב]אט ושלילת מו"מ עם אש"ף, וחן בי[..] נכונות לשאת ולתת עם מדינות־[ערב] השכנות לקידום שלום באיזור.

[ר]אש הממשלה שיכנע את השרים, כי [...] הליקי־הדיעות על מדיניות הממשלה [...], מוטב, בשעה זו, להופיע מאוחדים [...] מסביב לעמדת הממשלה. לאחר [...] של קיסינג'ר תתכנס הממשלה ל[...] ולהערכה מחודשת של העמדות [...] השונים, כדי לקבוע את המהל[כים ה]מדיניים הבאים.

[עם] זאת, גם השרים שסמכו ידיהם על [הסיכ]ומים לא נמנעו מלהביע דיעות בי[קורתיות] על מדיניות הממשלה בשנים ה[אחר]ונות.

[אחד ה]מבקרים אמר, כי ועידת רבאט ממ[חישה] שגיאות שעשתה ממשלת־ישראל. [אחד ה]שרים העיר, כי אבי הטעות של [המדיניות] הישראלית בשבע השנים "השמ[נות]" [...] היתה הציפיה לטלפון, דהיינו מדי[ניות] של "שב ואל תעשה", עד שתבוא [...] ערבית להסדר־שלום. שרים אלה [טוענים], כי ייתכן שגם אם היינו חוזרים [...], השכם־והערב, כי אנו מוכנים [...] הסכמי־שלום על בסיס פשרה טריי[טוריאלית], והיו הערבים דוחים זאת. אולם, [...] עשינו כך, היינו לפחות מקשים על [...] ויריבינו להציג אותנו כמתנגדי [...] לשלום.

[...] עשתה חשבון־נפש — אמר אחד [השרים] — אינו יכול לשכוח, כי לא ניצלנו [...] כדי ליצור אופציות מדיניות [...] שונות. במשך שבע שנים דחו [...] מדיניות־הבטחון של ישראל כל

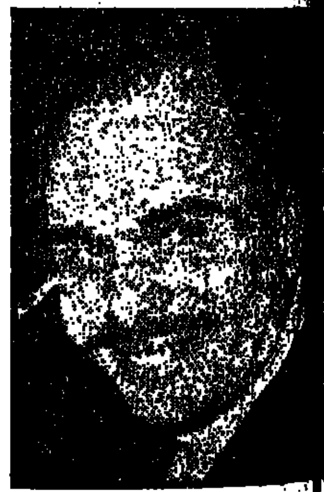

המלך חוסיין
"השאיר לעצמו אופציות"

[...] להקים נציגות של ערביי השטחים. [...] מאוד נעשה להבטחת מקורות־תע[סו]קה לערבים בשטחים, ובמקום זה נתינו [...] פועלים ערביים מהשטחים למפ[...] שלנו.

[...] השרים העירו, כי גם אם קויימו מגעים [ע]ם ירדן, לא נעשה מאמץ רציני להידבר [...] חוסיין, וזאת תוך שיקולים של יחסי־[...] פנימיים. הם גם סבורים, כי לא [...] להדגיש בפני העולם את נכונותנו [להידב]ר עם גורם פלשתינאי, המוכן להכיר [בישר]אל, ויצרנו במו־ידינו את הרושם, כי [...] אנו מתעלמים לחלוטין מקיומה של [ה]בעייה הפלשתינאית. הם טענו, כי היתה [...] נחוצה להסתייג מהצהרתו של השר אה[...] ידין, אשר אמר, כי אין להוציא מכלל [אפש]רות ניהול שיחות עם גורם פלשתינאי [...] בקינגמו.

[...] לדברי אותם שרים, מי שהתעלם בעק[שנות] מהבעייה הפלשתינאית, וסירב לנהל [שיח]ות עם ירדן לקידום הסדר על בסיס פש[רה טר]יטוריאלית, תרם לא מעט לעליית [כוח]ו של יאסר ערפאת.

מסתבר, כי באחת השיחות שניהל פקיד [אמ]ריקני בכיר עם נציג ישראלי אחרי [ועי]דת רבאט, אמר האמריקני, כי אילו היה [...] עתה מו"מ עם ירדן לקידום הסי[דורים] [...], לא היה אש"פ זוכה לניצחון [...] מוחץ בעצרת האו"ם.

[...] כאמור, הסכימו גם השרים, אשר מתחו [ביק]ורת על מדיניות הממשלה בעבר, כי [...] זה הזמן המתאים לפתוח בוויכוח על [...] שונות, ומוטב להתרכז בקביעת מהל[כים] לטווח קצר, דהיינו לקראת בואו של [קיסינ]ג'ר.

□ □ □

"סאדאת הצליח להבטיח לעצמו 'דלת פתוחה'"

[...] להגיע עם האמריקנים להערכה [משותפ]ת של ההתפתחויות באיזור, על קבי־

עת יסודות לאסטרטגיה מדינית משותפת, על מיצוי האפשרויות לחיזוק עוצמתה של ישראל בקצב מוגבר יותר, ועל התנייצותה של ארה"ב ביתר תקיפות לחזית חמית־קפה הסובייטית־ערבית נגד ישראל בזירה הבינלאומית?

נושא זה הועלה באחרונה בהתייעצויות מצומצמות, שהתקיימו בירושלים ערב בואו של ד"ר קיסינג'ר לישראל, תוך ניתוח המצב המדיני בכללו.

התערכת שהתגבשה בהתייעצויות אלו אמרה, כי סאדאת הצליח, כנראה, להבטיח לעצמו "דלת פתוחה" לניהול שיחות עם האמריקנים על הסדר חלקי עם ישראל, אשר ישא אופי צבאי לפחות מבחינה רשמית. לסאדאת יהיה קשה, לפחות בשלב זה, לנהל שיחות על הסדר בעל אופי מדיני, כי לכך התנגדו שליטי מדינות ערב, ביניהם אסד, נשיא סוריה.

סאדאת יגלה, איפוא, נכונות לפתוח בשיחות לקידום הסדר נוסף בנוסח הסכם הפרדת־הכוחות, כשנציגיו למשא־ומתן מעין זה יהיו אנשי־צבא, אשר יבואו בלוויית דיפלומאטים, כפי שהדבר נעשה בשיחות הק"מ ה־101. ייתכן גם שבשיחות אלו ידובר על מרכיבים הכלולים במונח "אי־לוחמה", כפי שהיו דנים בכך, אילו היה מדובר בהסדר־ביניים בעל אופי מדיני.

ברור, כי המשתתפים בהתייעצויות אלו לא יכלו להתעלם מהעובדה, שסאדאת ממשיך בשיקום הערים באיזור סואץ, ועושה את ההכנות לפתיחת התעלה.

עם זאת, אין להתעלם מהעובדה שסאדאת לא קיים את הבטחתו לאמריקנים למנוע קבלת החלטות קיצוניות בוועידת רבאט. המצרים גם הפרו באחרונה לא פעם את הסכם הפרדת־הכוחות על־ידי העברת חיילים לעברה השני של התעלה מעל למותר בהסכם. המצרים טענו, כי העברה זו נעשתה במיסגרת אימונים והחיילים הוחזרו כבר מזמן ליחידותיהם ממזרח לתעלה.

השאלה המרכזית היא, בכל־זאת, האם יהיה סאדאת מוכן לנהל מו"מ רציני לקידום הסדר־ביניים נוסף, כפי שהבטיח לא פעם לפני ועידת־רבאט לקיסינג'ר. התשובה לכך תתברר, כנראה, תוך השבועות הקרובים.

שאלה אחרת, המטרידה את האמריקנים ואת הישראלים היא, לאן פני ירדן?

מסתבר, כי נתאמתו החששות של אלה אשר אמרו כי אם בוועידת־רבאט תוענק הכרה לאש"פ, יסתלק המלך חוסיין מכל טיפול בעתיד הגדה.

מאידך, השאיר לעצמו המלך אופציות לפעילות מדינית בזמן שייקבע על־ידו. אין להוציא מכלל אפשרות שהמלך יבקש להוכיח לעולם הערבי, כי אין כתובת אחרת לקידום הסדר בעניין הגדה זולת רבת־עמון, כי ישראל לא תנהל בשום פנים ואופן משא־ומתן עם ערפאת.

בהתייעצויות אלו הושמעה גם דיעה, כי ועידת־רבאט עשויה להבהיר לארה"ב ולמדינות ידידותיות מערביות אחרות, כי עמדת הערבית היא עמדה קשוחה, השוללת למעשה אפשרות של מו"מ רציני לקידום הסדר.

□ □ □

השר חיים צדוק "התאהב" במישרד־הדתות

נראה, כי השר חיים יוסף צדוק, אשר עליו אמר חבר־הכנסת אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית) בפתק שכתב לו, כי "אלפיים שנה לא היה שר דתות כזה" — נפרד בצער רב ממישרד הדתות, שבראשו עמד 150 יום.

מסתבר, כי מר צדוק הקדיש זמן רב למילוי תפקידיו כשר־הדתות, באשר ממש "התאהב" במישרד זה. בתקופה הקצרה של כהונתו החיש את מינוי הרבנים בעשרים ערים, בהן התעכבה בחירתם "מטעמים שונים" זה שנים רבות. הוא דאג לחלק ספרי־תנ"ך לכל עולה המגיע לשדה־התעופה בלוד. הוציא מיספר תקנות, הקשורות עם שמירת הכשרות והתי־קברות. בחיבה יתירה טיפל שר־הדתות לשעבר ב"ישיבות ההסדר", כשם שדאג להבטיח הקלות לאלה המבקשים להקים בתי־כנסת בעיירות־פיתוח.

בחלונות הגבוהים
מאת אריה ציפקין

המועצה הציונית מתכנסת בסימן הרחבת פעולותיה

בחודש נובמבר יגיע ביקפה הפעולות ההסברתיות בפעם המועצה הציונית בארבעת סניפיה — ירושלים, תל־אביב, חיפה ובאר־שבע — לכ־600. פעולות אלה מקיפות בראש־ובראשונה את הנוער הלומד, וכן מיקרו־עיירות, מושבים, עבודה והתאחדויות עולים. בסימן דרישה שלא תמה הוגברה מצד מיספר חינוכיים לקיים מיפגשים עם תלמידים בנושאים ציוניים והתנדבותיים — תקיים המועצה הציונית בישראל משבוע הבא את מיבצע הרביעי.

כדאי לציין, כי בשנה הראשונה לקיומה קיימה המועצה כ־200 הופעות בקרב הנוער הלומד והמאורגן, ואשתקד, בשנת תשל"ד, שעברה בצילה של מלחמת יום־הכיפורים, קיימה כ־350 פעולות־הסברה. בשנה זו הגיעה המועצה אל כ־30 אלף תלמידים ובני־נוער ואל כ־10 אלף בוגרים, בתוכם חיילים. מספרים אלה מראים בעליל על התעניינות גוברת ומעודדת מצד הנוער הלומד בפיכלול הבעיות הקשורות עם הציונות, התייחסות עם התנועות והנכונות למלא משימות התנדבותיות, ביחוד בתחום קליטת העליה והמלחמה במצוקה.

ברור, כי בקרב נוער חוגב ומתלבט מתגלים כיקרים שונים להגדירם כחריגים והמבטאים אובדן אמונה, דיכדוך, תיסכול ואפילו ציניות. אולם, אלה אינם מאפיינים את הצעיר הישראלי, טועה מי שגורס, כי צעיר המתלבט קשות ומציג שאלות "אפי־קורסיות" איבד את האמונה בערכים הלאומיים. התלבטות כשלעצמה אינה מעידה על רפיון כלשהו, אלא על נטייה הולכת וגוברת בקרב הנוער לברר סוגיות ציבוריות המעיקות על אזרחי המדינה והתכוונות ליבון ומתן תשובה סבירה.

בהקשר זה צר לציין, כי המנהיגות הישראלית טרם מצאה את הנתיב לליבות הצעירים, וקיימת מחיצה בינה לביניהם.

✱

מי שמבקש להסביר את פשר ההתעניינות הגוברת של הצעיר הישראלי ברעיון הציוני, רשאי כמדומה להסיק שמלחמת יום־הכיפורים הבהירה לו בצורה מכאיבה ביותר את הבדידות, בת שרויית ישראל, ומאידך גילתה לו בצורה מוחשית ביותר את מידת השותפות הקיימת בין העם היהודי בתפוצות לבין ישראל.

אין זה מיקרה שמישרד־החינוך התגייס באחרונה בתנופה רבה לטיפוח חינוך ציוני־יהודי. במשך שנה זו יופעלו כ־10—11 ברכזים. בהם ייערכו כינוסים רעיוניים בני שלושה עד חמישה ימים. בכינוסים אלה, הנערכים בשיתוף המחלקה לנוער ולחלוץ של ההסתדרות והמועצה הציונית, ניתנו להוכחות לצעיר הליכוד את התורה הציונית בצורת ברזכות ופגישות ולעודדו ליטול על עצמו שליחות ציונית.

המועצה הציונית אינה מסתפקת בפעולות הסברתיות. אלא מקדישה גם תשומת־לב לפעילות התנדבותית מקיפה, שנועדה לתרום ליצור אווירה של קליטה הברתית לעולים ולהקל על מצוקת שכבות בעייתיות־כלליות. בישוב תלמידים, ילדי פשׁ[...] [...] בעיות־חינוכיות קיבלו אישקד סיוע נאות במיסגרת "מיבצע מתן צעירי עזר" צעירי מתנדבים מהסתדרויות המתנדבים ויורדי. נראה, כי בשנה זו יגדל חן מיספר הבירים ותן מיספר התלמידים לפחות ב־50 אחוז, במיסגרת מיבצע זה.

המועצה הציונית עודדה כינוסי צעירים ישראליים עם צעירים במרכזי־קליטה ובשכונות עולים. תלמידי כיתות גבוהות וחברי ארגוני־נוער נהגו לצאת פעמיים עד שלוש בשבוע לשדה־התעופה בלוד ולקבל את העולים בשירה, בריקודים ובפרחים. המועצה הציונית תתחיל בפעילות דומה גם בקרב הציבור המבוגר יותר, בהתאחדויות עולים, בוועדים של שיכונים ובבניינות של העיריות ומועצות הפועלים.

✱

ביום ג' הקרוב יתכנס המושב הרביעי של המועצה הציונית, כדי לדון על הדרכים להרחבת הפעולה, להעמקתה ולהתוויית דרכים ליעדים נוספים הן בתחום ההסברתי והן בתחום ההתנדבותי.

הבעייה, שתעמוד בפני חברי המועצה, היא הקמת סניפים נוספים על אלה הקיימים, בעיקר בעיירות־הפיתוח, לגייס מיספר גדול יותר של פעילים ולשתף מיספר מירבי של אירגונים בעלי אופי וולונטארי בפעולות המועצה.

בעייה אחרת, שתעמוד בפני המועצה הציונית, היא כיצד להבטיח קיום ושיתוף־פעולה עם המוסדות הקיימים, המטפלים בנושאים ציוניים, כגון מכון ואן־ליר, יד בן־צבי, מכון שזר, ואוניברסיטאות ומדרשות השונות. נושא אחר, בו תעסוק המועצה הציונית, הוא כיצד לתאם עם הארגונים השונים את הפעולות ההתנדבותיות הרבגוניות ולכוונן לאפיקים הדרושים, כדי להבטיח ניצול נאות של הרצון הטוב, המצוי בקרב האירגונים והבריהם. אין ספק, כי נוכח ההכרעות המדיניות, הבטחוניות והכלכליות הקשות, העומדות בפני מדינת־ישראל, חשוב לנצל כל קורטוב של רצון של נכונות, הקיימים בקרב הנוער והמבוגרים, כדי ליצור אווירה מתאימה לקליטת עליה גדולה, לשמור על החוסן הלאומי ועל המוראל הציבורי.

בעבר גילוי של סרטן — היה
פירושו מוות ודאי ואילו כיום
ניתן לרפא כשליש מחולי הסרטן
החוזרים לחיים תקינים. ואחוז זה
גדל והולך בזכות התחנות לגילוי מוקדם,
מכוני הסרטן המוקמים בארץ,
שיטות ההקרנה והטיפול המשוכללות
והמחקר המתקדם.

בשנת התקציב
השוטפת
זקוקה האגודה
ל־7 מיליון ל"י
כדי להמשיך,
ולתרום
להגדלת
אחוז הנרפאים
ממחלת הסרטן.

פעם
לא
היתה
תקווה לחייהם

זכור זאת ביום מבצע "הקש בדלת"! 12.11.74
האגודה למלחמה בסרטן בישראל
לשכת הפרסום הממשלתית

פלשתינאים וישראלים: דו־שיח ראשון

השבוע יצא לאור בפאריז ספר בשם „ערבים וישראלים — דו־שיח ראשון", שבו מתפרסמות שיחות בין ישראלי, פרופ' שאול פרידלנדר, לבין שני ערבים, מחמוד חוסיין ועאדל ריפעת ✶ את הפגישות ביניהם יזם העיתונאי הצרפתי ז'אן לאקוטיר, והוא אף קיבץ את עיקרי הדברים בספר ✶ השבועון הפאריזאי „נובל אובסרוואטר" פירסם את תוכנה של אחת השיחות — ואנו מביאים בעמוד זה את עיקריה

● מימין לשמאל: העתונאי הצרפתי ז'אן לאקוטיר, (שיזם את השיחה), פרופסור שאול פרידלנדר, בתג'ת אל־נאדי, המכונה מחמוד חוסיין, ועאדל רפיעת.

...אול פרידלנדר: ראשית אומר, ש־...דינה אובייקטיבית נעשה עוול לפלש־...אים — אף אם הוא נעשה להם שלא ...מבחין. אין צורך לחזור על כך, שאני ...די נקיטה של עם פלשתינאי, או לפחות ...ם בתהליך של התהוות. אבל העובדה ...ה עוול לפלשתינאים אינה מחייבת ...בהות מחדש של הציונות בסימן־שאלה. ...ה, שלילת הזכות מהיהודים לממש ...ת הקשר שלהם, בין אלפי השנים, עם ...צין ישראל תהיה עוול לא פחות גדול. ...כפי שהזכרתי בספרי, „הרהורים של ...יהודי של ישראלי", הטרגדיה באזורנו ...זה בעימות בין שני עניינים צודקים ...ושתנים...

...קשר שורשי

...הקשר בין הפלשתינאים לבין אדמת ...פלשתין הוא כובן מאליו. אבל מול זכותם ...ה קיימת זכות בעלת אופי שונה בתכ־...ה — זכותם של היהודים לכונן קשה ...אדמת ישראל, מאחר שאי־אפשר לר־...ת בנם זה עם, אלא בגין הקשר שלו ...אדמה זו.

...במשך אלפיים שנות קיומם בתפוצות, ...ראו היהודים את עצמם כעם גולה ומגורש ...ארץ האבות, שאליה שאף לשוב. זה ...יותר במינו בהיסטוריה. אני מאמין, ...שר זה עמוק, כה שורשי, מעניק לעם ...זכות על האדמה הזו, שלה לא ראה ...תחליף, אפילו אם נמצא רחוק ממנה ...רעיון ארעי — וה„ארעיות" הזאת נמשכה ...מאות שנים.

...ז'אן לאקוטיר: הרשה לי להציג שאלה ...להיסטוריון והן לאזרח הישראלי שאול ...פרידלנדר: האם המושג של עם יהודי, ...הוא קביל, מבחינה מדעית? האם ...איש יהודי אתיופית וויטבסק, איס־...טנבול ווילנא, משתייכים לאותו עם? האם ...קיימת דת והיסטוריה משותפת די בה ...כדי להוות „עם", כאשר בניו מתבטאים ...בשפות כה שונות?

...שאול פרידלנדר: אתה מציג שאלה ...קשה, וסבורני, שהתשובה עליה היא ...מסובכת. לגבי דידי, התשובה היא ...על־פי הגדרה מסויימת של עם. ב־...ענין זה, אין זו הגדרה הנובעת מקרי־...טריון טריטוריאלי, אלא מהרגשה קולקטי־...בית של עבר משותף, היסטוריה משותפת, ...גורל משותף.

...ואני אומר, שמצבם של היהודים היה ...עם שינויים קלים, בארצות הגלות. ...מסויימת, היו הרדיפות חמורות ...במדינה אחת, חמורות פחות במדינה ...אחרת, אבל בסופו של דבר הגורל היהודי ...בעולם נוצרי או מוסלמי היה גורל ...נפוץ ומשותף. אוסיף, שהיו שאיפות ...משותפות — תחילה ראייה דתית של ...גאולה, ולאחר מכן ראייה דתית־לאומית, ...במאה הי"ט.

...ת ולאום

...היהדות היא, בעצם, דת לאומית. ...אצלנו, מאז ראשית ימיה, קבוצה של ...בני אדם אשר היתה לה משך זמן רב תוס־...פת לאומית. היהודי אינו מפריד המ־...סורת ומדת בין דת לבין לאום. מכאן, יש ...בה רעיונות יהודיים בעלי אופי אוניברסאלי. ...קיים גם הקשר הזה בין עם ש„נבחר" ...על־ידי ה' — אבל, בכל זאת, עם — כדי ...לשמש בצורה מסויימת. עם זה הינו, אי־...פוא, אמרתי לבשורה הזו, והצד הדתי ...קשור בקיומו של עם זה, ואותו עם קשור ...בקשר בל ינתק לארץ מסויימת. ...העם, הדת והארץ מהווים שלימות שלא ...ניתן לפרקה. החשיבה היהודית האותנטית. ...במשך מאות בשנים, ניסו יהודים רבים ...לנטוש את ה„אידיאולוגיה" הדתית־לאומית ...— כלומר, מהיהדות — אבל אלה ...שנשארו בקרב היהדות הסכימו, בצורה ...פחות או יותר מודעת, להשתייכות הזו ...ללאום ולדת גם יחד ולאומיים כאחד.

...ז'אן לאקוטיר: לא דיברת עדיין על ...הגורם שהוא מרגם חיוני להשתייכות ל־...עם, היינו, צריכים לגבש את השפה ...העברית המודרנית, בעת שיצרתם את ...מדינת ישראל.

...שאול פרידלנדר: זה נכון מאד, אתה ...מציין קריטריונים מסויימים של הגדרת ...העם — הקריטריונים השפה. אשר לי, אני ...מציין קריטריונים אחרים, וכוונתי במיוחד ...לקריטריון הבסיסי: עם מורכב מכל ...קבוצה של אנשים, המרגישה כעם ורוצה ...להיות עם, אפשר להיות באותה ארץ, ...לדבר באותה שפה — ולהתחלק לעמים ...שונים.

...קח לדוגמה את הצרפתים והבלגים: ...הדוברים צרפתית ומרוכזים באותה ...ארץ, הגבול ביניהם הוא פוליטי גרידא. ...ובכן, הצרפתים מרגישים את עצמם...

...תחושת השייכות

...לעומת זאת, אפשר בהחלט להיות מפור־...זר, לגור בניו־יורק, בסידני או בירוש־...לים ולחוש השתייכות לאותו עם. נס־...שורש הלאומי הוא דבר סובייקטיבי־...בעיקר. ישנם אנשים הרואים את עצמם...

כבני העם הפולני, אפילו הם חיים במיל־ווקי, ארה"ב, למשל. קיים הבדל ברור בין רגש ההשתייכות לעם לבין נתינות. אפשר להיות נתין צרפתי ולהרגיש הש־תייכות לעם היהודי.

● מחמוד חוסיין: הסקירה ההיסטורית שנתת זה עתה היא באמת פשטנית מדי. חמור יותר: היא מקנה לתהליך שהוביל לציונות מעין מימד של סופיות. אומנם, נכון שהדת היהודית היא דת לאומית, ו־שירושלים נשארה מעין סיסמת־קיבוץ של היהודים בסוורה. אבל זה לא היה צריך להוביל בהכרח לכינונה של מדינה יהו־דית בפלשתין. ידוע לך היטב, שמשך זמן רב, בקרב הקהילות היהודיות, נתקלו אלה שרצו להעניק תוכן גשמי לקריאה „לשנה הבאה בירושלים" — באלה שרצו לשמור לה תוכן רוחני.

משך מאות בשנים, חיו היהודים ב־ארצות־המיקלט השונות שלהם, מבלי ל־חשוב על שיבה לאדמת אבותיהם הדתיים. עם המהפכה הבורגנית והליברלית, ש־תפילה את החומות הדתיות הנוקשות היתה תופעה של אסימילציה בקרב היהודים — ואין על כך עוררין. באותן המדינות, שבהן נרדפו היהודים, בצורה זו או אחרת, התגבשה הציונות המדינית. אתה יודע אל נכון, שאפילו אחרי „הצהרת בלפור", אי־מץ לעצמו רק מיעוט של היהודים בעולם את סיסמאות התנועה הציונית.

הציונות - והצדק

היה צורך בבוא הנאציזם, כדי שרוב היהודיים במערב יתחילו לאמץ את הרעיון של מדינה יהודית בפלשתין, מבלי, אגב, שהדבר יתבטא, לגבי רובם, בהכרח להגר למדינת הזו. לאחר מכן, היה צורך ב־תהפוכות, שנגרמו במדינות ערב על־ידי הקמתה של מדינת ישראל, כדי שיהודי המזרח יתחילו להרגיש שזה נוגע להם, ושחלק מהם הלך להגדיל את אוכלוסיית ישראל.

היה צורך, איפוא, בשורה של אירועים היסטוריים מיהודים, שאף אחד מהם לא היה בלתי נמנע, כדי שרוב היהודים בעו־לם יאמץ את ישראל. הציונות היא פירוש אחד מיני רבים, פירוש של התקווה ה־יהודית, שזכה להיות משובץ בהיסטוריה ומסווג מבחינה פוליטית.

מכל מקום, הציונות אינה מעניקה הצ־דקה כלשהי לקיבוץ 15 מיליון היהודים בעולם — בפלשתין.

● שאול פרידלנדר: אל לנו לקפוץ מ־נושא אחד למשנהו. השאלה עתה אינה אם 15 מיליון יהודים צריכים או אינם צריכים לעלות לישראל, בעיית־היסוד ניצ־בת במונחים אחרים. ידוע לי היטב, שהיו נסיונות לאסימילציה; היהודים ניסו למ־צוא לעצמם מקום בעולם הליברלי הבור־גני, הם ניסו למצוא פתרון לבעיותיהם בסוציאליזם — סוציאליזם שהיה מנתק אותם לחלוטין מן היהדות. כל זה ידוע. איני עושה כאן סקירה פשטנית של הה־יסטוריה היהודית; אני משתדל לומר שוב, בכמה מלים, מה הם השורשים ה־עמוקים של הציונות, של הזרם, שהפך לציונות.

זרם זה היה קיים מאז ומתמיד, תחילה במישור דתי טהור, ולאחר מכן במישור חילוני. המשכיות זו, מהמישור הדתי ל־חילוני, בלטה במיוחד בקרב המוני היהו־דים במרכז ובמזרח אירופה.

שתי זכויות

כאשר תיאודור הרצל, מייסד הציונות הפוליטית, הגה את הרעיון — הבלתי־מוצלח בקונטקסט היהודי — להציע פת־רון טריטוריאלי מחוץ לפלשתין (אוגנדה, כידוע לכם), היתה התקוממות נגדו, במיו־חד בצד המוני היהודים במזרח־אירופה. כולם אמרו פה־אחד: „יש עבורנו רק מקום אחד, הוא פלשתין, היא ארץ־ישראל" — אתם רואים, שקיים קשר הדוק מאד בין הדתי־מסורתי לבין הלאומי־מודרני.

אני מכיר בפירוש במציאות פלשתי־נית, שהפכה למציאות לאומית, בעלת זכויות מסויימות, אשר יכולה לטעון לה, על ארץ מסויימת. אבל מול המציאות הזו, אני מבחין בקיומה של מציאות לאומית יהודית — במישור אחר. כי ההתפתחות היהודית שונה — מציאות שיש לה קשר כמעט רצוף אל ארץ מסויימת.

קשר זה התבטא מעט בצורה זו. פעם בצורה אחרת. היא מונעת על־ידי רצון של שיבה, אשר משך זמן רב לא מצא ביטוי מעשי.

אני חוזר לנוסחה שלי מלפני כמה שנים: אנו ניצבים בפני עימות בין שתי זכויות, בעלות אופי שונה. זו כל הבעיה.

● מחמוד חוסיין: הערתי בקשר לקיבוץ 15 מיליון יהודים בישראל לא נאמרה במק־רה. מאחר שאתה מדבר על עם יהודי — יהיו אשר יהיו הקריטריונים שלך להגדרת עם, ואינני רוצה להיכנס לוויכוח בנושא זה — הרי שהגדרה זו צריכה בהכרח לכ־לול נטייה, או שאיפה (העשויה להישאר תיאורטית, אבל יכולה, באותה מידה להת־ממש, בנסיבות יוצאות מן הכלל) לקבץ את העם הזה בארץ אחת, תחת שלטונה של מדינה אחת. אחה רואה איזו בעיה תיווצר אז.

שלושה מישורים

● שאול פרידלנדר: אנו ניצבים, איפוא, בפני שתי זכויות שוות ומנוגדות. עלינו לנסות עתה לראות כיצד ניתן לפתור בעיה זו. זה אולי ההיבט הקשה ביותר — ומכל מקום היסודי ביותר — של הסיכסוך ה־ישראלי־ערבי.

לדעתי, מתנהל סיכסוך זה בשלושה מישורים: המעגל החיצון של המעצמות שמחוץ לאיזור; המעגל הפנימי הראשון, זה של מדינות האיזור; המעגל המרכזי — עם ישראל מול העם הפלשתינאי. אינני סבור, שניתן ליישב את הסיכסוך, מבלי לגעת במעגל המרכזי.

● מחמוד חוסיין: מה כוונתך ב„עם יש־ראלי"? האם הכוונה לפה שכינית „עם יהודי", או שמא המדובר בתושבית הנוכ־חיים של מדינת ישראל?

● שאול פרידלנדר: כשאני אומר „עם ישראלי", אני מדבר, במקרה זה על כלל האנשים המתגוררים בישראל.

הטיעון שלי קשור בסיכסוך. אבל הוא גם מתחשב בשאיפות שלנו. החורגות מן המיסגרת הלאומית גרידא.

אשר לפתרונות מעשיים של הבעיה: קיים בישראל מיגוון של הצעות. לא נכון לחשוב, למשל, שאין לימין הלאומני, וב־מיוחד ל„ליכוד", מה להציע בקשר לפלש־תינאים. בעיני הימין, בוחרה פלשתין באר־רח מלאכותי על־ידי הבריטים, ב־1922, והיא כללה, לפני הביתור הזה, את פלשתין ועבר־הירדן, לדעתם (של אנשי הימין), על הפלשתינאים לכונן את מדינתם באותו חלק שהיוות, לפני 1921, יותר ממחציתה של פלשתין — כלומר, עבר־הירדן.

תפיסה מסוכנת

קיים פתרון אחר, שאין ספק, כי הרוב דוגל בו, והמבוטא על־ידי הממשלה הנוכ־חית, התגיון שלו הוא בערך כך: מאחר שהרוב הגדול של הפלשתינאים חי בירדן גופה (עבר־הירדן, מבחינה גיאוגרפית) ובג־דה המערבית הכבושה, ניתן להעלות על הדעת פתרון, בקונטכסט פוליטי ירדני־פלשתינאי, על־פי הצעה, תנהל ישראל משא־ומתן עם ירדן ותחזיר לידיה חלק הארי של הגדה המערבית.

ירדן עצמה דיברה על כינון פדרציה

(סוף בעמוד 31)

„יגן"

חברת בניה יוצאת דופן!

בטחון לרוכש הדירה — כל מגרש שהחברה בונה עליו דירות - לא ממושכן!

הקדמות במסירת הדירות — חברת „יגן" מסיימת את הבניה (כולל פיתוח גינה וכו') ומוסרת את הדירות לדיירים עוד לפני התאריך שהתחייבה בחוזה.

רישום בטאבו — העברת הדירות על שם הדיירים אצל רשם המקרקעות נעשית עוד לפני מסירת הדירה.

תכנון וטיב הבניה — חברת „יגן" ידועה זה 21 שנה בתכנון מעולה, בטיב הבניה, בהקפדה על כל הפרטים קטנים כגדולים, ובשימוש בחומרים מעולים בלבד.

אחריות ושרות — לחברת „יגן" בפתח תקוה מחלקת שרות עם קשר אלחוטי ומומחים בעלי נסיון רב העומדים לשרות הדיירים.

מכתבי תודה — מכתבי תודה ממאות דיירים על טיב הבניה, השרות הטוב והקדמת מסירת הדירות, אפשר לראות במשרדי החברה.

הלוואות — רוכשי דירה ממבחר דירות „יגן" בגדלים שונים בפתח תקוה יוכלו לקבל משכנתא לא צמודה בסך 40,000.- ל"י ולבעלי אפשרות של עמידה בתשלומים, תינתן הלוואה נוספת של חברת „יגן".

וכל זאת בנוסף לעובדה, שדירות „יגן" בפתח תקוה שוות תמיד יותר.

„יגן" חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

עיריית חיפה

האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט, המחלקה לתרבות

השבוע במרכזי התרבות בחיפה רבתי

(15.11.1974 — 9.11.1974)

במות שבת — כ"ד בחשון, תשל"ה, 9.11.74, בשעה 11.00 לפנה"צ

מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רחוב פבזנר 54 — אינג' יצחק שימקין, יוזם ומתכנן הקשר לחטולו של היטלר, ירצה על: „ליל הבדולח" ופרשת התנקשות בהיטלר

מרכז לתרבות ע"ש רוטשילד, התיאטרון הקטן, מרכז הכרמל — ד"ר נפתלי אילתי, הממונה על מחוז חיפה והצפון, ירצה על: „בעיית ההתבוללות" מנחה: חיים ינקולוביץ

בית ההסתדרות ק. אליעזר — ב. רפאל ירצה על: „הריגול כמכשיר להשגת מטרות מדיניות"

הרצאות במרכזי חברה ותרבות

מרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רחוב פבזנר 54, בשיתוף החברה להגנת הטבע, יום ב' 12.11.74 בשעה 8.15 בערב — פרופ' אנטוניו פרנו (הטכניון) „איכות הסביבה והשפעתה על איכות החיים" בלווי שקופיות. מנחה: רפי אידלסון, החברה להגנת הטבע.

מרכז לתרבות וחברה ע"ש ציארנה, רחוב דניה, ק. חיים, יום ג' 12.11.74, בשעה 8.00 בערב, בשיתוף משרד החינוך והתרבות המחלקה לתרבות תורנית — הרב דוד כץ „זכות העם היהודי על ארץ ישראל עפ"י התנ"ך והחלכה" — שיחה ודיון.

יום ה' 14.11.74, בשעה 10.00 בבוקר — **במת בוקר להורים** — סידרת הרצאות בנושא: „סיפור התקשורת בינך ובין ילדיך" בניהול: דניאלה איילון, פסיכולוגית חינוכית.

מרכז לתרבות וחברה ע"ש ארדשטיין, רחוב י.ל. פרץ 20, יום ב' 11.11.74, שעה 8.00 בערב — דוד רייזר „גבולות בטחון מהם" — בליווי שקופיות.

מרכז לתרבות ע"ש אבא־חושי, יום ד' 13.11.74, בשעה 8.30 בערב — רפי אידלסון „שמירת הטבע והשפעתה על איכות הסביבה"

מועדון לחברה ונוער יודפת, יום ד' 13.11.74, בשעה 8.30 בערב — מיכאל שור „בעיות האנרגיה" בליווי שקופיות

בית ענבי ליבשיץ, ק. חיים מז', יום א' 10.11.74, בשעה 7.00 בערב — שרגא שפר „עד כאן", למאיר וייסגל, בגלאת 100 שנה להולדתו של ד"ר חיים וייצמן.

תערוכות

טורקלין האמנות — אודיטוריום חיפה, שד' הנשיא 142, מרכז הכרמל, בשיתוף עם מרכז לתרבות צרפת — תערוכת חיתוכים, יצירתו של האמן היהודי מצרפת, רולנד גרינברג אמן הפיוט והדמיון

גלריה רוטשילד, שד' הנשיא 144 — תערוכה בכורה של הצייר אלי שפילר, אקוורל, שמן ועוד

התערוכות פתוחות בשעות: 18.00—22.00 ובשבת גם בשעות 10.00—13.00

קונצרט

אודיטוריום חיפה, מוצ"ש 9.11.74, שעת 8.30 בערב — התזמורת הסימפונית הצעירה קונצרט מס' 2. מנצח: אליעזר חתיתי. סולן: ארנה ליפסקי — חליל. „הקאמרי והסימפוני במוסיקה" (ב). גריטן: סימפוניה פשוטה. שוברט: רוזמונדה. מוצרט: קונצרט לחליל בסול מז'ור

מכירת כרטיסים מוקדמת במחלקה לתרבות רח' י.ל. פרץ 20 ובערב הקונצרט בקופת האודיטוריום.

חוג לדיון ביצירות ספרות בהדרכת עמיקם יסעור

בספריה העירונית ע"ש פבזנר רחוב פבזנר 54, יום ב' 11.11.74, בשעה 7.30 בערב — יצירתו של המחבר הערבי אלטייב צאלח (המשך)

בפגישות הבאות ידונו בספרים: „האשה הגדולה מן החלומות" מאת: י. קנז; „זאב הערבה" מאת: ה. הסה; „אמריקה" מאת: פ. קפקא

פגישות החוג תתקיימנה בימי שני בשבוע

במדור להשכלת עם

מרכז לתרבות ע"ש ארדשטיין, י.ל. פרץ 20. בשיתוף: משרד החינוך והתרבות, המחלקה לחינוך מבוגרים

✶ אולפן אינטנסיבי חדש לעולים חדשים ✶ תיכון ערב למבוגר וכיתות הכנה לבחינות בגרות ✶ כתות חדשות לשיפור הלשון והכתיב ✶ חוגים לאנגלית למתחילים ומתקדמים.

פרטים והרשמה המחלקה לתרבות, מרכז ארדשטיין, י.ל. פרץ 20, טלפון: 662044 בשעות: 8.00—13.00, 18.00—20.00

ואהבת לעירך כמוך — תן ידך לנקיון חיפה

תנו לילד יד... יד עוזרת... מלמדת... ומדריכה... תנו לילד יד...

עזרו לילדים במצוקה להתקדם ולהבטיח המשך לימודיהם

מתנדבים המוכנים להקדיש מספר שעות בשבוע לעזרה בהכנת שעורים במקצועות: אנגלית, חשבון, מתמטיקה ועברית

יפנו ללשכות המתנדבים:

✶ ירושלים: „מועדון לעולה" רח' אלקלעי 9, טל. 33718 בימים א'—ה' בין השעות 9—12 לפנה"צ ביום ג' בין השעות 4—6 אחה"צ

בטיפת חלב רחוב נאוטמלה קרית יובל טל. 411859 בימים ב' רח' בין השעות: 8.30—10.30 לפנה"צ

✶ תל־אביב: רח' החשמונאים 99 טל. 267193 בימים ב' רח' בין השעות 9—11 לפנה"צ; ברח' הנביאים 4 ביום ג' בין השעות 5—7 אחה"צ

✶ חיפה: המועצה לשרותים סוציאליים, בית רוטשילד, טל. 82749 בימים א'—ה' בין השעות 9—11 לפנה"צ

✶ הרצליה: בנין העיריה רח' בן־גוריון 14 טל. 983998 בימים א'—ה' בין השעות 10—12 לפנה"צ; בימים א' ר"ג' בין השעות 4.30—6.30 אחה"צ

✶ חולון: בית העיריה, רח' ויצמן, חדר 55, טל. 846131 בימים ב' ו־ה' בין השעות 9—12 לפנה"צ; ביום ד' בין השעות 4—6 אחה"צ

✶ נתניה: רח' דיזנגוף 20, טל. 23789 בימים א', ב', ג' רח' בין השעות 10—12 לפנה"צ; ביום ה' בין השעות 4—6 אחה"צ

✶ רמת־השרון: בנין מגן דוד אדום, רח' טרומפלדור, טל. 471442 בימים א'—ה', בין השעות 8.30—12.30 לפנה"צ; ביום ב' בין השעות 4—6 אחה"צ

✶ רחובות: בית התרבות, רח' הבנים, טלפון 954307 בימים א', ג', ד' ר"ה' בין השעות 10—12 לפנה"צ

המרכז לשרותי התנדבות ת.ד. 7033, תל־אביב

הנה"ח • עיתונאות • פקידות • תמחיר

המכונים הבריטיים THE BRITISH INSTITUTES

המכללה העברית להשתלמות בכתב

37 שנות נסיון • 125,000 בוגרים • 115 קורסים לבחירתך • צוות מורים ומפקחים אקדמאים מטובי כוחות ההוראה בארץ • טפול אישי ומעקב צמוד אחר כל תלמיד.

● אם הנך מתכוון ללמוד באמת ובתמים
● אם הנך מתכוון להצליח בלימודים...
● אם אתה מוכן לשלם יותר כדי ללמוד בצורה רצינית ותחת פיקוח במגמות ורמות שהותאמו במיוחד לכישוריך.

למד בהתכתבות באמצעות המכונים הבריטיים בביתך, בזמנך הפנוי.

לשם קבלת פרטים מלאים ופרוספקט חינם סמן ב־X ושלח אלינו את התלוש הנמצא

לכב' המדור ליעוץ מקצועי המכונים הבריטיים ת.ד. 33114, תל־אביב

מדעי המסחר: ☐ הנה"ח למתחילים ומתקדמים וסיווג מקצועי 1,2,3 ☐ מנה"ח מדופלמים וראיית חשבון ☐ פקידות ומזכירות כללית ☐ ארגון וניהול עסקים ☐ עיתונאות ויחסי ציבור ☐ תמחיר ☐ קורספונדנציה מסחרית

אמנות שימושית: ☐ גרפיקה ☐ שימושית ☐ ציור

שם .... כתובת ....

משרדי יעוץ והכוונה: תל־אביב: המדור ליעוץ מקצועי ת.ד. 33114, שד' רוטשילד 93; ירושלים: ההסתדרות 22; חיפה: רחוב נורדאו 30

גרפיקה • ציור • גרפיקה • ציור

אבדה כלבת זאב בלגית בשם סלי בצבע לבן־חום, ביום ששי 18.10.1974 המוצא תישר יתקשר בשעות הערב לטלפון ויקבל נור מאותו גמע.

למכירה: עגורן צריח פוטיין, מודל 427. פרטים: טלפונים 04-669263, 04-642783 בשעות העבודה.

מפקדת אזור רצועת עזה — קצין מטה תחבורה

הודעה לציבור הנהגים

לרגל ביצוע עבודות ביוב יסגר כביש מס' 13 (רח' סלח אדין) במבואותיה הצפוניים של העיר עזה לתנועת כל סוגי הרכב מתאריך 11.11.1974.

התנועה לעיר עזה תתנהל בצירים הר"מ: —
1. מצומת בית להיה דרך הכביש העוקף וכביש באר־שבע—עזה, בשני הכיוונים לכל סוגי הרכב.
2. מרח' אישוות במבואותיה הצפוניים של העיר עזה — חד סיטרי לכיוון העיר עזה לכל סוגי הרכב למעט רכב מסוג גרור ונתמך.
3. כלי הרכב הבאים מדרום לעזה ואשר יעד נסיעתם צפונה מעזה יסעו מצומת נצרים דרך הכביש העוקף עד צומת בית להיה.
4. כלי רכב הבאים מצפון לעזה ואשר יעד נסיעתם דרומית לעזה יסעו מצומת בית להיה דרך הכביש העוקף עד צומת נצרים.

ציבור הנהגים מתבקש לציית לתמרורים שיוצבו ולהוראות השוטרים שיכוונו את התנועה.

אריזות קיר וחדרי שינה

✶ טיב מעולה (סנדוויץ פנל)
✶ עבודה עצמית
✶ אספקה מהירה
✶ מחירים נוחים

לאנשי כוחות הבטחון 12½% הנחה

דהיטי בדורי בע"מ

ירושלים: רח' כורש 6, טל. 222767
ירושלים: רח' יפו 39, טל. 227911
חולון: רח' סוקולוב 8, טל. 845333
בני־ברק: רחוב רבי עקיבא 16

מאת
שלמה נקדימון

„אלה ששללו הקמת ממשלת ליכוד לאומי - החלישו את כוח התנגדותם"

— טען השבוע יוסף אלמוגי, שלדבריו, היה הראשון שתבע ממשלה רחבה ✱ להצעה זו הצטרפה, נוסף על ח"כים מרפ"י, שישה מאנשי מפא"י ואחה"ע, חוגים שונים ב„עבודה" ומחוצה לה, ח"כ זיידל (ל"ע) ואפילו הרב גורן ✱ מפ"ם היא המתנגדת העיקרית לממשלת ליכוד לאומי — ואילו רבין חדל מתמיכתו ברעיון, בגלל התנגדות גולדה וספיר

כיצד בישיבת הכתובה השבוע ישיבת הנהגה, כשבידו ציור מכתבים כימים אישים אחרים, וביקש מ־ הנהגה, כולם ממפלגת העבודה, עליו.

זו פניה למזכ"ל „העבודה", מאיר לכנס את לישכת המפלגה עם נציגות בכנסת, לדיון בהרחבת הממשלה צירוף כל המפלגות הציוניות אליה. על יסוד קווי־היסוד של הממשלה נטלים אחרות: תקנת ממשלה לאומי.

קיפורת לא טרח זמן רב, ועל המכתב החתימותיהם על תשעה חברי כנ־ היהודים ברבר היה, שנוסף לשלושת בחטיבת רפ"י — מרדכי בן־ שלהו גן, דוד קורן — שמאז ־ד ידרו בהקמת ממשלה כזו, החתמו דיכה הברים משתי החטיבות ה־ של „העבודה": מפא"י ואחדות־ העבודה.

צינה חותמי מפא"י — בן־ציון חלפון, לוין, עוזי פיינרמן ומשה שחל — בזכים שונים בעד הקמת רחבה. הוא הדין באשר לשני אחדות־העבודה: שושנה ארבלי־ אלמוזלינו ודאק אמיר. כך נתלכדה זו ה־ הראשונה קבוצה כה נכבדת בעד צרה, שהצטרפות של המפלגה אינה נת עתה.

הקבוצה במפלגת־העבודה המצד־ הרחבת הממשלה איננה מתמקדת בסביב תשעת אישים אלה. כך, למשל, זהוב מוהלם, ואולי כל חטיבת רפ"י, בכך. השר־לשעבר משה כרמל, אחדות־העבודה, אמר, כי עקרונית כניס לנושא שהועלה במכתב. אך זיום עליו מטעמים השמורים עימו.

הכנסת, אהרון ידיב, אמר השבוע העובדת הכנסת לחברי הכנסת עוזי ומשה שחל, כי הוא בהחלט מחייב ממשלה ליכוד לאומי. ידיב לא מניח להלותו אותו, לדבריו, בכל שיחה יכול לסייע בכך.

עירית חיפה, יוסף אלמוגי, שמשק־ וגולי הוא הרבה מעבר לתחום העוני־ המוסמם, דיבר השבוע בלשון חד־ בעד הקמת ממשלה רחבה. „היי־ אני לדידיים. „הראשון שתבעתי זאת. כאשר היתה גולדה ראש ממשלה. אני לליכוד; בואו, הצטרפו לממשלה. יענו על הפרק בעיות הכרעה טרי־ ריאליות ביהודה ושומרון — גלך לבחי־ המצב מחייב זאת".

אלמוגי לא הסתפק באמירה, אלא אף זיהות עם אישים שונים במפלגת ה־ גות, בתוכם כאלה ששללו עד כה את הרעיון.

„בבאתי", אמר אלמוגי כממתיק סוד, אלה ששללו הקמת ממשלה לאומית החלישו את כוח התנגדותם".

ברכה מגורן

אהגור' במפלגה־העבודה — שמר־ גורן הם יוצאי צבא ומערכת הבטחון, לגולי דרגות בכירות במילואים — הכנוע החלטה המצדדת בהקמת ממ־ אחדות לאומית. בפניהם הופיע מזכ"ל העבודה, מאיר זרמי, אשר ייצג את עמדת במפלגת־העבודה, השוללת הקמת כזו. זרמי לא שיכנע את חברי מפלגה.

על אלה הצטרף גם החוג הרעיוני על־ שם בן־גוריון, הפועל במפלגת־העבודה. גבעות והתביעות להקמת ממשלה עם לשעה. לא המקדר דווקא בתוך מפלגת־ העבודה, מיותר לציין, שהליכוד על כל סלגיו מצדד בכך. דוברי הליכוד בדיון מדיני שנערך השבוע בכנסת פנו, כל אחד לשעה, אל ראש הממשלה, יצחק רבין, בקריאה להקים ממשלת ליכוד לאומי.

ח"כ הלל זיידל מהליברלים־העצמאיים מכתב נרגש לראש הממשלה — הנוהג למנהיג מפלגתו, משה קול — קריאה להקים ממשלת חירום לאומית. „ידידי", כתב זיידל לרבין, „שאילו היתה עמדה בצבעת חשאית בכנסת, הרי רוב היה תומך בהקמת ממשלת כזו".

הפניה הנרגשת ביותר לראש הממש־ בנושא זה היתה מצד ידידו, הרב ה־ הראשי לישראל, שלמה גורן. בוועידת איחוד הכנסת, שנתקיימה השבוע, אמר הרב לראש־הממשלה, לקול תשואות ממאזינים: „אני קורא לך חזק ואמץ. אל תירא ואל תחת, כי עימך השם אלוקיך. קום וקרא את הקריאה הגדולה לעם להתאחד. העם ייענה לך. הקם נא ממשלת חירום לאומית לאומית, שתייצג את כל העם מן הקצה אל הקצה..."

שני פרופסורים באוניברסיטה העברית ישראלים נועד השבוע עם נציגי סיעות בכנסת, במטרה לשכנע את המתנגדים ל־ הקמת ממשלה מורכבת מכל חלקי העם, ובהם ח"כ משה ורטמן מ„העבודה" שמעו הפרופסורים, כי השעה איננה כשירה לכך. הצטרפות הליכוד לממשלה, עלולה לפגוע בנסיונות להשגת הסדר מדיני.

הפרופסורים — שבתוכם היו יהודה [illegible] ובנימין אקצין — השיבו, כי ה־ יהות בממשלה יתקבלו בכוח הצבעת רוב כמו בכנסת, ובכך לא ייפגע כושר־ הפעולה של הממשלה. נודע, כי ראש ה־ ממשלה, יצחק רבין, סירב לקבל את חברי הפרופסורים.

מזכ"ל „העבודה", מאיר זרמי, המקיים קשר ישיר עם סניפי המפלגה ומופיע ב־ אסיפות, נשאל בנושא זה במקומות לא־מע־ טים. תשובותיו ייצגו, בדרך כלל, את עמ־ דת הנהגת המפלגה, השוללת הקמת ממ־ שלת ליכוד לאומי.

בשבוע שעבר טען זרמי, בהתייחסו ל־ שאלת הרחבת הממשלה, כי בקבלת החל־ טות, כל שינוי־מצב מחייב הערכת־מצב חדשה. הדברים נאמרו באחרונה, לאחר הה־ לטות ועידת רבאט. מכך ניתן היה להסיק שהערכת־מצב העשויה לבוא בעקבות הח־ לטות ועידת רבאט, היא הצורך בהרחבת ה־ ממשלה.

ה„יונים" שוללים

משראו דברים אלה אור, עלתה על זרמי הצעתה של מפ"ם, ח"כ דב זכין. מחטיבת מפ"ם. הקף את זרמי בחריפות רבה בישי־ בת הנהלת סיעת המערך בכנסת. „סיעת המערך קיבלה החלטה ברורה נגד הקמת ממשלה ליכוד לאומי, ואין לאיש במערך סמכות לשנות החלטה זו בלי דיון מח־ אים". אמר זכין (שאגב, אחיו, גדעון אבר־ טוביץ, הוא מהפעילים המרכזיים של תנו־ עת החרות).

מפ"ם עצמה משמשה, למעשה, כלם מרכזי נגד הקמת ממשלת ליכוד לאומי. ב־ פתיחת מועצת מפ"ם, ביום חמישי בערב, השתבחה המזכ"ל שלה, מאיר תלמי, בכך, ש„לקיומו של המערך היה משקל מכריע לעוכרת בעלת החטיבות העקרוניות, שלא קמה ממשלה ליכוד לאומי".

הדבר בא לידי ביטוי מעניין בישיבת הממשלה, בראשית השבוע. בין השאר, דנו בדיון שייערך בכנסת, ביום שלישי, על המצב המדיני. שר הדתות, יצחק רפאל, הצביע על כך, שיש למעשה עמדה אחידת למפלגות הממשלה ולליכוד לגבי החלטות ועידת רבאט. לכן הציע שהממשלה והליכוד יגישו לכנסת, בתום הדיון, הצעת־סיכום משותפת.

קרא השר ויקטור שם־טוב ממפ"ם: „אם כן, ישאלו מדוע אין ממשלת ליכוד לאומי?"

השיב רפאל: „שאלה זו נשאלת עכשיו, תישאל מחר וגם בעוד שבוע. כי לקראת מה שאנו הולכים, עומדת שאלה זו בכל חרי־ פותה".

ואכן, מפ"ם נחושה בהחלטתה לכרסם בכל מחיר הקמת ממשלה אחדות לאומית. השבוע, למשל, היתה מפ"ם „שחקן מרכזי" בנסיונות לבנוע סיכום משותף לממשלה וללכוד בדיון המדיני שנערך בכנסת.

ראש הממשלה נוקט בנושא זה בעמדות שלא תמיד ברורות די צורכן. מראשית דר־ כו הפוליטית, לאחר שובו מוושינגטון, לא הסתיר יצחק רבין את דעתו בזכות הרחבת הממשלה על־ידי צירוף הליכוד. הוא אמר זאת במוריעות כמה וכמה פעמים באוזני אי־ שים שונים. פעם אף ביקש לפעול באורח מעשי בכיוון זה. אך פעילותו נגדעה. חברים מרכזיים הבהירו לו שהוא, בעצם, עדיין אינו קיים בזכות עצמו, אלא הומלך לכהו־ נתו על־ידי גורמים מסויימים ב„עבודה" ואינו יכול לנקוט בצעד שהם שוללים אותו. מיותר לציין, שבראש השוללים עומדים גולדה מאיר ופנחס ספיר, ועמהם כל תנוד־ מים ה„יונים" ב„עבודה".

רבין השלים עם הרעיון. מאז למעשה לא אמר דברים שללו באורח עקרוני הק־ מת ממשלה עם הליכוד. הוא משתמש ב־ ביטויים בנוסח: „לא שמעתי שהליכוד מו־ כן להצטרף לממשלה על בסיס קווי היסוד והמדיניות הנוכחית".

אהדה פושרת

שני חברי־הכנסת ממפלגת העבודה ש־ חתמו על מיבשר־הארבעה יחד עם אנשי הליכוד — לובה אליאב ושלום לוין — נועדו בשעתו עם ראש הממשלה, כדי ל־ קבל את ברכתו.

„מצד ראש הממשלה" — סיפר אליאב — „היתה אהדה פושרת, לא אקטיבית. ה־ דבר היה לפני ארבעה חודשים, ונראה לי שאילו היתה מפלגת העבודה עושה את הנסיון המוצע, להציע לליכוד להצטרף ל־ ממשלה על יסוד פרוגרמת מינימום, היא לא היתה נדחית".

שלום לוין נועד בשנית עם ראש ה־ ממשלה לפני זמן מה. הוא טען בפני רבין, שאם הולכת ישראל למלחמה, כי אז בוודאי שצריך להקים ממשלה לאומית רחבה. אם יהיה סיכוי להסדר שלום, ותעצנה מחלו־ קות על רקע זה, לא תהיה התחשבות בין קואליציה לבין אופוזיציה, אלא לפי התוך אחר להצטרף. לוין טען, כי בליכוד יש, לדעתו, שמונה חברי־כנסת שגורסים את־ רת מהרוב שבו, ואלה יתמידו לתמוך בקו של הרוב.

רבין השיב ללוין, כי אינו מאמין שה־ דבר אפשרי. ברוח דומה דיבר גם שר הבט־ חון, שמעון פרס, בפגישה פנימית של צמרת רפ"י. פרס, המצדד בהקמת ממשלה רחבה, אמר כי הדבר אינו מעשי נוכח ההתנגדות הקיימת. חברים הצביעו על כך שמפ"ם מכשילה כל רעיון כזה, הוין אף שהגיעות ל„גיבנת" של המסורת.

בדיון שנערך השבוע בהנהלת הקונגרס היהודי העולמי סיפר חבר צעיר, רוני מילו־ קובסקי, על פגישתו עם קבוצת תורמים גדולה מבלגיה. הללו אמרו לו, כי אם לא תקום ממשלת ליכוד לאומי, הם עלולים ל־ הפסיק את פעילותם למען ישראל.

הדברים חרו היטב לראש הממשלה, ש־ נכח בדיון. הוא אמר, כי אי־אפשר להעניק ליהודי הגולה זכות כאילו היו פה. גם אין להם את הזכות לכפות רצונם על אורח הח־ גו, כפי שלנו אין זכות לכפות רצוננו על אורח־חייהם. „השותפות בינינו לבין הגולה איננה יכולה להיות מותנית על בסיס של הרכב ממשלה זו או אחרת, אלא על עצב מאבקה ומהותה של ישראל". במעמד זה טען רבין, כלפי הליכוד. כי „לצורך הת־ לכדות צריך גם נכונות להתלכדות ולא רק מלים".

אשלייה אופטית

מכל זאת ניתן, איפוא, להסיק של„יונים" במערך יש עתה תקופה טובה. הדרך בפני הליכוד חסומה. אומנם. הממשלה מצטיירת כמחות נוקשה מקודמתה. יצחק רבין משת־ מש בנוכחות שקודמיו לא העיזו להשתמש בהן. אך זו, כנראה, אשלייה אופטית.

מסתבר, כי „יוני" מפלגת העבודה קיימו השבוע בכנסת התייעצות פנימית, שבמהל־ כה בחנו התבטאויות שונות של ראש הממ־ שלה. הם הגיעו למסקנה, שבנושא הפלס־ תינאי הוא אומר לאו בניואנסים שונים. מלאו מתון עד לאו קשה. וזה אינו לרוחם.

באחד הדיונים האחרונים בכנסת, אמר ח"כ יוסי שריד — הנחשב ל„יונה" מובהקת. דברים בנושאים מדיניים שנשמעו כחול־ קים על עמדת הממשלה. רבין ניגש לשריד ושאלו, בפשטות, אם הוא הצטרף לאופו־ זיציה נגדו...

מסתבר גם, כי שרי מפ"ם, ויקטור שם־ טוב ושלמה רוזן, וכן השר גדעון האוזנר, בל"ע, נקטו בישיבת הממשלה, ביום ראשון, עמדות שלא עלו בקנה אחד עם אלה של הרוב בעניין הפלסטינאי. בכל זאת, הם נתנו ידם להחלטה שנתקבלה פה אחד, כדי לא להקשות על ראש הממשלה בפגישותיו עם ד"ר הנרי קיסינג'ר. אבל הם מבטיחים להשמיע עוד את השגותיהם בנדון.

מולם באמת זקוק יצחק רבין לליכוד.

הלל זיידל
מיכתב נרגש

תאומי סרויס
מאנגליה לישראל
2 במחיר של אחת
מכונת כביסה+מיבש כביסה במחיר מכונת כביסה אחת

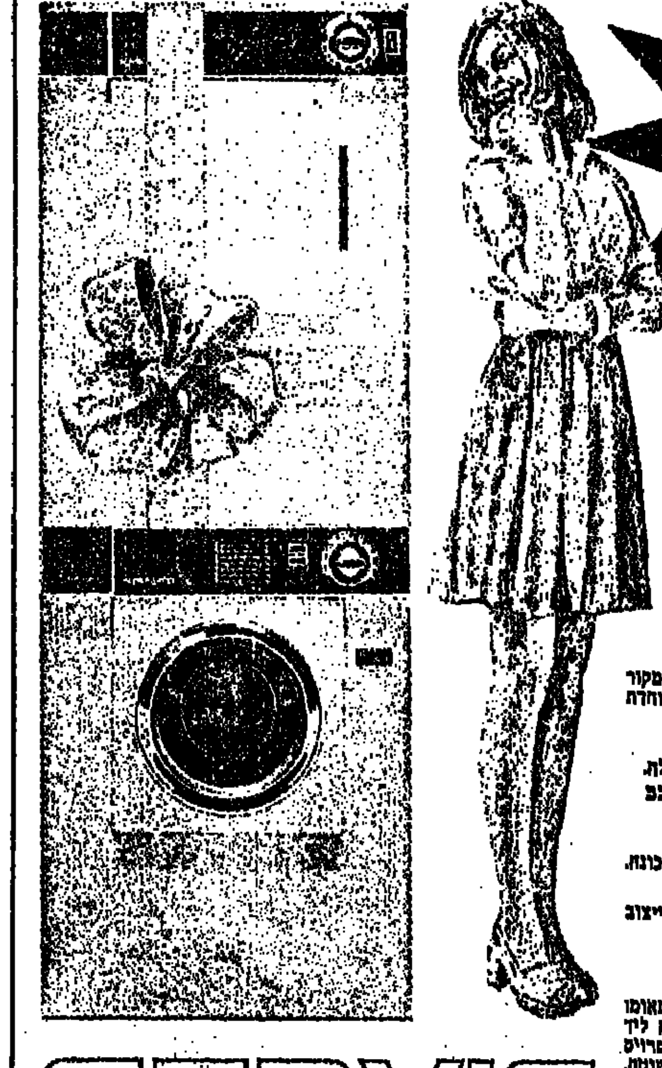

1. מכונת כביסה
קומפקטית
גובה 76.2 עומק 53.9
רוחב 57.5 בלבד
קל להציבה ולהפעילה בקירות אפילו במטבח צר מידות כיוון שכמעט ואינה תופסת מקום.

שתי כניסות למים לחיסכון בחשמל
כניסה מיוחדת למים חמים לחיבור ישיר למקור מים רותחים (חדור או החסקה) וכניסה מיוחדת למים קרים.

פרמוסטט אלקטרוני
לויסות החום עם דיוק עד אלפית המעלה.
בולמי זעזועים וגלגלים צמודים למרכב לסחיטה שקטה ועדינה ולכביסה חלקה.

צפוי אמייל
לשימור צורתה החיצונית המהודרת של המכונה.

מרכב (שאסי)
כל חלקי המכונה בנויים על המרכב לייצוב בטחון ואריכות ימי המכונה.

2. מייבש הכביסה
זהה בדיוק למידותיו ובצורתו החיצונית לתאומו (מכונת הכביסה). וכשאת מציבה אותם זה ליד זה (או זה על זה) הופך המושג תאומי סרויס לדבר ממשי. הפעלת המיבש היא קלה ומשוטת. הכניסי את הכביסה. סגרי את הדלת בחרי לך את המהירות המעולה: ותוך 12 דקות יש לך כביסה יבשה ומוכנה לגהוץ.

SERVIS

מפיצים בלעדיים קומט (ישראל) ושות'

תצוגה ומכירה:
תל־אביב: סלון אלנבי — אלנבי 113; סלון מחיר — בן־יהודה 16; סלון לתיט — אבן גבירול 20. **יפו:** רחמוט לוי — בית האשל. **חולון:** סלון סבוי — סוקולוב 88. **כפר־סבא:** סלון חשרון. **ירושלים:** אחים רבואן — בן־יהודה 2. **אשקלון:** אלון אלקטרוניקה — רח' הרצל. **באר־שבע:** א.ב.ש. **טבריה:** טוקבות כל. **נתניה:** סלון צמרת — שד' בנימין 18. **רמת־השרון:** „סוגלי". **דימונה:** דוד בפרה. **חיפה:** רדיו קלינוק — רח' תל־אביב 3.

FI.M 61.ADV.

קורסים ל־
אנגלית מדוברת
השבוע נפתחים קורסים חדשים אחרונים
הפתיחה: 14, 17 בנובמבר
החרשמה והלימודים ב„אולפנים לאנגלית"
תל־אביב בבנין „גימנסיה הרצליה" רח' ז'בוטינסקי 106 בשעות 4 — 8 בערב
תל־אביב, במרכז, שדרות דוד המלך 11, 9—1 לפנה"צ, 4—7 אחה"צ.

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות
המחלקה לחינוך מבוגרים
קורס ארצי להכשרת מנחים במשחקיות
מחזור שני,
בשני מוקדים: חיפה ות"א
מיועד למנחים בחוגי הורים, גננות, מורים, יועצים, פסיכולוגים ועובדים קהילתיים שיפעלו להקמת משחקיות במוסדות חינוך ובמרכזים קהילתיים, וידריכו קבוצות הורים בניצול נכון של המשחקים עם ילדיהם.
הקורסים יתקיימו בימים 10—12 בדצמבר 1974 (כ"ו—כ"ח כסלו) בתל־אביב ובחיפה, בין השעות 9.30—16.30 בכל יום.
המעוניינים (כולל אלה שלא התקבלו למחזור הראשון מחוסר מקום). יפנו בכתב עד 21.11.74 למחלקה לחינוך מבוגרים, רח' יפו 9? (משחקיות) ירושלים, ויפרטו השכלתם, עיסוקם, כתובתם, ומוקד הקורס ויצרפו המחאה בסך 30.— ל"י (דמי רישום וכיבוד קל) לפקודת משרד החינוך והתרבות.

ספרית־פועלים ספרים חדשים
מעבר לסיני
אלבום ציורים ורישומים מארץ „גושן"
מאת שמואל כץ
עם דברי מבוא מאת קצין חינוך ראשי בצה"ל, תא"ל שאול גבעולי
„...איזור זה יישמר תמיד בזכרוננו כשדת מלחמה נורא עם סיכוי שנפתח בו לשלום.
נדפדף בדפי הספר, נראה נופים ואזורים בחום מקופלים בזכרוננו — כאבינו ושמחותינו... נצפה לימים בהם נוכל לחזור לאיזור זה כמבקרים רצויים, שכנים ואנשי שלום"... מתוך דברי המבוא.
יופיע בימים הקרובים:
בבית ובחוץ
ספר ילדים מפואר מאת המשוררת ר ח ל בליווי תמונות צבעוניות של שמואל כץ
אחרית דבר: אוריאל אופק
מהדורות חדשות:
נתן יונתן: שירים
הדפסה שניית.
המהדורה הראשונה אזלה תוך חודש ימים.
הווארד פאסט
אחי גיבורי התהילה
הרומאן ההיסטורי המפורסם על המכבים.

MARCEL YOUNG
אמן התסרוקות הבינלאומי מלונדון
וספרי הצמרת מישראל שהשתתפו בפסטיבל הבינלאומי בפאריס וזכו במדליות הכסף:
מריוס משה (פרס שני), שידי אלברט (פרס שלישי), אליאס אלדה, אלקבט שלמה, בן־שלמה סימונה, דאוד נאות, דח־מול רבקה, דחן עליזה, חייט מוטי, נחמני לואון, ישתתפו
בפסטיבל לתספורות ולתסרוקות
שיתקיים ביום רביעי, 13.11.74, במועדון כליף ביפו, בשעה 8.30 בערב
אחרי הפסטיבל תוצג התוכנית המלאה של מועדון כליף.
פסטיבלים נוספים יתקיימו:
בחיפה: ביום שני, 11.11.74 במועדון התיאטרון, אחרי הפסטיבל תוצג התוכנית המלאה של מועדון התיאטרון.
בבאר־שבע: במוצאי־שבת, 16.11.74, במלון „זהר".
בירושלים: במוצאי־שבת, 23.11.74, בחאן הירושלמי. אחרי הפסטיבל תוצג התכנית המלאה של החאן.
מר מרסל יאנג יקיים גם קורסי השתלמות לספרי נשים
הקורסים יתקיימו: בחיפה — מ־17—20 לנובמבר בתל־אביב — מ־24—27 לנובמבר
✱
כרטיסים והרשמה לקורסים:
בת"א: במזכירות ההתאחדות אצל מר שפיראן אינטרקוסמא שיווק בע"מ, רחוב בני־ברק 19; בי"ס לספרות ניסן, רח' דיזנגוף 117.
בחיפה: במזכירות ההתאחדות אצל מר שטיינרו בית „וולה"ן קרלוס ורשבסקי, שדרות הכרמל 36.
בירושלים: בראון את איסנר, רחוב החבצלת.
ארגוני הספרים בישראל ● C.A.P. ● חברת „וולה" בישראל

מבקשים לרכוש
עגורן צריח משומש
במצב תקין
מסוג לינדן או פוטין
זרוע באורך כ־36 מ'
כושר הרמה
בקצה הזרוע כ־1 טון
בהצעות נא לפנות: טלפון 615398, ת"א.

משרד הבריאות שרותי אספקה
ת.ד. 7094, תל־אביב
מכרז מס' 80/671/74
נתנת בזה הודעה לציבור כי שרותי אספקה מבקשים
הצעות ל: „ייצור ואספקת 300 מטות מיון והתאוששות.
פרטים אפשר להשיג במזכירות שרותי האספקה, רח' נחלת יצחק 15, תל־אביב, טל' 253202 בשעות הרגילות. את ההצעות יש להגיש ב־3 העתקים במעטפה שאפשר להשיג בשרותי האספקה, מועד אחרון להגשת ההצעות הוא 1.12.74, בשעה 12.00 לפי הכתובת: ועדת הרכישות המרכזית, משרד הבריאות ירושלים, סרסימון, רחוב טבאי 2, ת.ד. 1176.
על המציע לצרף ערבות בנקאית של 10% מערך הצעתו כערבון לקיום תנאי ההצעה באם תתקבל.
אין שרותי האספקה מתחייבים לקבל את ההצעה הזולה ביותר או איזה הצעה שהיא או להזמין את כל הכמות ממציע אחד.
פ. ראיגרודסקי, מנהל שרותי אספקה

מחפשים משפחה
לנער בעייתי
העובד בצפון ת"א
לפנות ת.ד. 3493, תל־אביב

אוניברסיטת תל־אביב
המרכז ללימודים אורבניים ואזוריים
הציבור מוזמן לדיון על הנושא:
האמרת מחירי הדירות ומדיניות השיכון
ירצו:
מר דוד וינשל, המנהל הכללי, משרד השיכון.
מר יוסף סלייפר, לשעבר מנהל אגף הפרוגרמות, משרד השיכון
ד"ר אליהו בורוכוב, אוניברסיטת תל־אביב.
לאחר ההרצאות יתקיים דיון.
ההרצאות והדיון יתקיימו ביום ה' 14.11.74 בשעה 15.00, באולם פאסטליכט, בנין מכסיקו, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב.

למכירה מיידית
שופל 966 חדיש
2200 שעות שעון
40.000 ל"י במזומן
ללא שעבוד
טל: 04-80411 04-536788

במרכז רחובות
למכירה
קפה מסעדה
פיצריה מפוארת
ציוד חדיש ומשוכלל ביותר
טלפון 952968

אוניברסיטת חיפה
מכרז מספר 74—11
אוניברסיטת חיפה מבקשת הצעות
לבצוע
אבטחה ושמירת יום־לילה באוניברסיטה
תנאי המכרז ניתן לקבל במחלקת המשק, חדר [illegible], בבנין הרב תכליתי, החל מיום 12.11.74.
הצעות יש להגיש עד יום 22.11.74, שעה 13.00 למזכירות המכרזים, בחדר 146, בבנין הרב תכליתי.
האוניברסיטה שומרת לעצמה את הזכות לחלק את השמירה בין מספר גורמים ולא לקבל את ההצעה בשלמותה. אין האוניברסיטה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

„הסנה"
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מכרז למכירת רכב
חברת הסנה מציעה למכירה את המכוניות הבאות:
1. קורטינה 1600 מס' 267-684 משנת 1969
2. פורד מ־17 מס' 273-388 משנת 1970
3. פולקסוגן 1200 מס' 265-882 משנת 1969
את המכוניות ניתן לראות בחניון „בית הסנה" בת"א, רחוב יבנה 42, החל מיום 10.11.74, עד יום 22.11.74.
הצעות לקנית המכוניות בנפרד לכל מכונית יש להכניס לתיבת הצעות שבקופת החניון בצרוף המחאה מבנק של 10% מערך ההצעה עד לתאריך 22.11.1974 שעה 12.00.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

נגנבה
קורטינה לבנה
מספר 657-121
המוצא חושר יבוא על שכרו.
טלפון: 02-414972

הוצאת ספרים מ. ניומן בע"מ
הופיע
אריה טרטקובר
עם ישראל והמהפכה
כרך א'
המהפכה בתולדות העם היהודי
כרך זה מוקדש בעיקר לנעשה בפנים האומה. השני שיבוא אחריו יסביר את חלקם של היהודים בתנועה המהפכנית של אומות העולם.
✱
הדפסות חדשות
היהודים בעולם היווני־רומי
מאת פרופ' א. צ'ריקובר
יסודות החינוך מאת צבי אדר
חיידי בת ההרים / מוצג בתיאטרונים האסופית, מאת מונטגומרי
✱
נשארו מספר מצומצם — של עותקים
זכרונות מהסכן יחזי / הירש מנדל
שלושת המוסקטרים. דומה / מוצג בקולנוע
מרגוט. סיפור חייה רעיית יצחק שדה.
הירדן סואן / ז. ברכות. סיפורים מראשית ההתיישבות בארץ. הרקע היחסים עם השכנים.
מותק ושותק. להבה וציירת זהבה אילת
ספר מתוק לילדים בגיל כיתות ב'־ג'.

למכירה טרקטור D-8
36A3104 סקרייפר גרווד
במחיר 70,000 ל"י
טלפון: 03-765471

למכירה
חלקת קרקע
בת 9000 מ"ר
הגובלת עם חוף הכנרת
לפנות:
„להב" טל. 067-20107

פרופ' בנימין אקצין

על ב.ג. ועל גולדה

יסלחו לי כאחד חסידי דוד בן־גוריון המנוח ומתנגדיו, וכן חסידי גולדה מאיר תבל"א ומתנגדיה, אם אקדיש רשימה זו לנסיון לנתח את אישיותם כגורם שהשפיע על דרכם הפוליטית. האחד הפך כבר לנחלת ההיסטוריה, ואילו האחת, אם כי ייתכן כי גם בעתיד תטביע את חותמה על ההתפתחויות במדינה, רכשה כבר בצדק דמות של אישיות היסטורית. חלק מן המחיר שמשלמים אישי־ציבור עקב מעמדם הוא שמותר לציבור לדון בפומבי באופיים, ולפעמים אפילו להתנשא בה. אנצל, איפוא, גם אני זכות זאת.

לא רק בדעותיהם הבסיסיות — באמונתם בציונות, בממלכתיות היהודית ובסוציאליזם דמוקרטי — דומים שני אישים זה לזה, אלא גם באי־אלו קווי־אופי. אבל לא רק דמיון מצוי בהם, כי אם גם הבדלים בולטים. הן המשותף באופיים והן המבדיל ביניהם קבעו את דרכם במדינאות הישראלית, וכיוון שהרבה מרוחם ממשיך לרחף על פני מציאותנו המדינית, וגולדה מאיר עשוייה עוד להשפיע על מציאות זו השפעה ישירה, עשוי דיון בסוגיה זו להיות לא רק עניין להיסטוריונים אלא גם בעל חשיבות להבנת האווירה המדינית בישראל כפי שהיא משתקפת היום, ועשויה להשתקף מחר.

✡

הקו הבולט אצל שניהם הוא כוח הרצון. כשמדברים הבריות על אופי חלש או על אופי חזק, מתכוונים הם לרוב למידי יכולתו של אדם להתמיד ולהתקדם לקראת מטרה שקבע לעצמו ולהיאחז בשיטות שהחליט עליהן למרות מכשולים וגילויי־התנגדות. במובן זה אופיו החזק של בן־גוריון היה לשם־דבר, וכאשר לגולדה מאיר. זכורה עוד לוותיקים האימרה שהומצאה בשעה שצרפו אותה להנהלת הסוכנות היהודית בשעת־חירום לישוב: „סוף־סוף נכנס גבר אחד להנהלת הסוכנות". הכוונה היתה לכוח־עמידתה של גולדה בפני לחצים, תכונה שמשום־מה נוהגים ליחסה לגברים בלבד, ושהיתה חסרה לאחדים מחברי ההנהלה האחרים. אנשים מצויינים מבחינות רבות, אבל דווקא בתכונה זו לא הצטיינו. רצון כביר, היודע להתגבר על לחצים ולעמוד בפני מיכשולים (לרבות מיכשולי היצר וחולשות־הגוף), יש לו גם כינוי אחר — עקשנות. והאמת היא כי גם בן־גוריון וגם גולדה מאיר עקשנים הם.

וכאן בא לידי ביטוי קו ראשון המבדיל ביניהם. עקשנותו של בן־גוריון התבלטה במטרות שלטווח־ארוך. במובן זה, יחיד היה בין חבריו בתנועה הציונית. ארלוזורוב היה מוכשר ממנו, אבל אפילו בחייו הקצרים הספיק להראות סימני הסתפקות. ברל כצנלסון היה פיקח ממנו במגעיו האנושיים, אבל המיכשולים שבהם צריך היה להיאבק לא הגיעו לקרסולי הקשיים שעמדו בדרכו של בן־גוריון, ואין אנו יודעים באיזו מידה היה יכול להתגבר עליהם אילו היה מתנסה בהם. ז'בוטינסקי היה כוח־רצון כביר, אבל — ככל נפש פיוטית — היה קצר־רוח. את ויצמן ושרת ז"ל ונחום גולדמן יבל"א אינני מזכיר בהקשר זה, כי הקו השווה בין אישים מהוגנים אלה, השונים כל־כך אחד מן השני מבחינות רבות, היה דווקא אופים החלש, היעדר־היכולת לעמוד בפני לחצים. מה שאיפיין וייחד את בן־גוריון היו העקביות והסבלנות, שבהן חתר במשך למעלה מיובל שנים למטרתו בנסיבות שונות ביותר, בתנאי גיאות ושפל, בימי שלום ובימי מלחמה, תחת שלטון טורקים, אנגלים, ולאחר הקמת המדינה. ותוך כדי נאמנותו לאותה מטרה היה גמיש, כמעט אופורטוניסטי, בבחירת הדרכים ובפשרות זמניות. גמישות היא תכונה מסוכנת, המרשה לחלשי־אופי לבגוד במטרה עצמה. צירוף של גמישות בבחירת אמצעים עם דביקות ארוכת־טווח במטרה, הוא צירוף נדיר.

✡

שונה במובן זה גולדה מאיר. עקשנותה מתבטאת לא רק בגדולות, אלא גם, ובעיקר, בקטנות. אין היא מתכננת, כמו בן־גוריון, לטווח ארוך, אלא מטפלת בעניינים מיום ליום. ודווקא בענייני יום־יום חסרה לה הגמישות, הדרושה לפיתוח הכרעות בפעולה מדינית. כשהיה צורך לעמוד בפני לחצים המעמידים בסכנת אינטרסים חיוניים למדינה, ידעה גולדה מאיר לעמוד בפרץ, ולא נתנה ידה לקטני־אמונה, שהיו מביאים לידי התמוטטות. כמו־כן ידעה לשמור על עצביה בשעות־משבר עליונות, כגון בשעה שהוכנסו רוב חברי הנהלת הסוכנות למעצר על־ידי הבריטים, או ביומים הראשונים של מלחמת יום־הכיפורים. אולם אותה עקשנות מגלה גולדה כשמדובר בביטויים, בבני־אדם ובאנטיפאטיות מפלגתיות. עקשנותה לגבי ביטויים הביאה בתקופת כהונתה כראש־הממשלה לידי כך שאפילו שעה שהיא וממשלתה היו גמישים לגופם של עניינים, הם עשו רושם של נוקשות, והעניקו למדיניות־החוץ הישראלית תדמית בלתי־צודקת של התעקשות — תדמית שהוליכה שולל מבקרים מחוץ ומבית באחד. כשנצרף לכך נטייה לשימוש באוצר מלים חסר־חלקלקות, נבין מדוע משקיפים מומחים בענייני מדיניות היו נוהגים לומר כי ישראל, במקום לנהוג בהתאם לפיתגם הרומי "suaviter in modo fortiter in re" נוהגת לפי הכלל ההפוך: "fortiter in modo suaviter in re".

ביחסיה אל בני־אדם ואל יריבים פוליטיים הרחיקה גולדה מאיר לכת אפילו יותר מבן־גוריון, שאף הוא לא היה מן הסלחנים והוותרנים (כפי שמעידות מערכותיו נגד לבון, אשכול ובגין עד לשנתם האחרונה, ואפילו נגד ז'בוטינסקי המת). אלא שהאוטוריטציום שלו בעניינים הבסיסיים עזר לו להתגבר על קפדנותו. לא לחינם מעידים אפילו ידידיה הקרובים של גולדה מאיר שהיא נוקמת ונוטרת. ונאמנותה אל מפלגתה מגבירה את נוקשותה בנדון ומעניקה לה ממד אידיאולוגי.

✡

דווקא ההבדל הזה הופך את גולדה מאיר לאישיות סימפאטית יותר מאשר בן־גוריון. קיימת בה מידה מרובה של כנות, ואין בה מן הערמומיות שאיפיינה את בן־גוריון ושלעתים הוא ניסה לכסות עליה בהפגנת דביקותו באמת ובהדגשת התעניינותו בפילוסופיה. פילוסוף הוא לא היה, אך ללא ספק היה מדינאי גדול, בקי בכל תכסיסי אומנותו, ולא היסס להשתמש אפילו במכוערים שבהם על־מנת להתקדם לקראת מטרותיו. אולם נכון שהיה ניחן בסקרנות אינטלקטואלית רבה, ובזכותה הפך לאדם משכיל, אפילו לאיש־רוח. מסנטימנטאליות היה רחוק כמרחק מזרח ממערב. גולדה, לעומתו, מופיעה כאשת־אמת, כקנאית לדעותיה יותר מאשר כתכססנית, כבעלת אופק אינטלקטואלי פחות רחב, וכנשלטת במידה מרובה על־ידי רגשותיה. אגב, כנואם עולה גולדה על בן־גוריון: היה לו יותר מה לומר, ואף אמר את דבריו בצורה מתוחכמת יותר; אבל בטכניקת־הנאום שולטת גולדה יותר. זה, בצירוף כנותה והיסוד הרגשי שבנאומיה, מקנים לה כוח־שיכנוע מירבי. הוסיפו לכך השכלה בינונית למדי, מסירות ללא־גבול לתנועתה, וכאמור — מידה גדושה של רצון כביר, ותבינו את סוד עלייתה בסולם המדינאות.

✡

אחרית־דבר: אולי זאת ההזדמנות להבהיר פרשה אישית בין גברת מאיר לביני. ב„ידיעות אחרונות" מ־14 באפריל 1974, יומיים לאחר התפטרות ממשלתה, מיוחסות לה המלים הללו: „איני מבינה יותר את נפש האדם. הנה שמעתי את פרופסור אקצין ב„מוקד" דורש שאני אתפטר. ורק לפני שבועיים היה אצלי והציג את עצמו כיועץ לראש־הממשלה. כיצד רוצה הוא להיות יועץ לראש־ממשלה, שהוא רוצה את התפטרותה?"

לכך יש לי להעיר:

א) שיחתי האחרונה עם גברת מאיר לא היתה לא שבועיים לפני התפטרותה, אלא שלושה־וחצי חודשים לפניה, ב־26 בדצמבר 1973.

ב) באותה שיחה נתתי לה שלוש עצות: להקים ממשלת ליכוד לאומי; להחליף את שר־החוץ; להוציא את הטיפול בהסברה כלפי־חוץ ממשרד־החוץ ולהעבירה למישרד־הסברה מיוחד, או לטפל בה במסגרת משרד ראש־הממשלה. במיקרה האחרון הבעתי את נכונותי לסייע כיועץ, לא כפקיד, בהסדרת מערכת הסברה יעילה.

ג) לאחר מיספר חודשים, כשאף אחת מעצותי לא נתקבלה, הבעתי דעתי בעד התפטרות הממשלה (ולאו דווקא התפטרותה האישית של גולדה מאיר), וכינון ממשלה חדשה, שאולי תצליח לבצע את השינויים הדרושים. באשר לגב' מאיר, דרשתי אפילו את צירופה לממשלה החדשה, אם כי לא כראש־ממשלה („ידיעות אחרונות" — 16.4.1974).

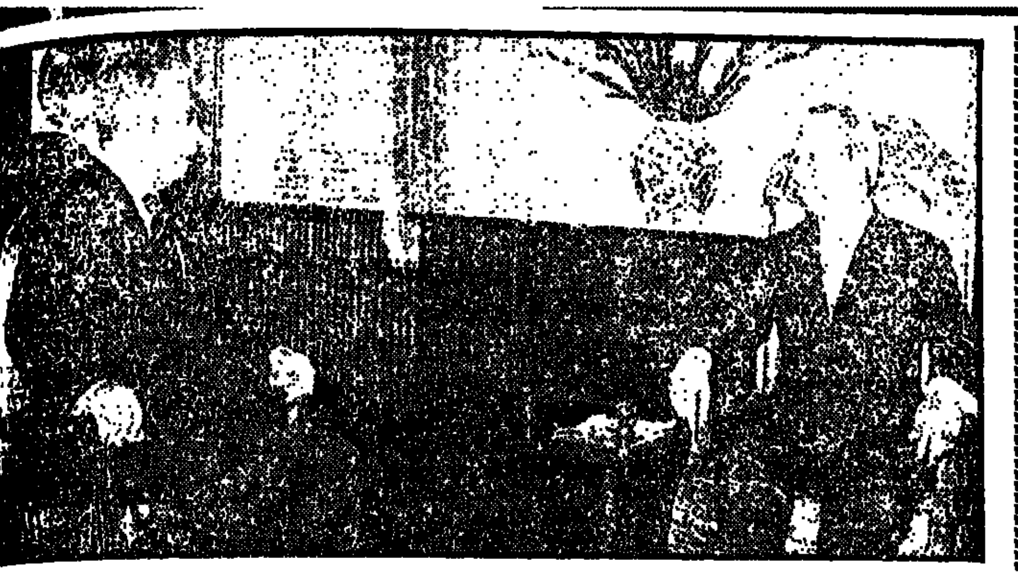

נשיא דרום־וויטנאם (בתמונה — מימין) בפגישתו עם ח"כ משה כ

„השלום יבוא לארצנו רק אם נהיה חזקים"

מאת משה ברכול, סייגון

את סיפורי על דרום־וויטנאם אני בוחר לפתוח בדבריו של נשיא מדינה זו, נגוויין־ואן־טיו, בעת פגישה עמו בארמון הנשיאות בסייגון הבירה. היינו שם שני חברי כנסת בלבד, מבין המוזמנים לוויטנאם לאחר הוועידה הבין־פרלמנטרית בטוקיו, מאחר ונערכה לנו פגישה מצומצמת עם האיש המרכזי, החזק והקובע בשלטון על דרום־וויטנאם.

בדרך ללישכת הנשיא, אשר במרכז סייגון, הבחנתי בשמירה כבדה ביותר, המקיפה את ארמון הנשיאות מכל עבר. על הדשאים המטופחים שמסביב לבניינים, בינות לערוגות־פרחים צבעוניות, היו מוצבים שני הליקופטרים צבאיים במצב של כוננות מיידית להמראה. לשאלתי, תוך העליה במדרגות הארמון, נענתי כי הנשיא, שהוא גנרל בדרגתו וקרוב ביותר לבעיות הצבאיות, מבקש להגיע במהירות לכל מקום שם עלולה להתלקח מיתקפה צבאית של צבא הצפון והוויטקונג, כדי לעמוד על המצב מקרוב וכדי להשפיע באורח יעיל על התפתחות הקרבות.

אדם אחר מאנשי הארמון לחש באוזני מאוחר יותר, כי ההליקופטרים לא נועדו אלא להבטיח את הסתלקותו המיידית של הנשיא מן המקום, במקרה שתיערך התקפה רצינית על הארמון.

הפרת הסכמים

נתקבלנו ע"י הנשיא בדברי־ברכה והשבח בברכות, הכל בדרך הרשמיות והשיגרה. אולם לא חלפו אלא רגעים ספורים והנשיא, בעל סבר של רצינות, פתח לדבר על בעיותיה של ארץ למודת תלאות זו. פליאה בעיני איך „נשבר הקרח", פגה הפורמליות והשיחה קלחה בנחת, כמעט באינטימיות.

אני פותח בדברי נגוויין־וואן טיו, כי יש בהם תיאור מאלף של המצב העכשווי בארץ אומללה זו, מנקודת־ההשקפה של האיש המרכזי ובעל־הסמכות בדרום־וויטנאם, ויש בהם קביעה מוסמכת של עמדת השלטון לגבי הבעיות המרכזיות הניצבות בפניה בשעה זו. דבריו נאמרו בנחת, אך לא בלי תחושת מצוקה.

דברי הנשיא הופסקו, כמובן, פעמיים מספר, ע"י שאלות והערות, ולא נאמרו ברצף של הרצאת דברים, אך מצאתי לנכון להשמיט מן השיחה כליל את כל שלא נאמר ע"י הנשיא עצמו.

הנשיא פתח ואמר:

אתם מבקרים בארץ רבת סבל ויסורים, הנתונה זה שלושים שנה במלחמה. קוריאה, ממנה אתם באים, סבלה אף היא מאד. אבל המלחמה בה נסתיימה לפני עשרים שנה. לא כן אצלנו. עליכם לדעת, כי אנחנו נלחמים על נפשנו, על חירותנו ועל עצמאותנו. מולנו, בצפון, עומד כוח גדול, בעל תשקפה קומוניסטית דיקטטורית, דוגמטית ונוקשה, שאיננו יודע פשרות; כוח זה חותר ללא־הפסק להשליט את השלטון הקומוניסטי על הארץ כולה.

הסכמי־פאריז, שנחתמו בראשית השנה שעברה ושמגמתם היתה לסיים את המלחמה ולהגיע לשלום, יכלו באמת לפתוח פתח לשלום ולאיחוד מחדש של ארצנו, שהיא ארץ אחת ומאכלסת עם אחד. לו היה רצון כזה בקרב שני הצדדים של הסכסוך. אנו מצדנו ממלאים בנאמנות ובקפדנות אחר כל סעיפי ההסכם. אבל השלטון הקומוניסטי בצפון מפר אותם בידיעין ובקביעות וללא נקיפת מצפון.

לכאורה, מכריזה הממשלה בצפון־וויטנאם על רצונה ועל כוונתה לאחד את המדינה, אך כוונתם האמיתית איננה אלא איחוד של השתלטות, איחוד של שיעבוד קומוניסטי של הארץ.

מושגינו שלנו על איחוד מדיני של ארצנו הם ברורים ופשוטים. הם מבוססים על עקרונות דמוקרטיים: בחירות כלליות וחופשיות שתיערכנה בדרום־וויטנאם ובצפון־וויטנאם בעת ובעונה אחת, והרצון המרוכז והמגובש של העם כולו, כפי שיבוא לידי ביטוי בבחירות — הוא שיקום. אנו דבקים בעיקרון הישן: אדם אחד — קול אחד. זה יסוד הדימוקרטיה.

זו עמדתנו. אבל, לעומתנו, טוענים השליטים שבצפון לאיחוד בדרך של קואליציה. זו איננה אלא מזימה ברורה להרחיב את השפעת הקומוניזם ולהשליט את משטר צפון־וויטנאם על פני הארץ כולה, שלא בדרך הדימוקרטית. אין ספק, כי בזה יקיץ הקץ על הדימוקרטיה ועל אורח־החיים החופשי בארצנו, וכל הטריטוריה הגדולה שלנו תבוא תחת השפעת הקומוניזם ושלטונו.

בעקבות הסכמי פאריז ניסינו לסלול דרכים לשיתוף ולהבנה בין הצדדים היריבים, בדרך לקואופרציה נרחבת יותר, ונתקלנו בסירוב מוחלט. הצענו שיתוף כלכלי ויחסי־מסחר — רצינו, למשל, לקנות מהם פחם — שיכלו ל..רעיל מאד לשני הצדדים. יש לנו מה לקנות בצפון ומה למכור, דבר שיכול היה לקדם את ההתפתחות בשני חלקי וויטנאם. אלא שהצפון איננו רוצה לשיתוף, אלא להשתלטות.

כפי שכוזבת הטענה של שלטון הצפון בדבר נכונותו לאיחוד, כך הפרת־שחר היא התצהרות של אנשי חרת שם, בדבר החופש שמעניקים לדת, לאמונה, לפרט. החופש המוענק לאזרח בצפון־וויטנאם כמוהו כחופש המוענק בכל מדינה קומוניסטית, והדברים ידועים לכל. אך עלי להודות, כי בכל הנוגע לפרופוגנדה הם עולים עלינו במידה ניכרת...

הסיוע קוצץ

השלטון בצפון איננו מרפה ממאמציו השיטתיים למוטט את המשטר הקיים בדרום־וויטנאם, כדי לרשת אותו ולבוא במקומו. זו, בעצם, תוכניתם הברורה והעקבית: להביא לנפילת המשטר החופשי אצלנו, בעקבות התפוררות מבפנים, ובכך להרחיב את שלטון הצפון על תחומנו.

זוהי המשמעות העיקרית של ההסתננות הנמשכת והחדירות הבלתי־פוסקות של אלמנטים קומוניסטיים לתוך ארצנו. דבר זה איננו מיועד רק לביצוע מעשי־חבלה, אלא גם לביצוע מעשי חתירה וזריעת דימורליזציה בתוך האוכלוסיה, עד כדי ערעור הסדר הציבורי והמשטר התקין.

לו נפתחו הגבולות לתנועה חופשית היה הדרום מוצף המונים מן הצפון המבקשים חופש, ואף אדם מן הדרום לא היה עולה צפונה. עובדה היא, כי במידה שהיתה בריחה, היא היתה מן הצפון לדרום. אף שעתה הדבר קשה ומסוכן.

כדי לעמוד בכל אלה עלינו להיות חזקים: כלכלית וצבאית. חולשתנו מחזקת את הדחפים הקומוניסטיים ולא תביא את השלום. אם החולשה יכולה להביא לאיזה שלום, הרי זה איננו אלא שלום של כניעה ומוות, אם אפשר לקרוא לזה שלום...

האמריקנים עוזרים לנו, אך אינם עוזרים די ולא עונים לכל צרכינו הדחופים. הנה סוכם על סיוע אמריקני בסכום של מיליארד וארבע מאות אלף דולר לשנה זו. המימשל קיצץ את הסכום למיליארד, והסנט, אשר רק שבע מאות אלף.

יש לנו חילוקי־דעות עם האמריקנים לא רק לגבי סכום המקצבה השנתי, אלא גם לגבי הקונצפציה של הסיוע: בעוד שהם מדברים על תוכנית ארוכת־טווח ל־15 שנה, כשהמקצבה השנתית תצטמצם והולכת לאורך כל התקופה הזו — אנו [illegible] הקצבה גדולה ומסיבית יותר בשנים הקרובות, כי אלה תהיינה הקריטיות שתקבענה את [illegible] לאחר־מכן אשר יהיה להוריד דרסטית את סכום המקצבה השנתית. לא נתנגד לכך. אם דעתנו לא [illegible] האמריקנים ילכו בדרכם — [illegible] אמצעי־הגנה חיוניים [illegible] חמורות.

ציניות סינית

יש לזכור, כי הסכנות אינן [illegible] מצפון־וויטנאם, אלא גם מ[illegible] בודיה, אשר דרך גבולותיה [illegible] אנשי הוויטקונג. בארצות [illegible] מחמיר והקומוניסטים מחזקים [illegible] תיהם. אם לא יחול שינוי [illegible] ספק בעיני אם מדינות אלה [illegible] שנתיים. זו הוות קשה לארצנו [illegible] יחידה זה מן החוכמה להתעלם [illegible] תהליך זה יימשך — יקיץ הקץ [illegible] הודו־סין; וזוהי הרי מטרת [illegible] בצפון, הנתמכים ע"י הקומוניסטים [illegible] לאומר.

צבא־הצפון והוויטקונג מצויידים [illegible] מודרני שמקורו בברית־המועצות [illegible] צ'כוסלובקיה ובארצות קומוניסטיות [illegible] פות. אך הנשק הסובייטי הוא [illegible] והשפעה הסובייטית היא [illegible] וונת, אף שלא נעדרה גם השפעה [illegible] ביסודו־של־דבר, הקבוצה [illegible] שם רואה את עצמה כממלאת [illegible] של הו־צ'י־מין והיא דבקה [illegible] בית ונוהגת קנאות גדולה.

יש שם ההחרות מסויימת בין [illegible] לבין הרוסים לבני וויטנאם. [illegible] שלטת יודעת לנצל זאת. [illegible] הרוסים כאויב העיקרי [illegible] של הסינים אל האמריקנים [illegible] מחושבת מאד וארוכת־טווח [illegible] אורך־רוח ובוטחים [illegible] תעלה עם העליה [illegible] הסינית בכללות. [illegible] רוסים. הם אינם מודאגים ביותר [illegible] הרוסי הזורם לצפון־וויטנאם. [illegible] זאת בעין טובה.

ידוע לי, כי כשנשאל [illegible] האם הוא מודאג מן הנשק [illegible] המגיע ללא הפסק לוויטנאם [illegible] השיב: מודאג? לגמרי לא. [illegible] הסובייטי יימצא בהודו־סין [illegible] פרוש על גבול „יוסידיסין"...

זוהי אמירה צינית, אבל [illegible] היא מבטאת את עמדתם [illegible] הסינים למתרחש באזורנו.

יש לזכור באיזה מצב [illegible] אותנו הצרפתים ב־1954 [illegible] הצבאית והמדינית במלחמתם [illegible] החופש בארצנו. דרכם של [illegible] מבחינה זו מדרכם של הבריטים [illegible] נמשר קולוניה, בה שלטו [illegible] אותה באורח מסודר [illegible] לעצמאותה. הצרפתים לא [illegible] אותנו לעצמאותנו.

כאשר עזבו אותנו הצרפתים [illegible] בהיתולינו. מבחינת יכולתנו [illegible] רלנו נשארנו ללא אדמיניסטרציה [illegible] צבא, ללא מנהיגות, ללא מנגנון [illegible] ונא לא לשכוח: צריכים היינו [illegible] את חיינו המדיניים בתנאים קשים [illegible] כי המלחמה לא הורפתה. [illegible] שנים, ודעתנו היתה נתונה [illegible] עמידה בה.

זהו זה, רבותי, זהו גורל [illegible] ברו ונעשה כל שביכולתנו [illegible] מצבנו בעולם, לרכוש את [illegible] בתמיכתה.

כל אלה דברי נשיא דרום־וויטנאם [illegible] נגוויין־וואן־טיו.

יהושע בר־יוסף

מישטר חירום — כיצד?

הכל מדברים אצלנו על הצורך הדחוף וההכרחי על מישטר־חירום, אם אין אנו רוצים בפשיטת־רגל כלכלית של המדינה תוך שנה־שנתיים. אומרים זאת פרופסורים וכלכלנים מומחים לדבר, חוזרים ומאשרים את שרים ופקידי ממשלה גבוהים, וגם האזרח הממוצע ברחוב עונה אחריהם אמן בכל כוחו. הכל יודעים ומבינים, שאין לקצץ בהוצאות הבטחון וקליטת העליה, ושאם תגיע המדינה לפשיטת־רגל כלכלית ייפגעו בהכרח גם שני סעיפים אלו, שהם יסוד מוכר לעצם קיומנו כאן. באותה מידה ידוע הכל, שאפשר להינצל מאותה פשיטת־רגל מאיימת, רק אם נהיה כולנו מוכנים להורדה לא דראסטית ברמת החיים שלנו, נהיה מוכנים לעבוד קצת יותר ולהוציא קצת פחות, לא יהיו אלה ימי־צנע נוסח שנות המיסים, אלא ימי־צנע נוסח שנות הזבצים.

ואף־על־פי־כן, חשים כולנו, כי כל הדיבורים הללו על מישטר־חירום הם דיבורי נוק ומליצות נפוחות גרידא. כל אזרח, כשהוא מתייחד עם מצפונו, מוכן אולי לשלם את מחירו של מישטר־החירום, שיציל את המדינה מפשיטת־רגל כלכלית וכל הכרוך בה, אך אותם יחידים, כשהם חברים בוועדי עובדים, בגופים־כלכליים, באירגונים מקצועיים, בהסתדרויות, במפלגות ובשאר קבוצות־לחץ — אינם מוכנים לכך. ולא זו בלבד שאינם מוכנים, אלא שהם ייצאו בתוקפה חריפה עד כדי נסיון לפגוע בחברים לאיגוד, למקצוע, לאירגון, להתעייכות ציבורית. כל גוף מטיל את חובת הנשיאות בנטל על אחרים: ההסתדרות על התעשיינים, התעשיינים על ההסתדרות, בעלי מקצוע זה על בעלי־מקצוע אחר, עצמאיים על שכירים, שכירים על עצמאיים.

אכן, מיבנה החברה שלנו אינו מתאים ביותר למישטר־חירום. כל הקיום הציבורי התחרותי של הגופים השונים מבוסס על מלחמה אינטרסנטית למען הציבור המצומצם, שאותו הם מייצגים. נתב יחיד יחסס לעבור את נמלי הארץ בשל עשרות לירות אחדות; אך ועד־עובדים של נתבים יסגור את הנמלים בשל עיקרון קדוש של השוואת שכר או כיוצא בו. היא הדין בטייס, בקצין ים, בעובד־נמל ובשאר עובדים. ההתארגנות הציבורית למען הגנת האינטרסים של כלל מצומצם ומיוחד, היא שהופכת כל נכונות של יחיד להורדה ברמת־החיים ולהגדלת התפוקה לחטא ולפשע כלפי הכלל, וכל תביעה קיצונית בכיוון הנגדי למעלה יותר. חברי ועד־עובדים, שהצליחו לכחוש מן הממשלה מה שהצליחו, חשים עצמם כשליחי־ציבור שעשו שירות גדול וחשוב לסגן הרבים.

הצרה היא, שבניין־העל של המפלגות (לא רק של מפא"י או המערך), מבוסס על גופים ציבוריים אינטרסנטים כאלה. כל מפלגה נזקקת וקיימת, בין השאר, כדי להגן על הקבוצות או על הגופים שלה, כל המפלגה ניזונה מהם, ואם תילחם או תפגע בהם, היא תכרות את הענף שעליו היא יושבת. מלשם שכל גוף מעין זה מוכן להוריד את רמת־החיים של הזולת, כך יגנו מפלגות על הגופים שלהן על־ידי הטלת חובות הבלתי־נעימות על הגופים של המפלגות האחרות.

בימים כתיקנם זוהי דימוקרטיה, זהו מאבק פוליטי בין מפלגות; אך בימי־חירום עלולה שיטה זו כבומרנג על ראשיהם של המשתמשים בה.

יוזמה משל חייב, בתוקף תפקידו, [illegible] כל אותם גופים הכלולים [illegible] ההסתדרות, להתנגד התנגדות מרה לכל [illegible] לפגוע ברמת־החיים של העובדים. ואם [illegible] לו: מצב־חירום פירושו פגיעה [illegible] ברמת־החיים הקיימת, יענה ויאמר: אם [illegible] הרי קודם־כל ביתור חלקי [illegible] שיים, התעשיינים, בעלי המקצועות החופשיים, הסוחרים וכו'.

✡

כיוון שלכל בעלי ה„מיזמורים" יש נציגים בכנסת ובממשלה, ה„מתפקידם להגן עליהם, [illegible] ובטוחים, שכל אותו מישטר־חירום, שכה מרבים לדבר עליו, ייצא מין [illegible] נטול ממשות.

החזקים שבגופים המאורגנים לא יצי[illegible] להוריד את רמת־חייהם הגבוהה, אף [illegible] להגביר את התפוקה בעבודתם, כי יש [illegible] להם בחלונות הגבוהים, ואילו [illegible] בין המבוזרים והעצמאיים כאחד, [illegible] חזקים ונזקקי־הסעד ל[illegible] כנהוג ובמקובל בארצנו.

ד"ר ישראל אלדד

מתי רע יותר הוא טוב יותר

הדיאלקטיקה ההגליאנית אומרת: ככל שמצב רע יותר, טובים יותר הסיכויים של המערכה הגואלת. כל התפייסות מהכבת ניגודים, מדיניות בתנות, מנציחה שעבוד. מי שיש לו מה להפסיד לא זו בלבד שאינו עויין לבאתי־דות, אלא אף מתפרס מנישקו, מתחרך בעישקו, מוסקר לחישקו וגרוע מזה — פריץ לחשק אויבו.

הגיון דיאלקטי זה ידוע לתגית היהודית הקדומה ומשולב כמובן ברצון ההשגחה העליונה. „השוסים" וה„לוחצים" לשבטיהם נשלחים לנסות את שבטי ישראל בתקופת הכיבוש וההתנחלות והם ממש תנאי מוקדם לצמיחת השופטים־המושיעים. זה גם טעמה של השליחות הפארדוכסאלית של ישעיהו הנביא: „השמן לב העם הזה ואוזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאוזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו".

השמנת לב העם הוא הצד השני למטבע הכבדת־לב הגויים המרושעים. הכוונה ברורה: ישנה סכנה של ריפוי מדומה, על פני השטח; פרוסת „לעקאק" דובשני מונעת ליקח יסודי. ירמיהו אומר: „עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע", ופרשוהו קדמונים על דרך דיאלקטית זו: „ממנה" לא מן הצרה, כי אם על־ידי הצרה. החל מהפסוק „לא בצדקתך וביושר לבבך אתה בא לרשת את ארצם, כי ברשעת הגויים האלה", וכלה בתפישת הקטסטרופה הקוסמית, הלאומית והאנושית כאלמנט הבריאה והגאולה בקבלת האר"י הקדוש: אותו רעיון גדול והותך מורא ומסוכן.

✡

ושתי דוגמאות מנסיוננו אנו להיזוק מחשבה זו:

בידוע: עוינותו של ארנסט בווין לציונות הועילה יותר להקמת המדינה מאשר „ידידותו" של הציוני צ'רצ'יל. עוינות זו הסמה את הדרך בעד הסצרת של כניסת 100 אלף עקורים תוך כדי דחיית ההכרעה המדינית. קרוב לוודאי שמדיניות פשרנית יותר היתה מביאה גם למלחמת־אחים בישוב היהודי. תנוזרת פתח צר בשערים הנעולים, איזה סוג של אי־לוחמות ולו רק למעשה־על־פי־מרכיבית, היו מסגירים, אם לא גרוע מזה, את לוחמי המחתרת שתבעו הכרעה מדינית. בווין הצילנו מכל זה.

דוגמא שניה: התנגדות הערבים — שבע מדינות ערב יחד עם „צבא" הכנופיות של קאוקג'י, הוא ערפאת דאז — לתוכנית החלוקה מנובמבר 1947 — וזוהי מ־242 דאז — תוכנית המדינה בשתי גדות הקישון והירקון ובה 45% ערבים. התנגדות מרושעת ואווילית זו הצילה אותנו מחנק והעניקה לנו חלקים נוספים של ארץ־ישראל, שסופחו מיד ונעשו חלק המדינה, כעובדה קיימת וצודקת גם על־פי המשפט הבינלאומי בדיני תוקף ונתקף, מנצח ומנוצח. ואלמלא עבדאללה „הטוב" והפגישה בעירה של רחב, השורה בלי מרבאות, היתה או מתגשמת מפתו של אלון הצעיר־טרם־שמן־ליבו, מפתו דאז כשתבע מבן־גוריון לשחרר את כל החלק המערבי של הארץ. אך השטן התערב והעמיד עלינו את הערבים ה„מתונים". מנע את יציאתם של מאות אלפי ערבים נוספים ואת קביעת העובדה הקיימת בכל מערב הארץ.

מכל מקום: הערבים ה„רבאטיים" של אז — הצילונו. אילו גברה דעתו של עבדאללה הערום, דעתו של סבא־של־חוסיין, ומדינות ערב היו מקבלות את מה שממשלת־ישראל הסכימה עליו — לא היינו מתקיימים פה. מהדורה מודרנית של ימי ה„שוסים" הועילה לנו.

✡

כל החושד בי, ובדומים לי, שהחלטת רבאט לא זעזעה אותנו וגרמה רבה אולי אף הרגיעה, לא יהא בגדר חושד בכשרים. מכל מקום, זו היתה תגובה ראשונה וספונטאנית ויא אחד, ואחרים אולי גם בעצמות התכביכו בלבם: שוב האויבים מצילים אותנו.

אין צורך להתכחש לכך ולהתבייש בזה. לכל היותר יש צידוק לבושה על עצם הדבר שאנו זקוקים לרשעות הגויים הנגלויה כדי לא ליפול ברשת רישעותם המסוכה, ורק אוולתם מצילה אותנו מאיוולתנו.

היתה סיבה לחרדה עמוקה אילו ועידת רבאט היתה מסתיימת במתן יפוי־כוח מלא לסאדאת ולחוסיין לקבל מידי ישראל ובאמצעות הסרסור־לדבר־עבירה הפושט רגל ומפסיד רגליים, כל מה שאפשר בדרכי אי־לוחמה, על כנת שההמשך יבוא — אם על דרך־הפרדה ג' ד' וגו' וגומרים, אם על דרך מלחמת מעגדות רחבות, גבוהות וכובות יותר למיגור המטרה הסופית והברורה: חיסול ישראל.

במחיר ניסוח מעורפל כלשהו היינו נסוגים ממזרחית סיני, מאוצר־הנפט היחיד שלנו, מהמרכז ההררי של הארץ בשכל חם.ריי־טייה, תשקר מרקדים ברחובות השמחת שנעשו נריים עוד יותר. ורק לאחר־מכן היו ערפאת או ג'ורג' גובים את מה שמגיע לזום מידי חוסיין. וכי היה נמצא מישהו בעולם, אף הידידותי לנו, שהיה מתיר לישראל לשוב ולכבוש לבית־חינה, באשר הוקמה שם, רק שם או בשתי גדות הירדן; מדינה פלשתינאית ערפאתית או הבשית כדין ההגדרה העצמית?

על כן היתה הרגשת הקלה עם החלטות רבאט. הסכנה הגדולה ביותר ושמה חוסיין „הטוב" נדחקה לפי שעה. אולי גם גורלים, או מה„גוליטי־מרעת, יפקחו עיניים לראות בה באמת כתנת כל הערבים ומצרים הסאדאתית בראש. על־כל־פנים, איש לא יוכל להורש שטובה ועידת רבאט לפני הנסיגות, מאשר אחריהן.

✡

דא עקא: תפישה דיאלקטית זו ש„ככל שרע־יותר טוב־יותר", לא תמיד היא תופסת, ובנוסח אחר: הכל תלוי בכך מי ואיך ומתי תופשים אותה. התראה המורה, ומסובנת, יטופח! אף בעיתה התפסנה. הבאנו דוגמאות לברכה שבה.

יש גם דוגמאות הפוכות.

דיינו בגדה כהן ובהריירה שבהן: דהפפדה.

הציונות קיננה בגלוי ובנדף. ההתנשאויות היא בעלת־בריתה האוביקטיבית, כבאן שהיא מסייעת ליהודים להרגיש את מצבם הבלתי אפשרי כעם בגולה. העצבים היתה האנטישמיות אף בעלת־ברית סובייקטיבית גלויה כתוך שיתפות אינטרסים לפתרון בעיית־היהודים הבעיקה על הגויים אוביקטיבית או סובייקטיבית. („הפתרון הסופי" נוכח היטלר לא נראה עדיין כבר־ביצוע באירופה בבאה העברים).

את זאת תפסו ראשי הציונות המדינית: אנטישמיות כדלק להנעת רכבת־ישראל אלי גאולתנו.

אך הנה ה„רע" הזה נישה גרוע והגיע לכיבית אהרות: לאבדון, ולא פה המקום לנתח פה אירע: היה ניתן לבצע את ההכשדה. הציונות היקפה כדי לבצע אותה. מישהו או משהו אשם כאן. לא רק שם, גם כאן מישהו או משהו אשם היה. לב ואוזן ועין שבגו, עבו, סומאו ולא ראו בעוד כיצד. וכשנסקוף היה כאיחר מדי. והיטלר דיבר גלויות לא פחות מערפאת והחבש. וכל אחד חייב לזכור את הכרזות היטלר אחרי כל נסיגה: עכשיו אנו מוכנים לשלום... לשיבהם של ערפאת וחבש ייאמר: הם אף אינם מבטיחים שלום לאחר נסיגה כל־את, ואם השבוע הבטיח דוברם שאין הכוונה להשליכנו לים כיהר והוסיף: הכוונה להקים מדינה חילונית דימוקראטית רב־דתית־ולאומים. למדינה זו נוכל להשליכנו טוב מזה היום.

אך יש אצלנו שמגדלי־רוחו הנושבים לי רווחה ופורצים בשירה בקולם: ערפאת איננו מתכוון להשליכנו הימה. וממשלת ישראל, גם אחרי רבאט, רואה עדיין „אפשרות פתיחה", היא עדיין מחכה ל„הסברים נוספים" שיביא קיסינג'ר הרוכב עלינו כעל חמור (ראה בדברי פרופ' מורגנטאו עליו ועל שיטתו ותוצאותיה לנו). הממשלה עוד זקוקה ל„הסברים" לפת הכוונות. שמא, שמא, שמא עוד ניתן להציל משהו, משמע, שמא עוד יימצאו חוליות ביניים, לפי השתלשות הפלסטינאים ה„רעים" בגלוי על השמחים „המתונים".

אלמלא ציפיה זו, הפיסת זו של „עדיין יש תקוות" למרות ההחלטות המפורשות ביותר, הלא היתה באה תגובה אחרת לגמרי ולא רק ה„לאווים" הם להחלטות ועידת רבאט. לא די ב„לאווים" (וכבר היו „לאווים" בעבר שלא קיימו). לא אהסס לומר שתפיסה נכונה של החלטות רבאט ושל ה„רע" המאפשר עדיין את הטוב, הוצאת מתוק מעז, היתה מחייבת התקפה צבאית מיידית על סוריה ומצרים להבסת הצבאות ופלישה מיידית ללבנון להיסול כל קיני המרצחים. בעצם היום הזה.

פחות מזה, אך עדיין בגדר תגובה הולמת היתה הכרזת סיפוח מיידי של יהודה ושומרון, אם נכון הדבר שאין אנו מוכנים להתיר שם מדינה „פלסטינאית", יש לתקן, זו הזדמנות לתקן את מה שעיוותנו שם שבע שנים תמימות. כשחיזקנו בקרב הערבים שם את תודעת היותנו כובשים וזרים על־ידי הכינוי שטחים „מוחזקים" ועל־ידי קיום מימשל צבאי של כובשים ואין צריך לומר — עד היום — על ידי אי־יישובם בידי יהודים בהמונים, ברבבות, בכפרים ועריב עליות ביריחו ובשכם. אנחנו גידלנו את התודעה הפלסטינאית שם, אנחנו חיזקנו את תעמולת המחבלים שם, את תודעת הארעיות שלנו שם. הכל באשליית „חוסיין נכד עבדאללה" הטוב והמציל...

אם את אלה איננו עושים, אם על כך איננו מחליטים, על מה בכלל אנו מדברים עם קיסינג'ר?

גם בחזית הפנימית ניתן להגיב תגובה הולמת, הולמת בכל המובנים: אם אכן „חוסיין" הוא־הוא היונה רודף השלום ומוכן להשלים, ועתה הוצא החוצה מה„קואליציה" הערבית, האם לא היה מקום אצלנו לענות על כך על־ידי צירוף תנועת־החרות (דווקא, לא רק הליכוד בשטוטו, וודאי לא בחלקו), ומינוי מיידי של אריק שרון להפקיד גבוה ככל האפשר עוד — ולו גם תוך „הקרבת" מפ"ם או אף יוניב של מערך ול"ע שיפרשו או יופרשו מהממשלה אשר הקו המדיני שלה נכשל לחלוטין.

ואם הממשל מרצונו אינו עושה כן, על העם לעשות זאת. ואין צריך לומר שתנאי הצטרפותה של חרות הוא כמובן לא אי־ניהול מו"מ עם ערפאת — לכך היא לא נחוצה — כי אם הפסקת כל מו"מ עם האויבים והכתבת תנאים לחוסיין להצלחו במזרח הירדן... כאן וודאי שבכר אינו בעל־הבית. בהרכבה הנוכחי אין אמון מלא בממשלה גם בדחייתה מו"מ עם ערפאת, וככר נשלחו פרוטיסוריב לגישוש...

✡

אלו אם כן שלוש האפשרויות של התגובה:

א. התקפת־פתע „למחוץ את האויב היום: הלילה, בעוד מועד (ידוע כי למחרת מינכן עדיין יכלה צ'כוסלובקיה לפתוח במלחמה ולהגיה, וזו היתה גרמניה!).

ב. החלה מיידית של חוק ישראל על יהודה ושומרון והתחלת יישובם, ולו גם במחנות אוהלים המוניים חלוציים — מה שהיה מציל גם את הכלכלה מהתמוטטות ואת הרוח מיאוש בארץ ובגולה.

ג. הקמת ממשלה לאומית ברורה ביותר כדי שיודע בגויים, מקהיר עד פאריס והלאה כזה: מדינת ישראל נתנה שאנסה, היא לא נרצחה. עתה ידינו חופשיות, בעוד מועד.

אם אף לא אחת משלוש אפשרויות אלו איננה נבקטת, כל ההכרזות התקיפות אין להן תוקף ולא אמינות כלשהם, והרע יותר כפי שבוטא ברבאט — תוסף להיות רע באמת, רע מאוד. גם הגיון דיאלקטי איננו פועל אוטומאטית. לידי ההגיון, כמו ליד ההגה, דרוש מי שיודע להשתמש בו.

דידי מנוסי

מסע בארץ תלאובות

מאחר שכבר בוודאי גם לכם
לגלות כדי יום — ולדפוק ראש בקיר —
איך תזריכו לשאת את מיטב כספכם
להקים מגדלים מפורחים באוויר.

מאחר שנקצב שוב לרוץ על מוקד
של שיטה אנכרליסטית בת לוח אחד
וכיצד הוליכונו כשור באפסר
לאותה פשיטת־עור. פשיטת־רגל וגו'.

ולאחר שהכל כבר כאילו גלוי
עוד מותחים את כלנו כגומי או חוט
בענין מחירים וכמה יעלו
שלא לדבר על קצוב ושחות — — —

אז הרשו לי לפתוח את פזמון היום
דווקא בבדיחה ישראלית עצובה
על אחד שעשה מעשה־סדום
ועוד בקש אחר כך תוספת־ערכה.

מוכן שהבדיחה קיצונית בכללה
ואיננה הולמת צבור נאור
הרוטן (בצדק) על מחדלי כלכלה —
ובאותו זמן אוגר סכר שחור.

ורוכש טונות שמן וכלי חשמל
ומכוני תלקים שמסתיר במזרון
מעין־ביסא של מס הכנסה למשל
(ואין לי הסבר אחר לממון).

האזרח־הקטן שכאילו נשחק
בין אותם „עשרה כלכלה מחירים"
אך מנסה איכשהו להשתלב במשחק
ולקבר את זכותו לשכון־צעירים.

הוא מצטט: שברומא תהיה רומאי
(או רמאי) משום כך זה איננו מכתים —
אף על פי שמתחת ישנם השומעים
חד פסוק של: ...תמות נפשי עם פלשתים.

לכאורה קל מאד להתלות במשטר
ובשיטה־כלכלית כנמוך וסבה...
אך אם שום צדיק בעיר לא נותר
יתכן ורואה היא לכל מה שבא.

ברחובות יש תחושה שהכל מתמוטט —
אי־לכך המצוה לציין במפורש
שרק אם הקירות נציבים באמת
יתכן בעתיד להקים גג חדש.

ידיעות אחרונות

יום ו', כ"ג בחשון תשל"ה ✱ 8.11.74

חיים חפר

אשה עבריה

אשה עבריה, כי ידע חיך בחכך באת ובחשך חלכי • עם שחר הלכתי לסופרמרקט והסיבי עם ערב בבכי • כי אבות הכבר אינני ואבורי גם הקמח אזל • ואף מלאי הסרדינים אשר בכבלת עגול, כבר חסל • אבל את, אשה עבריה, לא תגורי מאימת הגורל • וכאשר העגלה בימינך ובשמאלך מתגושש תסל • תציצי על השמורים ועל הארז שבעשורה נשקל • ובתנועת מרקדים והתקפה חזיתית נגדה נא כל תקהל • את יוצאת בשירת „כלאו אבמינו" של קרחוב • באמרך כי טוב השמן בג'ריקן מן השם הטוב ••

את, חבצלת השרון, שושנת העמקים • מה שותה ומה נאוה את בנשאך את השקים • ובהם נרך וכרכם, קנה וקנמון • ומצרכים שלא היית קונה אף פעם מעשם הון • ומיני מכלת שאין בהם ערך ושמוש • ואשר לאחר שבוע של אגירה לא יהיו שוים גרוש • ותוצרת שעולה בה העבש וטעמה כטעם העשב • אבל לא את היא זו שמתחרי על תור הזהב עם נקודות הכסף • ואת עוברת בין ערוגות הבשם ומגדלות המרקחים • וידיך נשלחות אל הדוכן וארנקך נפתחים • וזרועותיך עמוסות ב„מלה האחרונה" מחו"ל • שקלות ותכריכים

וכלי הקוסמה וכוס הקבוצה • וכריים וכלי חשמל באריזה גדולה וחוכה • אשר אם יפעלו יהיו יש בהם כדי להחשיך עיר שלמה • ועוד ידיך נאחזות על כעכקים והחבדים וכל פריקנדים • וחדריך כלאים עד כי אין כבר מקום להשכיב את הילדים • ואת קוברת על כל הקלילים, העקר הפריטים • ובהלחמת גבורה של רבות מיל מצעים • את יוצאת עמוסת צרורות כבת מחנה פלישים • ובשוקך אל בין עבודי האש והקרטות. צבין רואה את לעתים • את ראשו של דודך ובעלך — כמלך אסור ברהיטים • ואת שבה אל שדה הקרב, כי לא תפגרי אחרי אשת השכן • אל הרקבות והארגכן ואל חפצי החן • ואל בצל בית הנסתר תגוסף מר והנצב הכן • והלוחש תפלה: נשים. אל יפל רותכנו • שקואני בשישית ובצעירות גם כן ••

ואיש אחד בראותו את האשה העבריה ואת פניה • את המהודרת הזאת של חנה חדואנת לשבעת בניה • בראותו את תרבות חאדבה מולכת • אמר: אני מתביש לגשת אל הסופרמרקט אפלו לקנות לחם ••

שר הדתות

מאה וששים יום הוא היה שר הדתות • ולמד את מטבי המשרד וקבל המלצות • ולפתע התברר לכל עם־ישראל • שיש לא רק מפד"ל, אלא גם אגדת־ישראל • ושיש קונסרבטיבים ורפורמים ושאר „יהודים תועים" • אשר מוצאים אזן קשבת ב„חלונות הגבוהים" • כאשר הם מבקשים באין ספריה לעבד את אלהים – והתברר כי אין זו התקבלית ואין זו פגיעה בדת • אם לרבנית הראשית יש סמכות ויוקרה בלבד • והתברר כי אפשר לגבור על סמכים ישנים • ולמצא אפלו דרך למנוי רבנים • והתברר והתברר, כפי שאמר הורא פלוני אלמוני • כי אין לך שר־דתות טוב משר־דתות פלוני ••

בעיניו של מייק

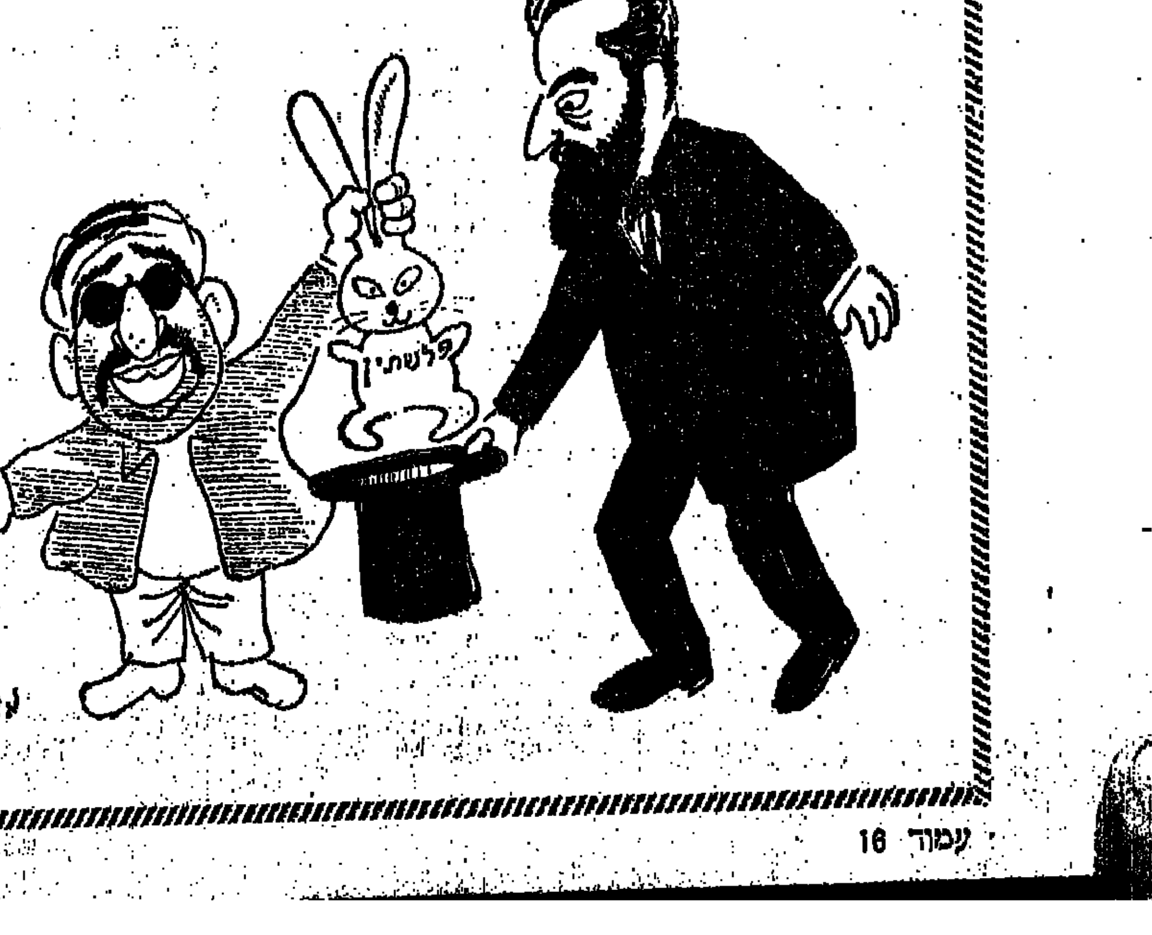

בועז עברון

בלי „או - או"

פתאום אתה שומע אנשים מדברים קדורנית על אפשרות של „חורבן בית שלישי" — ודווקא אותם אנשים, הנחפזים לחתום על עצומת הליכוד. דומה שאין הם מסוגלים לחשוב על בעיות של מדיניות לאומית בצורה פרוזאית. בשבילם הכל הוא דראמטי — מלודראמה משיחית, המסתיימת ב„הפי־אנד", בעולם שבו מתגשמות כל התקוות והנבואות, או קטסטרופה.

בסוגריים: בעצם, הם עושים הכל על־מנת שתהיה קטסטרופה. מרוב חששם ספניהם התמהמהה הממשלה והיססה במשך חודשים לפתוח במשא־ומתן מיצ־מעותי עם חוסיין, עד שנמצא לצד השני להכות. ובמקום חוסיין אנו מקבלים את ערפאת. וזכיתו מתגעגעים הכל אל חוסיין. כאן גם דוגמה לתהליך מקביל אצל הצד השני. גם היא, כשנדמה לו ש„הולך לו", יוצר מצבים המקשים יותר ויותר עלינו, להגיע לידי הסדר, בדומה לנו אחרי 1967. אבל נגיע לנושא זה, אין כבר כוח לדבר.

הסיבה לגישה אפוקאליפטית זו היא אולי בכך, שבמסורת שלנו נתערבבו לאין־תקווה דברים, שבמהותם אינם קשורים כלל זה בזה. חזיונות הנביאים על שיבת־ציון נתקשרו עם בואו של מלך המשיח, ויחד התקשרו אלה עם יום־הדין, היום בו תהיה הצדקה כמים לים מכסים, עם שכר ועונש מידי הקב"ה ותחיית־המתים. וכל אלה נתמזגו עם חיוחולים המעשיים והקונקרטיים מאוד של הקמת מדינה יהודית בארץ. אבל מטבע הדברים של מדינה היא גוף פוליטי, מעשה ידי־אדם, עם כל החולשות והבעיות הנובעות מכך. לכן כל מדינה, ותהיה המתוקנת שבמתוקנות, לא תוכל לעולם לדמות אף במקצת לחזון זה של קץ הימים. לכן כל התגשמות פוליטית בפועל תהיה אכזבה קשה לחוזיה, ותמיד יהיו יש שלכעשת טרם הגשם החזון. ויצעל כן הגשמתו היא אפשרית ועתידית — וכי אך יגיעו, נאמר, ל„גבולות ההבט" חזי תיפתרנה בדרך פלא כל הבעיות, האיזור יקבל וישלים איתנו, ורק ר' מיטרים ישרו בקירבנו, כל יהודי העולם יתקבצו במולדת, העולם כולו יישאנו על כפיים, מזרח ומערב כאחד, בית דויד יכון בירושלים ושכן יעקב לבטח ואין מחריד. במסגרת משיחית כזאת אין כל אפשרות להתייחסות פרגמאטית אל הפוליטיקה, שהיא, כידוע, „אמנות האפשרי", עניין פרוזאי בתכלית. „מלכות ישראל", במשמעות הניתנת לביטוי זה בפי אלה המדברים אותו ברתת ובזהרת־קודש, אינה שייכת כלל לתחום המימוש הפוליטי, היא תישאר לעולם כחלום בלתי־היסטורי.

את החזון החיובי מלווה גם חזון שלילי גיהינומי, חזון חורבן והשמדה, שדגמו־יאב לו הם חורבן בית ראשון ושני וההשמדה הנאצית. את דברי חזוי הגאולה תשלמת מלווה נימת־לוואי של איום. בנוסח דברי הפתיחה של משא התוכחה המבעית שבספר דברים: „והיה אם לא תשמע בקול יהוה אלהיך לשמור לעשות את כל מצוותיו וחוק־תיו אשר אנוכי מצוך היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך, ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה", וכו' וכו' — „עד השמדך". כלומר: הברירה היא — „או — או", או הגשמה מלאה של החזון, או חורבן טוטאלי. הצד השווה בשני החזונות הוא שניהם מציינים את קץ ההיסטוריה. האחד הוא למעשה חזון שמיימי, שאינו ניתן להגשמה היסטורית, השני הוא כליון.

*

מי שעוקב אחרי הפובליציסטיקה של „הימין המיסטי" ולהבדיל מהימין הסוציאלי, המצמידי, שנציגיו מפוגגים במציאות והם בני־פלוגתא שאפשר להתחכך איתם, אליו שייכים גם רבים הנמצאים מבחינת של אינטרס חברתי משמאל לקשת המפלגתית, מבחין בכך שבמידה רבה היא נשלטת לא על־ידי הסתכלות מציאותית במצב, אלא על־ידי תבניות־תאומות אלו של „קץ הימים". אפילו שלמראית־עין אלה הם ניתוחים פוליטיים קונקרטיים, יש לעמוד על המשמר בעניין זה כל־אימת שאנו נתקלים ברמז של „או־או" בי מאמר כלשהו, שכן הנסיון ההיסטורי, אפילו הנסיון המר של העם היהודי, מנוגד לתמונה כזו של הדברים. אין צורך לומר שהחזון הזה … בעולם. בשום עם ובשום … לא באימפריות עולמיות … רומא, ספרד, בריטניה … בימי שושלות מינג וסונג … גם מלכות בית דויד … הכילה את הפירוד … כהרגילה של עזול … אכזריות ודי לקרוא … נביאים, וכך יקרה גם … לה והחזקה והעשירה … להיקים אי־פעם. אנו … לכסופים להתהליכים … דבר הקבוע היחיד … ההתהוות והכליה.

אבל גם חזון השלילי … הגשם בעולם בצורה … צורת ה„או־או". … שפקדת חלק מעמנו … תוספות כמו היטלר … גדירות כאוד בהיסטוריה … הדוגמאות היחידות … מעמיד בלנה מידה … אי־מיושים של היכשורה …

*

ישראל, בגבולי האיזור … אומה חזקה מאוד, … קים ועצומים מאוד — … כלכלתנו מתנודדת … דגר המריצי גובר … השני מצטבר הון … מקביל בעוצמה חברתית … מן בתוכו הולשת … לא נבראה ב־1948 … בלפור ב־1910, היא … בהתמודה, באומץ … תמיכעדות לפני … החל מהשלוחות הראשונות … ישוב הישן בירושלים … החל כמתושבות הראשונות … תקוות והדרה ושלה … לפניר רק את השינוי … עלול באמת להרגיש … אכמר עלול בנקל … כי שמסייר בארץ … המתבודדת בהר מזה … רות־האבן העתיקות … של ראש־פינה; את … רגות גפנים תחת … זכרון־יעקב; את … ברות במלט שחור … בהצרותיהם, של עתלית … סיפורי אבות על … של ירושלים, וכיצד … סה לגירוש בימי … ושוקכון ובגו — … בים. ודווים ומסוריישת … מה והשוואה עם היום … והתאוששנו ופרצנו … שלא כל רוח מצויה … עתידנו הלאומי איתן … עלינו אסונות ומכות … יהיות עלינו לעבור … שונים. ומי, בעצם, … חיש אומה שאינה … דה, תוך הסתגלות … ההיסטורית?

דומה שהתייחסות … „בלתי משיחית, השלמה … שאינגו „אור לגויים", … בסך הכל עוד מדינה … אך גם לא רעה מאחרות, … לראות בדירכנו משמעות … עולמית מוטב שנצמצם … ליצור כאן חברה סימפאטית … לחיות בה, כשהוא כעין … אותנו גם מפני הקיצוניות … פוזר האחרית והכליון … יבלעונו. אנו קסים פה … צורבים, ועתידים אנו … של כל מי שינסה לעקור …

*

יש לו חלק באו…

קורא אחד כתב לי לפני … רים וביקש להודיעני כי דף … המופחת האמריקני של … עניין מספר אבירודתינו … כתבתי בשבוע שעבר … תייגות „מתרגלים השב… טים כאלה של אנשים … רבות אישיות במלחמת … בעל כשפתה עניינה בארץ … הארץ, כך שאכן יש לו … שית בנפשה.

מ„ספר המלבושים" ל„בחנותו של מר לובלין"

עם הופעת הרומאן החדש מעזבונו של ש"י עגנון

מאת הלל ברזל

בחנותו של מר לובלין, מאת שמואל יוסף עגנון, הוצאת שוקן, ירושלים ותל־אביב, תשל"ה.

ש"י עגנון

א. בקשת השלם

…ייו של שמואל יוסף עגנון להגיע אל המיצוי … והשלם של הנושאים אליהם הוא נזקק — היא … מוסד בכל כתיבתו. השם „עיר ומלואה", דרך־… על המטרה להגיע אל מלאותה של … אל כוליותה ההיסטורית, אותה הועיד לעצמו … במסמה, השם „עידו ועינם", מלשון יעוד ו־… ראיה ואחרית, מלמד אף הוא על הרצון … את הזמנים כולם: הוא הדין ב„עד עולם". … של „תמול שלשום" מבטיח, כידוע, המספר: … מעשיו של יצחק, מעשיהם של שאר חברינו … יבואו בספר חלקת השדה". ללמדך, כי לא … תמול שלשום, אלא גם היום ומחר הם מעניינו … הרומאן, ולא רק יצחק קומר, כנציג אחד של … במרכזו תשומת־ליבו, אלא גם שאר הנצי־… כולם. מלאות מסוג זה היתה, כפי הנראה, מגמ־… של הרומאן שנשרף, כשעלה ביתו של עגנון … בהומבורג, היה זה, לדברי כותבו, ספר ענק, … יותר מאלף עמוד. עגנון הזכיר את תוכניותיו … את „ספר האלף". שהיה אמור לכלול אלף …

… בתחום האיסוף לא היה עגנון מן הממעיטים, … להגיע למלוא היקפו של הנושא ב„ימים … ראוי לעיין במבואו ל„אתם ראיתם", כדי … מה מקיפים היו רצונותיו בפרשת איסוף ה־… המתייחסים למתן תורה. בהיותו בגרמניה אף … תוכניות להוציא לאור אנתולוגיה של מיטב … העברית לדורותיה.

… ה„אני המספר" מתייחס ב„עד הנה" וב־… של מר לובלין" ל„ספר־המלבושים", הוא מבטא … להגיע אל הכיתבה השלימה, המתמודדת עם … אורכו ורוחבו של היעד. אליו היא … בין אם מדובר במטרה מסויימת וברורה כגון … האלף" או אחד ממיפעלי הכינוס, ובין אם הדב־… נמנים לנטיית־הלב של האמן בכלליותה. מש־… הבנת הדברים בכוליותם כולית וברורה: „אדב … הייתי ועיני מלאות היו צורות צורות של כל … והייתי מבקש להעלותן על הנייר ואמרתי … להלבישן תחילה כפי זמנן לפי מקומן לפי … החלותי מסתכל בתולדות המלבושים … של כל דור ואומה ושבט" („עד הנה", עמ' מו). כל … שהמספר מזכיר את „ספר המלבושים", הוא … את תשומת־ליבנו למשימה בהיקפה, כשהיא מת־… עד ראשית הזמנים (עלי־תאנה של אדם וחווה) … של כל המרחבים הגיאוגראפיים (כל האומות וכל …). מצויין כי ה„אני המספר" החל במלאכתו … בהיותו בארץ־ישראל, שעה שאת קולו הדובר … שומעים בעידן גרמניה של עגנון. את המלה … אין לתפוש כמכוונת אל הצימצום הא־…: מלבוש כנגד גוף, חוץ לעומת פנים, עיקר … טפל וכדומה. המלבוש, כמו בסיפור הנושא … ה, יכול לרמוז להוויה השלימה של האדם, לנש־… או למלוא קיצבת החיים והמשימה שהפקיד … עולם בידי יציר כפיו (עיין בסיפורו של עגנון … „מלבוש"). ואפילו מתלווה בדיחות־הדעת האליגורית … בשם „ספר המלבושים" למלאכת הכתיבה של … האמן, שמן הדין כי יביט פנימה ולא חוצה, … לא נסתלקה האמת שבהדגשת הכוונה: לחתום … היצירה בחותם השלימות, לפחות בכל מה שקשור … הנושא שאליו היא נדרשת.

ב. המלחמה כסותרת את השלם

… אילו, המלחמה, מעצם מהותה, משבשת את כל … האוטופיים, המתקשרים לשלימות אצל חצי־… וביחוד אצל אמן בעל רגישות לאובדן צלמי־… ב„עד הנה" עדיין מצוייה הכוונה לשמור על … המקורית, ולו גם על־ידי ויתור־כלשהו: „אחר־… נטלתי את חיבורי הגדול על המלבושים ובחנתי … עיינתי וקרעתי כל דף שלא ראיתי בו צורך גמור … את שולי הדפים כדי למעט את טורח משאם" … („עד הנה", עמ' ח'). ב„חנותו של מר לובלין" מדובר … הסתלקות הסופית מן הספר המקיף: „אספר דב־… כהוויתם. עייף הייתי מקול המונה של ברלין … המלבושים ולא מצאתי במה להשיב את נפשי־… של מר לובלין", עמ' 26).

… ראוי לזכור את רקעו הביוגראפי־היסטורי של ה־… שכן מושיב ה„אני המספר" את עצמו בחנות, … אותה אשנב להתבוננותו בסובב. ב„עד הנה" … על המלחמה בשתי שנותיה הראשונות מ־… ראייתו של מי שיושב בברלין ויוצא ממנה ל־… חטופים ללייפציג ולמקומות אחרים. סיפורי … מבוססים על שהייתו של עגנון בלייפציג לקראת … המלחמה, לאחר מצוקות אישיות (המחלה שפקדה …) וההתבוננות ממושכת בהרס עמים ובירידתם של …־תרבות.

… כן המלבושים, שעניינם כל הדורות וכל האומות, … המספר אל המעמד הצנוע: להיות שוהה שעה … בלבד במקום מסויים ולתאר את האיש והאחוה… חנות, ולהרחיב את המבט לעברן של ארבע חנו־… ודוק: המדובר הוא במילוי מקום לשעה … בעל־החנות דובר אלינו, אלא אורח לשעה. אף … השהייה בחנות ובעיר יש בה מן הוויתור … המטרה השלימה. העגלה, שבגינה בא ה־… ללייפציג: ללמוד גמרא מפיו של הרב ר' יונתן, … מטרה זו רודף המספר, כמו אחר כתיבת … המלבושים, ואינו מסוגל להגיע אליה. לייפציג … החנות נמצאות, איפוא, בסימן של הפחתה. ה־… את ימי־המלחמה הפגומים.

… של פגימות וחסרות עומדות גם הוויות ה־… הגבוהות. התיאטרון הוא חומר בבואה, שבו מש־… עגנון גם ב„עד הנה" וגם בספר החדש, כדי … באופן אחר את ירידתו של עולם השלימות.

התיאטרון מלכתחילה הוא תחליפו של עולם. בימים פגומים מוחלף גם התחליף. התיאטרון הוא אחד המוטיבים השזורים בספר שלפנינו. ותדיר מתוך הרמז לקיצוץ שחל בתחומים של הגשמה והישג. כך הפרי־מדונה, שעמדה להינשא למנהל הלהקה, מפתה לאחר מן החבורה, הוא והיא יתקשרו לחנותו של מר לובלין במקום לבימת המישחק. דין דומה לספרים. הביבליוגראפיה, אכן בצירוף הקריאה, באה למלא מקומן של כתיבה ושל יצירה עצמית. במקום לעסוק בכתיבת מחקרו, עוסק המספר בהכנת רשימות של ספרים. אף כאן חל פיחות בהיקף המאוויים והאפשרויות. ב„עד הנה" מצויים ספריהם של הדוקטורים מיסל ולוי. ב„חנותו של מר לובלין" העיסוק הביבליוגראפי הוא לשם פרנסה ואצל בעל־עסק, שגם ברובד הסמוי של הכתוב אינו מגיע למעלתו של דוקטור לוי. בין אם זה האחרון הוא במישור האליגורי משה רבנו, או לוי בעל יכולת כתיבה בדומה לעגנון הלוי, או אותו לוי שרום־מעלתו בכושר־כתיבה מתואר ב„בלבב ימים". בחנות של מר לובלין גופה מנסה הגיבור, לשווא, לדובב את ספר־הטלפונים וכן את ספר לוח־הזמנים של הרכבות. לא נשארה לו ליושב בדד כי אם רשימת הכלים: „נטלתי את רשימת הכלים כדי לראות את שמות הכלים, כאותם הביבליוגראפים שמספקים עצמם ברשימת הספרים" (עמ' 116).

ג. נסיגות שיש להן תקנה

למרות מידות ההגבלה, שמלחמה כופה בתחום הזמן והמקום („עד הנה" — לשון הגבלה בזמן וב־מקום; „בחנותו של מר לובלין" — לשון הגבלה של מקום ושל שייכות), הרי הרומאן החדש עניינו בשלימויות שניתן להשיגן בכל מצב ובכל מחיר. אפילו השם, המצמצם לכאורה, נקשר אסוציאטיבית ללובלין כעיר ואם בישראל ולאישים כמו המהרש"ל והחוזה מלובלין. צא וראה כי במשל־המבוא מד־בר בהגשמה מלאה שבתחום היצירה: „בחור אחד מ־בחוריה של התורה קיבל עליו להיות ניעור אלף לילה מתוך תורה". בחור הוא מלשון בחירה, אחד מכינוייו של הקדוש־ברוך־הוא בכבודו ובעצמו. הבחור, שעמד בכל הנסיונות בהם התנסה, זוכה למעמד של התג־לות: „לסוף ליל האלף בא אצלו יפהפיה שר התורה ואמר לו מתקן אני לילותיך בשמים, בכן שאל מה ינתן לך". הבחור זוכה בידיעה השלימה של כל חידושי התורה ממעמד הר־סיני ואילך. מן הבחור מובל הקורא אל כותב הספר: „מה שאירע לאותו תלמיד חכם אירע לצעיר צעירי התלמידים לא בדברים של תורה אלא בגמילות־חסד שבגופו". ללמדך, כי הספר נוגע במופלא, כפי שהביטוי „אלף לילה" מציין. „מכאן ואילך אם נזכרתי דבר אחד מאותן המחשבות ומאותם הדברים נזכרתי בדברים שמסתעפים מהם".

החנות צרה היא, אבל היא נקודת־זינוק לעולם ומלואו: „כדי להקל עלי מעומס הדברים כתבתי אותם על הספר שאני נותן לפניך וקראתי את הספר על שם המקום שעשיתי בו". המקום המגביל נעשה, איפוא, מיסגרת בלבד. הכתוב עניין לו בגורש שאין לעמוד בפניו, ומחמת ההיקף העצום נדרשת אף הכתיבה עצמה. מן המשל אנו גם למדים מהם תחומי השלימות, שהמספר נדרש אליהם בספרו זה: לא הזמן, לא התורה ולא חידושי־תורה. מר לובלין אינו נקרא בשם משה, אלא בשם משובש של אחיו אהרון, ארנו. גיבורנו אינו מצליח ללמוד גמרא מפיו של הרב ר' יונתן (גם כאן עניין לנו בצימצום כלשהו המופיע בשם, הרומז לתרגום יונתן, ולא לתורה עצמה. תרגום פסוקים שזור כמוטיב בפרקיו הראשונים של הספר); אבל הספר כולו עניינו אהבת האדם וגורל האדם לאורם של ערכי אמת וחסד. גמילות־חסד, שעושה שומר־החנות לשעה, היא בבואה למעשים אחרים, שיתרחשו בכיוון החיובי לכל אורכו של הכתוב. רעייתו של מר לובלין מתאהבת בבעלה בשומעה דרך מיקרה כיצד הוא מוותר על הגדוליות. מר לובלין מקיים בצורה מרשימה מצוות הכנסת אורחים, כדי להבטיח זכות ישיבה לזר בן עירו. בכל החנויות והדמויות משחזרים גילויים של בקשת האמיתי.

שתי נקודות־הפיסגה של ההישג השלם, המעומתות בספר, הן יאקוב וויינהרצל מצד אחד ויעקב שטרן מצד שני. הראשון הוא נוכרי, הרוצה לטעום ממעיין הדת האמיתית, ולהגיע — כפי ששמו מורה — לשורשו של היין הטוב. חרף גורלו הטראגי, הוא ממשיך ב־מלאכת העשייה של המלבושים, שאינם בלים, מלבושי־עור, כמו של אדם וחווה. והוא אף המתקן את מלבושיו של האורח לשעה. השני הוא בן עירו של ה„אני המספר", המופיע במלוא יכולתו לספר סיפורו של עיר על כל דורותיה. יעקב שטרן, מלשון „דרך כוכב מיעקב". מחזיר את ה„אני המספר" למלוא ייעודו: „אין לך דבר שאי אתה יכול לצרף לצירופו", ויעקב שטרן הוא בעל הצירופים. „מלבד חיבורי הגדול על המלבושים מתעסק אני בתולדות עירנו ואני כותב ר'

[illegible] מיטשטשים התחומים שבין [illegible] העיר לייפציג והעיר האחרת, שהיא [illegible]. הסיפור שהתחיל בתוך כתלי החנות [illegible] בסתיים בהגבהה, בהתגליות. [illegible] האירועים וההייחוית ה„אני המספר" [illegible] המציאות והחיים שבכתבים. באים שני סיומין. סוף הפרק השביעי [illegible] וכה שנקרא „הפרק האחרון". [illegible] על כליב קטנים ומעשי־חולין של יום־יום.

ד. מזיגת השלם בחסר

בקשת השלם על רקע המלחמה אינה יכולה להתעלם מן הפגם. אחד מסמלי־המפתח ב„עד הנה" הוא ספר אגדות של טולסטוי (רמז לאבינוהיו הפאציפיסטיות־הומאניות) שעליו הונח כריכה־משיית עיטור גבס („עד הנה", עמ' ל"ח). אף הספר שלפנינו רווי ביטורות־איום על כיות בנים. כנגד וויינהרצל, עושה כלי־בושיי־העיר, הוצב הטוחן, מחזר הסכינים; כפי רצה המספר לומר לנו, שמעשה־יצירה והכנת מאכלה מלווים את התגות־העולם. אפילו חייו של מר לובלין אינם שלימים בכל מהותם, כפי שמתגלה לו לגיבורנו בעת שובם מן הביקור המשותף בתיאטרון. [illegible], כשליא הטלאים, המיומר הנלעג, עובר כ„עד הנה גם לזורת ההתרחשויות שבספרנו. אף כאן מצוייה כותבת השירים העילגים, המושרים בבתי־מרזח להלהבת רוח המלחמה. התיאטרון, „בתיו" עצוייב פח והם עשויים יקרוס תחתיהם בכל רגע. בפרק אחד מסופר על האשה, שמרוב צניעות ושמירת מצוה מותרת ער הפגישה עם בעלה שחזר לביקור לאחר שנחשב למת ועל שחיטת האווזות האהובות בליבו של כל חג־מולד. הספורטאית, שכל מעייניה נתונים לגופה ולפירסומה, מצויירת בנוסח הוכירוסטי. כנגד הנשים והנערות בעל־לות הנפש.

אף־על־פי־כן דומה שהספירה, אליה חזר עגנון בספרו, היא של חסד בעידן של דמים. רוח של סליחה מפעמת בו כלפי עולם הגויים על־ידי ההצבעה על הטובים שבאומות. גם יהודים כמו מר לובלין, שהגדירו עצמם כגרמנים בני דת משה, זוכים בהארה של חיוב. לייפציג, אליה נסע עגנון כדי להבריא ממחלתו בבית אחותו רוזה, העיר שבה למד גמרא אצל הרב דוד פרידמן (לפי דברי באגד בספרו) ושבה ביקש ללמוד גמרא אצל הדיין פלדמן (כפי שכתב עגנון במכתב לשוקן וציינה הגב' אמונה ירון בדברית בראדיו), העיר שבה שמע עגנון על סיומה של מלחמת־העולם הראשונה — נושאת באמתחתה נחמה פורתא. כלוא וסגור, מוקף בריות פגומות, מוצא ה„אני המספר" גם עולמות של תיקון. הוא מסוגל לקחת את המקל שב־חנותו של לובלין, ולהבטיח את בואו של שומר שית־ליפו. שערי חלום וזיכרה של עיר האם לא נעלמו. ב„אורח נטה ללון" מצא הגיבור את מפתחות הגאולה לישן ולחדש, את ספר הסגולה להולדה, את האדרת המגינה על היחיד ואת האש ואת העצים המחממים את הרבים. בחנותו של מר לובלין מוצא האורח את עולם־המעשה, שיש בו גם יחסי אנוש ונאמנות, ואת עולם הדמיון הפתוח לכל הזמנים ואף לכוכב של גאולה. בשעה שנגזרה גזירה על „ספר המלבושים", נפתחו שערים חדשים בשיעורו האין־סופי וכחללו של מה שמקיף את החנות, כמיקלט לשעה. יום־הזיכרון לרמב"ם, שבו מתרחשים כמה מן הארועים המכריעים שבספר, הוא מצע לעולם של שלימות.

ה. מן המיטב

כאמן היודע את מלאכת התאמה של אמצעים למט־רות, כך הצליח עגנון גם ביצירתו זו ליצור מיסגרת סיפורית המתיישבת היטב עם יעדיו. המיצוי המירבי של הוויות, ישויות ומעשים בעידן של צרות וכשורות־מוות מועתק על־ידו לדפוס הסיפורי: חנות שהיא תיאטרונו של עולם, מסילה לארבעת רוחות־השמיים ואורחות־ההנהגות (ולא במיקרה חנות אחת ועוד ארבע). אין המספר פטור מבעייתיות שהדפוס האמ־נותי מציג בפניו. ההסתערות על החנות הריקה, שנותר בה „אני" יחידי (על יחידותו של המספר עמד יפה גרשום שוקן במאמרו המקיף על הספר, „פרידה מאש־כנז, פרידה מאירופה הישנה", „הארץ", 16.9.74), נת־קלת במיכשולי־הבעה, שעה שמדובר בסתן מה לכל העצמים המצויים בחלל המוגבל. גם ההסתערות על כיבושם של נופי־חיים שלימים בסיפורים שהם כתוליות במהדורות, ועל כן נידונו להיות בעלי אופי של אנקדוטה ולא בעלי כוליות — איננה קלה כלל ועיקר. ויש להוסיף על כך את מאמציו של ה„אני המספר" להביא על־ידי ריבוי של התערבויותיו לידי האחדה, הצדקה והתאמה של החוליות החסרות. גם מבחינה זו עניין לנו, כפי שנאמר במשל־המבוא, בדוגמתם של סיפורי „אלף לילה ולילה", שקשה לחורזם על חוט דק אחד.

אכן, פעמים נדמה לו לקורא, כי עגנון ניצב בפניו כאורי זקן ולא כמלך הכותבים כמאמציו להתמודדות עם טוטאליות המעשים. אולם, למרות הקושי שבמזיגת המוגבל ביעד הגדול, דבר שמתבטא גם בהתמשכות הכתיבה של היצירה ובאי הבאת כל חוליותיה לידי גמר, נמצאים אנו שוב במחיצתו של הגאון היוצר. גם אם הספר, כיצירה שלימה, אינו מקנה לקורא את תחושת הרוויה האמנותית המושלמת, כפי שהדבר מתרחש למקרא „תמול שלשום" או „שירה", הוא משיג תולדות דמות דווקא בזוטות שבו. שכן בכל אחד מתמרורי השהייה במקום הסגור, בכל חפץ ובכל דמות, ביקש האמן והשיג את ה„מלבוש", שהוא תוך ופנים, מעשה וכישלון, חיים ואבדון. אם לא עלה בידיו להח־ליף את אלף הדמויות, או המלבושים, בשעה שהיא שקולה כנגד אלף לילות, עלה בידיו להציג באופן מושלם דמות אחת, או „מלבוש" אחד. מבחינה זו הציג עגנון לראווה, בחנות המצויירת על־ידו, מן המי־טב שבבית־גנזיו.

עדנה אינטימית

על ספר־השירים החדש של זלדה

מאת אורציון ברתנא

זלדה: אל תרחק, שירים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ה, 42 עמ'.

זלדה איננה שם חדש לקוראי השירה העבר־ית בשנים האחרונות. היא מכובדת ומוערכת על־ידי רבים. בעיקר, ובצורה פרדוכסאלית לכאורה, על־ידי כ־בודיה ומכבדיה משורות משוררים ומבקרים „צעירים". זאת, לכאורה, על־אף העובדה שהיא רחוקה מקבוצת־גיל־שהיא זו הן בגילה, הן ברוח־יותה, והן בנורמות הפואטיות של שירתה. אין בכך כדי להפתיע: נראה לי כי דווקא היותה אשה מבוגרת בגילה ואדוקה באמונתה — משמע, שונה בכל מן המחייבים אותה — הוא שגרם לחיוב זה. שירתה הופכת למעין גושפנקה ל„רצינותם הספרו־תית" ול„רוחב דעתם" של אלה השונים ממנה כל־כך. מה גם שחיפוש הסקראליות הופך להיות אחד מסממני המצועצעים של דור חדש בביקורת העברית, החילונית עד שורשיה.

מחוץ גישה זו, בין אם היתה גלויה, ובין אם היתה סמויה, נכתבו ונאמרו כמעט כל דברי ההערכה־וההגיגות הנוגעים בשירתה של זלדה. מ־שום כך, רובם זקוק לעיון חוזר מוקדק, יתירה

זלדה

מזו, שירתה זקוקה לנורמות חדשות של הבנה והערכה. ספר־שיריה החדש, „אל תרחק", הוא הזדמנות מצויינת לעריכת מיפנה זה כלפי שירתה של זלדה. זאת, בלי קשר לעובדה, כי במאמר קצר זה לא יוכלו להינתן אלא שירטוטים גסים וראשונים לתפיסה חדשה. ואין ספק בלבי, כי הערכה מחודשת של שירה היא משימה שצריכה להיעשות לא רק למענם, אלא אף — ובעיקר — למען יצירת גישות חדשות וליברליות בביקורת העברית הח־דישה.

□

נקודת־המוצא בספר־שירים זה היא הקריאה „אל תרחק", המכוונת לאהוב־נפש שמת, או ל־אהובי־נפש שמתו, והסתלקותם לעולמות אחרים מותירה אותם בזיכרון החי. קריאה זו מצביעה על המיסגרת הרחבה, שבתוכה מתקיימים שירי הקובץ, ושתי פנים לה: סקראליות ולירית. ה־סקראליות הופכת את המת לכתובת, ונותנת לו תוקף של בן־זוג תמידי לדיאלוג עם ה„אני" השר. הלירית היא החיבט האישי, שניתן לערכים ה־סקראליים, היא המיכתם לשיר על־דרך תרגומם לערכי הבדידות, הצער והמידלון של ה„אני" השר. ובאמת, הפנייה לאהוב המת הופכת להיות נקודת־מוצא, המאפשרת לחי לחשוף את צער בדידותו והדלונו: „נפשי חיי ממלכה נאמנה ליקיריך החיים ושאינם בנגלה. / . . . . . / וזורמת מול המקרים / עד השקיעה, / אל האופק הנעלם" (עמ' 42). המוות מגביל ומגדיר את תחומי הפנייה של החי אל המת. החי השר מעלה בפני המת את כל מחוותיו הבדידות, אשר מות המת הביא עליו. האופטימיזם הסקראלי נסוג בשירית של זלדה מפני הפסימיזם הלירי, ההופך להיות מרכזי ב־שירים.

הפנייה הדיאלוגית או המונולוגית „אל תרחק" משמשת אף מיסגרת חיצונית לקובץ (היא מקיפה מיספר שירים ראשונים ואת השיר האחרון). ורוב שירי הקובץ — עניינם אחר. נשגתבע, בשירי הקובץ הראשונים, המונולוג הפנימי, המעלה צערה של הזדקנות, כאמצעי אמנותי מרכזי בשירים אלה. הנסוף זה להיות נושא הקובץ כולו: „כאשר הנוף הדר / מט לנפול / והוא מכלה חורתו נטפי הקיץ / לנשמתי" („ציפור אחות קסם").

□

שירתה של זלדה הם שירים סיפוריים מובהקים.

(סוף בעמוד 4)

תיזכורת על ריבונות

מאת נתן רוטנשטרייך

אילולא לא היו הדברים שבמציאות בה קשים וחמורים, כי אז אפשר היה לומר, שמיכתבי שוחר טובת הציון מעלה בפני אנשי הציון שאלות, כדי לתת להם אחיזה לבירור של סוגיות, הנוגעות מצד ההלכה והעיקרון בחיי האדם. אולם, אין לפנינו מישחק או המצאות של מעבדה; לפנינו גושי-מציאות גם כאשר הם קרויים „גוש אמונים". על כן, מן הדין לחזור שוב-ושוב ולהעלות סוגיות אחדות. שלגביהן בירור המושגים הוא מניה וביה בירור הקושיות.

א

לחלל עולמנו נזרקה המלה מצפון, וההסתמכות על המצפון בחינת ערכאה אחרונה לגבי התנהגותם של בני-האדם. נבליט ונאמר: לא לגבי אדם יחיד העומד מול הרבים, אלא לגבי יחידים רבים, העומדים מול רשות-הרבים המאורגנת. המצפון שבו מדובר אינו, כדברי רב סעדיה גאון, החכמה הצפונה, אלא הוא הידיעה הפנימית, רחשי-הלב של האדם שעליהם נשענת התנהגותו. אורחות חייו שבהם מעוגן שיפוטו המוסרי על מעשים שלו עצמו ושל הזולת ועל מניעי המעשים שלו עצמו ושל הזולת. המפליג סבור, כי הקול הפנימי הזה שבליבו של האדם הוא קול אלוהי. אלא שהאמת ניתנת להיאמר, כי רבים כבר העמידו על כך כי מה שמוצב כערכאה ראשונה או אחרונה בשיפוט מוסרי ובהתנהגות — מועד לטעות. על כן הבחינו חכמים בין מצפון מבקר או מספק לבין מצפון מדריך; בין מצפון מוביל בכיוון הנכון לבין המצפון המוביל בכיוון שאינו נכון וכיוצא באלה הבחנות. שבהן נתקלים כל-אימת שמשהו מוצב בחינת תחום אחרון כיוון שהוא מוצב בחינת תחום אחרון, הרי הוא בגדר של ערב לכל. ולגבי ערבים אומרים לפעמים כי ערבך ערבא צריך. כלומר שהמוצג האחרון מן הדין שיצדיק את אחרונותו. כך בדרך-כלל. וכך במיקרה שלפנינו מבחינות אחדות.

תחילה יש לזכור דבר, שאינו בגדר של טענה כלפי אדם או כלפי אנשים (מה שקרוי: אד פרסונם), אלא הוא טענה כלפי העניין. אנשים דתיים או מאמינים. שמדובר בהם כאן, אינם פרוטסטנטים חסידי-שלום או אדוונטיסטים, וכיוצא באלה בנים לכתות שונות של הנצרות. הם אנשים יהודים, אשר מה שמציין אותם הוא הגיבוש של המוסר באורחות-חייהם בסדרים המכוונים על ידי מצוות. אין הם בעצם יכולים לטעון בשם ערכאה נפשית פנימית, כי עולמם היהודי הוא עולם של עיצוב או של הדרכה הקיים מעיקרו של דבר לפני התעוררותו על היחיד. אחד מכיווניה של ההלכה — וגם אחת מן הבעיות שלה — היא עובדה זו. שההלכה היא ערוכה, ובתור שכזאת היא מעצבת את האדם. העובדה שאנשים יהודים מושרשים במסורת היהדות ובעולמה המחשבתי טוענים בשם המצפון, היא עצמה עדות לכך כי משהו נשתבש כאן. סובייקטיביסט מותר לו לטעון בשם המצפון, כי אין לו דבר זולת רחשי-לב. איש ההלכה חייב לשקול הרבה עד שהוא מפעיל ערכאה זו ומסתמך עליה. להחזיק בטוב שבכל העולמות — גם להיות איש ההלכה וגם להיענן במצפון — זה מיזוג שקשה לקיימו, או למיצער קשה לקבלו כנתינתו.

ויש לכך ראיה: דווקא במציאות שלנו נשמעים מדי פעם בפעם קולות שעניינם טענתו של אדם שאין הוא יכול ואין הוא רוצה על-פי מצפונו לקחת על עצמו את עולה של ההלכה, אם מצידה הטקסי ואם מצידה התוכני. מיבחנו של איש-ההלכה. הסומך על מצפון, הוא להודות גם בסמכותו של הזולת לנהוג על-פי מצפונו, ולא לטעון כלפי הזולת בשם ההלכה או מורשת הדורות, ולטעון כלפי עצמו בשם המצפון.

במיקרה זה הצדקה מתחילה ליד דלתו של הזולת. אחד ממיני מוסר-השכל יש ללמוד מן המאורעות עליו את מישפטו של סוקראטס ואת הוצאתו להורג. קשור לעניין כיוצא בזה: אין להפר חוקי מדינה שעה שהעניין נוגע לך, אף לא פרישת מן המדינה כאשר העניין לא נגע כך במישרין. הנכון הוא שסוקראטס כיוון להצעה לברוח מבית-הכלא, ואילו כאן מדובר באמונות ודעות. ובכל-זאת, המבקש להפעיל עיקרון חייב להפעילו באופן כולל, ולא רק כאשר הוא עצמו מעורב בתוצאות האפשריות של העיקרון. מיבחן האחרונות של המצפון הוא במיצוי המסקנות הנובעות מאחרונות זו. שבהן נעשה האדם עצמו כפוף לעיקרון ואין הוא עושה את העיקרון מכשיר בידי מלחמותיו הציבוריות. במיבחן הזה לא עמדו הטוענים בשם המצפון, לא ניסו לעמוד, ועליהם הראיה אם יעמדו.

ב

כנגד המצפון מוצב החוק. טיבו של חוק שהוא מנוסח ואינו ערכאה חבויה בלבד. חוק מטיבו הוא עיקרון החל על הכל. ואם יש דיפרנציאציה, היא עצמה מוגדרת באופן כללי. אם נאמר שעל-פי החוק חייב כל צעיר ללמוד בבית-ספר, הרי שהמושג „צעיר" מוגדר בחוק. החוק אינו חל על כלל האוכלוסיה, כי למרבה הצער לא כולם צעירים הם. אך הוא חל על אוכלוסיה כוללת בסוגה, והוא מגדיר אותה בהיגת שכזאת. אולם מדוקדק לציין כי יש חוקים ברמות שונות — יש חוק הגנת הדייר ויש חוק מס-הכנסה, ומנסיוננו אנו לומדים, כי יש חוקים הפתוחים יותר לשינוי ויש חוקים הפתוחים פחות לשינוי, על-פי נסיבות חברתיות וכלכליות.

במיקרה שלפנינו מדובר על הפרת-חוק, אולם לאמיתו של דבר מדובר על הפרת הסמכות שהיא עצמה מעוגנת בחוק והיא עצמה מסמיכה את החוקים. הוה אומר, מדובר בהפרת הריבונות של המדינה. ריבונות, שהיא כמובן מושג מורכב. באת לציין בהקשר זה את מעמדה של המדינה כיש המוסמך לפעול. הריבונות היא הביטוי לגיבושה של המדינה כיש; אולם אין המדינה יש סביל, כמו אבן המונחת בצדי הדרכים. כל טיבה של המדינה הוא בכך שהיא בעלת סמכות כיש, וסמכות זו מבוטאת במושג הריבונות. בחינת יש פועל מופיעה המדינה כלפי פנים וכלפי חוץ, ותחום גבולותיה של המדינה הוא ביטוי למעמד זה של המדינה כיש. תחום גבולות הוא ביטוי לריבונות של המדינה בהקשר של מדינות רבות ושונות.

מה שקרה נגד עינינו לפני שבועות אחדים הוא פגיעה בריבונות של המדינה ונסיון להעתיק את גבולותיה. והפאראדוכס שבדבר גלוי לעין: הריבונות של המדינה נמצאת נפגמת גם כאשר מצרים את גבולותיה שלא על-פי הכרעתה, וגם כאשר מבקשים להרחיב את גבולותיה שלא על-פי הכרעתה — כלומר גם כאשר מבקשים להרחיב את גבולותיה שלא על-פי הסמכות של המדינה עצמה. המבקש להרחיב גבולות מדמה בעיניו, כי הוא פטור מן המיגבלות המוטלות על בני-האדם על-ידי הריבונות של המדינה. משל למה הדבר דומה: אדם המעניק לך טובות, אך עושה אותך משועבד לו לאורך-ימים. נראה כי הוא מיטיב עמך, אולם לאמיתו של דבר נוטל הוא ממך תמורה הרות על המעניקים את העמידה ברשות עצמך. כך המרחיב גבולות של המדינה כביכול — ונניח כי כך הדבר לצורכי הויכוח — מקצץ בסמכות הריבונית שעה שהוא מבקש כביכול להיטיב עימה על-ידי הרחבת שטח חלותה. דווקא, ובוודאי בהקשר שאנו מצאים בו, כאשר אחת הבעיות שלנו היא היעדר החדדיות שבינינו לבין העולם הערבי הסובב אותנו והיעדר הכרה בריבונותנו, כלומר היעדר הכרה במדינת-היהודים כיש בעל סמכות להתקיים ולפעול — דווקא לפיכך שום התעוררות, ותהא כנה כאשר תהא, אין בה כדי לטשטש את החומרה של מה שמתגלה נגד עינינו שעה שמדובר במעמדה הריבוני של המדינה כלפי מי שסרו בתוכה וכלפי מי שמעבר לה. וכדי שהפאראדוכס יהיה בולט, ואולי אפילו נרעש עוד יותר: הרי מי שמפר את ריבונותה של המדינה הוא מי שדבק בעקרון הריבונות. הוא מנסח אותה בשפת המושגים של נחלת-אבות. אולם עניינו אינו בקושאנים בחינת בעלות על הקרקע, אלא בריבונות בחינת גילוי סמכות של יש קיבוצי.

העובדה שמעשי הפרת-ריבונות גוררים אחריהם הפעלה של כפייה וכוח — כאשר כפייה וכוח הם תאריים של ריבונות בשעת משבר ומצוקה — היא אחריותם של אלה הקוראים תגר על הריבונות, ויהיו מניעיהם אשר יהיו. אין לנו שום עניין בכך שהמעמד הריבוני יועמד על התשתית. או על המכנה המשותף הנמוך ביותר — הוא כפייה. אולם, בלית ברירה. אין להימנע מן ההכרח. והדוחף לאותו הכרח — עליו הראיה.

מיפגש יוצרים מתחילים עם סופרים ותיקים בסדנת בית־הסופר בירושלים

מאת גיל סדן

מיפגש הסדנא היוצרת בבית־הסופר בירושלים. בראש השולחן שמאי גולן מנהל הבית, ומרדכי איש־שלום יו"ר ההנהלה הציבורית

ישבנו יחד מסביב לשולחן מוארך ב"בית-הסופר הירושלמי בעיר-העתיקה. היו שם מדריכי „הסדנא היוצרת" של בית-הסופר ותלמידיה. יהודה עמיחי, אהרן אפלפלד, דוד שחר, יורם קניוק, שמאי גולן — ומולם שמות ידועים פחות: לאה טנצמן, אבשלום קווה, חנה בת-שחר, רחל פרחי.

ישבתי עימם והקשבתי לשיחתם על כתיבה. הם ניסו להבהיר לעצמם מהי „סדנא יוצרת", כיצד היא פועלת ומה מעניק ליוצרים צעירים המיפגש עם סופרים ומשוררים בשלים, שמאחוריהם שנים רבות של יצירה ונסיון.

השיחה לא קלחה. האנשים התקשו בניתוח משמעות הסדנא עבורם. אולי משום שהם רואים אותה כקורס רגיל, טבעי, שאין מקשים עליו קושיות. לאה טנצמן חשבה שזו הזדמנות טובה להשמיע בפומבי את יצירה. אבשלום קווה אמר בפשטות: „אני לא יודע אם הסדנא תרמה לי או לא. זה היה פשוט מיפגש עם אנשים וליקוט ביקורת".

לעומתם, פתח יורם קניוק בהלל על הסדנא: „מהניסיון האישי שלי כמדריך אני רואה פה משהו פורה מאוד. חמישה-שישה אנשים ממש יושבים וכותבים. לא לימדנו אותם לכתוב, אבל יש כוחות רציניים שצמחו תוך כדי העבודה. דן סרי, פקיד בעיריית-ירושלים, שלא נהג לכתוב, והגיע לסדנא מאהבת הקריאה. היצירה הראשונה שכתב היה סיפור בסיגנון הזן, אף שאף פעם לא קרא את הזן. הוא כתב את אחד הסיפורים היפים ביותר שקראתי על ירושלים, בו הוא מתאר שכונה בעיר באותנטיות לא-רגילה".

צעדים הססניים

רחל פרחי, הזוקפת לזכותה ספר-שירים בהוצאת „עקד", סבורה שסדנא יוצרת לכתיבה היא מסממני התקופה: „התקופה שלנו שונה מתקופות קודמות. זו תקופה של קומוניקציה. כבר לא מתאים לנו הדימוי של היוצר הבודד". היא אינה רואה את המדריך בסדנא כ„אח גדול", המכוון צעדים הססניים של יוצר מתחיל. אדרבה, בעיניה הסדנא היא יצור טבעי של תקופת התיקשורת. כאילו אמרה שבימינו שום דבר שוב אינו נעשה לבד, גם לא הכתיבה האישית, ואולי התכוונה לומר שדווקא בתקופה זו, על אף שיכלולי התיקשורת ההמונית, מתלבטים אנשים יותר ויותר בקשיי תיקשורת, ומחפשים איזו מיסגרת שתדריך אותם במבוך זה? מכל מקום, „הדור הבא אולי יידע ליצור בקבוצה, וזו תהיה אמנות חדשה", היא מסכמת.

חנה בת-שחר הסבירה במונחים פשוטים כיצד השפיעה הסדנא על כתיבתה. היא עוסקת בכתיבת סיפורים, וחשה שיפור ניכר במשך שלוש השנים, שבהן נזקקה לסדנא. „הניסיון שרכשתי מתבטא בהבטה לעומק ובטכניקה. ברגע שאתה מביט לעומק, אתה צריך למצוא לכך גם טכניקה. זו נסיעה פנימה, ממש נסיעה פנימית".

יהודה עמיחי הסביר מדוע חשובה הסדנא לכותבי שירים: „רוב אלה הבאים לכאן עם שיריהם צריכים לעבור תהליך של הלם והרזייה. אני רואה את הסדנא כמכון מיזותראפי, שיעודו להוציא את המלים הכביכול-יפות. ולמעשה המיותרות, כדי להגיע לשיר האמיתי, צריך לעקור את כל העשבים השוטים. מורידים פה שורה, שם שורה, ופתאום השיר הוא שיר. הסדנא עוזרת לאנשים להגיע אל עצמם. אדם יכול לעבור חוויה אמיתית ולכתוב שיר גרוע, ולהיפך".

הסבר אחר ששמעתי בפגישה היה, שכאשר אנשים כותבים, אין הם רוצים שהדברים יישארו במגירה. כיוון שהדלת למוספים ולכתבי-העת הספרותיים אינה פתוחה תמיד, הם שמחים שניתנה להם ההזדמנות לפגוש קבוצת-אנשים, המוכנה להקשיב לדברים שכתבו ולנתח אותם. וכיוון שקבוצה זו מורכבת מטובי משוררינו ומספרינו, הם נהנים מן החוויה שבהצגת יצירותיהם בפניהם.

„עד שהגעתי לסדנא, הייתי שמה שירים במגירה", סיפרה לאה טנצמן. „חששתי מהתערטלות. היו לי שירים ששכבו במגירה שנים, כי ידעתי שהם לא טובים. עכשיו, לאחר שרכשתי את הניסיון של הסדנא, הוצאתי מן המגירה שיר שכתבתי לפני שמונה שנים ולא העזתי מאז לנגוע בו — וסידרתי אותו תוך חצי שעה".

ספרות בבתי־קפה

יורם קניוק סבור שהסדנא עוזרת לאדם לחשוב לפני שהוא כותב את היצירה שלו בפעם השנייה. הוא אינו מאמין באפשרות לכתוב משהו בעל ערך „במכה ראשונה". „אני לא מכיר דבר שאפשר לכתוב ללא תיקונים", אמר קניוק, אך הוסיף: „ראיתי פעם כתב-יד של יגאל מוסנזון שלא עבר תיקון כלשהו".

בסופה של השיחה התפנו המשתתפים לביקורת על האוניברסיטה. הסדנא — כך אמרו — באה למלא תפקיד, ששוב אין החוגים האקדמיים לספרות ממלאים. מרגע שבו סטודנט נפגש עם הספרות באולמי ההרצאות, הם טוענים, הוא רואה אותה דרך מישקפי הבי.אי. או כדברי אהרן אפלפלד: „הוא יוצא מהקונטקסט של החיים". אפלפלד סבור שהספרות נכנסה לתהליך של אקדמיזציה, שעיוותה את הדברים עליה. עמיחי ניסח את הדברים בחריפות: „מייצר אחד מתפרנסים פרופסורים פלוס שנת-שבתון".

והוסיף אפלפלד: „כשהייתי ילד, רכזה הספרות בבתי-קפה, בחוגי בית. זה בא-אי.. אולם-הרצאות. ביקרותי כאן גיליתי אנשים, המחפשים את המגע של בתי-הקפה".

רבקה גורים

התרתי כפתורי שמלתי

וָאָז
הִתַּרְתִּי כַּפְתּוֹרֵי שִׂמְלָתִי
וְיָלַדְתִּי אֶת בִּתִּי.
שְׁמוֹנָה מֵתִים זְקוּפִים כִּי הֵאִיצוּ דוֹמֵם.
וְיָלַדְתִּי אֶת בִּתִּי.
דָּמִי הָיָה שָׁקוּף וְרַב
זֶרֶם דַּקִּיק שֶׁל בַּד עָטַף אוֹתִי.
שְׁמוֹנָה מֵתִים כְּבֵדֵי־טַבּוּר גָּוְעוּ לְצִדִּי.
אִישׁ כֵּהֶה וְגָבֹהַּ רָץ וְצָעַק. רָץ וְצָעַק.
הַיּוֹם הָיָה כָּלֶה וְהוֹלֵךְ וְלֹא בָּא הַלַּיְלָה.
הַיּוֹם נִגַּר אֶל קִרְבִּי כְּשֶׁטֶף שֶׁל חוֹל.
שְׁמוֹנָה מֵתִים מְפֻקָּרִים נִבְרוּ בְּשִׂמְלָתִי.
וָאֵלֵד אֶת בִּתִּי.

כך עמדת בתוך הקירות

כָּךְ עָמַדְתְּ, בְּתוֹךְ הַקִּירוֹת
וְסוּסִים בָּטְשׁוּ בְּשַׂעֲרוֹתַיִךְ.
כָּךְ עָמַדְתְּ כְּשֶׁהֱבִיאוּנִי אֵלַיִךְ,
אֶל מְקוֹם מְנוּחָתִי, אֶל מְקוֹם מְנוּחָתִי.
וְהֵם הֱבִיאוּנִי מִתְעַלֶּפֶת וּבוֹעֶרֶת
וְשִׁנַּי נוֹגְסוֹת אֶת עַצְמָן.
וְכָךְ עָמַדְתְּ, וְהַחַלּוֹנוֹתַי נוֹגֶסֶת אֶת הַקִּירוֹת
וְהָיִיתִי לוֹקֶקֶת אֶת הַסּוּסִים
וְהָיִיתִי מְקַלַּעַת תַּלְתַּלַּיִךְ.
וְהָיִיתִי לוֹחֶצֶת לוֹחֶצֶת עֵינַי
וְהָיִיתִי זוֹעֶקֶת בְּיִסּוּרִים רַבִּים. נוֹפֶלֶת־נוֹפֶלֶת
אֶל מְקוֹם מְנוּחָתִי.

* * *

אָנֹכִי זְעִירָה וְכַרְסִי רְסוּיָה וּגְדוֹלָה.
אֲנִי מְהַלֶּכֶת אַחֲרֶיהָ בְּרַגְלַיִם קְטַנּוֹת.
מִישֶׁהוּ רָץ אַחֲרַי. מִישֶׁהוּ זוֹעֵק מִבִּטְנִי.
אֲנִי מִתְגַּלְגֶּלֶת בַּדֶּשֶׁא.
אָנֹכִי זְעִירָה וְכַרְסִי רְסוּיָה וּגְדוֹלָה
מִתְגַּלְגֶּלֶת בַּדֶּשֶׁא כְּמוֹ הָיִיתִי תַּפּוּחַ.

תרבות ספרות אמנות

סטאלין ?

מאת פרופ' בן־עמי שרפשטיין

A. B. Ulam: Stalin: The Man and His Era, London, Allen Lane, 1974.

הוא עם נרדף לאכזריות ולמוות. אף אחד אינו יכול לתרגם למספרים את שהוא אחראי לו. אך יש אומרים, שבמשך שיא הרדיפות ברוסיה הומתו כתוצאה מעינויים כשמונה מיליוני אנשים. במשך אותה תקופה נאסרו חברי המפלגה הקומוניסטית; ירו ב-600 אלף מהם. ורובם של אלה שנותרו מתו במחנות. ייתכן שהמיספר שמונה מיליונים הוא קטן מדי; אולי 15 מיליון יותר לאמת; אך ההבדל בין שני מיספרים אלו אינו יכול לשנות את מישפטנו סטאלין, הוא היה עריץ, שרצח מתוך טירוף. שום כותב-רומאנים, ויהיה כישרונו אינו מסוגל ליצור דמות שלילית עד כדי כך. זהו בוודאי מיקרה, שבו עולה על כל דמיון.

— סטאלין איננו עוד. ואני, אישית, איני מכיר אף אחד שאינו שמח על כך. לשם להעלות את שמו עכשיו? הסיבה היא שעכשיו יכולים אנו להתחיל אותו בבהירות. ואם אפשר בכלל ללמוד מן ההיסטוריה, לנסות ללמוד משהו קריירה שלו. ישנו, כמובן, הסיפור המופלא והמפחיד על אדם הנראה רגיל ביותר, בידיו כוח עצום. קריאה עליו מבהילה אותי כפי שהבהילה אותי כילד על מכשפות בסיפורי פיות. אך כילד חשדתי או ידעתי שמכשפות אינן ועכשיו, כמבוגר, אני יודע, אף כי איני רוצה להאמין, שסטאלין

*

שכיניתי את סטאלין „עריץ שרצח מתוך טירוף", חשוב לדעת כי כישוריו. סייע לו, כמובן, שהיה אכזרי עוד יותר מיתר הפוליטיקאים שאיתם התחרה. סייע לו גם שהיה שופט חריף מאוד של אופי אנושי. שהבין בדיוק איך לנצל את החולשות של האנשים שעימם היה לו עסק. החולשות של המדינאים הזרים, כצ'רצ'יל ורוזבלט. שאיתם ניהל משא-ומתן. כשהפך לחשדן עד טירוף. הוא נשאר רציונאלי במונחים שלו, ומבין כל זמן שחשדיו לא התעוררו. במשך המלחמה עם גרמניה היה זמן שנכנס ולמעשה התחבא; אך במשך החלק המאוחר והמוצלח ביותר של המלחמה, לבריית-המועצות את היציבות שהיתה נחוצה לה. הוא היה המרכז האמיתי של רוסיה.

סטאלין ידע עד כדי כך לקלוע למטרותיו מפני שהיה מעוניין בדבר אחד בלבד — הפוליטיקה והכוח. כל דבר אחר שיעמם אותו, כפי שגילה לעיתים קרובות. נתנה הנאה גדולה מעלייתו ההדרגתית לשררה, כשהוא מרמה פוליטיקאים שהיו בעלי כישורים רבים. שנגנעו ממנו. הוא הצליח לרמות את כולם להיות יותר מכולם. הוא גרם להם להתרפס על שקר ולבגוד בידידיהם. אך קרוב לסוף חייו נעלמה ההנאה, ובמקומה בא בעיקר הפחד. הסגנת-השררה החוורת שלו. בגידתו בכל חבר לעבודה ובכל ידיד ומכר, הבכורתים הנאמנים הזקנים שלו וקרוביו. נראים אז כדרך להוכיח לעצמו כי עודנו קיים, וכי לא ימות. ההוכחה היתה שליטתו על החיים ועל המוות.

אמונה עתיקה וידועה, שהעולם אינו אלא שדה-קרב בין כוחות הטוב האור והחושך. סטאלין, כמובן, שייך לרע ולחושך. במשך זמן רב הוא על-ידי רוסים ולא-רוסים רבים כהיפך המדוייק. אני זוכר שכאשר הייתי באוניברסיטה אמריקנית. ולאחר-מכן מורה צעיר, ראה חלק מהמורים ורבים מהסטודנטים האידיאליסטים את סטאלין כמדינאי וכקדוש גס-יחסית. אלה בתוך רוסיה, שהכירו אותו או את מעשיו מקרוב, נשארו בדרך-כלל כפי שנשאר הוא משוכנע, שהוא, רוסיה והקומוניזם — זהים. אנשים בעלי ידע וחפים-מפשע היו לכן מתים לעיתים קרובות כשהמלים בפיהם. הקורבנות החפים מכל פשע לא יכלו להימנע מלשבח את הרשע. ודאי היו מהם שעשו כך תוך מאמץ להציל את משפחותיהם. מאמץ זה מפני שסטאלין לא רצה שנשיהם וילדיהם של קורבנותיו יחיו אחריהם. יחסו של סטאלין הסופי היה בדרך-כלל כן.

*

זוהי השאלה המעניינת ביותר שיכולים אנו לשאול על סטאלין, מפני שאלה גם על עצמנו, ועל יכולתנו ללמוד מטראגדיה היסטורית גדולה. קשורה לתחושה האנושית של כבוד, או של ערך אישי. הרוסים בזמן עכשיו, שמעו שוב ושוב שהם מעוסקים ביצירת אנושות חדשה. היתה כל-כך נוצצת, אפשר היה לשכנע אותם שעוניים וסיבלם מוצדקים. יתכן שהאיכרים רעבו מתוך פחד; ובהיותם רעבים התנגדו לפקודות הממשלה, וכשהתנגדו, יתכן שנורו, ועלולים היו למות למיליוניהם. מה יכול היה אדם בהגינות, אלא שתהליך זה היה נחוץ מבחינה היסטורית, ובסופו של דבר האיכרים שנותרו, יחד עם בני-אדם בכלל, ירוויחו את רווחם. באמצעות כאלה הפכו אנשים את עצמם בני ערובה לאידיאל. אילו היו מאבדים את באידיאל, כי אז המאמצים שעשו, הסבל שסבלו, והשתתפותם בבניית — היו כולם הופכים לחסרי-ערך. לכן הם אמרו לעצמם, כי יתכן שמישהו את סטאלין שולל, או שהוא עשוי היה לשגות שגיאות חולפות. אך הוא ידע את האמת הבסיסית וודאי מוביל את כולם לקראתה. גם אם היה אכזרי, אביהם, שהעניק להם תקוות — אם לא לעצמם, אזי לילדיהם.

הטראגדיה היא שסטאלין באמת לא ידע, שהוא הובל על-ידי תאוותו לשררה, ולא על-ידי אמת היסטורית, המתפתחת לפי הקצב שלה. הטראגדיה היא רצה בתקווה, וקיבל רק את סטאלין כגמולו.

בתערוכות

„כלים נאים"

תצוגת קרמיקה שימושית בשגרירות ארה"ב בתל־אביב

מאת שרה בריטברג

היוצרים המציגים בשגרירות האמריקנית מכנים את עצמם בגאווה אומנים; וכאן התחילתי של הבדל עצום בגישה ובביצוע בין אמני קרמיקה ישראלים לבין אומני הקרמיקה האמריקנים.

תחום הקרמיקה בארץ בפיתוח ועיבוד על רמה גבוהה. אך הגישה בכללה היא פיסולית ולא שימושית. רוב הקרמיקאים הטובים מתייחסים אל החומר והפורצלן כאל חומר-פיסול בעל תכונות מסויימות כמו הברונזה, הפרספקס או השיש. יש מת התרחקות מודעת מן היצירות השימושיות. אליהן מתייחסים בביטול. בהנחה שההתרחקות מהשימושיות מקרבת אל האמנות הטהורה. אם נאמר על קרמיקאית שהיא עושה „אוות ומאפרות", כאילו נאמר שהיא „חאלטוריסטית", לא עלינו.

ברור, שהמטרה השימושית (צלחת, מאפרה, צינצנת) מגבילה את חירות הדמיון של היוצר. והדמיון, כידוע, הוא נישקו העיקרי של האמן במאה הנוכחית. מי שרואה את עצמו אמן אינו שש להתעלות עליו בכלים, שיקצצו את כנפי דימיונו. אך האומן — בעל-המלאכה — אינו נרתע מהשימושיות. להיפך. הוא גאה מאוד אם הצליח להוציא מתוך הנתונים הקיימים כראש כלי יפה. נוח לשימוש ובביצוע טוב.

עשרים הקרמיקאים האמריקנים, שעבודותיהם מוצגות כאן, שייכים לתנועה גדולה בארה"ב, שהפכה את האומנות לדגלה. המקור לשינוי בתפישה היתה, כמו שאפשר לשער, האידיאולוגיה ה„היפית", שלדה מכל דבר ממוכן או סינתטי, שהיווה ביטוי לחברה. אותה תיעבו. הקירבה לטבע והפשטות. אותן חיפשו. הביאו בעיקבותיהן תעשייה ענפה ומצליחה של פשטות. האופנה גילתה את הכותנה ושאר חומרים טבעיים וייבאה מלבושים מהודו. כלי-הקרמיקה העשויים באבניים או בלישה קיבלו גם הם דחיפה גדולה קדימה. כיוון שהראשוניות שבצורתם הבאה להתרפק על אבי כלים שייצרו בתקופת הפרהיסטוריה.

קבוצה גדולה של קרמיקאים בולטים בר-אמריקה בעלי חוש הברה בפיתה. כבאר בדווקא על ידי האמנות הפרימיטיבית ולא על ידי פיסול קירבי. יותר ליישור אי-ביתיהיים כבית האמריקני.

כלים שיפסלו באמריקה הקרמיקה בב... והקרמיקה השימושית בפרט. מריע בילט יותר בתחום האמנות והביטוי.

הביצוע של הכלים בתערוכה שונה אף היא ממה שאנו רגילים לראות בבריכה. אין היא בעל אוריינטציה מקוריינטית. הסמה רבה בעיקר על צורה. אלא מושפע מאוד מהקרמיקה הסינית. הצורות קיצוניות ציונאליות לעדי. עם טביעת היתם אישי פה ושם. אך הציור שעליהם מורכב מאוד. והאמן מרוכז ליצירת צבעוניות מגוונת ועשירה. הברכה באפיית הכלי בתנור מיספר פעמים גדול.

כשראיתי את כלי-הבית היפים והיהודיים, המוצגים בתערוכה, העליתי לנגד עיני את הבית הישראלי הממוצע. על ריהוטו וכליו הסטנדרטיים. על חוסר תשומת הלב לנוי. ליופי. לטעם ולאיכות. חשבתי שטוב היה אילו קמה בארץ קבוצה של קרמיקאים טובים בעלי גישה אומנותית, שתעורר משהו מן הכמיהה ל„כלים נאים", שאנו כה חסרים אותה.

פאולה וינוקור: קערת עם מיכסה (פורצלן)

רוברט ספרי: צלחת

*

התרשמות שניה

בביקורת על קבוצת הצעירים, המציגה בגלריה הקיבוץ בתל-אביב, כתבתי בשבוע שעבר, כי עבודותיה של אירית בלוזר „דומות יתר-על-המידה לעבודות אחרות רבות, שנעשו בתחום זה". היתה זו קביעה נחפזת מדי.

השבוע ראיתי פעם נוספת את התערוכה, ומצאתי שלפחות עבודה אחת (עץ מאורך כסרגל, הנישען במאונך על הקיר, ומתכת המתחברת אליו במאוזן) מגלה ראייה חודרת. הבנה של צורות פשוטות ויסודיות, ויכולת ליצור יצירה רבת-עניין בעזרת חומרים שאינם „יפים" ומעובדים. אני שמחה, איפוא, לתקן את שיפוטי הנמהר מן השבוע שעבר.

אמנות אישית, מורכבת ויוצאת־דופן

תחריטים של מרדכי מורה במוזיאון־ישראל, ירושלים

מאת מרים טל

זוהי כעין רטרוספקטיבה: 63 תחריטים מיבחר מ-16 שנות יצירה. מרדכי מורה הוא בן 37, ולשם הבנת סיגנונו כדאי להזכיר בקצרה את דרך התפתחותו. הוא נולד בבגדאד, ועלה ארצה בגיל 14; מגיל 18 למד ב„בצלאל", בתנאים לא קלים. התחיל להציג בגיל צעיר, וכבר בתערוכותיו הראשונות בלטה נטייתו להגדרה מדוייקת ומושלמת, מצד אחד, ולעולם דמיוני אישי מאוד מאידך.

מרדכי מורה למד באקדמיה בפירנצה (תודות למילגת ממשלת איטליה), ומאוחר יותר גם בפאריז (תודות למילגת קרן התרבות אמריקה-ישראל). רשימת תערוכותיו הקבוצתיות והבינלאומיות מגיעה לעשרות תצוגות באירופה, בארה"ב, בדרום-אמריקה, במזרח-הרחוק וכמובן בישראל. הוא ערך 22 תערוכות-יחיד ב-14 השנים האחרונות, מהן כמחצית בארץ.

גם בתערוכה הנוכחית מופיע מורה בעת-ובעונה אחת כריאליסט, כאמן הדמיון, כאמן הגרוטסקה וכאמן טראגי-סמלי. אולם יש לו סיגנון אישי מובהק. בין הסממנים של סיגנון זה — דיוק הביצוע ואהבת הפרטים. אך ללא פרטים מיותרים. הטכניקה — תחריט-יבש שחור-לבן ולעיתים צבעוני (מודפס מלוח אחד); ישנם גם תחריטי אקוואטינטה. כשההשראה באה במישרין מדמות האדם ומעולם החי, נוצרים דיוקנאות נפלאים ותיאורי בעלי-חיים — ינשוף, חתולים, קופים, גמלים. אך בעל החיים הופך תכופות ליצור מעורב, צלוב, נרדף, נוסס. קירקס אכזרי משליט אימה גרוטסקית. עטלף נצלב לעיני יצורים אחרים, דמיוניים ומציאותיים. הנרדף מסמל את האנושות הנרדפת על-ידי הטכנולוגיה, המלחמות (והאכזריות שבאדם.

אי-אפשר „לתייק" את מרדכי מורה, כי הוא אמן חריג ומיוחד במלוא מובן המלה. בחלק מסויים של יצירתו גובלים הדפים עם סוריאליזם, אך נשארים יותר סמליים מאשר סוריאליסטיים במובנו הצר של המונח. כך מופיע ראש-אשה מעודן, מורכב כליכולו משברים, פני אשה יוצאים מביצת-ענק, וישנם גם דימויים אחרים מאותו סוג.

אמנותו של מורה מוכיחה, אגב, כי אצל אמנים בעלי אישיות חזקה ממלאת ארץ-המוצא תפקיד משני בלבד. שורשיו של יהודי עיראקי זה מעוגנים לפחות חלקית בימי-הביניים של אירופה, בתהלוכות-האימה של המאה החמש-עשרה, ב„ספרי משלי החיות", בתיאור המוות הנמצא בכל מקום והקיים בהוראות מוחלטת יחידה.

ה„סמרוחיות" של מורה אינה מפריעה לו כלל, כי היא מבוצעת ברמה אמנותית מעולה, תוך שליטה מוחלטת על אמצעי הביטוי. שורה של דפים גרוטסקיים, מאוכלסים בשפע של דמויות, בקללות עסיסיות בעברית, באנגלית, באיטלקית ובצרפתית, על רקע שחור, בסבלנות אין-סופית ובתוצאות מרשימות. בדפים אחרים משולבים סמלים יהודיים וסמלים אישיים.

האשה היא גם חתול וגם שור. היא מחזיקה בידה מגלב, והיא מרקידה חיות ועופות; היא רוכבת עירומה על אדם הולך על ארבע, אך היא מופיעה גם כנערה מעודנת, ותמימה, „פלורנטינית". אך אם אצילה, בתחריטיו של מורה יש דמיון, חידות, פתרונות, סימני-שאלה — הכל פרי מאמציו של אמן יוצא-דופן.

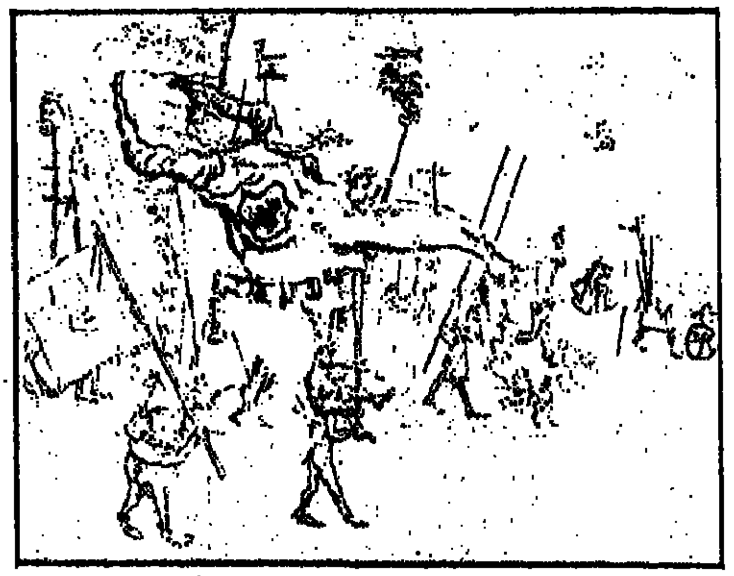

מרדכי מורה: „חג הגולגולת" (1967)

מחקר חדש על י. ל. פרץ

על ספרו של יהודה פרידלנדר „בין הוויה לחוויה"

מאת ד"ר אביב עקרוני

בין הוויה לחוויה, מסות על י. ל. פרץ, מאת יהודה פרידלנדר, הוצאת „דביר" ואוניברסיטת בר־אילן, 1974.

בחינת יצירתו הספרותית של י. ל. פרץ נעשתה לעיתים קרובות תוך כדי חוסר תיחום ברור של מעמדו כאיש־תרבות, ה־נאבק על עמדות שונות, לעומת היותו אמן־הכתיבה המחפש את ייצוּתו כיוצר. כן השפעה על בחינה זו ההכרה בעובדת היצירה כפולת־הלשון — עברית ויידיש. בשכל אחד ממוקיריה וממבקריה של כתיבה לשונית מסויימת, מבקש לראות את פרץ כיוצר בלעדי של אותה לשון, תוך כדי המעטה והתעלמות מכתיבתו בלשון האח־רת. קביעותיהם המוחלטות של מיספר מבקרים, כגון זו של ס. לחובר, הסובר ש„בעברית פרץ הוא יותר משורר החיים הפנימיים מאשר ביהודית המדוברת" — יש בהן משום שרירותיות, הטעונה בדי־קה מחודשת.

בתקופה החדשה מצויים סימנים של ראייה מגשרת. שמואל ניגר, ממבקריו המובהקים של פרץ, רואה, בשלבי כתי־בתו המאוחרים את מערכי כתיבתו השלמה והאחדותית יותר של יצירתו, ולמהדורה העברית, בתרגומו של שמעון מלצר, יש, ללא־ספק, שאיפה ברורה — להציב בפני הקורא העברי את כלל כתיבת המחבר ואם כי בלא להתיימר להיות מהדורת „כל כתבי").

שמואל ורסס, במאמרו „על אמנות הסיפור של י.ל. פרץ" („מולד" 203—204, 1965), מזכיר את ראשית העיון הספרותי הרציני בכתבי פרץ, ומציין את קריאתו של חיים זיטלין, עוד ב־1905, לבדיקה אמנותית של סיפוריו. אולם עוד באותן שנים מתוודה ש. ניגר בדבריו על „מפי העם", כי כיוון שהוא יהודי מובהק, הרי נבצר ממנו לסגוד ליפי צורתם של ה־סיפורים הללו, שכן אוהב הוא על הכל את תוכנם המוסרי. משמעות היסודות הספ־רותיים ממש כאלגוריה, שיחה, מעשייה ו־אגדה, וכן יסודות המונולוג והדיאלוג, הודגשו בדברי ס. לחובר ואחרים עוד ב־עשור השני למאה שלנו. מכאן ואילך ארוכה רשימת החוקרים והמבקרים ש־עסקו ביצירת פרץ, אם בכללותה, כתופעה ספרותית־אמנותית ואם בפרטיה, תוך כדי בחינת סיפור זה או אחר. בהקשר זה חשובה, ללא־ספק תרומתם של קלוזנר, פנואלי, ישעיהו רבינוביץ ואברהם שאנן. מכתבי העת, שבהם הופיעו דברי־עיון על פרץ, נזכיר את חוברת „מולד", שבה לוכ־זו שלושה מאמרים חשובים — מאמרו ה־נזכר של ש. ורסס, מאמרו של חנא שמ־רוק „פרץ הדרמטיקן" ומאמרו של יעקב שטיינברג, שנכתב לאחר מות פרץ ונדפס לראשונה ב„הפועל הצעיר", שנת 1916.

החוקר, ד"ר יהודה פרידלנדר אינו פנים חדשות בחקר כתיבתו של פרץ. עוד לפני כחמש שנים פירסם את דבריו על החוויה הדתית בסיפוריו (בקובץ „בר־אילן", ספר השנה למדעי היהדות והר־וח, תש"ל). באותה עת אף הורה באוני־ברסיטת בר־אילן, והספר שלפנינו — „בין הוויה לחוויה" — הוא פרי אותן הרצ־אות, שגובשו למסות ספרותיות, אליהן מצטרפת הרצאת המחבר באוכספורד על פרץ כמשורר עברי, כמחזאי וכאסתטיקן.

מטרותיו של פרידלנדר בדבריו על פרץ מודגשות עוד בהקדמתו. ברצונו לבדוק את מהותם ואת ערכם של שיריו ומחזותיו העבריים של פרץ בשלב מכין לקראת הע־רכה־מחדש של יצירתו העברית בכללה. סבור הוא, כי קיימת אחדות פנימית ביצי־רתו רבת־הפנים של הסופר, ואחדות זו היא מעל ומעבר לכל הסתירות והניגודים, שהודגשו על ידי רבים ממבקריו. מגמתו היא ליצור את המימד המתאים להערכת כתיבתו העברית של פרץ בתוך מיכלול יצירתו.

שתי חטיבות

לשם כך ערך המחבר את ספרו בשתי חטיבות ברורות — הראשונה היא אסופת מסות על יצירתו העברית של פרץ, ואילו השנייה כוללת מיבחר כתבים עבריים של פרץ. המחבר פותח את עיקרי דיונו בהצ־גת שלוש טענותיו של פרץ כנגד הספרות העברית במאה הי9 וכראשית המאה ה־עשרים — תלישותה של היצירה מן החיים והשתעבדותה לספר; קהות חושיהם של ה־סופרים ואי יכולתם לקלוט את ההוויה ויחס מעוות ומסולף למסורת דורות.

מבחינה אמנותית אסתטית שלה, כי ידוע, פרץ את תביעתה של הספרות העב־רית לריאליזם. ברם, אין זו התנגדות סת־מית לעצם תיאור ריאלי, אלא תפישה עמוקה יותר של המציאות ושל ההוויה, שבהן מבחין האדם בכל שלב ושלב של עלייה במראות חדשים. היוצרים יחד עם הקיים מהות חדשה בעלת ערכיות אחרת, וכדברי פרידלנדר, „לשם התבוננות מע־מיקה בהוויה דרושה נקודת מיצפה גבו־הה. לקראתה חתר פרץ כל ימיו. הוא לחם כנגד הריאליזם של ,הביצה', כלשונו". זאת הסיבה, שדמויותיו של פרץ אינן השתקפות מדוייקת של דמויות מסויימות, הקיימות בריאליה של החיים. גוונים שונים של ה־ביטוי האמנותי מקבילים לגוונים דומים בחיים, אך כלל היצירה, או התוצר הסופי, הם נעלים יותר. לדעת פרץ, מן החיים עצ־מם. בהתאם לתיאורו הפיוטי של פרץ ב־אחת מיצירותיו, שנכתבו עוד בראשית המאה, קובע המחבר, ארבעה מקורות ל־שירת פרץ — ולשירה בכלל: רעב וסבל גופני; תהייה בעולם נטול־ערכים; גורל האדם באשר הוא; הניכור הגמור, הבדי־דות הקיומית.

בהתאם לכך, מופיע עקרון־אמונה מר־כזי במישנתו של היוצר — האמונה ב־ייעודה של האמנות לעיצוב מחדש של ה־מציאות, עיצוב שבתיקון, וזוהי, לבטח, התרחקות מן הגישה של „אמנות לשם אמנות". בנאומו על הספרות העברית, ב־שנת 1910, אמר פרץ במפורש: „לא בש־בילנו היא אמנות לשם אמנות, לא מישחק ולא שעשוע היא המלה הכתובה. היא הוויה וחייבת להיות השקפת עולמנו, אמונתנו ומצפוננו". בהקשר זה אף מת־גלה גישתו של פרץ לשאלת העבר והעתיד וליחסו של היוצר העברי אל המסורת. לדעתו, אסור לתפוש את המסורת באופן סטאטי, אלא „לטוות מדור אל דור, לט־וות ולארוג לדורות עולם" וזאת משום שהאמנות היא נשמתו של העם ואישיותו של העם ונשמתו נקבעים על־ידי המסורת.

פרידלנדר מעלה את השאלה כיצד מגיע האמן לידי גילוי ההוויה ולידי גי־בוש החוויה. ומציין כי פרץ חזר לא־פעם על המושג „השקפת עולם אמנותית". ל־השקפה כזו ניתן לקרוא גם „נקודת ה־ראווה הגבוהה", או „נקודת המיצפה ה־גבוהה". כוונתו של פרץ היתה לראייה כוללת של הזמן, לראיית הקשר בין מר־כיבי הזמן ולביטול המחיצות המלאכותיות בין מה שנקרא „ריאליה" לבין המכונה „מיתוס". פרידלנדר מדגיש, כי תפישתו זו של פרץ לגבי היחס בין הספרות וה־חיים מופיעה אף אצל ביאליק בשיר „ה־בריכה". חידת שני העולמות המופיעה שם היא חידת „עולם העובדות הנפרדות" ו־עולם „ההוויה". מבחינת זמני כתיבת ה־יצירות יש גם כן הקשר בין הדברים, אולם, לדעתנו, טעון הדבר בחינה מדוק־דקת יותר, וקשה לסכמו בהערה בת שו־רות אחדות בלבד.

בהמשך להבחנות מעניינות אלה מו־פיעים שני צמדי מאמרים נוספים. שניים מהם עוסקים ביצירתו בכללותה, האחד — פרץ כמשורר עברי, והשני — הדראמה העברית של פרץ; ואילו השניים האחרו־נים עוסקים בשני סיפורים מסויימים של פרץ ושיש בהם כדי להאיר את יצירתו במלואה — „כרת" ו„כיצד מתגלין".

מיבחר השירים העבריים, הפותח ב־שירה הארוכה „גנניאל", וכן המשלים ו־המחזה בשלוש מערכות „סחופי זרם", מלווים הערות חשובות ושינויי נוסחאות וגירסאות. באמצעותם מתוודע הקורא, ש־לא הכיר את היקף יצירתו של פרץ, ל־עולם־יצירה עברי, על מעלותיו ומיגרעו־תיו ורואה את יצירת פרץ באור ברור יותר על רקע בני דורו האחרים כיל"ג או כביאליק.

ספרו זה של יהודה פרידלנדר מהווה נדבך חשוב ומקדם לקראת המשימה ש־הוא עצמו קורא לה בראשית ספרו — להוציא מהדורה מדעית מכובדת של כל כתבי י.ל. פרץ.

עדנה אינטימית

(סוף מעמוד 1)

ויש בהם הקרובים לתחום הבלדה. לסיפוריות שבהם שני מרכי־בים עיקריים: המרכיב ההגדי, והמרכיב המשלי־אגדי. המרכיב ההגדי נובע מן הרצון לקבוע ולהגדיר את המערכת המדוייקת, שבמיסגרתה מתרחשת הסיטואציה השירית. בכך אין הכוונה רק לתיאור הזמן והמקום של השיר, אלא בעיקר לתיאור מדוייק של הסיטואציה הנפשית, אשר השיר הוא חלק ממנה ותוצאה ממנה. בכך ניתן לתלות את העובדה שהשירים נטולי חריזות ומישקל קבועים. נראה, שדבר זה מכוון והוא חלק מן הפואטיקה של זלדה, שעיקרה כתיבת השיר בסיפור, כהעלאת־הירהורים ישירה, בדרך פשוטה לכאורה. האמירה האינטימית בקול רם, ממנה עולה האספקט ההגדי שבשירי זלדה, אף היא חלק מן המונולוג הפנימי, שהוזכר כבר קודם. אף בקבוצת השירים הליריים הקצרים שבאמצע הקובץ, בהם לא קיים לכאורה האלמנט הבלדי שבאחרים („צפור אחוזת קסם", „הדמיון העליון", „עץ השיטה", „הד רפה", „אורחי נפש", „בעידן הבדידות"), קיימת זיקה של ה„אני השר", המביאה שירים אלה למתחום של השירים ההגדיים.

ההגדיות בשירי זלדה היא לירית ולא „פרוזאית". מכיוון שהיא נובעת מן הסך הסקראלי בכתיבתה. ההגדיות מקורה בנסיון לשעבד את הסמל הסקראלי למימד הלירי. הגוף והנפש, ה„אני השר" הפונה לנפש, ה„אני" והשבת או החג, אשה דמיונית שהיא ה„אני השר", ה„אני" והמוות — כל אלה מרכיבים אלגיים מרכזיים בשירתה של זלדה, שמקודם סקראלי. כאמור, שיריה יוצאים מן הסקראליות ואינם מכוונים אליה. הסקראליות משמשת להם מעין מקור וגושפנקה, והליריות היא יעדם. כאן מקור ייחודה של זלדה, וממנו נובעים כוחם וחולשתם של שיריה.

היא יוצרת לעצמה שפה מיוחדת, שהיא סינתיזה של שני מרכיבים קוטביים: הסקראליות, שיש לה מסורת ופולחן וכללים מוגדרים; והליריות שהיא חד־פעמית ובלתי־תלויה. לכן שיריה ההגדיים, הסיפור שבהם הוא הגישוש וההתהייה והנסיון לפרוץ בכוח (ולא תמיד בהצלחה) מן העולם הסקראלי המוגדר היטב וטבוע בתחום מסויים, אל העולם הלירי, שאיננו מוגדר כלל ועיקר.

המרכיב המשלי־אגדי הוא תצורת הפיוטית המסויימת, שלי־בשת האמירה ההגדית בשירי זלדה. ההזדקקות ללבוש המשלי־אגדי מעידה על כשלון מסויים של לשון השירים ההגדית לפרוץ מן הסקראליות אל הליריות. התיאור המשלי־אגדי בא להוסיף ולחזק פריצה זו בשירי זלדה. היא יוצרת את לשונה השירית המיו־חדת, שלעיתים קולחת ושובת־לב, ולעיתים מסתרבלת ונכשלת.

כבר בשירים הראשונים בקובץ החדש ניתן למצוא סמלים אגדיים־דתיים („שושנה שחורה", „כאשר חי המלך", „צפור אחוזת קסם"); אולם המרכיב המשלי־אגדי בולט בעיקר במיספר שירים אחרונים. כיוון שבהם הוא הקובע את כל מיסגרתם הסיפורית. כאלה הם שני השירים הארוכים של הקובץ, „כאשר ציירנו שושנים" ו„ככי משונה". אלמנטים אלה הופכים את השירים לנחרצים מאוד. הם מציגים אותם כתפילה וכוויכוח נוקב. שירים משליים אלה, כל־כולם הם טענות שבין ה„אני השר" לבין עצמו, לנוכח ראיית קץ. המשליות האגדית מסיטה את השירה אל עולם אינטימי של דמיון, שיש בו ניתוק מגע מן הסביבה החיצונית. זהו עולם גדוש זכרונות ודמויות, שנאגרו בו במשך שנים. המרכיב המשלי־אגדי שבשירים משמעו עריכת „סדר סופי" בעולם זה, סידור הדמויות שניתקו ממציאותן והפכו להיות נכס של ה„אני השר" על־פי חשבון הנפש שלו. כפי שכותבת זלדה בצורה פשוטה וברורה: „כל הלילה השבתי / כריות רבות גרות / כחי הכואב / ומיסורים שונים, / צריך להדליק נר / ולהתביט עליהם / בטרם אישן המות" („כל הלילה בכיתי").

כך מסתדרים להם כל שירי הקובץ במסכת רצופה של שירי־פרידה. ההירהורים של מוות יש בהם ניתוק מלשון השירה, ומעבר ללשון סיפור אחד ארוך, שאדם מספר עם עצמו. הברק המלוטש של השיר החזק והכובש איננו בהם. גם לא העומק הלשוני המפתיע. העדנה האינטימית היא העושה אותם מסכת של חשבון נפש אחד בלשון סמלית של שירה.

מה לראות ?

תל־אביב והסביבה

● מוזיאון תל־אביב — המוזיאון ה־דש: תערוכת גראפיקה: לסר אורי, יתן הלנה רובינשטיין: איבן שוובל.

● גראפיקה מחו"ל (גלרית גורדון, גורדון 29): אריכא, הרטונג, הונדר־טווסר, מרינו, פיקאסו, ראושנברג, קו־קושקה ושאגאל הם אחדים בין רבים המוצגים בגלריה.

● פיקאסו (גלריה גורדון 2, נתן החכם): אוסף יפה של רישומים ו־הדפסים של האמן הנודע.

● איזיו קרודו (מועדון התיאטרון, מנדלי 7): רישומים, חיתוכי־עץ ו־אקוורלים.

● ריבי שחק (בית יד־לבנים, רמת־גן): תערוכת ציורי־שמן ועבודות־נייר, ב־טכניקות שונות; הפתיחה ביום שלישי, 13.11.74.

● עמי שביט (גלריה דבורה שוקן, חובבי ציון 59): תערוכת הדפסים ב־סיגנון חדש.

● גראפיקה ישראלית (בית צורי, נוה מגן, הזית 54). בין המציגים: אריך, אגם, גוטמן, ליפשיץ, נוישטיין ותו־מרקין.

● ציאנה (גלריה יפו העתיקה, מזל אריה): צייר המחקה את דה־קיריקו, מציג מעבודותיו.

● בית יד לבנים, פתח־תקוה: שמואל גולדשטיין: תערוכת יחיד ראשונה ה־מוקדשת כולה לעיר פינסק; סתיו תשל"ה: משתתפים רבים בתערוכה מגוונת, ביניהם און, אלקלעי, ניקל, סטימצקי, פניכל, קופפרמן ושטרייכמן.

● יובל יריב (גלריה לאמנות בית ליוויק, דב הוז 30): ציורים אקריליק ותחריטים.

● אליעזר קרים (גלריה „מבט", גורדון 31): ציורים רישומים ותחריטים.

● פנחס אברמוביץ (משכן לאמנות, חולון): תערוכת יחיד של הצייר ה־וותיק.

ירושלים

● במוזיאון ישראל: גראפיקה בשירות הציבור; „בעקבות העת העתיקה": ציור סיני מתקופת שושלת מינג, תע־רוכה מעולה; מרדכי מורה: תחריטים (ראה ביקורת); „עתיק וחדש" מתנת יאן מיטשל; לוסיאן קלרג: תצלומים אמנותיים בעלי רמה גדירה; מצב — צלמים ישראלים 74.

● בית האמנים — עליזה נהור: ציו־רים וקולאגים; תערוכת הסתיו של אמני ירושלים.

● אסתר פרקל (גלריה דגה, ... רוגל 11): ילידת איטליה ו... האקדמיה בוונציה, בתערוכה ... גואש בצבעים מרהיבים.

● רפי לביא (גלריה דגל, ...): עבודות על נייר, 1961 — 1969.

● סוזנה (הגלריה הקטנה, ... מון 27): ציורים חדשים ב... נעימה ועדינה, מונוכרומית ...

● תערוכות קבוצתיות: גלריה ... וגלריה שץ.

● דוד גרשטיין (הגלריה במלון ... לומאס, תלפיות): ציורים ו... של צייר צעיר ובולט, ... בעל ראייה מקורית. הפתיחה ... 9.11.

● מורדכי גומבל (גלריה ... לות בן־מימון 9): תערוכת ... (תדביקים) של אמן הידוע ... רות ויוצר מוזיקה ופסל. ... מופשטת ומרשימה בסיגנון ... יצירותיו הגדולות.

● תערוכת סתיו (אגודת אמני ... מגים, הגבעה הצרפתית. ... 6): אמנות שימושית מעניינת. ... ופיסול.

חיפה

● המוזיאון לאמנות יפאנית ... הנשיא 89): הדפסים יפאניים ... ניים ובני זמננו.

● תערוכת הדפסים (גלריה ... שדרות־הנשיא 93): מעבודותיהם ... מרק טובי, ג'ים צ'אן ו...

● אברהם אילת (גלריה ... דרך הים 8): תערוכת רישומים ו... סים של אמן חבר קיבוץ שמיר.

● אברהם תלמי (בית שאגאל, ... אר"ם): תערוכת ציורי־שמן.

● מישכן לאמנות עין־חרוד: ... כרזות שוויץ.

● תמר בנימינוב (בית וילפריד ... ראל, קיבוץ הזורע): „כחומר ... היוצר". תערוכתה של בת קיבוץ ... אלפא.

באר־שבע

● נעמי סמילנסקי (גלריה ... עומר): הגלריה החדשה נחנכת ... רוכת תחריטים של הציירת ... לנסקי.

● רחל קרוס (גלריה הצריף, ... 127): תבליטי קראמיקה ... „זכרונות מירושלים".

ממכבש הדפוס

אמנות

● „וישובו ירושלים", אלבום רישו־מים מנופי־ירושלים, מאת משה ה. ...בון, טכסט: שאול אנג'ל־מלאכי.

יהדות

● זהו אלי, אורח־החיים היהודי. ספרו של הרמן ווק שהופיע לראשונה לפני שש־עשרה שנה וזו לו הופעתו הרא־שונה של הספר בעברית, תרגם: מ. זצור. ערך: הרב אברהם ביק (שאולי), הוצאת כתר, 225 עמ'.

לימוד

● חגים וימי זיכרון, חג החנוכה, חו־ברת למורה מאת אפרים שר, הוצאת משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ולאמנות, המחלקה לחינוך מבו־גרים, 35 עמ'.

● חישוב היהודי בגליל וכגולן, מאת זפת שער, הוצאת המחלקה לחינוך ולנוער ומועצת המורים למען הקרן הקיימת לישראל, 79 עמ'.

זכרון

● יערי, מוקדש לזכרו של סרן יערי (יעקב אריאל) שסרן הי"ד שנפל במלח־מת יום־הכיפורים בחזית התעלה, הו־צאת במה ליהדות ורוח, 119 עמ'.

● תן לי לחיות, שירים, דברי הגות וציורים, פרי עטו של סרן רפאל אלישע הי"ד, שנפל במלחמת ששת־הימים בסיני, הוצאת המשפחה, 133 עמ'.

● עץ חיים, חוברת הנצחה לזכרם של בני־מושבי הפועל המזרחי, שנפלו על הגנת המולדת בשרות פעיל בשנים תשכ"ט — תשל"ה, העורך: יצחק קדמון, הוצאת מזכירות איגוד המוש־בים של הפועל המזרחי 225 עמ'.

● ילקוט ביאורים למקראות, ציצין ו־

פרחים לזכרו של החייל ראובן גבריה ז"ל, מאת יונה בר־פנחס מלמן; נספח: אליהו הנביא במקרא מאת ד"ר ... גבריהו. הוצאת החברה לחקר המקרא בישראל והמחלקה לחינוך ולתרבות בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית. בסיוע קרן ראובן גבריהו.

רפואה

● חיי אשה, מנערות לשיבה, ... ד"ר משה לנצט, הוצאת עם עובד, 204 עמ'.

היסטוריה

● The Arab-Israeli Conflict, Its History in Maps, by Martin Gilbert, Published by Weidenfeld and Nicolson, London, 101 p.

● My Brother's Keeper, A History of the American Jewish Joint Distribution Committee, 1929—1939, By Yehuda Bauer, Published by the Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 350 p.

פרס לשירה ע"ש מתי כץ

משוררים צעירים שטרם כינסו ... רותיהם בספר, מוזמנים לשלוח ... שיריהם (במכונת כתיבה או בכתב ... ברור, בשלושה העתקים) לפרס ע"ש מתי כץ ז"ל, עד יום ... תשל"ה, 1.12.74.

סכום הפרס, 2.000 ל"י, יוענק ... להתן הפרס להוצאת ספר שיריו ה...שון.

הכתובת למישלוח: אגודת הסופרים העברים, ת.ד. 7111 תל־אביב.

אלף לילה ולילה

פרספקטיבה
„הבושה"
„מריה ולבסקה"
„ליאו האחרון"
„הקלפן והיצאנית"

מגרש השדים
THE EXORCIST

שבוע 12 תל־אביב „לימור" „אסתר"
שבוע 8 חיפה „עצמון"
שבוע 3 ירושלים „אוריון"
שבוע 2 באר־שבע „אורן"

דני פלץ מציג:
ג'ז של חצות

עדנה גורן
דני גוטפריד
ושלישיתו
ת"א, „בית ליסין", הערב, 8.11 בחצות

תיאטרון תילון
בחנוכה

הציפור הכחולה
ב„היכל התרבות" ובכל רחבי הארץ

מייקל קיין
משחקי בילוש
SLEUTH
הצגת בכורה ארצית
שבוע 3
קולנוע „פאר" תל־אביב
שינוי לב לשעות ההצגה: 4.30, 7.00, 9.30

הערב 8.11
במוזיאון תל־אביב
10 בלילה: „בוני וקלייד"
חצות: „התפוז המכני"
כרטיסים בקופה

קולנוע תכלת
היום, בשעה 2.30
מגעים
סרטו של ברגמן
אליוט גולד
ביבי אנדרסון

הערב 8.11
בשעות 12—9.45
„הרפתקאה בפוסידון"
שלי ווינטרס
ג'ין הקמן
בבנין „נאות אביב" ת"א אבן־גבירול 30 תל־אביב
טל' 260773

תיאטרון סוף מציג:
חגיגה אמיתית

זאב רווח — אסיר 00
יהודה ברקן — נשבר לי...
הצגת ה־100
כרטיסים: „עתידי" 31698 ובמשרדים
מפיק: אברהם דוריא

תיאטרון צעיר מציג:
ראובן בר יותם
הַיידה יפו

קומדיה משגעת על משוגע בכדורגל
מפיק מ. נוביק

התיאטרון הלאומי הבימה — „תו יולדה"; „מסע ארוך"; „מי הוא מה?"
התיאטרון הקאמרי תל אביב — „בקור הגברת הזקנה"; „תשתף"; „שלוש מסיכות"; בקרוב: חיים חיים
התיאטרון העירוני חיפה — „משפחת טוט"; „התקוה האחרונה על רחוב נחמני"; „סילבסטר 72"

תיאטרון מחול ענבל
הצגות בכורה
אשירה לשבזי ● הורה
בתל־אביב — בית ארלוזורוב, בשעה 8.30
יום ב' 11.11 ● יום ב' 25.11 ● יום ו' 15.11: בית בארבור
בתוכנית הקאמרית
12.11 קרית־שמונה (אמנות־לעם) ● 14.11 צה"ל ● 21.11 צה"ל

הערב בבתי הקולנוע

תל־אביב־יפו 9.30—7.15
אסתר: „הזהר אנחנו עצבנים" (שבוע 7)
...: „המרגלים" (שבוע 7)
...: „העוקץ" (שבוע 24) 7, 9.30
...: „מגרש השדים"
...: „הוליווד הגדולה" 7, 9.30
...: „מעגל האהבה" (שבוע 2)
...: „אמריקן גראפיטי" (שבוע 7)
...: „סליחה, ... שמי דיקו פאפאליאו" (שבוע 2)
...: „מתחקי חתול מכבר" (שבוע 3) 7.30, 9.30
... אין: „אבוד במדבר" 7.15; „ציד רשמה גיהנום" 9.45; „הדוגמנית" 12.30
...: „גולד"
...: „הלב המצוע" (שבוע 4)
...: „כולה תשוקה"
...: „ירח של ניר" (שבוע 15)
...: „מגרש השדים"
...: „הכל למען פיט" (שבוע 5)
...: „אהובתי השפחה" (שבוע 5)
...: „לרכו של גמרי"
...: „שלושת האגרופים"
...: „יחסים בצמרת" (שבוע 2)
...: „שמי הוא שנגאי ג'ו"
סינמה 1: „הצמד" (שבוע 2)
...: „צ'רלי וחצי" (שבוע 11)
פאר: „משחקי בילוש" (שבוע 3) 7, 9.30
צפון: „שני גברים בעיר"
צליל: „אוכפים לוהטים" (שבוע 2)
רמת־אביב: „מלכודת לבייבי סיטר"
תכלת: „כוכב פרא" (שבוע 6)
תל־אביב: „מרי המווהמת ולארי המטורף"
תמר: „תשוקתה של בתולה" (שבוע 3)

חיפה 9—7
אורה: „המרגלים"
אורלי: „הדיקטטור הגדול"
ארמון: „ירח של ניר"
אורין: „שן תחת שן"
אורדן: „קאט בלו"
אמפי: „בלש ושמו מטיו"
בית רוטשילד: „גברים במלכודת"
חן: „צ'רלי וחצי"
כרמל־גנים: „דמעות חרטה"
מוריה: „הכל למען פיט"
מירון: „חזיות וחוזרים"
עצמון: „מגרש השדים" (שבוע 5)
פאר: „אונטי"
רון: „פלורידה וולקן"
שביט: „עד שהגט יפריד בינינו"

ירושלים 9—7
אדיסון: „חתיכת אש"
אוריון: „מגרש השדים"
ארנון: „דקמרון האסור"
אורגע: „הופשת עד חצות"
אורגיל: „גודניק עם רשיון"
חבירה: „גולד"
חן: „משפט הבגידה"
ירושלים: „זכרונות"
מיטשל: „אונס המורה"
סמדר: „חמים וטעים"
עדן: „אמריקן גרפיטי"
רון: „ירח של ניר"

ר"ג־גבעתיים 9.30—7.15
אורדע: „אין עשן ללא אש" (שבוע 3)
אורלי: „למי צלצלו הפעמונים" (שבוע 3)
ארמון: „סלוטר מכה שנית"
אואזיס: „בשואה ומתפרטת"
גלאור: „קוראים לי אף אחד"
הדר: „שנה טובה לאוהבים"
לילי: „אוכפים לוהטים"
רמה: „כלה ממין זכר"
רמת־גן: „דודה מיים"
שביט: „האמיץ מרכס"

אור יהודה
גולן: „מסע הזהב של סינבד" 7; „יומנה של בתולה"

אשדוד 9.30—7.15
אולימפיה: „הדרקון הצעיר" 7, 9.15
אשדוד: „חווה במרסיי" 7, 9.30
אסתר: „הזהרו אנחנו עצבנים"
דגון: „צ'רלי וחצי" (שבוע 2)

אשקלון 9.30—7.15
אסתר: „הגורל"
חן: „טורפת הגברים"
מאור: „סרטיקו"
רחל: „חיה ותן למות" (שבוע 2)

באר־שבע 9.10—7.15
קרן: „מחסל ומטפיל" 7, 9.15

בת־ים
אורניב: „טרסיקו"
בתיים: „קיד וקסידי"
סביון: „יום הדמים"
עצמאות: „קוראים לי אף אחד" (שבוע 3)
רמת־יוסף: „לפני הסערה"

הרצליה 9—7
דוד: „ללא רגיעה" 7, 9.15
דניה: „נשיקת המוות"
היכל: „המבט"
תפארת: „עד שהגט יפריד בינינו"

חדרה 9.15—7
גן זהר: „איזה מין גמנסיה"
אורות (בית אליעזר) „כך היינו" 7, 9
תוף: „אהבת החיים"

חולון 9.30—7.15
ארמון: „סלוטר מכה שנית"
מגדל: „חיה ותן למות" 7, 9.30
סבוי: „הלורד הושקת בחלומים"
רון: „המזל"
רינה: „שני גברים בעיר" (שבוע 3)

כפר־סבא
חן: „3 העוקצנים" 7, 9.15

לוד
תרבות: „היו זמנים במערב" 7, 9.10

נס־ציונה
נוה: „אבו אל בנת" 6.10, 8.45

נתניה
אסתר: „שנה טובה לאוהבים" 7, 9.15
יגאל: „בית התשוקות" 7, 9
סטודיו (סגול): „השבעון המקסים" 7, 9
שרון: „ירח של ניר" (שבוע 3)

נתיבות
שביט: „הארטיסטים בסופרמרקט" 6.45, 9

פתח־תקוה 9.15—7
הדר: „למקח" (שבוע 2)
היכל: „הרפתקאה במצולות"
שלום: „שלום לכפיל"

פרדס־חנה
דקל: „פרימר" 6, 8.30

ק. אונו
אור־און: הערב ב־9 „הדרקון"; מוצ"ש: „מה נשמע דוק" 7, 9.15

קרית־ביאליק
סביון: „עיניים גדולות" 7, 9.15

קרית־חיים
בית העם: „עיניים גדולות"
היובל: „בילי מלכת הסקועים"

קרית־ים
ניצן: „העוקץ" 7, 9.15

קרית מלאכי 9—7
בידור: „סיפורה של נימפומנית"
הוד: „3 העוקצנים"

קרית־שמונה
חרמון: „הדקירה המוחצת" 6, 8.15
שניר: „רבי יעקב" 6.45, 9

ראשל"צ 9—6.15
ראשון: „צ'רלי וחצי" (שבוע 7)
נעמן: „לסיקה"
תפארת: „בגוה המחר" 6.30, 8.45

רחובות 8.15—6.30
בית הפועלים: „צ'רלי וחצי"
הדר: „גורלה של אשה יפה"
חן: „סידני וגונזג"

רמת השרון
...: „חלי המוות מחר" 7, 9

מופעי תיאטרון ★ בידור ★ מוסיקה

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

אתי גרוטס — עליזה מזרחי
קרית־ים „סביון" הערב יום ו' 8.11 ב־9.30
תל־אביב „נחמני" מחר 9.11 ב־9.30—7.00
יפו „אלהמברה" יום ב' 11.11 ב־8.30
תל־אביב „נחמני" יום ג' 12.11 ב־8.30

אריה אליאס — זורבה היווני
עם: משה לוקה, מאיר יגאי
חיפה „אורה" הערב יום ו' 8.11 ב־9.15
ת"א „ב. ארלוזורוב" (אהל) מחר מוצ"ש 9.11 ב־9.15
ת"א „בית החייל" יום א' 10.11 — הכרטיסים אזלו
כרטיסים במשרדים

ראובן בר יותם — היידה יפו!
קומדיה בנגנת על פטונג לכדורגל
נהריה „חוד" הערב יום ו' 8.11 ב־9.00
י"ם „בית העם" מחר מוצ"ש 9.11 ב־8.30
פ"ת „שלום" 11.11 ב־9.15
ת"א „בית־החייל" 12.11 ב־8.30
טבריה „חן" 13.11 ב־9.00
הפצה: „עתיד" 31688 ובמשרדים

יוסי בנאי — פרצוף של צועני
ת"א „בית ארלוזורוב" הערב, יום ו' 8.11 ב־9.30
ת"א „בר־שירה" מחר, מוצ"ש 9.11 ב־9.30
ת"א „בת־דור" יום ו' 15.11 ב־9.30 וחצות
ובמוצ"ש 16.11 ב־9.30

רבקה מיכאלי — בשעות נוספות
חיפה „שביט" הערב יום ו' 8.11 ב־8.30
טלפון הקופה 85345
תל־אביב „בת־דור" מחר מוצ"ש 9.11 ב־9.30
גבעתיים „הדר" יום ו' 15.11 ב־9.30
ת"א „אוהל" 16.11 ב־9.30

ההנאות הקטנות שבחיים — ערב שירי ברטולד ברכט
שירי אלוני, יוסי פולק, בני אמדורסקי
תל־אביב „צוותא" הערב יום ו' 8.11 בחצות
טל. הקופה 7/254156
תל־אביב „צוותא" יום ה' 14.11 ב־9.00
וביום ו' 15.11 בחצות

תיאטרון יובל בעמו מציג: ערב שירי המשוררת רחל
דורית ראובני, חנן יובל, דני פק
ר"ג — הערב 8.11
כל הכרטיסים נמכרו
תל־אביב „בת־דור" יום ד' 13.11 ב־8.45
כפר ויתקין „בית־העם" מוצאי־שבת 16.11 ב־9.00

בר מינן — מועדון אגודת הסטודנטים בת"א
מארח הערב את נתנאלה
ריקודים לצלילי תזמורת „עונות השנה"
מחר מוצאי־שבת 9.11
ריקודים לצלילי תקליטים
הכניסה לסטודנטים/יות בלבד

הצגת הילדים המקסימה בחנוכה — הציפור הכחולה
בהיכל התרבות
ובכל רחבי הארץ
כוסדות ועדי עובדים יפנו: „תילון", תל־אביב, אלנבי 32, טלפון 54606

תיאטרון „סדן" מציג — הצגות ה־100 — יהודה ברקן נשבר לי...
יפו „אלהמברה" הערב יום ו' 8.11 ב־9.15
חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 9.11 ב־9.15
כפר חס „בית העם" יום ב' 11.11 ב־8.30
כרטיסים: „עתיד" 31688 ובמשרדים

תיאטרון „סדן" מציג — זאב רווח — אסיר 00
חולון „ארמון" הערב יום ו' 8.11 ב־9.15
י"ם „בנייני האומה, הקטן" מחר מוצ"ש 9.11 ב־8.30
ת"א „ב. ארלוזורוב" יום ג' 12.11 ב־8.30
כרטיסים: „עתיד" 31688 ובמשרדים

תיאטרון „לילך" מציג — תכניתו של דן אלמגור — טוב לאהוב
חיפה „ביתנו" הערב יום ו' 8.11 ב־8.30
תל־אביב „בית־החייל" מחר מוצ"ש 9.11 ב־8.30
חיפה „בית רוטשילד" יום א' 10.11 ב־8.30
התקליט בתקליטי ישראל

הגשש החיוור — אופסייד סטורי
רחובות „בית־העם" 11.11
ירושלים „בית־העם" 14.11, 13.11, 12.11
יפו „אלהמברה" 25.11, 24.11, 19.11, 18.11
כרטיסים: „רוחיהוד" וביתר המשרדים
חולון „רינה" 22.11

מוישה ונטילטור
יעקב בודו בקומדיה האקטואלית
הרצליה „דוד" הערב יום ו' 8.11 ב־9.45
יפו „אלהמברה" מחר מוצ"ש 9.11 ב־9.30
אשדוד „דגון" יום ג' 12.11 ב־9.00
חדרה „חוף" יום ד' 13.11 ב־9.00

חותנת עליזה ומזיזה (שיר־שיר)
בהשתתפות: עדנה פליאל, אברהם מור, חנה לסלו
חולון „רינה" הערב יום ו' 8.11 ב־9.45
גבעתיים „שביט" יום ו' 15.11 ב־9.45

מועדון התיאטרון — Lee עושה אנשים יפים
הרביעיה חוזרת
יעקב בן סירה, שמעון בר, גדעון זינגר, ראובן שפר
הערב 8.11 ב־9.30 ובחצות
מחר 9.11 ב־8.30 וב־10.30
יום א' 10.11 ב־9.30
יום ב' 11.11 המועד למען החייל
יום ג' 12.11, יום ד' ב־10.00
ת"א רח' הנדל 7, טל. 230039

בירה ואבק־רוח
תוכנית מוסיקלית של בידורי ישראל
קרית שמונה אולם „גיל" יום א' 10.11 ב־9.00
ראיונות, עימותים, תוכנית אקטואלית הגבוה עיתונות, פזמון השנה
מנחה: יעקב אגמון
מפיק: עודד פנחסי

תפוח זהב — שירי סשה ארגוב
משתתפים: צילה דגן, דני מרינג, נעמי פסרי, עודד בן־חור
תל־אביב „בת־דור" הערב יום ו' 8.11
שתי הצגות ב־9.30 ובחצות
בקרוב תקליט ההצגה

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

פרסום בבקין

לכל הנשים והנערות ששמן עליזה מזרחי

הצגת תיאטרון חינם

כרטיס חינם!
לכל מי ששם משפחתו מזרחי
חצי חינם.
לכל מי ששמה הפרטי עליזה
חצי חינם.
בהצגות **עליזה מזרחי** שתתקיימנה
במקומות ובתאריכים הבאים:

תל־אביב	יום ב'	11.11.74	8.30	אלהמברה
תל־אביב	יום ג'	12.11.74	8.30	נחמני
תל־אביב	יום ה'	14.11.74	8.30	בית־החייל

נא להביא תעודות זהות!
כרטיסים בערבי ההצגות בקופות האולמות.
לכל מי שלא עליזה ולא מזרחי מכירה מוקדמת בכל המשרדים

שחקני החאן מציגים
„משרתם של שני אדונים"
מאת גולדוני במאי: מ. אלפרדס ● נשף תיאטרוני
מחר מוצאי־שבת 9.11 ● יום ב' 11.11 ב־8.30, בחאן הירושלמי

היכל מועדון התיאטרון — בימת הבידור הקל
בהנהלת אלי גבאי, רח' יוסף 47 טלפון
תכנית נובמבר ערב ערב (פרט לימי א')
★ ציפי שביט — מנחה ומבדרת
★ Lori Wells & The Brothers
שלישית זמר מאנגליה
★ סמי אנד אווה
צמד סטריפטיז מצויין מפריס
★ Dickie & Dottie
צמד קומיקאים נחור מאנגליה
★ צמד חומה ומגדל

המועדון הנבחר 1974 — דיסקוטק כריש רמלה
פתוח בימים שלישי, רביעי, שישי, שבת
הערב יום ו' 8.11
★ טריפונס
★ שימי תבורי
★ להקת צמרת „ההדים"
מחר מוצאי־שבת 9.11
★ שימי תבורי
★ להקת צמרת „ההדים"
הפתעה למבקרי „כריש" מערכת סטראופונית חדישה ביותר.

בימת צוותא מציגה
ערב ג'אז עם להקת הפלטינה
עם: רומן קונצמן, אהרל'ה קמינסקי, אלונה טוראל, לב ז'ביז'ינסקי ונחום פרפרקוביץ
הערב, ליל שבת 8.11, בשעה 9.00 בערב

אולמי גל
יד־אליהו ליד בריכת „גלית"
ערב ריקודים
במוצ"ש, 9.11.74
בתכנית:
נסים סרוסי
ולהקתו
זמר הנשמה דורסי
ריקודים עם להקת „הפסגות"
הגרלות ופרסים

רות עוזיאל
פרפסיכולוגית, דור חמישי
למגידי עתידות ממוצא בדואי
מגלה עתידות בעזרת חגורה וקפה
עוזרת בפיתרון כל סוגי בעיות־נפשיות, משפחתיות, בחירת מקצוע, נישואים, בעיות משפטיות, מריבות וסיכסוכים, עסקים, ובעיות בכל תחום של החיים.
מכתב תודה
אין מילים בפי להודות לך הגב' עוזיאל עבור הייעוץ הנפלא והטיפול המסור, אשר עזרו לי להיחלץ ממצב של דכאון נפשי עמוק, והחזיר אותי מחלש ולצאת מחושך לאור.
אתי ג.
הזמנות רק בטלפון
297191

המועדון האקסום
במוצאי שבת 9.11.74
הלהקה המעולה
עונות השנה
הזמר דוד גבאי
★ הגרלות יקרות ערך
בנין קולנוע מקסים (בכרת־?)

מועדון גת
אבן־גבירול 62 ת"א
הערב ב־10.00 וב־12.00
וולטר מטאו
בסרט המתח
השוטר הצוחק
המקומות מסומנים

המחזמר העליז בגדי המלך החדשים
על פי הנס כריסטיאן אנדרסן
תיאטרון „אמני ישראל" מציג
שבת, 9.11 ב־11 בבוקר
אולם בת־דור תל־אביב

דני בלק מציג
ג'ימי לויד JIMMY LOYD
ושלישית הג'ז של ריקי בירמן
„אדום עתיק"
שירים מתוך מחזות מוסיקליים
שירי ג'ורג' גרשווין
ספיריטואל שירי נשמה
שירי נט קינג קול
תל־אביב „בית לסין" הערב יום ו' 8.11 ב־10
כרטיסים „הדרך" ויתר המשרדים, לחיילים בקצין העיר, טל. ק. בית לסין 252691

ב„חאן" הירושלמי
8.11 (3.00) סרט לילדים „אי המטמון", 8.11 (8, 10, 12) סינמה־חאן „רבי יעקב" עם: לואי דה־פינס. מוצ"ש — 9.11 (8.30) שחקני החאן מציגים: „משרתם של שני אדונים", 10.11 (8.30) קונצרט מוסיקה קאמרי עם רביעיות ת"א ופנינה זלצמן, 11.11 ★ 14.11 (8.30) הקומדיה המשגעת: „משרתם של שני אדונים", 12.11 (30.) „זה הכל בינתיים — בינתיים זה הכל", 13.11 (9.00) ערב פולקלור לתיירים עם „עונג".

ב„חאן" הירושלמי
החאן הירושלמי — רשות השידור
סדרת הקונצרטים של החוג למוסיקה קאמרית
קונצרט מס. 1
עם: רביעית ת"א ופנינה זלצמן
בתכנית: ראבל רביעיה לכלי קשת
ברהמס חמישיה בפה מינור לפסנתר וכלי קשת אופוס 34.
יום א' — 10.11 בשעה 8.30 בערב

סבן טלית מציגים:
היכל החלומות

★ הארוע הבידורי הגדול בתולדות המדינה ★ לשבועיים בתל־אביב בלבד ב„היכל הספורט" ★ חנוכה ★ לכל המשפחה

משפחת קופיקו
בתרגילי בידור וצחוק

ליצנים בינלאומיים
בפעלולים כפי שטרם נראו

פופאילנד חוגגת
הופעה מרהיבה של 30 בובות ענק מסיפורי הילדים, עם אפקטים של פירוטכניקה צבעונית.

להקת המז'ורט מפריז
30 נערות חיננית בתנועה, שיר וקצב. תלבושות ססגוניות.

דן ודנה
צעירי הנוער הישראלי — כוכבי המופע.

70 משתתפים ★ תפאורה ענקית ומפוארת ★ תאורה ססגונית ★ פעלולים מרהיבים ★ 35 אומני קרקס בינלאומיים ★
30 בובות ענקיות מספורי וסרטי הילדים ★ מצעדי ראווה של להקת המז'ורט מפריס בתנועה, קצב וצליל

החלה מכירת הכרטיסים במשרדים

תל־אביב: „רוקוקו", דיזנגוף 93, טל. 248824, 223663 ירושלים: „כחנא", טל. 222831 חיפה: „קופת חיפה", טל. 662244 באר־שבע „נאוה", טל. 78701

תיאטרון סדן מציג
הצגות ה־100 של הקומדיה המשגעת את כל המדינה
עם: יהודה ברקן נשבר לי...
98,000 צופים ראו וממליצים וממליצים וממליצים

מאת: עדה בן נחום
במאי: אברהם דור
תפאורה: לידיה פינקוס גני
עם:
אורית ברוך, יוסף לוי
לאים רוזנברג, נתן זאבי

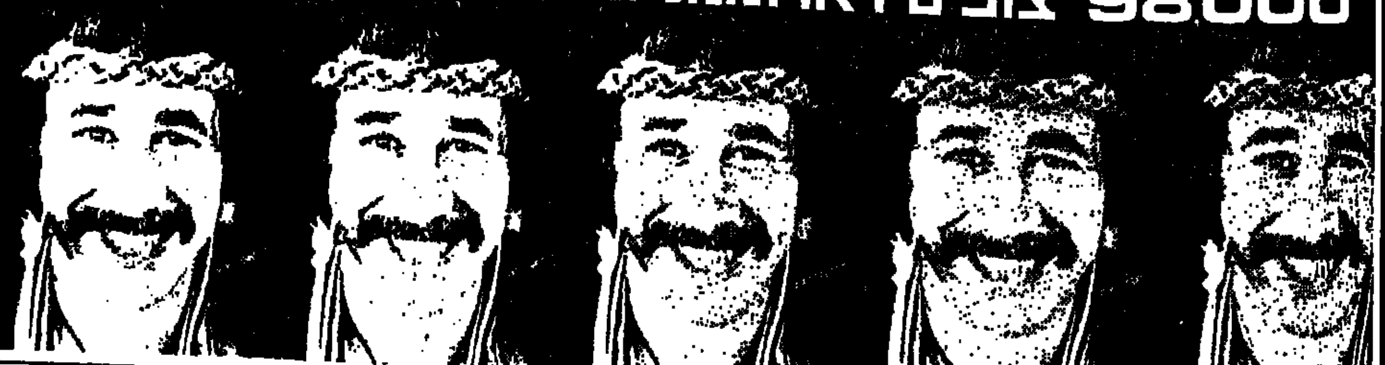

לתושבי תל־אביב והסביבה
יפו „אלהמברה" הערב יום ו' 8.11 ב־9.15
יום ד' 13.11 ב־8.30 ● מוצ"ש 16.11 ב־9.15

חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 9.11 ב־9.15
חיפה „אודה" יום ו' 15.11 ב־9.15
כפר חס „בית־העם" יום ב' 11.11 ב־8.30

בת־ים „בת־ים" יום ג' 12.11 ב־9.00
קרית־אונו „אוריאון" יום ה' 14.11 ב־9.00
ירושלים „בית־העם" יום ו' 18.11 ב־9.15

כרטיסים להשיג: במשרד „עתיד" 31688 וביתר משרדי הכרטיסים בארץ.

פרסום בבקין

ערב היפנוזה עם: אבישלום דרורי — מהפנט

8.11 אחיהוד ● 9.11 בית שאן „בית הנוער" ● 11.11 דימונה „בית־הנוער" ● 16.11 ת"א „בית לסין" ● 14.11 כפר ורדים ● 23.11 באר־שבע. הזמנת הופעות טלפון

מועדון קולנוע בן יהודה
הערב ב־10.00
שון קונרי דיאן קנון
השוד המוקלט
הערב ב־12.00
צעירים ומורדים
עם ברוס דוידסון
ובדי קורט (הארולד וכוד)
הסרט זכה בפרס ראשון בפסטיבל קאן

בית הצנחן
רמת גן
רקודים
והרבה בידור
מוצאי־שבת 9.11.74
בתכנית:
החקיין והבדרן
אבי בהט
מוסיקה לריקודים לצלילי „הכוכבים הכחולים"
ע"י המיקרופון
הזמר דני אנג'ל
כרטיסים בערב ההופעה בקופת בית־הצנחן
רחוב רוקח, כניסה דרך אבא הלל 159 (לפי שילוט).

מועדון 77
שתי הופעות מיוחדות ב־9.30 ובחצות
ישראל גוריון
בערב שירים נפים
ביום א' ב־21.00 מגנו מארח את הלל אברבנאל בערב של טעם מתקדם
ת"א, בן יהודה 77 טל. 230000

הסינמטק הישראלי
בית עובד העיריה, רח' פומבדיתא 4
בריטניה 1945 — 1960

9.11	ב־18.30: פגישה מקרית — דויד לין *	
	ב־21.00: תכנופיה העליזה — אלכסנדר מקנדריק *	
11.11	ב־18.30: האדם השלישי — קרול ריד (תרגום עברי)	
	ב־21.00: נושה בראונינג — אנתוני אסקווית *	
13.11	ב־18.30: האיש בחליפה הלבנה — אלכסנדר מקנדריק *	
	ב־21.00: חבורת הג'נטלמנים — בזיל דירדן (תרגום עברי)	
14.11	ב־18.30: ברירתו של הובסון — דוד לין (תרגום עברי)	
	ב־21.00: האיש חירוק — רוברט דיי *	

לילדים ולנוער — 14.11.74 ב־16.00:
תעצורת חקסם (עם דני קיי, לואי ארמסטרונג)
* דובר אנגלית ללא תרגום.
לחברי הסינמטק תנתן עדיפות ברכישת הכרטיסים
טל. משרד: 284425 - טל. קופה: 235865

„סינמה 1"
ת"א, יונה הנביא 2 (ככר חיים)
טלפון 57952
הערב 2 הצגות
בשעות 12—10
★ לי מרוין
בסרט המתח
„הרוצחים"
המקומות מסומנים

לחברה דתיים ולסטודנטים
ב"ה במוצ"ש כ"ד חשון 9.11.74 משעה 8.30
באולם בני־ברית
רח' קפלן 10 ת"א
בתכנית:
★ הבדרן
ליאון נרדימון
★ הקוסם הועלה החדש
ראובן אייסרט
תרקידכם תזמורת התורוסקופ

„האגם"
בפארק הלאומי בר"ג
בהנהלת ינוש
מזמינכם הערב ובמוצאי־שבת
לרקוד ולהתבדר לצלילי תזמורת
„הטילים"
משקאות חריפים כבר!
מחירים עממיים!
ניתן לשכור את האולמות למסיבות ולחתונות.
טלפון 442868

מועדון הצפון
מזמינכם לריקוד ולבלות במוצ"ש 9.11.74 ובכל מוצ"ש החל משעה 8.30
באולמי רות
רחוב בן־יהודה 84, ת"א (מול קולנוע „בן־יהודה")
עם להקת
„המשכנעים"
ליד המיקרופון
רוני מנדס
בתכנית הזמר האיטלקי
טונינו פוליצ'י

הבימה — הבימרתף
מי הוא מת?
בביצוע ניסים עזיקרי
הצגות ה־80
הערב ב־9.30 ● מחר ב־9

מועדון „פריז"
הלילה ב־10—12
טלפון 236605
תאווה לסכנה
ברט ריינולדס
ודיאן קנון

גבינות ויין
באווירה נעימה
ב„פונדק גיניפה"
דיזנגוף 269
משעה 21.00 עד 01.00

מועדון קולנוע הוד
הערב 8.11 ב־10.00
היצ'קוק
טופז
דיזנגוף 101, טל. 266266

לוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

לישובי הספר באהבה

השנה - טקס „כנור דוד" בקרית־שמונה

בחסות שר החינוך והתרבות מר אהרון ידלין

עירית קרית־שמונה ✱ אמנות־לעם ✱ „ידיעות אחרונות"

ערב הענקת פרסי „כנור דוד" תשל"ד

חלק א' — הופעות אמנותיות

חלק ב' — חלוקת הפרסים לאמנים והופעות האמנים הזוכים

הנחיה: גילה אלמגור, אהוד מנור

אולם „שניר", קרית־שמונה

שבוע אירועי תרבות ואמנות בקרית־שמונה:

- ✱ התיאטרון העירוני חיפה — „התקוות האחרונה של רחוב נחמני" בית אדלשטיין
- ✱ האגודה לקידום תרבות
- ✱ התיאטרון לילדים ולנוער — צוות מוליר — הופעות בבתי הספר — „בת המלך" — אולם שניר
- ✱ תזמורת סימפונית נתניה — בניצוח סם לואיס — אולם שניר
- ✱ צוות פנטומימה — הופעות בבתי הספר
- ✱ להקת מחול ענבל — בית אדלשטיין
- ✱ תערוכת עיצוב — הצייר י. ברנדשטטר — בית אדלשטיין
- ✱ ערב אמנות — סרטים, שקופיות, תדפסים — בית אדלשטיין

אגודת הסטודנטים אוניברסיטת ת"א

אודיטוריום בר־שירה

מועדון הסרט הטוב

היום, יום ו' 8.11.74

יוקרן

סרט אהבה מעולה

✱

מחר מוצ"ש 9.11.74

בשעה 21.30

פרצוף של צועני

עם יוסי בנאי

קונסרבטוריון

קורונה

הגיטריסט המחונן והידוע

בלדי אוליאר

מלמד את אמנות הגיטרה בבית־ספרנו.

כן תוכל ללמוד — אורגן, פיתוח הקול, תופים, משחק, תנועה, פסנתר, אקורדיון, תאוריה סולפג' — לבוגרים תנתן תעודה.

ת"א, בן־יהודה 26/א'

טלפון: 281545

מועדון האמנים

ערבי תיכוניסטים וחיילים

הערב ובמוצאי־שבת

בועז שרעבי

רקודים עם להקת „הנשרים"

משקה ראשון (הפתעה)

שמירת טלפונים ורכב מובטחת

ביום שלישי ריקודים עם „פס לבן"

מועדון הלילה חצות פלוס

הרצל 15, נתניה

ביום שישי 8.11.74

- ✱ גרופסוד בלק מגלה את עתידך
- ✱ החשפנית מגי בהופעת עירום מרתקת
- ✱ צמד בדרנים
מערכונים ובדור
משקה וכבוד
מוגש לשולחנות

אוירה אינטימית וגוברת

מועדון האורלוגין

רחוב בן־אביגדור 26 תל־אביב

גילאי 20 פלוס

במוצאי־שבת

כתכנית:

בועז שרעבי

ריקודים עם להקת „האורנים"

ביום רביעי המועדון פתוח

מועדון דרייב־אין טל.דלודלג

בערב טלפון:

477177

ביום בשעות 13—8

טלפון:

446172

השערים ינעלו ב־10.30 בדיוק

אבישלום דרור!

מתפנט

- ✱ היפנוזה שימושית
- ✱ גמילה מעישון בעזרת היפנוזה
- ✱ לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
- ✱ הרזיה בעזרת היפנוזה
- ✱ בעיות!!
- ✱ יעוץ בעניני משפחה

פרטים: תל־אביב, טלפון 266349

מועדון ZZ

שחרית לילדים

מחר, שבת ב־11 בבוקר

עם: חבר לנצר

תקופת עכום קרקרא

בתכנית: שירה, נגינה, חידונים, נושאי פרסים, תיאטרון בובות, קסמים ופירוטכניה.

תא, בן יהודה 77

טל. 230000

חתונות ובר־מצוה מ־22 ל"י לאדם

בריתות מילה החל מ־10 ל"י לאדם

*) חדר חינם בכלל הכלולות.

בכולון דבורה - טלפון 244366

קולנוע „דרייב־אין" טל. 477177

הקולנוע ללא בעיות חניה • בייבי סיטר • פרטיות

בשעה 5.00 | מחיר אחיד 3 ל"י

הקומדיה המשעשעת לכל המשפחה

השמן והרזה

אבוט וקוסטלו

המתנדבים העליזים

BUCK PRIVATES COME HOME

בשעה 7.15

הרפתקאות להורים ולילדים

„אבוד במדבר"

LOST IN THE DESERT

בשעה 9.45

✱ קלינט איסטווד

✱ וורנה בלום

בנוערכון של קלינט איסטווד

עיר ושמה גיהנום

HIGH PLANES DRIFTER

במוצאי־שבת 9.11, ב־12.30

✱ אנוק איימה ✱ גארי לוקווד

„הדוגמנית" THE MODEL SHOP

ירחון לנוער המתבגר

לדעת

הופיעה חוברת שניה בכרך ה'

ובה: מיקי מאוס מיהו? מהו? אל הכוכבים; מבנים הנושאים עומסים; חומרים גורמי סרטן; מהי איוניזציה; עיפות החומרים; כימיה בבית, עשה בעצמך ויתר המדורים הקבועים.

אם טרם חידשת את המנוי - עשה זאת בהקדם!

חוברות בודדות ניתן להשיג בקיוסקים ובדוכנים למכירת עיתונים.

מחיר חוברת בודדת 1.50 ל"י. דמי מנוי לכרך ה' (10 חוברות) 12 ל"י.

יוצא לאור על־ידי מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה

ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 33

.... גזור ושלח

לכבוד

מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה

ת"ד 801

ירושלים 91000

אבקש לחתום על „לדעת" כרך א | ב | ג | ד | ה | ו | ח

(סמן בעיגול את המשבצת המתאימה).

מחיר כל כרך 12 ל"י. ניתן להשיג אוגדן לכרכים א—ב ביחד וג—ד ביחד. מחיר כל אוגדן 1.50 ל"י.

מצ"ב .... ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.

השם ....

הכתובת .... מיקוד ....

הופיעו בעם עובד

ספרות יפה

שדה ושדות — רחל איתן

תיאור כן ואותנטי, חושפני וביקורתי של „הנוצץ" בחברה הישראלית. לתוכו נקלעת צעירה ורגישה, שחיי הנישואין שלה מגיעים למשבר. סיפרה השני של מחברת „ברקיע התחתון". הופיע במסגרת ה„ספריה לעם".
298 עמ' — 7.50 ל"י

עיון

דוד בן־גוריון — זכרונות כרך ד'

ספר זה כולל את זכרונותיו של דוד בן־גוריון משנת 1937 והוא הכרך האחרון שהוא פרי עבודתו של דוד בן־גוריון עצמו.
534 עמ' — 30.— ל"י

דוד בן־גוריון — אגרות כרך ג'

הכרך מקיף את תקופת 1928—1933.
הופיע בשיתוף עם אוניברסיטת תל־אביב.
401 עמ' — 30.— ל"י

קדמון וחבורתו — אורי מילשטיין

סיפור על קבוצת אנשים שנטלה חלק חשוב במאורעות שהוליכו להקמת מדינת ישראל. סיפור על המפעל האדיר של עליה בלתי ליגאלית, על מאבק, על הקרבה ונאמנות שבלעדיהם לא היינו מגיעים עד הלום.
הופיע במסגרת "תרבות וחינוך".
167 עמ' — 16.— ל"י

קורות גג — זליג לבון

בספר מספר המחבר על תקופת ראשית צמיחתו של המשק ההסתדרותי בארץ, וכן על תולדות ההשתכנות העירונית בארץ והתפתחותן של החברות "שיכון" ו"שיכון עובדים".
הופיע במסגרת "תרבות וחינוך".
186 עמ' — 7.50 ל"י

במעלה נעורים — מוניה אדמתי

ספר על יסודה של תנועת נוער מיוחדת במינה. הנוער העובד הוא פרי המציאות וההכרה, התפתח בדרכו ושמר על ייחודו. והיוה חלק מתהליך התהוות החברה הארץ־ישראלית בשנות העשרים. תיאור מעניין, שנכתב בידי אחד המסורים והנדבקים בפעילות הנוער במשך שנים רבות.
הופיע במסגרת "תרבות וחינוך"
208 עמ' — 24.— ל"י

לימוד

פרקי תלמוד לכיתה ט'

ספר לימוד על־פי תכנית הלימודים החדשה. כתוב עברית, ערוך ומפורש בידי ברוך בן־יהודה בהשתתפות ד"ר מנחם מירון.
97 עמ' — 12.— ל"י
נמצאת למכירה גם חוברת הדרכה למורים, במחיר 4.50 ל"י.

לילדים

הוקוס פוקוס — נעמי עפרי

קורותיה המשעשעות ומלאות־ההמצאה של עוזת המגלה כי אינה ילדה ככל הילדות אלא מכשפה. מלווה ברישומים של אלונה פרנקל.
הופיע במסגרת ספרית "דן חסכן".
104 עמ' — 12.— ל"י

להשיג בכל חנויות הספרים.

בהזמנות נא לפנות להוצאת עם עובד, רחוב מזא"ה 22, ת"א. טל. 611526.

מועדון 2.2 בטכניון

יום שישי 8.11.74

נשף פתיחת שנת הלימודים תשל"ה

עם מני פאר, שיקה אופיר מיכל טל ונשרי ישראל

תצוגת אופנה מפוארת לחורף 75 במנזה ב־21.30

ריקודים לצלילי תזמורת „הכוכבים הכחולים"

ריקודי עם ועמים עם תזמורת

שעשועונים, פרסים, בינגו חופשית, קרב אגרוף, הפתעות...

בור תקליטים ענק, סרטוני מיני מאוס ומיקי מאוס נון סטופ.

כניסת קהל החל מ־20.30 מספר הכרטיסים מוגבל

הכניסה לסטודנטים ולבנות בלבד.

דיסקוטק קליפסו רמלה

המועדון היחידי מסוגו המשלב בתוכו — אולם ריקודים, מסעדה ואולם להקרנת סרטים

הפתעה נוספת למבקרי „קליפסו" — לרשותכם אולם באולינג משוכלל

בתוכנית הערב אמן אורח נסים סרוסי

גבי שושן ולהקת **משה הלל** להקת הקולות הגבוהים

מוצאי־שבת אמן אורח נסים סרוסי להקת הקולות הגבוהים דודסי ודוי יאנג

יום שלישי ורביעי דיסקוטק + אמנים אורחים

משרד הבריאות שרותי אספקה

ת.ד. 7094, תל־אביב

מכרז מס' 55/572/74

בזאת נמסרת הודעה לציבור כי שרותי אספקה מבקשים הצעות ל: **אספקת גרב גזה**

טפסים אפשר להשיג במזכירות שרותי האספקה, רח' ... יצחק 15, תל־אביב, טל' 253202 בשעות הרגילות.

... ההצעות יש להגיש ב־3 העתקים במעטפה שאפשר ... לשרותי האספקה, מועד אחרון להגשת ההצעות ... 1.12.74 בשעה 12.00 לפי הכתובת ועדת הרכישות ... משרד הבריאות ירושלים, סן־סימון, רחוב ... 2, ת.ד. 1176.

... המציע לצרף ערבות בנקאית של 10% מערך הצעתו ... לקיום תנאי ההצעה באם תתקבל.

... שרותי האספקה מתחייבים לקבל את ההצעה ... הזולה ביותר או איזה הצעה שהיא או להזמין את כל ... מציע אחד.

פ. ראיגרודסקי, מנהל שרותי אספקה

חברת קבלנות צבורית בירושלים

דרושה קבוצת שלד

עם עץ או בלי עץ

לביצוע מוסדות צבור

... טל. 223056 או 60935 בימים א', ג', ה' בין השעות 7.30—13.00, בימים ב', ד' 7.30—12.30 או 13.00—17.00 ...

אנו מחפשים:

עבור

חברה למדידות להנדסה אזרחית (71) בע"מ

אדריכל

לעבודות תכנון של פתוח ונוף

מעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 33390 ת"א או בטלפון ל־39415 ת"א.

מהנדסים מתכננים יועצים — ערוץ הנדסה בישראל בע"מ

למוסך וולוו

פתח־תקוה

דרושים

- ✱ מכונאי דיזל
- ✱ מכונאי בנזין
- ✱ מחסנאי

✱

בדבר פרטים, נא להתקשר בטלפון 911133

תדיראן

לאגף הבקרה

דרושים

1. נקבניות עברית מעולות.
2. נקבניות אנגלית מעולות.
3. מפעילים למחשב DOS — 370/135

תנאים טובים למועמדים/ות מתאימים/ות.

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 262346.

לחברה כלכלית גדולה

דרושה פקידה

הכישורים הנדרשים: השכלה תיכונית, ידיעה טובה בהדפסה בעברית. רצוי ידיעת השפה האנגלית.

●

נא לפנות בכתב בציון פרטים, נסיון ומספר טלפון לת.ד. 3222, רמת־גן.

למפעל גדול לייצור כהל

דרושים

1. טכנאי כימיה
2. מפעילי מכונות

בעלי רמה מתאימה.

בהצעות נא לפנות בכתב לת"ד 48 רחובות.

למוסד ציבורי ארצי גדול,

דרוש עוזר לחשב הכללי של המוסד

הכישורים הנדרשים:

- — השכלה בכלכלה, מנהל עסקים, ו/או ראיית חשבון.
- — נסיון מעשי בהקמה והרצה של מערכת הנה"ח גדולה.
- — רצוי נסיון מעשי בהסבת מערכות הנה"ח למחשב.
- — כושר ניהול צוות עובדים.

התפקיד המוצע כולל:

- — ריכוז הטיפול בהסבת מערכת הנה"ח למחשב
- — ריכוז צוות מנהלי חשבונות
- — סיוע בנושאים ספציפיים לחשב הכללי של המוסד.
- — סודיות מובטחת —

פניות בצירוף תולדות חיים יש להפנות לת.ד. 16250, ת"א

למפעלנו בדרום לאגף אספקה והתקשרויות דרוש

הנדסאי - טכנאי מכונות

בעל ידע ונסיון בשטח התקשרויות עם קבלנים וספקים, בעל כושר ארגוני ויכולת ניהול משא ומתן. שליטה בעברית ואנגלית. בעלי נסיון יועדפו.

●

הצעות מועמדות יש להפנות בכתב לת.ד. 98 תל אביב בצירוף קורות חיים ונסיון בשטח זמועץ

חברת פוספטים בנגב בע"מ.

לבית חולים לוינשטיין - רעננה

דרושים לעבודה מעניינת ומלאת אתגר בשטח השיקום.

1. **פסיכולוג**
בעל תואר BHD בפסיכולוגיה קלינית או שיקומית.
2. **פסיכולוג**
בעל תואר M.A בפסיכולוגיה קלינית או שיקומית.
3. **עובדים סוציאליים**
בעלי תואר ראשון בעבודה סוציאלית (שתי משרות)

טלפון 920902 — סודיות מובטחת —

דרושה

מנהל/ת חשבונות

לעבודה בת"א

נא לפנות:

טל. 53131

דרושים

- ✱ מנהל חשבונות ראשי
עם נסיון רב ובעל כישור אדמיניסטרטיבי.
התפקיד:
ארגון, השגחה ופיקוח, כולל ניהול מערכת ההכנסות עם צוות עובדים.
תנאי שכר מיוחדים.
העבודה ליום מלא.
- ✱ פקידה
לעבודות משרד כלליות, כולל תיוק והדפסה. שעות עבודה נוספות ואולי גם רצופות.
- ✱ מחסנאי
לקונפקציה גבורה ובדים, נספחים וכו'. בעל נסיון בעבודה הנ"ל. העבודה ליום מלא.

נא לפנות בכתב לת. ד. 17ו ת"א, עבור מס' 175.

הסתדרות מדיצינית הדסה

דרושים על בסיס מינוי —

1) **מנהל חשבונות לאגף שרותי מינהלה לחולים** (71/ה)
מנהל חשבונות מוסמך, השכלה תיכונית ... ניסיון בניהול חשבונות. נסיון בנהול חשבונות. ידיעת השפה העברית על בוריה וכושר ביטוי בכתב. ידיעת השפה האנגלית.

2) **מזכירות עברית ואנגלית** (71/ה)
מזכירות מנוסות, ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין וכושר הדפסה בשתי השפות. למשמרות כלליות ולחצאי משרות.

3) **טכנאי רנטגן מוסמכים** (71/ה)
בוגרי קורס מוכר. נסיון רב ויידע בטכניקות מיוחדות (העבודה גם במשמרות).

4) **מרפאה בעסוק מוסמכת** (71/ה)
בוגרת קורס לריפוי בעסוק, בעלת נסיון בעבודה בבית חולים לשיקום רצוי.

5) **כירופודיסט מוסמך** (71/ה)
בעל תעודה ונסיון רב. לעבודה במרפאה חצי משרה.

6) **פיזיותרפיסטית מוסמכת** (71/ה)
לעבודה עם חולים במסגרת ביתם ביחידה לאשפוז בית. לחצי משרה (רצוי בעלת מכונית פרטית).

המועמדים המתאימים יפנו בכתב אל אגף כח אדם, ת.ד. ..., ירושלים ..., עם צירוף תולדות חיים ותעודות ומסמכים.

דרוש

סגן מנהל מחסן

בעל הכשורים הבאים:

- ✱ רצון לעבוד קשה והרבה
- ✱ דינמי
- ✱ כושר ניהול עבודה
- ✱ רשיון נהיגה
- ✱ עד גיל 30

ספוק ותנאים טובים מובטחים

סודיות מובטחת

להתקשר טלפונית 84 01 91.

CBS

דרושים

אנשי מכירות לתקליטים

תושבי ת"א והסביבה

- ✱ בוגרי תיכון גיל 27—23
- ✱ רשיון נהיגה — שנה לפחות
- ✱ ידיעת השפה האנגלית

בעלי יוזמה ורצון להשתלב בחברה צעירה ודינמית.

פניות תתקבלנה בכתב יד בלבד

תקליטי סי בי אס בע"מ

ת.ד. 681 ת"א 61000 לידי מנהל המכירות.

CBS

התעשיה האוירית לישראל בע"מ

עבור מרכז הכספים והחשבונאות

דרושים:

- ✱ **מנהלי חשבונות** -
סוג ג', ד' בעלי נסיון של שנתיים לפחות.
- ✱ **פקידי חשבונות** -
בעלי נסיון של שנתיים לפחות.

למועמדים המתאימים מובטחים תנאי עבודה טובים. אפשרויות קידום ושכר הולם.

לקבלת פרטים נוספים נא לפנות אישית אל: יח' התעסוקה, התעשיה האוירית לישראל בע"מ, נמל תעופה ע"ש בן־גוריון, בימים א'—ה' בין השעות: 08.00—15.00.

דרוש צעיר/ה נמרץ, בעל דמיון, חוש טכני ויכולת בשטח עיצוב פנים שירצה לנהל באופן עצמאי את סניפנו בחיפה. לפנות:

ריהוט מודולרי מקל-קר
„מודלר" רח' גורדון 26, טל' 222286 ת"א

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
יודעת אנגלית ועברית

לפנות לת. ד. 7167 תל־אביב
עבור „מנהל חשבונות".

דרושים
לאגף אספקה והתקשרויות
במשרדינו בתל־אביב.

1. **איש טכני להתקשרויות**
השכלה תיכונית עם רקע טכני
ידע בניהול משא ומתן
נסיון בעריכת מכרזים וחוזים
בעל כישור ארגוני ונסיון מסחרי
שליטה בשפות עברית ואנגלית.

2. **פקיד/ה**
התמצאות בנושאי יבוא ושיכול
בשחרור טובין ודוקומנטציה
שליטה בשפות עברית ואנגלית

בעלי נסיון יועדפו.

הצעות מיועמדות יש להפנות בכתב לת. ד. 98 תל־אביב, בצירוף קורות חיים ונסיון בשטח המוצע.

חברת פוספטים בנגב בע"מ.

למועצה לשיווק פרי הדר
דרוש
מניקה טעינה
לעבודות פיקוח על טעינת פרי על אניות בנמל אשדוד.
רצוי בעל דירוג ימי.
נא לפנות לת. ד. 270 אשדוד.

במשרדה הראשי של
חברת ביטוח בתל אביב
דרושה
פקידה כללית
בעלת נסיון בביטוח אלמנטרי
לעבודת יום שלם (07.30—15.00)

לפנות טל. 298165, קו פנימי 16.

למפעל גדול ונודע
בענף הטכסטיל דרוש:
מסגר מכני
לאחזקה
נא לפנות טלפונית: 782111, או ב־כתב בצרוף פרטים אישיים, השכלה ונסיון קודם לת.ד. 66, רמת־גן.

לחברה בתל אביב
דרוש
מנהל־חשבונות
לפנות בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם ותנאי שכר מבוקשים לת.ד. 1290 ת"א עבור מנהל חשבונות.

בית־הספר החקלאי „מקוה־ישראל"
דרוש:
מנהל חשבונות ראשי
המתמצא בהנהלת־חשבונות חקלאית
— מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף פרטיהם האישיים להנהלת ביה"ס החקלאי „מקוה ישראל" עד ה־1.12.74.
קיימת אפשרות לדיור במקום לאחר תקופת הנסיון.

לסולל בונה ארצות חוץ בע"מ
דרושים
לעבודה בחו"ל
1. מהנדסי בצוע לעבודות כבישים.
2. מנהלי עבודה מנוסים לעבודות עפר ואספל־טים.
3. מודדים מוסמכים לעבודות כבישים
4. מנהלי מחצבה
5. מנהלי עבודה לחציבה ופיצוצים.

לפנות טלפונית 04—669151 שלוחה 246, או בכתב למנהל כח־אדם ת. ד. 4854 חיפה.

פולגת
תעשיות צמר קרית־גת בע"מ
דרושים
1. **מנהל אחזקה**
לאגף החוטים
הכישורים הדרושים:
הנדסאי / טכנאי / מהנדס מכונות ו/או בעל נסיון באחזקת והפעלת מכונות טוויה. 5 שנות נסיון לפחות בניהול אחזקה בתעשיה.
2. **מכונאי מחלקות**
מעולים לאגף החוטים
3. **ממונה על בטיחות**
בוגר קורס ממונים על בטיחות, בעל נסיון של 3 שנים כאיש אחזקה בתעשיה.
המועמדים המתאימים יישלחו להשתלמות מקצועית בחו"ל
על המועמדים לפנות בכתב תוך פירוט הכישורים והנסיון הקודם למח' כח אדם לת.ד. 15, קרית־גת.

למפעל ברזל בחולון
דרושים
* ברזלן ועוזר
לעבודה במכונה חשמלית
* פועלים למחסן

נא לפנות בשעות העבודה לי. צשלר בע"מ, רח' הכישור 4 (איזור התעשיה) חולון.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרה הפנויה הבאה:
בספריה המרכזית ספרן/נית
הכשירויות הדרושות: בעל/ת תעודת אס"י שלב א' לפחות; ידיעת עברית ואנגלית, רצויה ידיעת שפה לועזית נוספת; כושר מגע עם קוראים;
הערה: העבודה הנה במשמרות;
מס' המשרה: ספ.ח/11
מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, מס' המשרה עד יום ו' 22.11.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון חיפה מיקוד 32,000.

למוסד ציבורי בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
בעל תואר בראיית החשבון או במנהל עסקים. נסיון קודם בהנהלת חשבונות וניהול צוות עובדים.
הדרגה בהתאם לכישורים.
מקום מגורים בירושלים חובה.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 7055 ירושלים עד יום ב', 18.11.74.
סודיות מובטחת

למפעלי בלובנד תלמה חיפה
דרוש טכנאי למכשירים ואטומציה (מכשירן)
הכישורים:
* בוגר בי"ס מקצועי רגיל או צבאי, במגמת חשמל ומערכות מנופים.
* אחרי שירות צבאי.
* יכולת לקרוא טקסט אנגלי.
תינתן אפשרות להשתלמויות בעתיד. התקדמות מובטחת.
העבודה היא עצמאית.
בהצעות נא לפנות בכתב יד למחלקת המנגנון, ת.ד. 707, חיפה; עבור מספר 10574.
בלובנד - תלמה

מדיראן
למפעל הגבישים באזור
דרושות עובדות
למשמרת ביניים
21.10—16.30
ההכשרה תנתן במקום
5 ימי עבודה בשבוע.
עבודה מעניינת,
תנאים סוציאליים טובים
הסעות בגמר העבודה.
למעוניינים לפנות ישירות למפעל רחוב המלאכה 15א' אזור, אזור התעשיה חולון

חברה גדולה ומבוססת
בתחום האלקטרוניקה
מקימה צוות
לנושאי אלקטרואופטיקה
אנו מעוניינים
במהנדסים או פיסיקאים
בעלי נסיון באחד מהשטחים הבאים:
א. מערכות לייזר
ב. מערכות דטקטורים אלקטרו אופטיים
מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 33384 תל אביב

קרן קימת לישראל
מודיעה על המשרות הפנויות המפורטות להלן:

1. תואר סוג המשרה:
משפטן
באגף המפעלים כלכליים בירושלים
(עזבונות ועזבונות־בחיים)

תיאור התפקיד: טיפול, בדיקות ומעקב אחר הנ... בענייני צוואות ועזבונות־בחיים; מעקב אחר ב... מורשי עזבונות; עיסקאות במקרקעין, ניירות ערך וכו'; ניסוח ועריכת דו"ח, תזכירים ומכתבים בשפה העברית, האנגלית והצרפתית ו/או הגרמנית.

דרישות המשרה: מוסמך לעריכת דין בישראל; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, ידיעת השפות צרפתית ו/או גרמנית; נסיון בענ... בעניינים משפטיים וכלכליים; מקום מגורים ב... ירושלים.

הדרגה: לפי הכישורים.

2. תואר סוג המשרה:
עוזר למנהל אגף הכספים

תיאור התפקיד: עזרה למנהל אגף הכספים ב... בבדיקה, ובמעקב בענייני חברות, מקרקעין ובי... חקירה וניתוח עניינים שבתחום טיפולו של מנ... האגף והעלאת הצעות בדבר דרכי הביצוע; ... ועריכת מכתבים, תזכירים ודו"חות בענייני ה...

דרישות המשרה: השכלה על־תיכונית, רצויה ה... כלה אקדמאית; נסיון בריכוז ובעריכת ... סטטיסטיים והנהלת חשבונות; כושר הבעה ... ובע"פ בשפה העברית ובשפה האנגלית. מקום מג... רים בירושלים.

הדרגה: לפי הכישורים.

על המעוניינים הממלאים אחר דרישות אחת ... המשרות הנ"ל לפנות בכתב, בצירוף תולדות חיים עד לתאריך 18 בנובמבר 1974, אל אגף האדמיני... טרציה, הקרן הקיימת לישראל, ת"ד 283 ירושלים ולציין על המעטפה „מכרז למשרה...".

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושה פקידה
אחרי שרות צבאי
לעבודה מעניינת עם אפשרות קידום
נא לפנות לסוכנויות קסטל בע"מ, רחוב יעדי"ל 7, טלפון 624441

למפעל תעשייתי
לתפירת קונפקציה
באיזור צפת
דרוש
גזרן/
מנהל עבודה
תיבדק אפשרות עזרה בדיור למועמדים מתאימים
השכר ייקבע בהתאם לכישורי המועמד
הצעות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי קודם נא להפנות עד ה־20.11.74 לת.ד. 7061 ת"א 61070 מס' (15) 141

מודעות הלוח הכפול ראה גם ב־7 ימים ובמוסף לשבת

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרות פנויות של:

וחך צנרת — במינהל הר הצופים
מכרז מס' — 148/74
תאור התפקיד — ביצוע עבודות ריתוך קונסטרוקציה וצנרת מים בלחץ וטמפרטורה גבוהים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית. השכלה יסודית, בוגר בי"ס מקצועי במגמת מסגרות או רתכות. נסיון של 3 שנים בעבודה דומה.

רכז מזכירות תלמידים — בביה"ס לחינוך
מכרז מס' — 368/74
תאור התפקיד — ריכוז פעולות המזכירות לענייני תלמידים, פיקוח על עובדי המזכירות, קביעת נוהלי עבודה במזכירות, קבלת קהל ומתן אינפורמציה בענייני לימודים. ניהול תיקיית תלמידים ועדכונה השוטף. מתן אישורי לימודים. בדיקת חובות הזכאים לקבלת התואר. ארגון טכני של בחינות החוג. ריכוז ציונים, שקלולם ודווח למח' אוויש ולפקולטה. התכתבות עם המועמדים. אחריות על הדפסת חומר הוראה עבור מורי ביה"ס. אחריות ללוח המודעות של החוג.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה בשפה האנגלית. השכלה תיכונית מושלמת. נסיון של 3 שנים בעבודות מזכירות דרגה, כושר לפקח על צוות עובדים. נסיון רב בקשר עם סגל אקדמי ותלמידים.
דרגה — יב—יד בדירוג האחיד.

עוזר לענייני תיירות והארחה — במח' להסברה ויחסי ציבור
מכרז מס' — 371/74
תאור התפקיד — עזרה לממונה בענייני תיירות. ניהול קורספונדנציה באנגלית והדפסה בשפה זו. קשר עם בתי מלון, חברות נסיעות, ליווי אורחי האוניברסיטה בשעת הצורך.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה האנגלית (שפת אם) ועברית מדוברת. הדפסה באנגלית. השכלה תיכונית מושלמת. נסיון של 3—4 שנים בעבודות ההסברה, רצוי ביחסי ציבור. הערה — התפקיד כרוך בנכונות לעבודה בשעות אחה"צ.
דרגה — יב—יג בדירוג האחיד.

שרברב במינהל הר הצופים
מכרז מס' — 410/74
תאור התפקיד — אחזקה והתקנה של מערכות מים, ביוב וביוב.
דרישות התפקיד — ידיעה טובה של השפה העברית. רצויה השכלה תיכונית. נסיון של מספר שנים במקצוע.
דרגה — יב—יד בדירוג האחיד.

מזכיר הפקולטה למדעי החברה
מכרז מס' — 438/74
תאור התפקיד — התפקידים העיקריים הם בנושאי המינהל האקדמי והמינהל הכללי, וכבלל זה: אחריות וטיפול בנושאי מינהל ההוראה, מינהל התלמידים ומינהל המחקר. אחריות וטיפול בנושאי תקציב וכספים, כח אדם, שרותים ומשק, שטחים ומבנים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין. השכלה אקדמית מושלמת. נסיון של לפחות שלוש עד חמש שנים במינהל בכיר (רצוי מינהל אקדמי).
דרגה — בהתאם לכישורי המועמד.

על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 19.11.74, ה' בכסלו תשל"ה אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91009 ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס'..." (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

לחברה ליבוא רכב אמריקאי
דרוש
מוכר רכב
בכיר
מועמדים בעלי נסיון של שנתיים לפחות עם ידיעה טובה באנגלית, מתבקשים לפנות בכתב לת"ד 729 תל־אביב למספר 109.
סודיות מובטחת.

למשרד מהנדסי בנין דרושים
שרטט/ת קונסטרוקציה
בעלי נסיון
להתקשר טל. 234022, 241106
בשעות 8.00—15.00

לתה"ל מהנדסים יועצים בע"מ
דרוש
מהנדס אזרחי
בכיר
לעבודות פיקוח בסביבות ירושלים
בעל נסיון רב בניהול אתרי בניה גדולים
שליטה בעברית הכרחית
נא לפנות לרחוב יפו 32, ירושלים
או לטלפון 02—221007

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
אגף הנוער — מחוז המרכז
דרוש
מרכז
ללשכת ייעוץ לנוער ביבנה
התפקיד דורש טיפול אינדיבידואלי בתחומים הבאים:
מידורים בעבודה, הפניה להכשרה מקצועית וללימודים, בעיות משפטיות, בריאות הנפש וכו'.
התפקיד הוא בהיקף של ½ משרה.
כישורים:
השכלה אקדמאית בשטח הקרוב לנושא.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב עד יום א' בכסלו תשל"ה, 15.11.74, לפי הכתובת הבאה: משרד החינוך והתרבות/אגף הנוער, מחוז המרכז בית הדר־דפנה, שד' שאול המלך, תל־אביב.

לחברה לקוסמטיקה דרושה
כתבנית
עברית אנגלית
מנוסה
לחמש שעות עבודה ביום
נא לפנות לטלפון 58860 או 53667 תל־אביב

לחברת בטוח גדולה
בתל־אביב
דרושה
עוזרת למזכירת
מנהל ראשי
הכישורים: נסיון בעבודת מזכירות הדפסה אנגלית עברית.
על המעוניינות להתקשר לטלפון 51381 ת"א קו פנימי 2.

למפעל מודרני
בענף הפלסטיק
דרושים
1. **חשמלאי תעשיתי**
בעל נסיון במערכות אלקטרו־פנאומטיות ואלקטרו־הידראול־יות.
רצוי גם נסיון במכונות ייצור פלסטיק.
2. **מחסנאי**
למחסן תוצרת גמורה ומחסן חמרי גלם.
3. **מפעילי מכונות**
(לעבודה במשמרות)
בעלי נסיון בהפעלת מכונות ייצור
לפנות בכתב לת. ד. 30027 תל־אביב.

לצה"ל
דרושות
כתבניות
אחרי שירות צבאי
מקום העבודה: ת"א
שעות העבודה: 08.00—16.00
להתקשר בשעות העבודה
לטלפון 69־3242

סונול
דרוש
סגן חשב
תאור התפקיד: — עזרה לחשב בהכנת הדו"חות הכספיים של החברה, — אחראי ישירות לעשפר מחלקות באגף הנהלת חשבונות.
הכישורים הדרושים: — רואה חשבון מוסמך — נסיון בניהול צוות של לפחות 3 שנים, — ידיעה טובה באנגלית, — יכולת עבודה עצמאית בכל נושאי הנה"ח, — רצוי נסיון בחברה מסחרית.
שכר ותנאים בהתאם לכישורי המועמד
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב באנגלית למשנה על כח־אדם.
סונול, ת.ד. 214, חיפה.
— סודיות מובטחת —

ל. אמקור בע"מ
דרוש
כלכלן-תמחירן
בעל ניסיון בתמחיר ותכנון בתחום תעשייתי.
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 6436 תל־אביב.
סודיות מובטחת.

לבית חולים לוינשטיין — רעננה
דרושים למחלקה לפיזיותרפיה
פיזיותרפיסטים
בעבודות שלמות וחלקיות
טלפון 931411 או 931446

למפעל מזון גדול במרכז תל־אביב
דרושים
1. מסגר מכני לעבודות אחזקה
2. נהג — מלגזן
3. פקידת חישובים לניהול חישובי שכר ופרמיות.

המעוניינים מתבקשים לכתוב לת.ד. 138 ת"א או להתקשר טלפונית בשעות העבודה טל. 51531 תל־אביב

אלביט
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
מחשבים בע"מ

REQUIRED
TECHNICAL WRITER

* TO WRITE AND EDIT TECHNICAL PUBLICATIONS
* TO EDIT SYSTEM DOCUMENTATION.

Background in Computer related areas is advantageous.

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם. סודיות מובטחת.

למושב פורת
תל־מונד
דרוש
גזבר — מזכיר חיץ
לפנות למזכירות הכפר
טלפון 922635

דרוש
חרט עצמאי ועובדים לבית יציקה
תנאים טובים מובטחים
לפנות: מפרץ חיפה, טלפון 721163

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
בעבודות קופה ובנקים.
לפנות:
הוצ' ספרים מ. מזרחי, רחוב י. ל. פרץ 19, תל־אביב.

לחברת בטוח גדולה
דרושה
כתבנית פוליסות
נא לכתוב לת.ד. 927 תל־אביב

דרושות
„לעמק" מפעלי סריגה בע"מ ר"ג
1) טלפוניסטית
2) פקידת ייצור וייעול
תנאים טובים למתאימות
טל. 03—729181

לצה"ל
דרושים
גרפיקאים/יות
מקום העבודה: ת"א
שעות העבודה: 08.00—16.00
להתקשר בשעות העבודה
לטלפון 69־3159

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.90 ל״י למלה / יום ו׳: 3.75 ל״י למלה

נציבות שירות המדינה מודיעה על

משרות פנויות בשירות המדינה

א. תיאורי התפקידים והדרישות למשרות מפורטים בחוברות המכרזים המצויים בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה, במשרדי הממשלה ובסניפי הדואר בארץ.

ב. היום האחרון להגשת הבקשות: י״ד בכסלו תשל״ה (28.11.1974).

מס׳ המכרז

מקצועות פארה־רפואיים

1701—1704 כירפא ליקויי דיבור ושמיעה (4 משרות), במרכז הרפואי שיבא, תל השומר, משרד הבריאות — דרגה 1—3 מח״ר.

אדריכלים, מהנדסים, הנדסאים וטכנאים

(תחומים: חשמל, אלקטרוניקה, מדידות, חקר ביצועים, תעשייה וניהול, הנדסת ייצור, מכונות, שמאות, בניין)

1706 * עובד צוות טכני — מירע טכנולוגי, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—5 מהנדסים.

1707 טכנאי חשמל, בהנהלת שירותי ההנדסה, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 1—2 הנדסאים וטכנאים.

1708 * מהנדס תקשורת נתונים, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—5 מהנדסים.

1709 * טכנאי בכיר, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—5 הנדסאים וטכנאים.

1710 * טכנאי אלקטרוניקה, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 1—3 הנדסאים וטכנאים.

1711—1713 טכנאי אלקטרוניקה (2 משרות), במרכז הרפואי שיבא, תל השומר, משרד הבריאות — דרגה 1—2 הנדסאים וטכנאים.

1714* מורד ראשי, באגף העתיקות והמוזיאונים, ירושלים, משרד החינוך והתרבות — דרגה 1—2 הנדסאים וטכנאים.

1715 רכז צוות חקר ביצועים, באגף מדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—6 מח״ר או 4—6 מהנדסים.

1716 * מהנדס ניהול, בנציבות שירות המדינה, ירושלים, משרד האוצר — דרגה 6 מהנדסים.

1717—1718 * רכז צוות בהנדסת ייצור (2 משרות), באגף מדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—6 מהנדסים.

1719—1720* מהנדס בכיר — ייצור (2 משרות), באגף מדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 2—5 מהנדסים.

1721 * מרכז פרוייקט (מכניקה ועץ), במכון לאמצעי הוראה, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 5—6 מהנדסים.

1722* עוזר שמאי מחוזי, באגף שומת מקרקעים, תל אביב, משרד המשפטים — דרגה 4—5 מהנדסים או 4—5 הנדסאים וטכנאים או 4—5 מח״ר.

1723 מפקח מחוזי, במינהל מחוז תל אביב, משרד הפנים — דרגה 4—5 מהנדסים.

עבודה סוציאלית או חינוך

1724 * מפקח חינוכי, בשירות למפגר, ירושלים, משרד הסעד — מפקח עובדי הוראה.

אקדמאים במדעי החברה והרוח

(תחומים: כלכלה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, ספרנות, אודיולוגיה, ביקורת מנים)

1725 יועץ לענייני הובלה וביטוח, במטה סחר חוץ, ירושלים, משרד המסחר והתעשייה — דרגה 5—6 מח״ר.

1726* * יועץ כלכלי, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—5 מח״ר.

1727* עוזר ראשי לתחשיבים ולדיווח, במחלקת עבודות ציבוריות, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 4—5 מח״ר.

1728 עוזר לתכנון תקציבים ומעקב, ביחידה לתכנון ותקצוב, ירושלים, משרד העבודה — דרגה 3—4 מח״ר.

1729 עוזר ראשי לענייני מועצות אזוריות, באגף לשלטון מקומי, ירושלים, משרד הפנים — דרגה 3—4 מח״ר.

1730 כלכלן, במינהל הדלק, תל אביב, משרד האוצר — דרגה 3—4 מח״ר.

1731* * כלכלן בכיר, באגף כלכלה, משק ונכסים, ירושלים, משרד התקשורת — דרגה 2—4 מח״ר.

1732* * עוזר לכלכלן, ברשות לתכנון כלכלי, ירושלים, משרד האוצר — דרגה 1—2 מח״ר.

1733—1734 כלכלן (2 משרות), בחטיבת כימיה ומחצבים, במרכז לתכנון תעשייתי, ירושלים, משרד המסחר והתעשייה — דרגה 1—2 מח״ר.

1735 * אחראי לביקורת טופסות נתמכים, במשרד התחבורה, ירושלים, דרגה 1—2 מח״ר.

1736* * תנותרן ראשי, במכון לפריון העבודה והייצור, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 1 מח״ר.

1737 מנהל זרוע להכוון למקצוע, בזרוע להכוון למקצוע, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 7 מח״ר.

1738 מנהל מדור פסיכומטרי, בזרוע להכוון למקצוע, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 5—6 מח״ר.

1739 * פסיכולוג, בזרוע להכוון למקצוע, חיפה, משרד העבודה — דרגה 2—4 מח״ר.

1740* * מנחת עיסוקים זוטר, בזרוע להכוון למקצוע, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 1—2 מח״ר.

1741* מנהל המחלקה למחקר חברתי, באגף לתכנון ולמחקר, ירושלים, משרד לקליטת העלייה — דרגה 5—6 מח״ר.

1742 * סוציולוג, בנציבות שירות המדינה, ירושלים, משרד האוצר — דרגה 5—6 מח״ר.

1743* ספרן רפואי, במרכז הרפואי שיבא, תל השומר, משרד הבריאות — דרגה 1—2 מח״ר.

מס׳ המכרז

1744* * מרכזת מידע — ספרנית, במכון לאמצעי הוראה, תל אביב, משרד העבודה — דרגה 1—2 מח״ר.

1745* * מבקר פנימי, ביחידה לביקורת פנימית, ירושלים, משרד החקלאות — דרגה 2—4 מח״ר.

1746 * מנהל אדמיניסטרטיווי, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 5—6 מהנדסים או 5—6 מח״ר.

1747 עוזר ראשי (קליטה חברתית), תל אביב, משרד לקליטת העלייה — דרגה 3—4 מח״ר.

עובדי מחקר

1748* חוקר בכיר — ניתוח מערכות, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דירוג עובדי המחקר.

חקלאות

1749/ג׳ סגן מנהל כללי לפיתוח, משרד החקלאות, תל אביב — דרגה 7—8 מהנדסים או 7—8 הנדסאים וטכנאים.

1750 מרכז מקצועי ראשי — מטעים, באזור יהודה ושומרון, בית אל, משרד החקלאות — דרגה 4—5 מהנדסים או 4—5 הנדסאים וטכנאים.

משפטנים

1751 יועץ משפטי, בלשכת היועץ המשפטי, ירושלים, משרד השיכון — דרגה ב + + משפטנים.

1752* * מנהל מדור (מל״ת), בלשכת היועץ המשפטי, תל אביב, משרד התחבורה — דרגה ב משפטנים.

1753/ב׳ עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה, ירושלים, משרד המשפטים — דרגה ב משפטנים.

1754 עוזר ראשי לאפוטרופוס הכללי וכונס הנכסים הרשמי, באגף האפוטרופוס הכללי, חיפה, משרד המשפטים — דרגה ג משפטנים.

1755* עוזר ראשי, בפרקליטות מחוז הדרום, באר שבע, משרד המשפטים — דרגה ג׳ משפטנים.

1756 מרכז לשכה משפטית מחוזית, במחוז המרכז, תל אביב, משרד המסחר והתעשייה — דרגה ד—ג משפטנים.

עיתונות ופרסומים

1757* * מתרגם תורן, בלשכת העיתונות הממשלתית, תל אביב, משרד ראש הממשלה — דרגה 2 עיתונאים.

1758 * עורך פרסומים, בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ירושלים, משרד ראש הממשלה — דרגה 1 מח״ר.

מיכון, מחשבים ואו״ש

1759—1761 * ראש צוות מתכננים (3 משרות), באגף למדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 4—5 מח״ר.

1762 מנתח מערכות בכיר, באגף עלייה ומרשם, ירושלים, משרד הפנים — דרגה 4—5 מח״ר.

1763* * מתכנן מתכנת בכיר, באגף מדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה 1—4 מח״ר או 1—4 הנדסאים וטכנאים.

1764 בוחן או״ש, ביחידת או״ש והדרכה, ירושלים, משרד המסחר והתעשייה — דרגה יב—יד אחיד.

1765 בוחן או״ש, במחלקת עבודות ציבוריות, תל אביב, משרד העבודה — דרגה יב—יד אחיד.

1766* אחראי לאו״ש ולנהלים, בבנק הדואר, ירושלים, משרד התקשורת — דרגה יג—יד אחיד.

אמרכלות, מינהל, כספים וחשבונות

1767 אחראי לארגון מינהל המחקר, בלשכת המדען הראשי, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה יז אחיד.

1768 מנהל יחידת אפסנאות ומשק, בשירותי הדואר, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה טו—יז אחיד.

1769* * עוזר ראשי (מל״ח), תל אביב, משרד התחבורה — דרגה טו—טז אחיד.

1770* * מנהל בית מלאכה לפיתוח דגמים, במכון לאמצעי הוראה, תל אביב, משרד העבודה — דרגה טו—טז אחיד.

1771 מרכז משק חקלאי א׳, באגף לחינוך התיישבותי, בית ספר כדורי, משרד החינוך והתרבות — דרגה טו—טז אחיד.

1772* עוזר ראשי לאמרכל, בבית החולים לחולי נפש, באר יעקב, משרד הבריאות — דרגה יד—טו אחיד.

1773—1774 מרכז ומתאם אכלוס (2 משרות), במחוז המרכז, תל אביב, משרד השיכון — דרגה יד—טו אחיד.

1775 מנהל מדור זוגות צעירים, נצרת, משרד השיכון — דרגה יד—טו אחיד.

1776* גזבר ומנהל חשבונות, באגף לחינוך התיישבותי, בית הספר עין כרם, משרד החינוך והתרבות — דרגה יד—טו אחיד.

1777* * מתאם מיכון — כחונות, ביחידת המיכון, ירושלים, משרד החינוך והתרבות — דרגה יד אחיד.

1778 מפקח דוורים מחוזי, בשירותי הדואר, באר שבע, משרד התקשורת — דרגה יג—טו אחיד.

1779 עוזר בינוי, נכסים, אפסנאות ומשק (רכב), ביחידת נכסים, בינוי ומשק, תל אביב, משרד החקלאות — דרגה יג—יד אחיד.

1780 סגן מנהל מדור משכורת, במחלקת הכספים, ירושלים, משרד האוצר — דרגה יג—יד אחיד.

מס׳ המכרז

1781 סגן מנהל יחידת בינוי, אפסנאות, נכסים ומשק, ירושלים, משרד התחבורה — דרגה יג—יד אחיד.

1782* סגן מנהל מדור משכורת, במחלקת הכספים והחשבונות, ירושלים, משרד התחבורה — דרגה יג—יד אחיד.

1783 * אחראי למאזן, ביחידת כספים וחשבונות, ירושלים, משרד החינוך והתרבות — דרגה יג—יד אחיד.

1784 מנהל יחידת חשבונות, בבית המלאכה, חיפה, משרד התחבורה — דרגה יג—יד אחיד.

1785 סגן מנהל מדור הכנסות והוצאות, במרכז למיכון מקומי, ירושלים, משרד האוצר — דרגה יג—יד אחיד.

1786* * מארגן תחבורה, באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית, חיפה, משרד העבודה — דרגה יג—יד אחיד.

1787 עוזר ראשי מל״ח — דלק, במינהל הדלק, תל אביב, משרד האוצר — דרגה יג—יד אחיד.

1788* עוזר למפקח עבודה, במחלקת הפיקוח על העבודה, חיפה, משרד העבודה — דרגה יג אחיד.

1789* רכז ענף חקלאי א׳ (גידולי בקר), באגף לחינוך התיישבותי, בית הספר עין כרם, משרד החינוך והתרבות — דרגה יב—יד אחיד.

1790 * מבקר — מבדק סניף, חיפה, משרד לקליטת העלייה — דרגה יב—יד אחיד.

1791* עוזר א׳ (מחקרים מיוחדים), במחוז המרכז, תל אביב, משרד השיכון — דרגה יב—יד אחיד.

1792* מזכיר ראשי, באגף למדעי ניהול, תל אביב, משרד התקשורת — דרגה יב—יד אחיד.

1793* ספרן (½ משרה), בבית המדרש הממלכתי לוינסקי, תל אביב, משרד החינוך והתרבות — דרגה יב—יג אחיד.

1794—1795* רכז ענף חקלאי ב׳ (2 משרות) — גני ופרדס, באגף לחינוך התיישבותי, בית הספר עין כרם, משרד החינוך והתרבות — דרגה יב—יג אחיד.

1796 ראש צוות (ענייני עובדים), במחלקת המכונאות, רכבת ישראל, לוד, משרד התחבורה — דרגה יא—יג אחיד.

1797* מדריך חברתי (½ משרה), באגף לחינוך התיישבותי, בית הספר עין כרם, משרד החינוך והתרבות — דרגה יא—יג אחיד.

1798 * רכז אמצעי ביצוע, במחלקת עבודות ציבוריות, ירושלים, משרד העבודה — דרגה יא—יג אחיד.

1799 * עוזר ליועץ המשפטי, בלשכת היועץ המשפטי, ירושלים, משרד התחבורה — דרגה יא—יג אחיד.

1800—1801* פקיד רישום מקרקעים (2 משרות), באגף רישום והסדר מקרקעים, ירושלים ובת ים, משרד המשפטים — דרגה יוד—יג אחיד.

מקצועות אחרים שונים

(תחומים: טבחות, כבאות)

1802 טבח ראשי ב׳, במוסד שער מנשה, שער מנשה, משרד הסעד — דרגה יג—יד אחיד.

1803 טבח ראשי ג׳, באגף לחינוך התיישבותי, בית הספר החקלאי אשל הנשיא, משרד החינוך והתרבות — דרגה יב—יג אחיד.

1804 קצין כבאות — מדריך, בבית הספר לכבאות, צריפין, משרד הפנים — דרגה יד—טו אחיד.

הערות:

* במשרה מועסק עובד באופן ארעי, אשר רשאי גם הוא בדרך כלל להשתתף במכרז, אך אין לו עדיפות כלפי שאר המועמדים.

** המשרה היא בלתי צמיתה והעובד יועסק על פי חוזה מיוחד.

1. בדרגות יג ומעלה בדירוג האחיד קיימת אפשרות לבעל תואר ראשון להנות מהדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח בדרגות המקבילות בהתאם (פרטים בחוברת המכרזים).

2. לחייל מילואים, אחרי 75 ימי שירות וכן לחייל ששוחרר בנסיבות האמורות בחוק החיילים המשוחררים (הוראת שעה) תשל״ד־1973, תינתן זכות קדימה בוועדת הבחינה, בהתאם לתקנות השירות, אם הוא עונה לכל דרישות המכרז ויצרף תעודה על זכאותו (מהשלישות הצבאית) בהתאם לחוק הנ״ל.

בקשות יש להפנות באמצעות הדואר בטופס 2115, אותו אפשר לקבל בלשכות נציבות שירות המדינה, בלשכות המודיעין של עיריית תל אביב, בכל בתי הדואר ובסניפי הדואר ובלשכות המודיעין של משרדי הממשלה הגדולים — לאחת הלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה כדלקמן: בירושלים, הקריה, בניין ראש הממשלה, חדר 429; בתל אביב, הקריה, רחוב ה׳ מס׳ 5; בחיפה, רחוב חיים שוקרי 11 בבית הממשלה; בבאר שבע, דרך הנשיאים, משרד הפנים. חייל רשאי להגיש מועמדות גם במכתב רגיל ולאו דווקא בטופס הנ״ל, ואז יציין בקצרה פרטים אישיים, השכלה וניסיון.

על המועמדים לדאוג, שבקשותיהם בצירוף המסמכים הנדרשים וכל מסמך אחר שברצונם להגיש (בצירוף תרגומם הנאמן לעברית, אם הם ערוכים בלועזית), יגיעו לנציבות שירות המדינה לא מאוחר מתאריך האמור בצירוף של המסמכים הנחוצים, אחרת לא תובאנה בחשבון.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה דרוש

פקיד מכס

הכישורים: השכלה תיכונית ונסיון בעבודות משרד למחות 3 שנים.

רצוי נסיון בנושאי מכס וידיעה בהנהלת חשבונות.

לפנות, עם סירוט תולדות חיים ומקומות עבודה קודמים, ת.ד. 1007 חיפה, עבור „כח אדם״.

למפעל תעשייתי באזור חיפה

דרושים

1. עוזר למנהל עבודה
2. מסגר אחזקה מעולה
3. מסגרים צעירים,

לאחר שרות צבאי להתקידי אחזקה

נא לפנות לת.ד. 1833 חיפה.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרושה

מזכירה - כתבנית

הדפסה ושליטה בעברית ובאנגלית הכרחיות

מועמדות מתאימות תפנינה אל:

„שבח״ בע״מ ת.ד. 4 חיפה

טלפון 04־725807 בין השעות 07.00—12.00

לחברת בטוח גדולה בתל־אביב

דרוש

מנהל חשבונות

הכישורים: נסיון בניהול חשבונות, שליטה בהתאמת חשבונות והתאמת חשבונות, באנגלית.

המעוניינים יפנו בכתב לת. ד. 1469 עבור „מנה״ח״.

זה היה השבוע שהיה

גזר והדביק: עמוס קינן

הד״בית ההעמלות על המילה לאילת — 86 אחוזים בשנה

„עשיתי להצלת עסקי״, טען מעשיין שהורשע במתן שוחד

„תמיד ברחו שותפי — הפעם החלטתי לברוח בעצמי״...

חלק מסוכני הנשק בישראל יקסינו דמי־העמלה שלהם

בירור פנימי „בציס״ העלה חשד בשוחד

שני רופאים צבאיים נאשמים בלקיחת שוחד

„הדסה״ רצו 5000 ל״י בבאר־שבע מתותי חינם״

סרן נאשם בקבלת שוחד תמורת שחרור

קצב ירידת יתרות מטבע־חוץ הגיע ל־3-4 מיליון דולר ליום — נוכח השמועות על הפיחות

מנהל... עו״ד צבי ... לעצור בפרשת „שוחד המצוות״ בירושלים

„שני קציני־הנדסה בצפון סיפקו עבודות לקבלנים - תמורת שוחד״

חשוד בקבלת קבלות פיקטיביות על הובלת אבנים

„בין לקוחותי היו גם רב־פקד וסמ״ר במשטרה״

„לפתע נעלמו בעלי המפעל ואנו נותרנו לפני הבית הנעול״

הוצא צו עיכוב יציאה מהארץ נגד אבנר מואר

פיצוץ בביתה של העתונאית סילבי קשת

רס״ר הואשם בניצול חיילים לסיוע דירתו ולהובלת ארגזים

חברי ועד־העובדים קיבלו כסף מספק שי־לחגים

ישראלי שביקש לרכוש זהב בלונדון נפל קרבן למעשה־תרמית מתוחכם

נעצר פקיד בכיר במשרד השיכון בבירת

„בעל „דרבי״ עזב את הארץ ובוטלין מכרו הסחורה ברווח״

נכה קמוע־רגליים נכלא על רוכלות ללא רשיון

2 חשודים בפרשת של דולרים שחורים

„עד עכשיו קנו שמן בבקבוקים - היום כבר לוקחים מיכלים״

עיריית אילת מגישה תביעה נגד תואר

שודדי יהלומים מישראל — נלכדו בהאג־קונג

הוצאו לאסור ופגש פקידים בכירים בבת־ים

ארבעה ישראלים ... באנטוורפן

„הפסדי עיריית אילת בעניין השטרות עלולים להגיע לששה מיליון ל״י״

זיוה יריב

המירוץ הגדול

המלך חוסיין החל להתניע את מטוסו הקטן בשדה התעופה הקטן שבאחוזתו הקטנה.

„רגע אחד!״ תפסה יד אלמונית בזרועו.

„מי זה?״ ניבהל המלך הקטן ושלף אקדח קטן.

„זה בסדר. זה אני. רבין!״ אמר ראש ממשלת ישראל. „אני רוצה להחזיר לך את יריחו!״

„עזוב אותי, יצחק״, צחק חוסיין. „הגדה המערבית כבר לא ירדנו! יצאתי מהעסק! אתה לא קורא עיתונים?״

„אני נותן לך את יריחו. יהודה וגם את שומרון. אריקה! מה־כפת לך, נותנים לך — קח!״ התחנן רבין כשדמעה מבצבצת בזווית עינו.

„רחילק, איציק, תפסיק לנדנד! תן אותם למי שאתה רוצה! זה לא שלי!״ קפץ חוסיין על האופנ״ע הד סמוך וגימלט בדהרה.

„רגע, רגע, אל תיברח!״ קפץ רבין על אופנוע שני, הרכיב משקפי־רוח ופתח בדהירה בעקבות אחרי המלך.

כך החל המירוץ הגדול של העונה. הם עברו הרים וגאיות, ימים ומדבריות. כשרבין זועק בכל כוחותיו לאיש הדוהר לפניו:

„בחייך, חוסיין, עצור! אל תיברח! אתה השכן הטבעי שלנו! אתה הפארטנר שלנו לשלום! אתה הגורם הרציני באיזור! אחינו אתה! בננו אתה!! אבינו היחיד ואין אחר מלבדך!!!״

„לא רוצה! לא רוצה את הגדה! אני לא פארטנר שלכם! רד ממני!״ צעק חוסיין כשהוא מפנה ראשו לאחור ויורה באקדחו.

„תקבל גם את הרצועה ומעמד בירושלים! נסדר לך גם שירות טוב לבתך!״ קרא רבין נואשות. מבעד לכדורים השורקים סביבו.

„אין סיכוי! השלמתי עם המציאות! כל העולם מכיר באש״ף! עזוב אותי!״ ירה חוסיין לאחור.

„אבל אנחנו לא מכירים בו! עולם!״ החזיר לו רבין כשאוזנו מתבדרות בסופת המידבר.

„רחילק, איציק, כבר אמרתי בטלוויזיה שאין לי חלק ונחלת בגדה! לך הביתה!״ שאג חוסיין וקפץ על פיג׳שי סקי־מים במיפרץ עקבה, כשהוא משאיר אחריו שובל של קצף לבן.

„תמים שכמותך!״ צעק רבין כשהוא רודף אחריו בסירת מנוע. „בעצמך לא הבנת למה שהתכוונת בטלוויזיה! לא ידעת שזה היה בי סך־הכל תכסיס ערמומי מצידך להשיג בחזרה את הגדה! אולי אתה לא ידע. אבל אתה מת לקבל את הגדה! אז קח אותה. לעזאזל, לפני שאני שובר לך את העצמות!״

„לא רוצה! לא רוצה!״ בכה חוסיין. „אני פגר פוליטי! בר־מינן מדיני! הנה — אני מת!״ והוא אמר וירה בעצמו באקדח שבידו. כשהוא צולל שותת־דם למי־המיפרץ, ונעלם במים העמוקים.

„תהיה ריאלי, חוסיין!״ קרא רבין לתוך המים האפלים. „אתה עוד תחזור לתחייה! רבין מחכה לך עם הגדה! רבין מחכה לחוסי. איי יאיי יאיי!״ פצח רבין בשיר. „רבין מחכה לחוסי איי יאיי יאיי!״

למה התכוון פורד?

פקיד בכיר ישראלי הסביר אמש מה היתה כוונתו של הנשיא פורד כשאמר ש„ישראל תצטרך לשאת ולתת עם ירדן או אש״ף״:

„ובכן, בין אם הנשיא פורד יודע זאת או לא, ואני סבור שהוא אינו יודע זאת עדיין, זו היתה פליטת־פה מקרית. למעשה התכוון פורד להמליץ על מגע ישיר בין ישראל לבין אשף המיטבח הצרפתי, וחוץ מזה, צוות־עבודה ישראלי מצא שהנשיא לא התכוון לומר ש„על ישראל לשבת עם ירדן או אם אש״ף, אלא ש„על ישראל לשבת אם ירדן ולא עם אש״ף״. וכוונת דבריו במישפט אחרון זה היתה, שעל ישראל לפגוש את ירדן ליד שולחן־הדיונים ולפגוש את אש״ף בשדה־הקרב.

„כך שמדיניות ארה״ב לא השתנתה, והיא תואמת את עמדתה הרשמית של ישראל. וכל המתפלפלים בתוכנו, המנסים לפרש אחרת את דבריו של פורד, הם אכולי שינאת עצמית ותלושים מן המציאות!״

סילבי קשת

מעשה בכלבה

כלמה שחורה, עבת בשר, שגופה מכוסה תלתלים, אפה פחוס, אוזניה מדובללות וזנבה קצוץ, כושי שמה, הוכבה בחדרי אדוניה לפני חצות, מתקינה עצמה בשמחת לקראת בואה של בת האדונית.

היתה חולכת בחזיות הדעת מה־נוחורא לדלת זמן חדלת לגוזוטרא בצעדים איטיים, כשביטנה מיטלטלת בלכות ימינה ושמאלה, שמאלה וימינה, ומהרהרת על מינהגי בנות־הנעורים האדונות לשוב, היתה חולכת ומפללת שתמהר הבת לחזור, כדי שתהא שוכבת מקופלת ומצונפת ומנמנמת בביטחה. ידעה כי האדונית נואשה מללמדה לשכב על המרבד.

הזהרה בגורלה שפר עליה, שזימנה לבית זה, שאדוניתו ובתה ממלאות את כל משאלותיה ושגיונותיה, ונותנות לה תקווה ללמדה משמעת. שכן נדיבות הלהרשות־אוסי הן, כיוון שטובת לב זהיות, הניחה להן לחשוב כי גבירת הבית הן, ולא גילתה כי היא הנה המושלת.

הוא ונאת גקבה? נצחה: כך שמה, וכך היא רגילה.

דאגה האדונית: והלוא כושי שם גוענר הוא, שכן האמינה האדונית כי יפת־נפש היא ולא יאה לה שבלכתה תתקרא בשם זכרי גוענו, התעקשה הנערה: זה שמה.

קנתה הכלבה את מושבה בבית, ולא עברה עת רבה, והבינה שגבירת הבית עצלות הן ומוטורות אותה מטייל ברחובותיה של קריה, מלוכלכת כשרציפה קשורת לצוואה, משל היתה כלבה.

נטלה מידה של יהירות כאילו כל העולם נהרצה לה, מהלכת לה הכלבה בבית ומעדנת עצמה במאכלים של בני אדם, וליבה גס במאכלי כלבים. אבטיח אכלה ועגבניים, זללה, ומלפפונים כירסמה, וביסקוויטים פיצפצה, והיתה מתנגבת לבית השקנה ונוגנבת כדורים של ילדיה, ומגלה סוד מחבואם של גלגלי מישמש, שהם מכניס גוגואים ליי חוספת אותם חזרה לביתה ומפצחת לי הנאתה על השטיח ואיש לא כיהה בה.

כלבה דעתנית תיחה, ששמעת בבית אדוניתה את פה שקורת ולא קירה ב־ מדינה, שהכירה במראה פניהם של פר־מסי ושרי המדינה במסך הטלוויזיה. כלבה תקרנית היתה.

המדברים בה סרה ועיניה החומות פתבוננות בחתינה, והיתה מסתתרת מתחת למיטה. בא רופא הכלבים והזריק לה זריקה ומילמל שעוב לא תשוב להיות בעלת פרוות מבוארת. נצטערת צער רב, והיו האורחים מספיקים באדוניתה לווי סער טלנה, התעקשת האדונית ואמרת: כלבה, זו נשארת כאן ומי שמראיה מסליחו ידיו רגלין כבאן. והיתה מתריסה בהם. אתם מבינים שקורחים אתם, כלום יורקו אתכם בני ביתכם?

היו האדונית ובתה מלעיטים אותה בפירות וירקות שכן אמרו: ויטמינים יש בהם. ולא עברה שנה ופרוותה צימחה לתיפארה. והיתה שוב מודרה בבית כי מלכה.

*

היתה מוזמנת באותו ערב בדירת היהודאית עמים ודעתה זוהתה, ובטנה מלאה וליבה טוב עליה, והיתה אדוניתה יושבת אתה בטרקלין ועוסקת בכה ובכה, ראתה האדונית כי שעת חצות קרבת ובאה, נזכרה כי הגיע הרגע להוריתה לעשות צרכיה, שכן זורדת היתה לבד וחוזרת לבד, ירדה ולא חזרה. המתינה האדונית לשובה, שכן רצתה לפרוש לחדרה, נתמלאה דאגה ויצאה לגזוזטרא לקרוא לה, שרקה ולא באה, תמהה תמיהה גדולה וירדה במדרגות ומצאה אותה רובצת ללא נוע על גרם המעלות, הציצה בה בעלתה, רבצה הכלבה הקצוץ, וחוקעת ראשה לבין כפותיהם ודורשת שילטונה משנילאו, פניה וזיתה כפתה השחורה על ברכי האורחים ושורטת בעדינות ומבקשת עוד לטיפה ועוד גניפה של ליבוד.

היתה שומעת שיחות האורחים על המצב הקשה במדינה, ועל הלוך הרוחות, והיתה מהנהנת בראשה ורעיוני ליבה עפים ודואים.

לימים התדלדלה פרוותה ומתחולחלת וקרחות פשטה לאורך כל גופה בגס רחה, והיו כולם משקשקים בלשונם משיאים עצות לאדוניתה והחים שמא חולה היא ולא יאה שתהא כלבה קרחת מסתובבת כך בבית. נתמלאה בושה גדול לה והיתה מתקנת במפולש באורחים

כלי נוע ושום כוח שיכונע לא פזות מפקומה, כאילו ציפתה למשהו טמיר ונעלם. נאנחה האדונית ונסלחה גורמש תיח תוך שהיא משמיעה באזונית דבריכיבושין על שעמגת היא.

*

לא עבור דקות מרובות ופיזוזה הכלבה בגביהות עזות וקורעות־לב, כשהיא עומדת ליד הדלת, נובחת היתה ונובחת וזנבה הקצוץ מכשכש וגרונה ניחר, מקפצת היתה על הדלת ומיללת ונוהמת, נתמלאה אדוניתה פליאה גדולה, מה ראתה כלבה זו לנבות כך, שהרי לא גביחות שמחה אלה, לכבוד שוב בתה, כי אם גביחות התראה, ניגשה לדלת ופתחתה קמעה והנה בריח עשן חריף, מיהרה לסגרה והכלבה נובחת, רצה האדונית לטלפון והזעיקה משטרה, וגבירת הכלבה איתה, אך זו מיאנה לנוח והיתה קורעת הלילה בנביחותיה, אצה אדוניתה לחזור הסמוך, ולא עברה דקת ונתמוצצת הדלת מבוקבקת והיה כל הבית עשן ושברים.

נקבצו ובאו המשטרה והסקרנים וכולם מלאים שיבחה של הכלבה המצילה. והיתה הכלבה מולכת בין השברים ומהרהרת במידותיהם החייתיות של בני אדם, נמבהלה מעצם המחשבה כי בני האדם חיות הם ותקוות בני־אדם, דועגשת, וקמצה עליה עוגתות מרים ומגתה בא כלב, שכן (אנוסה.

חמות הכלבה: גם מגורים וגם אונס!

וכשראו אותה האינטליגנטים, בעליהם, מגרים זוד שכלבה זו משל היא, לכוסתר של מנגלי ולשאר סיפורי בתמרת חיות ועופות, נזכר גם האחרים, דעתם על קורבנים, והציגות בארוכות ועל־זונים וטלגרמות ואיתים ומחקים ואיחריתיה.

הד זו, אנשים באים לבית הזונה מקדמות אותם בשמחה נלהבה, ומלשלשת, בובה, כשר. תיקשתו, והלוא כושי שם ומפי

לבמה רחמי האדונית ובתה על כלבה תיקונית זו, ואמרו לא תלך זו לצער בעלי חיים, וקיבלנו לביתן והרעיפו עליה ליטופים ומעיקים, שאלת האדונית את הנערה: מה שם הכלבה? ונענתה:

זכרה כיצד באה ונתגלגלה לאותו בית, מובלת ברצועה אדומה ביד אדוניתה הקודמת, נערה צחורת־צמה, דעדנה של בת האדונית, שבכתה כי נגזר עליה בביתה לקחת את הכלבה ולמוסרה ביד אגודת צער בעלי חיים.

שבע עמודות

(סוף מעמוד 1)

טחיה, והעמידה בסכנה את עצם קיו־מן של שתי מדינות אלה.

מלבד זה, אין זה נוח לוושינגטון להישאר כמעט לבדה בהתנגדותה לראות באו"ם את נציגו של העם הפ־לשתינאי כולו. על כן, ניתן לצפות מצד ארצות הברית לסידרה של הצ־הרות דומות לאלו ששמענו בימים האחרונים, שתוך שהן נמנעות מהכרה באש"ף הן מרמזות בצורה די ברורה, כי בכל־זאת עשוייה אמריקה להכיר באירגון זה. בכך מקווה קיסינג'ר ש־לא לשרוף את הגשרים עם אש"ף, ו־למנוע מעברם למחנה הסובייטי של אלה מקרב המחבלים שאינם קומו־ניסטים ואינם אוהדים ממשיים של בריה"מועצות.

אין ספק כי כושר התימרון של הנרי קיסינג'ר מוגבל על־ידי התמי־כה של חלק רציני של דעת הקהל ב־ארצות הברית בישראל, ומפני שה־קונגרס במתכונתו החדשה עשוי להת־ערב עוד יותר מבעבר בעיצוב מדי־נות החוץ של ארה"ב.

אולם, קרוב לוודאי שקיסינג'ר סבור שביום־מן־הימים יעלה בידו להקים מגע בין ישראלים לפלשתינ־אים, אם אש"ף יצהיר באורח פומבי, כי מטרתו הסופית נשארת הקמתה של פלשתין מאוחדת, שערבים ויהודים יחיו בה כאחים, ואם אש"ף יצהיר, כי דבר זה לא יושג בדרכים אלימות... על בסיס כוח הצליחו להבטיח את היח־סים התקינים בין שתי הגרמניות: גרמניה־המערבית לא ויתרה על מט־רתה, שהיא איחוד גרמניה כולה, אך ויתרה רשמית ופומבית על הרעיון של שימוש באמצעי כוח להשגת מטרה זאת. ההבדל הוא, כמובן, שהגורמים הקיצוניים יותר באש"ף, כמו ג'ורג' חבש ואחמד ג'יבריל, ידחו הסכם כזה ויש להם האמצעים להפוך את הגדה המערבית לבסיס של מחבלים ושל תוקפנות נגד ישראל.

קיסינג'ר, בדומה לשר החוץ הצר־פתי ז'אן סובניארג, מעריך שה"מתו־נים" בקרב המחבלים, יצליחו לרסן את ה"קיצונים" שבתוכם. אולם, נסיון יחסיה של ישראל עם המחבלים ה־פלשתינאים מוכיח דווקא את ההיפך מזה.

גרומיקו: נגד "מדיניות הסולד" של קיסינג'ר

בנאום שנשא לכבוד מהפכת אוק־טובר חזר עתה שר־החוץ הסובייטי, אנדריי גרומיקו, בצורה מודגשת ב־מיוחד על תמיכת ארצו באש"ם וב־הקמתה על מדינה פלשתינאית.

ניתן לומר, שמניעיו של אנדריי גרומיקו לתמוך ב־1974 בהקמת מדינה כזאת, הם אותם עצמם אשר דחפוהו לתמוך, ב־1948, בהקמתה של מדינת־ישראל. במיקרה האחד היתה הכוונה להנחית מהלומה להשפעה הבריטית, ובמיקרה השני הכוונה היא להנחית מהלומה על ההשפעה אמריקנית ו־להכשיל את "מדיניות הסולד" של ד"ר קיסינג'ר במזרח־התיכון.

ישראל: דרושה עבודת־הסברה עצומה

ברור שאם הגענו לאן שהגענו, ו־אם העולם מכיר באסר ערפאת כב־נציג לגיטימי ויחיד של הפלשתינאים — הרי שלמדיניותה של ישראל יש מידת אשמה בכך. ביום־מן־הימים יהיה צורך להטיל את האחריות על אלה שאשמתם היתה בניהול מדיניות קצרת־רואי, אשר הניבה תוצאות כ־אלה. אולם, נוכח ההתפתחויות האחרו־נות, יש דברים דחופים יותר לעשות:

● יש להצהיר — כפי שעושים — בצורה הנמרצת ביותר, שישראל לא תישא ולא תיתן עם אש"ם, כל עוד אירגון זה לא ישנה את "האמנה" שלו, הגורסת השמדתה של מדינת־ישראל.

● דרושה עבודת־הסברה עצומה, כדי להבהיר מה רב ההבדל בין העמדות של אש"ם לבין, למשל, הפ.ל.נ. האל־ג'ירי.

● אסור לדחות את עצם האפשרות של משא־ומתן עם הפלשתינאים, יהיו אשר יהיו, בתנאי שיגלו נכונות לחיות בדו־קיום עם ישראל.

● יש לגלות אחדות והחלטיות, כדי שלא ליצור את הרושם שישראל תת־מוטט מבפנים תחת עומס בעיותיה ה־כלכליות, המדיניות והחברתיות. לדבר כזה מקווים הערבים, וזה דוחף אותם לעמדות קיצוניות.

כל אלה בעולם, המדברים בימים אלה על הלכי־הרוח בישראל, מציינים את "הדאגה והעצבנות" אצלנו. אילו יכלו לדבר על עת החלטה נחושה, יכולים היו להשתמר הסיכויים להגיע להסכם ולמנוע מלחמה נוספת.

עולה landia נוי

design 2001

מכירת פיחות

הכל מצפים להעלאת מחירים
ואנו דווקא מורידים

הנחות 50% - 20%

על המלאי הקיים

נצלו את ההזדמנות

לרכישת רהיטי יבוא מתוצרת גרמניה, דנמרק ואיטליה
— הכל באיכות מעולה ובעיצוב ברמה בינלאומית.

מחיר לדוגמא

חדר שינה קומפלט כולל:
מיטה זוגית, ארון קיר, 2 שידות, שולחן טואלט וראי

5,850.- ל"י בלבד

המכירה לתקופה קצרה בלבד

כל הקודם זוכה

אולם תצוגה ומכירות:
ירושלים, רח' שלומציון המלכה 12, טל' 228792

פרשת השבוע
חיי שרה
מאת מנחם בקר

על דברי הפתיחה בפרשתנו: "ויהיו חיי שרה..." אומרים חכמינו ז"ל: כתוב במגילת קוהלת (א', ה'): "וזרח השמש, ובא (= ושוקעת) השמש" — וכי אין אנו יודעים, שזורח השמש ובא השמש? אלא עד שלא ישקיע הקדוש־ברוך־הוא שמשו של צדיק זה, הוא מזריח שמשו של צדיק חבירו.

עד שלא השקיע שמשו של משה, הוריח שמשו של יהושע. עד שלא שקעה שמשו של יהושע, זרחה שמשו של עתניאל בן־קנז (ראשון לשופטים בישראל). עד שלא שקעה שמשו של עלי (בסוף תקופת השופטים), זרחה שמשו של שמואל. עד שלא השקיע הקדוש־ברוך־הוא שמשה של שרה, הוריח שמשה של רבקה.

בתחילה נאמר: "הנה ילדה מלכה גם היא בנים... ובתואל ילד את רבקה" (כ"ב, כ'—כ"ג). ואחר־כך נאמר: "ויהיו חיי שרה" וגו' "ותמת שרה בקרית ארבע, היא חברון" (כ"ג, א'־ב').

במדרש זה מוכיחים חז"ל בדוגמאות שונות, שהקדוש־ברוך־הוא משגיח על עמו ומקים לו בכל דור מנהיג חדש, קודם הסתלקותו של המנהיג הקיים. משום כך מספרת לנו התורה בסוף הפרשה הקודמת על הולדת רבקה, לפני סיפור מותה של שרה אימנו.

"ותכל להשקותו ותאמר: גם לגמליך אשאב" (כ"ד, י"ט)

חכמינו ז"ל קבעו הלכה פסוקה: "אסור לאדם שיאכל, קודם שיתן מאכל לבהמתו" (ברכות מ', ע"א); והוא הדין בשתייה. יש איפוא מקום לתמוה: על שום מה הקדימה רבקה לתת מי שתייה לאליעזר עבד אברהם, לפני שהשקתה את עשרת הגמלים שהיו עמו?

אולם אפשר להסביר את התנהגותה של רבקה בעניין זה, על־פי הנסיבות המיוחדות שבהן היו נתונים באותה שעה עבד אברהם וגמליו. מטבעו של הגמל שמחזיק מעמד ימים אחדים בלא מים, בניגוד לטבע האדם הסובל מצימאון ביממה הראשונה; וביותר זקוק האדם להרוות את צמאונו יום יום, בשעה שנמצא בדרכים מחוץ לביתו.

לדברי חכמינו ז"ל, הגיע עבד אברהם לחרן ביום שיצא מבית אדוניו. כדברי רש"י על הכתוב: "ואבוא היום אל העין" (כ"ד, מ"ב) — היום יצאתי והיום באתי; מכאן שקפצה לו הארץ. לפי זה, השקתה רבקה בדין את אליעזר, שהיה חשוש בצימאון, לפני הגמלים שבוודאי לא חשו עדיין כל צורך בשתיית מים.

ממדרשי חז"ל

"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו..." (כ"ד, ב')

זקן ביתו של אברהם היה עבדו אליעזר. ומאין היה...? אלא כיוון שיצא מאור כשדים, עמדו כל גדולי הדור... לו מתנות, ועמד נמרוד וכתב את עבדו אליעזר... וכשגמל הגד עם יצחק בנו, הוציאו אברהם לחירות.

*

"זקן ביתו" — שהיה זיו איקונין (= קלסתר פנים) של אליעזר דומה לו (= לפני אברהם).

"המושל בכל אשר לו" — שמושל בתורת רבו, דבר זה שהיה שליט ביצרו כרבו.

חסידים מספרים

כוחו של הספד ותוצאותיו של קבורה

הגאון רבי דוד הלוי, שנודע בכינויו "הט"ז", על שם "טורי זהב" שחיבר לארבעת חלקי השולחן ערוך (1667), נודע בילדותו כעילוי מופלג ובכל ... מספרים עליו, שבהיותו בן־שבע הפליא בבקיאות ... (בפלך) וחלין שבאוקראינה) בבקיאות ... של סדר "נזיקין" (בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא).

באותו זמן כיהן ברבנות בעיר בריסק דליטא רבי ... סורקיש (שנודע בכינויו "הב"ח", על ספרו "בית חדש" ...) על הטורים, והוא בחר את ר' דוד כחתן לבת ... רבקה.

לימים נפטרה האישה, ורבי דוד נשא עליה ... וכיד באחותה המופלגת. שילב בדברי ההספד ... ואגדה וחידש כמה וכמה חידושים, שעוררו התפעלות ... השומעים.

בתום שנת האבל פנה רבי דוד לחותנו בבקשה ... לאישה את בתו השנייה. אולם הב"ח סירב ... וחתנו הגדול וכה אמר: בעל המסוגל ... כה נפלא בבקיאות ובעמקות על מות אשתו, בשעה ... לפניו, אין אני יכול לתת לו בשנייה את בתי לאישה.

עם זאת השתוקק רבי דוד בכל מאודו ... קשר החיתון בינו ובין משפחת הב"ח, ובסופו של דבר ... לאישה את אלמנת גיסו רבי שמואל צבי הירש, בנו של ...

בסוף ימיו כיהן רבי דוד בעיר לבוב שבגליציה ... ושם מנוחתו כבוד.

*

רבי יוסף שאול נתנזון, רבה של לבוב במאה ה־19 (... 1875), מספר שבימיו נפתח על פי מיקרה קברו של ... והכורים מצאוהו שלם בגופו כאילו נקבר זה ... מטירתו של רבי דוד עד לאותו יום שנחשף קברו ... כמאתיים שנה, והדבר היה לשיחה בקרב בני ... שהשתאו על הפלא שלא שלטה רימה ותולעה בגופו ... צדיק וגדול.

המהלומה שכוונה לניכסון - פגעה בפורד

(המשך מעמוד 3)

להתהלך בסביבות הקאפיטול על קצות אצבעותיו. פורד כבר פנה בקריאה לקונגרס החדש לשתף פעולה עם הבית־הלבן ולהתעלות על שיקולים מפלגתיים בכל הנוגע לאינטרסים הלאומיים.

הדמוקרטים יודעים, כי רוב מוגדל זה מטיל עליהם משנה אחריות והם לא ישושו להטיל וטו־אחר־וטו על הצעות הממשל, ולו רק כדי לשבש את דרכי פעולתו. מדיניות שלילית כזאת תגרום להם נזק בבחירות לנשיאות — והרי מטרת ההצלחה העכשווית הגדולה היא להוציא את המפלגה ב־1976.

בכל זאת יתקשה פורד להעביר בקונגרס תוכנית תחיקתית עקיבה ומשמעותית אשר תישא את האופי שלו, ותשמש תעודת־כבוד לתקופת שלטונו הקצרה עד לבחירות הבאות. ואם הוא לא יוכל להטביע את רישומו כשליט עליון, כמנהיג בעל השראה, הרי שהוא עלול לקפח במו ידיו את סיכויו לקבל את מועמדות המפלגה הרפובליקנית עצמה למערכת הנשיאות של 1976. חוגים שמרניים בעלי השפעה עלולים להשליך את יהבם על אישים כאריזמטיים יותר כמו מושל קליפורניה היוצא, רונאלד רייגן, ומושל־אלאבאמה הממשיך, ג'ורג' וולאס.

מכה מתחת לחגורה עלול פורד לקבל עתה מידי הדמוקרטים, אם הקונגרס ימצא כל מיני עילות לא לאשר את מינויו של נלסון רוקפלר כסגן־נשיא. העיכוב שחל עד כה בהחלטה לא זו בלבד שמנע מרוקפלר השתתפות במערכת הבחירות, שבה היה יכול בלי ספק לסייע מאוד למועמדים הרפובליקניים, אלא שהוא מבשר רע לגבי סיכוייו שלו, וגם לגבי סיכויי פורד להיות נשיא נבחר ב־1976. עדיין יש תוקף להנחה שהצמד פורד־רוקפלר הוא כוח שכמעט אין לגבור עליו. אפילו מקורבי הסנאטור הנרי ג'קסון, הנושא את עיניו אל הבית הלבן, מודים בכך, שבירת הקואליציה הזאת תמיט אסון על פורד. בכך אין ספק.

התחזקות הדמוקרטים בקונגרס, תחייב את הממשל לעצב תוכנית כלכלית פחות שמרנית, ולגשת לריסון האינפלציה לא בהידוק חגורה אלא בעידוד המשק.

והעיקר — פורד יצטרך להמציא ראיות לכך שננקטים אמצעים יעילים ודחופים לניתוק תלותה של ארצות־הברית ממקורות־אנרגיה זרים. תוכנית "עצמאות" של הנשיא ניכסון דורכת בינתיים במקום, ולנוכח האמרת מחירי הנפט, והסכנה של חידוש האמברגו, מקבל ביצועה משנה דחיפות.

"המדינה ה־51" של ארה"ב

בסנאט ובקונגרס נוספו נציגים המודאגים מהשתלטות הון הנפט הערבי על הכלכלה האמריקנית. נציגים חדשים אלה יכולים להחשב בבטחון, כשוחרי טובתה של ישראל, והם מצטרפים אל מחנה גדול ואדיר בקונגרס.

ניתן לקבוע, בלי גוזמה, כי ישראל נהנית ממעמד מיוחד ושווה בשני בתי הקונגרס — יהא הרכבם אשר יהיה; זוהי מסורת אשר לא כאן המקום לנתחה או להסבירה. אך זו עובדה, שרירה וקיימת, ומוטב שזה כך.

בכל הנוגע לתמיכה מוסרית בישראל, ובכל הנוגע בסיוע כלכלי, כספי וצבאי — אפשר להגדיר את ישראל כמדינה ה־51 של ארצות הברית, ומכמה בחינות אף יותר מזה.

יש שונאים ומקטרגים בין כתלי הקאפיטול, אבל אחרי בחירות אלה, מספרם הצטמק לא רק כמותית אלא גם איכותית. ויליאם פולברייט הלך. הוא היה יו"ר ועדת־החוץ של הסנאט, ודברי השטנה שלו על ישראל שוב לא יהדהדו מן "הגבעה". יורשו כסנטור מטעם מדינת ארקנסו, דייל באמפרס, כבר נתן התחייבות פומבית לעמוד לימין ישראל. יורשו של פולברייט כיו"ר ועדת־החוץ יהיה הסנאטור הקבוע ספארקמן, שעל ידידותו אין עוררין.

סאם ארווין פרש, הוא שחסם את אמנת הג'נוסייד בסנאט. ג'ורג' אייקן הובס. מעולם לא אמר מילה טובה על ישראל. עימו הלכו עוד מתנגדים: בנט, ביבל, הוגג, קוק; ובמקומם באה תוספת רצינית למחנה הפרו־ישראלי: ... וייטן — אחד המבקרים הקולניים של השקעות ההון הערביות; ג'ון גלן — האסטרונאוט שהפך פוליטיקאי, והכריז: "ישראל מייצגת את האידיאלים האמריקניים שלנו"; וונדל פורד — ידיד מובהק; ג'ון קולוור — הוכיח נאמנותו בבית־הנבחרים; האדי רייד — בן 34, מבטיח ... מחוייבות לתמוך בישראל.

יש עוד מיספר שמות חדשים שעברם מצביע על אהדה לישראל. וכמובן, נוסף עוד סנאטור יהודי לקאפיטול — ריצ'ארד סטון, דמוקראט בן 46, ממדינת פלורידה, שאינו מסתיר את יהדותו ואת זיקתו הציונית. הוא מצטרף אל הסנאטורים אברהם ריביקוף, ויעקב ג'אביץ, אשר התמודדו בהצלחה על מקומותיהם.

החיוב שבהתעצמות הרוב הדמוקרטי

הקול היהודי בבית־הנבחרים גדל מ־12 ל־18. חוץ מ... סם שטייגר מאריזונה, הכופר בישראל, כולם יטו שכם ... לא אחד מחוקקי ישראל בבית־הנבחרים לא נוצח ... עשרות הצירים החדשים, מוכרים רובם כידידים ... לפחות שני שונאים בנפש — גרוס ורריק — ... הראשון פרש והשני הובס.

מנקודת־מבט ישראלית, החיוב שבהתעצמות הרוב הדמוקרטי בשני הבתים הוא בכך שרגישותו של הממשל לתביעות תחייב אותו גם לחזור מלעשות צעדים כוללים, שיפגעו באינטרס הישראלי החיוני. שינוי־עמדה קיצוני — דבר שאינו עולה על הדעת — יקבל מיד דחיה מצד הקונגרס. סיוע כספי וצבאי לישראל יועבר ביתר קלות, אם כי ... הוא מעורב בהצעת־הסיוע הכללית, אשר ... הם מסבכים.

ישראל היא מבחינה מסויימת "בת־ערובה" בנושא ... היא עלולה לסבול בגלל ההתנגדות ההולכת של ... לעזרה לדרום־וייטנאם, למשל, או לדרום־קוריאה ... צ'ילה. המוצא לכך הוא שהממשל יפריד את חוק סיוע ... ויקצה סעיף מיוחד למזרח־התיכון — כך שהסיוע לישראל ... יהיה במיסגרת אחת רק עם מצרים וירדן.

הקונגרס החדש יצטרך גם להחליט אם לאשר ... מימון ענקית של רכש צבאי לישראל. המדובר הוא ב... עתק של 4 מיליארד דולר: טרם הוחלט באיזו מיסגרת ... הדבר, וכיצד יטפל בו הממשל. אבל ... החדש שיראה כל מציאה כזאת בעין יפה.

או כפי שאמר פעם מישהו הבקיא בענייני הקאפיטול ... ספק ברצינות ספק בלצון: "אם הקונגרס יתבקש להעמיד את כל תקציב ארצות־הברית לרשות ... — הוא יעשה זאת".

מי היום בתפקיד

תורנויות בתי חולים

קופ"ח לאומית

● תורנויות לילה בכל סני־פי קופ"ח ברחבי המדינה.

● היום: הדסה, (פנימית), איכילוב (כירורגית).

● שבת: איכילוב (פנימית וכירורגית)

תורנות בתי מרקחת

● ליל שבת: פרנקל, המלך ג'ורג' 45, טל' 223312; שלו־מה המלך, שלמה המלך 78, טל' 240401; מעיין חיים, שד' ירושלים 40, יפו, טל' — 621407.

● שבת: צפון, יהודה המכבי 33, טל' 440045; פרנקל, המלך ג'ורג' 28, טל' 223312; יאני, יהודה הלוי 67, טל' 612174.

● מוצ"ש: הנביאים, המלך ג'ורג' 72, טל' 280740; נורדאו, בן־יהודה 188, טל' 242078; מעיין חיים, שד' ירושלים 40, יפו, טל' — ...

מכל הארץ

● נתניה: ליל שבת — נת־ניה, הרצל 11, טל. 22842; שבת — הנשיא, ויצמן 80, טל' 23030.

● חולון: ליל שבת — רמת השרון, רמת השרון, אוסישקין 41; שבת — ...

● פתח־תקווה: ליל שבת — בריאות, חובבי ציון 18, טל. 912667; שבת — פינסקר, פינסקר 2, טל' 910505.

● רמת־גן: ליל שבת — הרצל, הרצל 52, טל' 722872; שבת — נגבה, נגבה 38, טל' 741286.

● בני־ברק: ליל שבת — הרצל, הרצל 82; שבת — הירשביין, עקיבא 11.

● בת־ים: ליל שבת — בלפור, בלפור 90; שבת — עזרא, בלפור 105.

● חולון: ליל שבת — שיינין, סוקולוב 80; שבת — אסותא, טרומפלדור 4.

● באר־שבע: שבת — אסו־תא.

● אילת: ליל ויום שבת — ...

השעה היומית

הדף היומי

ההלכה היומית

הדלקת הנרות

ת"א: 4.18; ירושלים 4.10; חיפה 4.16; ... ירושלים 5.21; ... 5.21

תורנות רופאים לפי המקומות

[illegible]

בתי־כנסת

● השבת יתפלל בבית הכנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110, הרב הראשי לישראל הספרדי, הרב ר"מ ס ד. דוזן שליט"א. יקרם את פניו הרב הראשי לת"א—יפו, הרה"ג ר' י. י. פרנקל שליט"א. לפני התיבה יעבור החזן מר א. ברנוי ב־לווית מקהלה מוזיקלית. ערבית 5.00 ...; שחרית 8.00. השעור השבועי בגמרא, יינתן ביום הרביעי, כ"ח בחשון, ... בשעה 7.30 בערב, ע"י יו"ר ההנהלה מר אב־רהם חצרוני. בנושא: "רבית קצוצה". הצבור מוזמן.

מבצע פרסים חורף 1974

הלוח הכפול

Metz

בשיתוף עם חברת

עורכים הגרלה מדי יום ביומו

על הפרסים:

1. טרמולופטר (מפזר חום מרחבי)

2. 150 ל"י במזומן

בימי ששי יוגרלו:

1. 2 טרמולופטרים (מפזרי חום מרחבי)

2. 200 ל"י במזומן

פרס היומי זכו:

1. טרמולופטר — שרימסטר חיה, רח' בני משה 3 ר"ג

2. 150 ל"י במזומן — כהן מנשה, רח' רמב"ם 24 גבעתיים.

ההגרלה בפקות רואה חשבון ומתפרסמת למחרת היום.

מסור מודעתך — עוד היום - ללוח הכפול

הלוח הכפול הלוח הנפוץ ביותר במדינה

דירות

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

4 חדרים

● בגבעת 3 חדרים קומה ב׳ ואשקלון מיטבחה מוליבוי, — אלישר יפה 11.

● ברעננה במרכז 3 חדרים + הול ק״ג חזית.

● בנתניה 4 חדרים חדשה ק״א בבית הבנה ביותר הח׳ ראשון לציון.

● ברחובות 3 חדרים + פ״א ק״א, 80 מ״ר.

● למכירה מיידית בהודס׳ נה 2 חדרים ע״ע 3 פר׳ בית בצפון ת״א.

● ברחוב שילה 2 חדרים ק״ב לחזית, „אביבית״ טלפון — 202310.

דירות 2-2½ חדרים

● דירת 2 בצפון ת״א, מת׳ איטה גם למשרד וסטודיו — 411447.

● 2 חדרים מקסימה בגבול בתים, 381639 בעו 5.00 בערב.

● בתים 2 + הכנות מאר׳ שרה להוספת חדר, 878507 בי ערב.

● בבתים דירת 2½ חזית, ק.א. בגיאים 14 אלברג.

● ברמת יוכל 2 + א.ב. התחיה 2 מגלי, טל. 878534.

● בבבלי 2½ ק״ג, מעלית, ארונות, הסקה גז. 408808.

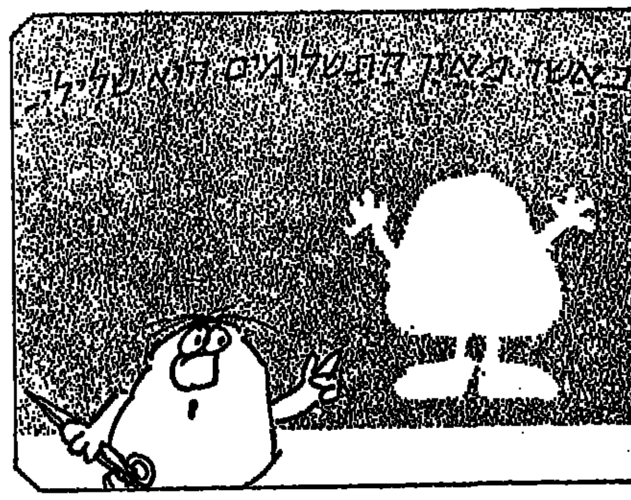

דירות 1-1½ חדרים

● ע״י ארלוזורוב — שקט, דירת חדר מטופחת חזית, ע.ע. 115000 ל״י „רודיד״ נכסים והשקעות 23844 — 765187.

● חדר ומרפסת סגורה ק״ק רמת־גן שקט ומרכזי 738108.

● בגבעתיים מיידית 1½ גדולים רמב״ם 10 203107 — 201573.

● 1½ כמו שניים עם אפש׳ רווחה — אזור שקט, ליד פרוג גבעתיים, טל. 447527.

דירות בדמי מפתח

● 3 חדרים מצויינת + הול + מטבח מודרני + טלפון + מונו מרוהט/או בלי.

● ברמ״ש דירת 3 חדרים ב׳ עבון 220044 מ־17 — 19.

דירות בשכר חודשי

● בהדר ללה הלולון דירת 4 חדרים מרוהט חלקי, טלפון.

● להשכרה דירת חדשה 3 חדרים מרוהטת טלפון.

● דירת 2 חדרים + מונו, מרוהטת בגבעתיים.

דירות מרוהטות

● בצפון דירת 2½ בצפון, ריהוט מלא + טלפון.

● להשכיר דירה 2 חדרים במרכז תל אביב.

ביקוש דירות

● מעוניין בבית מגורים מרווח (3 חדרים ויותר) ל׳ מוסר ציבורי. באזור רמת גן.

● דרוש חדר בשכ״ת למחסן בסביבות בית אל־על ת״א.

● דרושה דירה בשכ״ת, קנית דמ״פ, ערבויות מוכחות — 58505.

● דרושות להשכרה דירות בנות 2—3 חדרים בבניינים חדשים עם טלפון ותספקה מר׳ כזית. אנגלו־סכסון 242341.

אולמות

● אולמות לאזור התעשיה ב׳ בתים למכירה ולהשכרה בכל הגדלים „גולדבין״ בע״מ, בל׳ פור 47 בתים, טל. 865085.

● דרוש אולם לתעשיה קלה בגודל 300 עד 350 מ״ר + קניה או להשכרה בתל־אביב והסביבה.

משרדים

● למכירת משרדים מכל הגדלים בסקום המרכזי ביותר בחולון.

● במרכז אלנבי 3 חדרים + מונו לשרד או לדירה, ברמ״גן, 244322.

● מגרש לבנייה בזכרון יעקב 1,67,000 ל״י הבינלאומית אלנבי 116 ת״א.

מחסנים

● במרכז בתים לחשכיר מח׳ סן 10 200 מ״ר. טלפון 885057.

● למכירה באזור חנות מתאימה לכרבבת טלפון 720022.

מבני תעשיה

● אזור התעשיה חולון לחש׳ כירה חלל מהודש מרץ אולמי תעשיה מ־250—6000 מ״ר עם חנה ותנאי תעסוקה נוחים.

● ראשון לציון, להשכרה בי אזור התעשיה החדש, 800 מ״ר מבנים (משרדים ומחס׳ נים) על שטח 2 דונם קרקע.

בתי מלאכה

● לקונפקציה במרכז אלנבי ב״מ גדול ברמ״ש + טל׳ 307530.

● דרוש בשכ״ת בית מלאכה לעבודות מסגרות באזור ת״א.

מגרשים

● ליד טבריה, ביבניאל, 25 דונם, 8,500 ל״י לדונם — 03-207606.

● בזכרון־יעקב, באזור מט׳ בנייה, 10,200 ל״י, „השקעות״ אלנבי 55.

חנויות

● למכירה בהודסנית חנות בתחנה המרכזית, ההישת בתל׳ אביב, ק״ב.

● חנות להשכרה בחולון, סוקולוב 88, בסטגי + טלפון.

עסקים

● מכנה חריש 150 מ״ר — בסביבת בית מעריב להשכרה — טל. 245549.

● למכירת חנות במרכז רמת השרון, 60 מ״ר + גלריה 17 מ״ר.

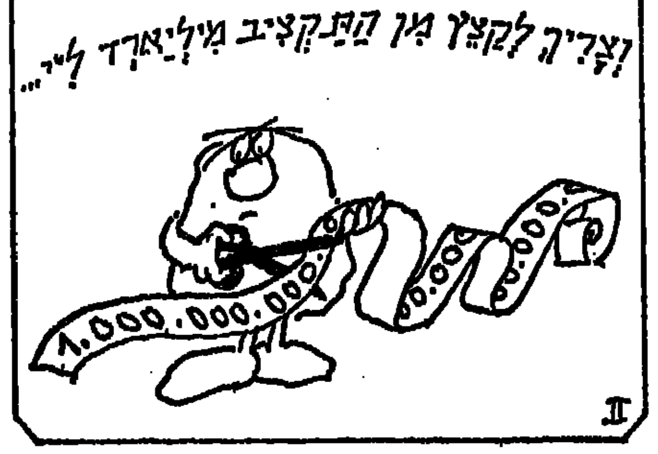

ביקוש עבודה

● מהנדסת כתבלת הרבצות עבודה.

● מכונית מבוק ע״א עם ר״ש לעות.

● צעיר בעל מיתוס, חריש, מעוניין לעבוד.

● מעוניינת לקבל עבודות הד׳ בבית בבית. טלפון.

הכשרה לעבודה

● קורסים לספרות נשים ו׳ קוסמטיקה מכון דיואנה יורי׳ — 100 דיזנגוף.

הצעות עבודה

● דרושה אשה לעבודות בית — פעמיים או 3 בשבוע 4 שעות בת״א בסביבות בית איכילוב — המלצות הכרחיות.

● מזכירות פקידות — כת׳ בנות — מנהלות חשבונות.

● למשרד אדריכלים בתל אביב דרוש/ה הנדסאי/ת ארכיטקטורה בעל/ת נסיון.

● תופרות מומחיות לדיגנג׳ בתנאים טובים, ארלוזורוב 22 רמת־גן.

● דרוש נהג משאית כשר׳ ...527155.

● דרושה מטפלת לשלושה ילדים, טלפון 411480, רמת אביב.

● דרושה פקידה בעלת נס׳ יון בהנה״ח וניהול משרד.

● דרושים מוכרים מנוסים ליום עבודה מלא.

● דרושה עוזרת בית במשרה מלאה.

מכלאתו

● למפעל תעשיתי בבני ברק דרוש איש להחזקה ...

● תנאים טובים למשרד לי הנהה"ש דרושה פקידה ...

● דרושה עובדת בית מ-5 ... תנאים טובים.

● לחברת אלקטרוניקה דרוש טכנאי רש"ם, יוצא צבא. ...

● דרושות תופרות לאוברלוק ...

● עוזרת לעצמאות לוילה, ...

● דרושים שומרים לעבודה במשמרות בתל-אביב, הרצליה ...

● עובדים אחרי שרות צבאי למפעל ...

● דרוש מוכר לסטקיה ...

● דרושה פקידה לעבודה ...

● דרוש נהג ...

● דרושה עוזרת בית ...

● דרושים עובדים לעבודות במשמרות ...

● לפקידות ...

● תופרות אוברלוק ...

● דרושה עובדת משק בית ...

● לאירגון קהילתי דרושה מוכירה עברית / אנגלית ...

● תופרות לעבודה ...

● דרושה אשה או בחורה ...

● דרושה אשה לעבודות ...

● דרוש עוזר לביצוע עבודות ...

● דרושה עוזרת ...

● למשרד תיכנון ...

● דרושה פקידה ...

● דרושות עובדות לעבודות ...

מכוניות למכירה

אמריקאיות

● שברולט 57, מחיר 4,750, מצב טוב. טלפון 241027.

● שברולט קינגסווד סטיישן 1970 אוטומטי + מזגן במצב מצויין.

● למכירה דודג' דארט ...

● דודג' דארט ...

● פלימוט ...

● ...

אופל

● אופל רקורד ...

● אופל קדט ...

● אופל רקורד ...

אוסטין

● אוסטין 1100 מודל 61 מנוע 70 ...

● אוסטין 63 מנוע 1100 ...

● אוסטין 40 א' ...

● אוסטין סטיישן ...

אלפא רומיאו

● רדיו חינם בחודש נובמבר לרוכשי מכוניות "אלפאסוד" ...

● למכירה אלפא רומיאו 71 ...

● אלפא רומיאו ברלינה ...

● אלפא סוד ...

● בהזדמנות אלפא סוד ...

● אלפא 1300 ...

● אלפא רומיאו ג'ולייה ...

ב.מ.וו.

● ב.מ.וו. 1800 1971 ...

● ב.מ.וו. 2002 ...

● ב.מ.וו. 1600 ...

דופין

● בהזדמנות דופין 60 ...

● דופין 63 במצב מצויין ...

● בהזדמנות דופין 61 ...

הילמן

● הילמן 1962 מצב מצויין ...

● הזדמנות בלתי חוזרת למכירת סונית הילמן ...

● הילמן מינקס ...

● בהזדמנות הילמן ...

● הילמן קומר ...

● בהזדמנות למכירת הילמן ...

טריומף

● למכירת טריומף 1970 ...

● טריומף 72 ...

● טריומף הרלד ...

● טריומף ספיטפייר ...

וולבו

● וולבו 1970 ...

● וולבו סטיישן ...

● וולבו 71 אוטומטית ...

לארק

● לארק 63 ...

● לארק 1965 ...

וקסהול

● וקסהול 68 אוטומטית ...

● וקסהול ויקטור ...

מוריס

● מוריס 1100 1965 ...

● מוריס 1000 ...

מיני-מינור

● מיני מינור 69 בהזדמנות ...

● מיני מינור ...

מסחריות

● מכרד ...

● למכירה ...

ויליס

● מכרד ויליס ...

● ויליס סטיישן ...

טנדרים

● ...

פולקסוואגן

● פולקסוואגן מיקרובוס ...

● פולקסוואגן 1500 ...

פיג'ו

● למכירת זכות למגרר פיג'ו, מודל 75, טלפון ...

● פיג'ו 404 ...

● פיג'ו 403 ...

● פיג'ו 504 ...

מרצדס

● מרצדס 220 ...

● מרצדס ...

סאאב

● סאאב 1968 ...

● סאאב 96 ...

סובארו

● סובארו ...

● סובארו סטיישן ...

סימקה

● קרייזלר 160 מודל 1971 ...

● סימקה 1000 ...

סוסיתא

● כרמל ...

● סוסיתא ...

פיג'ו

● פיג'ו 404 דיר רגיל אביב ראשונה מסחרית על ה' כביש במצב חדש + רדיו.

● פיג'ו 404 אוטומטית 1970 רדיו + פ"ם במצב מצוין.

● פיג'ו 404 טנדר פיג'ו 403 במצב מצוין.

פורד

● אסקורט 1100 78/4 במצב מצוין.

● פורד אנגליה 1100 ...

● פורד קורטינה ...

● פורד טאונוס 12 ...

פיאט

● פיאט 124 ...

● פיאט 850 ...

● פיאט 1100 ...

קונטסה

● קונטסה 900 מצב מכני מצוין + טסט + רדיו.

● קונטסה 1800 ...

השכרת רכב

● חדש!! פתרים מלאחרים.

● השכרת קרוואנים, כל סוגי קרוואנים להשכרה בתנאים נוחים; קניה ומכירת קרוואנים.

ביקוש רכב

● מחפש פיג'ו 404 טנדר ...

● מעונין בדאף או מיני ...

● מעונין לקנות משאית ...

שותפי רכב

חינם למנויי מעריב

● במבצע הורד ללא בעיות. "מנור" מציעה שרות חינם, בדיקת מערכת החשמל, כיוון ...

אופנועים וקטנועים

● הונדה 125 ...

רנו

● לרגל נסיעה רנו 4 ...

שונות

● עצור !!! ...

ציטרואן

● דה-שבו 1005 ...

פיאט

● פיאט 850 ...

מציעים למכירה

● בהזדמנות לרגל נסיעה מערכת סטריאו ...

מציעים לקנות

מקררים

רהיטים

● למכירה סלון ...

טלויזיה

● קונהו!!! טלויזיות במחיר ...

שטיחים

הלבשה

תריסים

טפטים

שרותים

מכונות כביסה

מכונות גילוח

התעמלות ומסגים

דודי שמש וחשמל

חקלאות

כלי נגינה

● למכירה פסנתר ...

בתי-ספר ושיעורים

בתי"ס לנהיגה

חיות בית

סירות

תחרות

אירועים ובידור

מי מצא?

טרקטורים

ריקודים

צילומים

הלוואות

בולים ומטבעות

חוגים

שידוכים

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 32, טל. 661911
הדר: נורדאו 20, טל. 661166

דירות בדמי מפתח

● הדר עליון דירת גג, 3, שיפורים. טלפון 224285.

● 2 חדרים והל גדולים ב־הדר. טלפון 531126.

ד. להחלפה

● לרגל העברת מקום עבודה לחיפה, דירת תמורת דירה ...

● 4 חדרים, מחסן, חניה, ברחוב כפר־יוסף, טלפון — 533108.

2-2½ חדרים

● דירת 2 חדרים, חיפה, רח' כנרת 4, 067‑81657.

● בקרית ביאליק 2 חדרים + הול דירה פינתית, ק"ק + מחסן + גינה לרכב. טלפון: 242040.

● 2 חדרים + הול + מרפסות סגורות, תלפיות 17, ק"ג, ליבוביץ — בשבת לפנות אחה"צ.

● דירת 2½ חדרים במרכז הדר, 646531, טל. 80,000.

● בכרמל הצרפתי דירת 2 חדרים במצב מצוין טלפון 520278—04.

● דירת 1½ חדרים בקרית חיים, טלפון: 710377 בשעות הערב.

דירות מרוהטות

● באחוזה 4 חדרים, קומפלט, כשבת 262250, הול 264225.

● 8 חדרים גדולים מרוהטים באלגנטיות ומלאה.

חדרים מרוהטים

● 3 חדרים, רח' מרום — חרמון, 500 טלפון 04‑225403.

חנויות

● למכירה חנות בהדר מתאים גם למסחר. טלפון 059009 אחרי 18.00.

● תנות גדולה ומבוססת בקרית אליעזר ודירה בחיפה, מתאימה למשרד, 601534.

● למכירה ברמ"ס חנות ברח' הרצל, טלפון 604004, 85701 בערב 80300.

אולמות

● במרכז העיר — 80 מ"ר בערך מתאים גם למלאכה ולמחסן בשכ"ח או ברמ"ס תנאים. ת.ד. 6106 חיפה.

1-1½ חדרים

● 1½ חדרים + מטבח — שרותים, 2 מרפסות, דרך נו"ש 03, משפחת טל.

דירות בשכר חודשי

● 2½ חדרים + גן + טלפון בבית בן 4 משפחות ב־כרמל הצרפתי ...

בתי מלאכה

● בית מלאכה תריס בחוף תחנת דלק במפרץ להשכרה באשוחות או על אתרים — 720002, 720085.

מבני תעשיה

● דרוש מגרש או בית מלאכה באזור התעשיה מפרץ חיפה בגודל 1000 מ"ר או פחות.

● להשכרה מבנה לתעשיה 800 מ"ר + שטח של 1800 או חלקים, כח + טלפון קיים, טלפון 718101 בערב.

מגרשים

● מגרשים במרכזי נוף הכרמל, איזור מתמחת, משקיע.

עסקים

● למכירה ציוד קומפלט לייצור ...

ביקוש עבודה

● מנהל חשבונות, נסיון רב בתעשיה ובבנין, טעונים בעבודה ...

הצעות עבודה

● דרושים: 1) הנדסאי בנין 2) מהנדס בנין, לעבודות פיתוח בגליל ובקרבת הגולן.

● חרש עם נסיון, מכונופסים 725078.

מכוניות

● אופל קדט אוטומטי 1971 4 דלתות 72.000 ק"מ טלפון 251010.

● אופל קדט סטיישן 78 חדש, רדיו, 620020, 520086.

● מכונית אחוזה 17 ג'י, כח, מציון 22087.

אופנועים וקטנועים

● אופנוע בי.אס.אי 650 + אוברול במצב מצוין 1964 טמס לשנה טלפון 511069.

● בהזדמנות — וספה עם סירה 1972 + למכירה 1968 במצב מצוין, טל. 716471.

טלויזיה

● טלויזיות משומשות לאחר שופוץ אחריות לשנה מוכ־סוף הרצליה 15, 612740.

כלי נגינה

● מתקשים אקורדיונים עד 80 בסים, אבולאה הנביאים 6, 008805.

● שוק התקליטים בשכונה עם במחירי הפעלה, אבולאה הנביאים 008805.

צילומים

● מיוחד תמונות צבעוניות ...

הלוח הכפול נתניה

דירות

● מכתשון ברח' רזיאל 3 חדרים אצל ברור־דורני רח' שמואל הנציב 8.

דירות למכירה

● דחוף! בהזדמנות בנתניה 3 + פ"א, ק"כ, עולי הגרדום 1/10, בשעות רק ביום ...

הצעות עבודה

הלוח הכפול באר־שבע

דירות למכירה

● בערך דירת 3 חדרים עם שיפורים במרכז.

● בבאר שבע 63 מ"ר ק"א טל. 057‑73008, בעבודה.

דירות

חנויות

הצעות עבודה

מציעים למכירה

● רהיטים, שטיחים, עתיקים ושונות 16—21 520241 דרך בית לחם 2.

● למכירה רהיטים: ספות, מזנונים, מטבחים, פרוזדור־ים, ראשון שני ורביעי — 14—9, דרך חברון 39.

● מכונת חתוך בשר ונקניק, "ברקל" חדשה, טלפון — 287188.

● ארון 2 דלתות במצב מצוין, 084184 לא בשבת.

כלי נגינה

● למכירה פסנתר גרמני במצב טוב, 22‑35856 —20.

הלבשה

● מבחר גדול של בגדי חורף קונפקציה סרפנים בחנות הגדולה ירושלים רח' המעלות 3 טבדים.

טלויזיה

● טלויזיות חלופ ישן בחדש, קונה ישנות ומשופצות, 552408.

ריקודים

● מורה לריקודים סלוניים, הנוי — רהדברשטיינדר, אורסישקין 28, 05‑32535, אחה"צ.

דהיטים

● 2 שולחנות עץ חים במצב מצוין, גודל 72×150×220, מצוינים לשירותים ולמסעדות אחרות. טלפון 238401, ארלט.

אופנועים וקטנועים

ספרים

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

● ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: טלפון 19(טורוש).

● הוסנת רופאים בשכונת רחובים 9 בערב עד 8 בבוקר: טלפון 101. בהנהלת מד"א מרפאה ורופא לטיפולים דחופים מ־7 בערב עד 11 בוקר — טיפול למקרים דחופים בלבד.

תורנויות בתי חולים

● היום: בקור חולים (ילדים), שערי צדק (פנימית), הדסה (נשים, כירורגית, עיניים).

● שבת: שערי צדק (ילדים), בקור חולים (נשים), הדסה (פנימית, כירורגית, עיניים).

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

● כהיכרו דינון קולנ', רח' דיר הספר 81, תפילת שחרית בשבת ב־10.00.

דירות

● דירת בנוה־יעקב 74 מ"ר + הסקה מרכזית, 3 חדרים. לפנות אחה"צ משעה 4 טלפון 007‑20769.

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

המשך לוח כללי

משרדים

חנויות

ביקוש דירות

דירות בשכר חודשי

בתי מלאכה

מבני תעשיה

מגרשים

עסקים

ביקוש רכב

מכוניות

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

דירות להחלפה

דירות בדמי מפתח

דירות מרוהטות

2-2½ חדרים

חדרים מרוהטים

מציעים למכירה

● מגבר סטריאופוני מצב [illegible] — 1000 ל"י [illegible]

● מריח כלים [illegible]

● מכירת עודפי יצוא במחירים ללא תחרות, רק עד סוף החודש, בואו והיווכחו — [illegible]

● למכירה מכונת סריגה [illegible] במצב מצוין, טל. [illegible]

● ז'קט פרוות נמר 6000 לירות ומעיל פרוות קרקול 2000 לירות, פירה 46, [illegible]

● מערכת סטריאו [illegible] חדיש + אחריות. טל. [illegible]

● צלילים בביתך בע"מ מערכות סטריאו וקוורדו מטבחי החוצרות העולמית הצעת החודש — מערכת משובחת במחיר 2000 ל"י — קופת הסטריאו בחיפה [illegible] מגינים 54 טל' 589008.

● טלוויזיות ר.סי.אי. ותנור חימום רדיאטור, טלפון — [illegible]

● למכירה לרגל נסיעה מערכת ניקורמט, ועוד טלפון [illegible]

● שטיחים! חגיג משלוח חדש של שטיחי חוויר פרסי טרק רנטים מרהיבים ביופיים ובצבעיהם במחירים מפתיעים נצלו הזדמנות של [illegible] חיפה רח' הרצליה 1, טל. [illegible]

● למכירה בהזדמנות מערכת סטריאו „סוני" ומסיפון [illegible] טלפון [illegible]

רהיטים

● גם בשבת! קונים רהיטים משומשים, מקררים ותיסולים [illegible]

● ספה כפולה + 2 כורסאות ו- שולחן ב-1,680 בלבד. — טלפון „20" הנביאים 20.

● קונים רהיטים משומשים [illegible] ותיסולי בית טלפון [illegible] 582861 288808

● למכירה רהוט סלוני ספה, כורסאות, שלחן ושטיח — [illegible] בשעות 13—18 ומ־20.

מקררים

● אמקור [illegible] במצב מצוין [illegible]

● למכירה פריג'ידר אמקור [illegible] במצב מצוין, למסירה מיידית, לטלפן 720162.

● אמקור 11 במצב מצוין 4½ שנים אחריות 721748 בעבודה [illegible] בערב.

מכונות כביסה

● מכונת כביסה [illegible] במצב מצוין מספר טלפון 84433.

מספרות

● תסרוקות, צבע, החלפה וגם קוסמטיקה עם מיטב הספריות בטיפוני, הרצל 19.

ביטוח

● תבקר אותנו נציע לך שירות של השקעה ובטוח „אס" סוכנות לבטוח העצמאות 55 טלפון [illegible]

תנורי חמום

● תנורי חמום מכל הדגמים אנטמלציה מוזלת, ארם, — אלנבי 23 821498.

● מכחר תנורי ארובה [illegible] שחק מוריה 20, טל. [illegible]

חקלאות

● משק עם בית ישן 4 חדרים בשדה אליעזר, טלפון — [illegible]

● למכירה 10 טון דציר בקיה משובח בהזדמנות, טלפון — [illegible]

שידוכים

● בת 24 נאה ומשכילה מחפשת מתאים למטרה רצינית, [illegible] אחה"צ.

חיות בית

● למכירה גור זאב, 800 ל"י, גורת זאב 250 ל"י, טלפון: 88904 חיפה.

סוכנות אוניות גדולה

מחפשת

מנהל חשבונות ראשי

ידיעת אנגלית ונסיון קודם רצוי

לפנות טלפונית 04—665542

„פרי אור" בע"מ

אבן גבירול 30, ת"א

טלפון: 251261

דרושים:

* **נקבניות I.B.M.**
* **מנהל חשבונות** סוג ד'
* **2 מנהלי השבונות**

1. לאזור נתניה
2. לאזור גדרות

נא לפנות ישירות או טלפונית (ליהודה)

לכימאויר שרותי תעופה

שדה תעופה הרצליה

דרושים:

1. מכונאי מטוסים – גוף־מנוע
2. עובדים בעלי רקע טכני

למעונינים תנאים טובים

להתקשר לטלפון מס' 6-095-984

לבטוב בע"מ

תעשיות מוצרי פלדה

רח' הברזל 25, תל־אביב, טל. 476206

דרושים:

1) צבעי רסס
2) מסגר
3) רתך

המעוניינים יפנו למנהל הייצור במקום

•• קיימת אפשרות של הסעה

לבטוב בע"מ

תעשיות מוצרי פלדה

רח' הברזל 25, תל־אביב

דרוש

עוזר למנהל חשבונות

צעיר בעל נסיון בגביה

נא לפנות בכתב יד לתיבת הנ"ל עבור א.א.

EXCHANGE NATIONAL BANK OF CHICAGO

דרוש

מנתח מערכות בכיר

נסיון של 5 שנים

רצוי במערכות פיננסיות

ידיעת קובול, אסמבלר או 3 Neat

לפנות טלפון 59669.

ל„סניקס הישראלי" — חברה לבטוח בע"מ

ירושלים

דרושה פקידה מנוסה

נא לפנות: טלפון 227131—02, בשעות העבודה

בירושלים

דרושים

מתכנני ענ"א/ חכניתנים

אנו מחפשים בעלי נסיון בתכנון פרויקטים ובתכנות

אנו מציעים עבודה מעניינת, עם מחשבים גדולים, בעלת אתגרים עם אפשרויות קידום.

אם הנך בעל נסיון של 3 שנים לפחות וידיעה טובה של השפה האנגלית פנה אלינו בכתב יד תוך ציון הנסיון וקורות חיים.

כתוב אל: מס. 108, ת"ד 729 תל־אביב.

סודיות מובטחת!

דרושים שומרים לעבודה בטחונית באשדוד

עבודת יום ולילה

לינה במקום.

לפנות לחברת משמר

1. שער ב' נמל אשדוד.
2. דרך הנצחון 7/2 שכ' שמשון אשקלון.
3. הפלמח 88 באר־שבע.
4. בלפור 9 תל־אביב.

משרד החינוך והתרבות

אגף הנוער

רכוז הפקוח על הוראת הגדנ"ע

דרושים

מדריכים יוצאי צבא

בדרגת סמל ומעלה בעלי השכלה תיכונית לעבודות ארעיות כמפקדי מחנות בשרות לאומי ומסעות לתלמידים בבתי ספר תיכוניים.

מחזור עבודה של 6—12 יומים מתאימים במיוחד לסטודנטים

לפנות בכתב בציון פרטים אישיים אל: רכוז הפקוח על הוראת הגדנ"ע, משרד החנוך והתרבות, שד' שאול המלך, בית הדפנה, כניסה חדר 601, תל־אביב ולציין על המעטפה „שרות לאומי".

הנדסת התפלה לישראל

(תהליך זרחין) בע"מ

ת.ד. 18041, תל־אביב

דרושים:

1. **מסגר־רתך־** עם נסיון של 3 שנים.
2. **עובד בלתי מקצועי־** לעבודה בבית מלאכה לאחר שירות צבאי.

לפנות בכתב או לטלי 437171, למחלקת כח־אדם.

למלון גדול בירושלים

דרוש

פקיד משכורות

עם נסיון וידע בהעברת חומר למחשב

המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 16060 אל מחלקת החשבונות עם פירוט נסיונם

למעמד המתאים תנאים טובים

סודיות מובטחת

לבית־ספר תיכון חקלאי

דרושים:

* **מדריך** ריבוי צמחים – משתלה
* **מטפלת**
* **מדריך חברה**

— תנאים בהתאם לכישורים, כולל דיור במקום —

נא לפנות בכתב לת.ד. 33159 תל־אביב

— סודיות מובטחת —

דרושים

צנרים ורתכים

לעבודות צנרת.

אחים חדד

טלפון 535281-04.

לחברה קבלנית באזור חדרה

דרוש

מנהל חשבונות ראשי

רצוי בעל נסיון בנהול כספים

לפנות בכתב לת.ד. 51, חדרה

דרושה

כתבנית נשיונל

עם נסיון

(באזור רמת אביב)

נא לפנות בכתב לת.ד. 17106 תל־אביב.

לשכת עורכי הדין בישראל

הועד המרכזי

מבוקש מזכיר

למשרדי הועד המרכזי בירושלים

הכישורים הדרושים:

* השכלה אקדמאית (רצוי במשפטים)
* נסיון בניהול משרד עם עובדים וקהל
* ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין

הצעות שתכלולנה תולדות חיים, פרטי השכלה ופרטי כישורים, יש להגיש בכתב לת.ד. [illegible] תל־אביב, עד יום 15.11.74.

צימקור אלובין (1973) בע"מ

אזור התעשיה ק. ביאליק, טלפונים 730236, [illegible]

דרושים

1. **מסגר אחזקה** בעל נסיון בתחזוקת מפעל מכני, הידראולי והשמלי.
2. **מנהלי משמרות** בעלי רקע במכונאות או מסגרות, רצוי התמצאות בחשמל.
3. **מפעילי מכונות** להפעלת מכונות ייצור.
4. **עובד ייצור** עם אפשרויות ליימוד תוך כדי עבודה, לא קובע.
5. **מזכירה למנכ"ל** בעלת נסיון בניהול משרד והתכתבות עברית־אנגלית כולל הדפסה

השכר ייקבע בהתאם לכישורים

סיכויי התקדמות טובים

על המעונינים לפנות ישירות למפעל

המועצה האזורית מרחבים

מפגש מרחבים ד.נ. נגב, טלפון 83014—[illegible]

מכרז פומבי — דרושים

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (העובדים) תשכ"ב 1962 מכריזה בזה המועצה האזורית מרחבים על משרה פנויה כדלקמן:

תאור המשרה:

מנהל עבודה - גינון

משרה מלאה.

דרגת המשרה: י"ב—י"ג אחיד (לסוג 4 [illegible])

תאור התפקיד: ניהול מחלקת גנים ונטיעות, [illegible] תוכניות מאדריכל גנים לביצועם, פיקוח על [illegible] ב־50 מוסדות חנוך, נוער, תרבות, ספורט, [illegible] ארגון ונהול צוות עובדים במוסדות הנ"ל [illegible] על משתלה, ייזום ביצוע פרויקטים חדשים [illegible] הכפרים בכל 16 הישובים. יעוץ ופיקוח לגינון [illegible] בתים בישובי המועצה ועבודות נוספות לפי דרישת המועצה.

נתונים אישיים: בעל השכלה מתאימה [illegible] לאחר שרות צבאי, בעל רשיון נהיגה. רצוי [illegible] רכב אישי.

דרישות מיוחדות: המועמד יעבוד על פי [illegible] מיוחד לשנה ראשונה עם אפשרות להארכה [illegible] מטיח. המועמד יידרש לגור באזור. עדיפות [illegible] שווים תינתן למועמדים מישובי המועצה [illegible] הסביבה.

הבקשות למכרז יש להגיש למזכיר המועצה עד [illegible] 22.11.74 שעה 12.00. טפסים להגשת הבקשות [illegible] להשיג במשרדי המועצה או במנהלים [illegible] של משרד הפנים.

חביב [illegible]

ראש המועצה

לחברה בעלת שם

ליצור ממתקים

דרוש

סוכן נמרץ

(בעל רכב מטתרי מגור)

להפצת המוצרים באיזור המרכז

לפ־שים + קורות חיים ונסיון קודם ת.ד. 14142 תל־אביב

תנאים מצוינים למתאים

למוסד ציבורי גדול

דרוש/ה

פקיד/ה לארכיב

הכישורים: נסיון בעבודה בארכיב

ידיעת השפה העברית על בוריה, אנגלית רצויה

הצעות נא לפנות לת.ד. 665, ירושלים

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

לעבודה במחלקת הנהלת חשבונות

לפנות בכתב לת.ד. 28065 תל אביב

עבור „מנהל חשבונות עצמאי".

דרושה

מרכזנית

עם ידע בהדפסה, 5 ימי עבודה

נא להתקשר 475151

איסטרוניקס בע"מ

רח' רוזאנים 11, תל־ברוך

אלקטרה

דרושה

פקידה מנוסה

ובעלת ידיעה בהנהח"ח ו/או בהדפסה

לפנות אישית או טלפונית למח' כח אדם, טלפון 39721, רח' השפלה 3, תל־אביב

לחברת בגד עור (1968) בע"מ

דרוש

מנהל ייצור למפעליה

כישורים: מהנדס ייצור בעל נסיון בניהול ייצור

תנאים טובים למועמד המתאים

נא לפנות: ת.ד. 16 מגדל העמק או טל' 40631—065 למנהל כח אדם.

לסיירת עירונית בחולון

דרושים דחוף

בעלי וספות או מכוניות דה-שבו

לאחר שרות צבאי, השכלה 10 שנות לימוד. 7 שעות עבודה רצופות משעות הבוקר.

תנאים מצוינים למועמדים המתאימים.

טל. 449932.

למפעל תעשייתי

באזור השומרון

דרושים

1. טכנאי חשמל.
2. מפעיל מחשב.
3. בוגרי בית ספר מקצועי (להפעלת חדר דוודים)

תנאים טובים והוצאות נסיעה מובטחים

פניות בכתב בצרוף פרטים של נסיון קודם נא לשלוח לת. ד. 48 חדרה.

לחברה פיננסית גדולה

דרושים:

מתכנתים

עם נסיון של שנתיים לפחות

תנאים טובים למועמדים המתאימים

נא לפנות לטלפון: 611078 או 611979

עולים מחפשים תעסוקה!

* מודד מוסמך — 12 שנות נסיון באנגליה ובישראל. מעונין להחליף מקום עבודה
* מנהל ייצור ופיקוח איכות בשטח תעשיית עור — ארנקים, מזוודות וביגוד

לפנות טלפון: 265244—03

ל„אסיא"

מעבדות כימיות בע"מ

דרושים

1. פקידה טכנית לניהול מחסן. דרושה ידיעה טובה באותיות לטיניות, למשרה מלאה.
2. טכנאי כימיה, בוגרי קורס מתאים לעבודה במתקנים כימיים, העבודה בשלוש משמרות.
3. עובדים להפעלת מתקנים כימיים יועדפו בעלי נסיון קודם. העבודה בשלוש משמרות. דרושה ידיעה בסיסית באותיות לטיניות.

נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 1423 תל־אביב, למנהל המנגנון.

ים חום

למשרדנו בתל־אביב

דרושה

מפעילת טלקס

לפנות 03-258441 או 03-255223 ליומה

דרוש חצרן לנקיון ואחזקה

בבית מגורים ברמת־אביב

טלפון בשעות העבודה 447968

למפעל גדול במפרץ חיפה

דרושים לעבודה קבועה

מפעילים ופועלי יצור

תנאים נוחים למתאימים

נא לפנות לת. ד. 4686 חיפה עבור „47".

דרושים פקחים

לחולכת דלק (סולר)

להיות מקיום בת"א

לפנות ת.ד. [illegible] ת"א

למפעל מתכת השמל

באזור תל־אביב

דרוש

מנהל עבודה וייצור

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 9041 תל־אביב

למפעל בחולון

דרושים:

* פחח
* צבע בהתוה למצבעה
* מחסנאי

נא לפנות טלפונית: 891933 או אישית: רח' המרכבה 30, אזור

לסריגי הלון בע"מ

דרושים:

1. סוכן מכירות
2. פועלות לעבודות קטל ואוברלוק
3. פועלות מתלמדות

לפנות במקום רח' היסוד 4, בנין רסקו יפו, טל. 826316

דרושים

* מודד
* טכנאי

02-281420

02-226787

בבי"ס מקצועי בחיפה

דרושים

מורים בשעות הערב

להוראת טלויזיה

(כולל מעבדה)

המעוניינים יפנו: טל. 663403-04.

לולן

דרוש

לקבוץ במרכז הארץ

נא לפנות למרכז הלול מטלפון 911288

דרושים צעירים

לעבודה אחראית ומעניינת באזור תל־אביב

● הנתונים הדרושים:

* השכלה של 11 שנות לימוד לפחות.
* כושר בריאות תקין.
* אחרי שירות צבאי מלא בחילות שדה, בתפקידי פיקוד.

● תנאי העבודה:

* עבודה במשמרות
* התעסקת צפויה הוזה ביותר למשך שישה חודשים לפחות (עם אפשרות הארכה)

התחלת העבודה בהקדם

מותנית במעבר קורס בן מספר ימים במשכורת

העבודה מתאימה גם לסטודנטים

● המעונינים מתבקשים לפנות אישית ביום א' 10.11.74 או ביום ג' 24.11.74 בין השעות 14.00 — 17.00 לרח' זכריה 16 ת"א ליד קולנוע פאר, אוטובסים 1, 4, 5. נא להצטייד בפנקס מילואים.

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA

אלביט

מחשבים בע"מ

בעל רקע טכני

לאחר שרות צבאי

אנו נכשירך במקצוע העתיד

עריכת מעגלים מודפסים

בצורה ידנית ובעזרת מחשבים חדישים

בתקופת ההכשרה תשולם משכורת מלאה

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם.

סודיות מובטחת.

אתה מעונין ללמוד

מסגרות מיכנית?

אנו מציעים לך הכשרה מקצועית מקיפה בתנאי שכר נאותים

עדיפות ליוצאי צבא

י.ל.ם. ציוד לבנין בע"מ

תל־אביב, רח' בן אביגדור 11

לחברה הנדסית העוסקת בהתקנות ושרותים

דרוש

מנהל לסניף ירושלים

— עבודה מעניינת.
— תנאים טובים.
— למועמדים בעלי כושר ארגון, המסוגלים לנהל באופן עצמאי צוות עובדים ויחסי ציבור, מובטחים סיכויים להתקדמות.

●

לפנות לת.ד. 14254 ת"א למס' 107

בצרוף פרוט נסיון קודם ותולדות חיים

— סודיות מובטחת —

למפעל גדול למוצרי מזון
באיזור רחובות דרושים

- טכנולוג מזון
- מהנדס מכונות
- הנדסאי מכונות
- הנדסאי כימיה
- חשמלאי
- מכונאי אחזקה
- מפעילים
- מחסנאי טכני

לתפקידים מקצועיים ולתפקידי ניהול בכירים
הצעות מישכות לאנשים המתאימים.
נא לפנות בכתב לת"ד 48 רחובות.

לחברה תעשייתית גדולה שמשרדה בתל־אביב
דרושות
1. פקידה – למח' הכספים (נסיון קודם אינו הכרחי)
2. פקידה – בהנהלת חשבונות

נא להתקשר לטלפון 50024 תל־אביב

למפעל כותבת גדול באזור תל־אביב
דרוש
מנהל
מחלקת אספקה
הכישורים הדרושים:
* בעל נסיון בשטח האספקה (רצוי טכנית)
* הכרת השוק
* כושר אירגון וניהול צוות עובדים

לפנות בכתב־יד בפרטים מלאים לת.ד. 14254 ת"א.

נגריה מכנית מתקדמת
מציעה
לעובד עצמאי דייקן
בתוך המפעל
תנאים טובים
לפנות בתוית ת.ד. 60 או בטלפון 053—23563
בערב 053—27777

הפניקס הישראלי
חברה לבטוח בע"מ
פותחת קורס חורף
בחיפה בסוף נובמבר
ליועצים לבטוח חיים
אנו מבקשים:
* בעלי השכלה תיכונית
* יוזמים וחרוצים
* המחפשים אתגר והצלחה
* מועמדים ומועמדות

אנו מאפשרים:
* הכנסה גבוהה
* הדרכה אישית מעולה
* הכנה לחסמכה בסוכנים מורשים
* גיבוי של חברה גדולה עם אנשים דינמיים.

המועמדים יפנו טלפונית: בימים א'–ה' מ־8.00 בבוקר עד 3.00 אחר־הצהרים וביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 1.00 בצהרים לטלפון 04-533191 או בכתב לת.ד. 736 חיפה.

רפא"ל
רשות לפתוח אמצעי לחימה
למוסדנו באזור חיפה
דרושים
לעבודות במגוון רחב של שטחי התמחות
* מהנדסי אלקטרוניקה בכירים
* מהנדסי מכונות בכירים
* חוקרי בצועים / מנתחי מערכות
* הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה בכירים
* הנדסאי / טכנאי מכונות
* טכנאי יצור
* כרסמים / חרטים

המעונינים יפנו לת. ד. 9757 חיפה 31096 ויציינו קורות חיים, השכלה ונסיון מקצועי קודם, רצוי לציין מספר טלפון להתקשרות.

חברת "מן" תעשיית שמורי דגים
דרוש
סוכן עצמאי
עם רכב מסחרי סגור
לחלוקת כבושי דגים לשמורים לאזור רמת-גן
נא לפנות חברת מן אזור תעשיית הרצליה ב' בנין אורדי.

למפעל לקוסמטיקה ברעננה
דרושים
1. פקידת חשבונות
מנוסה
2. מחסנאי
בעל נסיון

נא להתקשר לטל. 921901

דרושים
נהג לסמי־טריילר
לעבודה קבועה
מסגר אחזקה
לעבודה קבועה
נא לפנות אישית
לטחנות קמח דגן לישראל בע"מ
רח' סוקולוב 41 בני־ברק
טל. 785812, 780950 מ־8.00—15.00

---

olivetti
לרגל הרחבת פעולותינו
דרושים
לסניפנו בתל אביב
1. טכנאי
אחרי שרות צבאי לעבודה במכונות כתיבה וחישוב
2. טכנאי אלקטרוניקה
לעבודה במכונות חישוב אלקטרוניות
3. טכנאי
לציוד עזר למחשבים
4. נער מתלמד

נא לפנות טלפון 37366 ת"א
*
לסניפנו בחיפה
דרושים
טכנאים
למכונות כתיבה וחישוב
נא לפנות טלפון 664428 (04)

למועצה לשיווק פרי הדר
דרוש
טכנאי הדרים
בעל השכלה תיכונית חקלאית
רצוי נסיון של 3–5 שנים
מבתי אריזה להדרים,
ידיעה טובה בשפה האנגלית,
בעל רשות נהיגה.
נא לפנות בכתב לת. ד. 2590 ת"א,
אגף אגרוטכני.

בתל-אביב ובהרצליה
פקיד/ה אחראי/ת
לחשבונות
בעל/ת ידע ונסיון
— תנאים טובים למתאים/ה —
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות טלפונית למנהל כח־אדם בטלפון 03—30866
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
FIAT

נתיבי נפט בע"מ
דרושים לעבודה בסיני
* **מנהל מחסנים ואפסנאי ראשי**

הכישורים המבוקשים: —
1) נסיון של 10 שנים באפסנאות ...
2) ידע בטכניקות של ארגון אספקה ו... מלאי באמצעות מחשב.
3) בקיאות בתהליכי אספקה וה... מחסנים בקנה מידה רחב.
4) נסיון בארגון וניהול צוות ...
5) ידיעת השפה האנגלית

* **מכונאי ימי**

בדרגת מכונאי ראשון
תנאים מצוינים למועמדים המתאימים
מועמדים בעלי נסיון והכשרה מתאימה ... בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 20072 ...
(סודיות מובטחת)

הכנסת
דרושים מועמדים למשמר הכנסת
בעלי הכשורים הבאים:
1. השכלה יסודית.
2. כושר גופני מעולה.
3. גובה מינימלי של 173 ס"מ.
4. ותק בטחוני שירות בצה"ל או במשטרת ישראל.
5. עבר ללא הרשעות פליליות.
6. מקום מגורים בירושלים, או התחייבות לעבור לגור בה תוך ששה חדשים.
7. עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל בעלי דרגות מיחידות קרביות, או בעלי נסיון משטרתי.
8. גיל מכסימלי עד 30 שנה.

בקשות יש להפנות בכתב יד לפי הכתובת: משמר הכנסת, ירושלים.

לפקוח על הגדנ"ע
במשרד החנוך והתרבות
דרוש
קצין משוחרר
לפקוח על מסעות
במדבר יהודה
למשימה ארעית לתקופת נובמבר–אפריל (רצויה הכרות עם השטח).
התפקיד דורש שהיה בכל התקופה (פרט לשבתות) באיזור עין גדי, רשיון נהיגה הכרחי.
נא לפנות בכתב בצרוף פרטים אישיים ו... צבאי אל:
רכז תקפות על הוראות הגדנ"ע, משרד החנוך והתרבות, שד' שאול המלך, בית ... חדר ..., תל־אביב, ולציין קצין מסעות.

אסטרונאוטיקס ק.א.
דרושים:
* מכשירנים/חשמ"ים
להרכבת מכשור תעופתי
* שרטט מכונות
נסיון בתכנון
* עובד רכש
נסיון ברכש רכיבים אלקטרוניים ושליטה באנגלית
* נשים
לעבודה בייצור מיכשור (הדרכה תינתן במקום)
* עוזר למחסנאי
רצוי נסיון בציוד תעופתי ואלקטרוני
* נשים
לעבודה במחסן של חלקים תעופתיים ואלקטרוניים

סודיות מובטחת
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות: רח' הירקון 8, בני־ברק טל. 780151/2

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים/ות
...חלקה לפיסיקה ואסטרונומיה
סורקת
... ומדידה של תופעות פיסיקאליות
... בשתי משמרות; הדרכה תינתן במהלך ...
... ח' בדירוג האחיד.
... לפנות ביום ג' 12.11.74 או יום א' ... בשעה 09.00 לבית קפלון, חדר 109, או ... לגב' אורן 416111 שלוחה 240 או

...חלקה לזואולוגיה
טכנאי
... במוזיאון, רישום ושימור אוסף בעלי ...
... דרושים: BSc במדעי החיים או ...

...חלקה לפיסיקה
עובד טכני
... בעיבוד שבבי. אפשרי פנסיונר, נכה ...

...חלקת המשק
מהנדס חשמל
... מעקב אחר ביצוע עבודות חשמל ... במערכות פיקוד של קירור, חמום, ... נסיון של שלש שנים לפחות. ... בהתאם לכשורים.

...חלקת המנגנון
מחשב משכורות
... בהכנת משכורות בשטח המיכון. רצוי ... בהנהלת חשבונות.

... לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ... נסיון בעבודה לגוף כח אדם, מחלקת ... אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד 15.11...

למוסד גדול בירושלים
דרוש
עובד בכיר
... נושא איכות והספקה ... השכלה אקדמאית ... (תואר שני), ידיעת השפה ה... אנגלית.
... לפנות בשעות העבודה של: 02-222960, 02-233129

למפעל גדול ברמת־גן
דרושים:
* **פקיד/ת יצוא**
בוגר/ת תיכון, ידיעות באנגלית ונסיון קודם.
* **פקידה לגזברות**
ידיעת הנהלת חשבונות, ידיעה כללית בחשבון.

כל המשרות הן ליום עבודה שלם.
לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 24081 ת"א, ולציין המשרה המבוקשת. סודיות מובטחת

לחברה פרטית
דרושה
כתבנית עברית
(הדפסה אנגלית רצויה)
שעות העבודה 8.00—16.00
טלפון 233020 או 228016

דרוש
מפעל רציני
J. C. B. - 3
רצוי פוטר צעיר אחרי צבא ויוצא קיבוץ
762104

דרושים לנו
שרטטים/ות
לאחר קורס שרטוט
נסיון קודם לא הכרחי
— סודיות מובטחת —
להתקשר לקביעת ראיון אל
קענשטיין אדלר ושות' בע"מ
תל אביב, דרך פתח תקוה 17 טלפון 614668

תדיראן
דרושים
2. 1. מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד TEST ENGINEER
אחריות על מחלקת בדיקות חשמליות של טרנזיסטורים מיוחדים, מעגלים אינטגרליים, ליניאריים, מעגלי L.S.I., זכרונות ואוגרי הזזה. אחריות על כ־40 עובדים ביחידת מכשור ופיתוח אלקטרוני. נסיון בתחום המוליכים למחצה.
7. 2. מהנדס רכיבים הכנת מפרטים לרכיבים אלקטרוניים, הכנת קטלוג טכני, בחינת רכיבים חדשים והכנסת סטנדרטיזציה של רכיבים בפרויקטים שונים.
2. 3. טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה לעבודות פתוח והנדסה בתחומי S.S.B. קשר ספרתי ותדירויות גבוהות. רצוי נסיון קודם בתחומים הנ"ל.
7. 4. הנדסאי אלקטרוניקה לעבודה בצוות פתוח של ציוד תקשורת אנלוגית וספרתית. בוגר בי"ס מוכר להנדסאים. יועדף בעל נסיון בתחום.
7. 5. כתב טכני כתיבה תרגום ועריכה של חומר טכני, עריכת חוברות והצעות מעברית ואנגלית. יועדף בעל נסיון רב בכתיבה טכנית.
7. 6. טכנאי אלקטרוניקה לבדיקות סופיות עם ידיעות טובות במעגלים מודפסים. בעל נסיון של שנה בעבודה דומה.
2. 7. אלקטרונאים א. לבחינה חשמלית של מוליכים ומכשירים. ב. לבחינת איכות של מכשירי קשר. בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמת אלקטרוניקה, רצוי יוצאי חי"א/חי"ק.
7. 8. עורך מעגלים מודפסים עריכת מעגלים חד ודו צדדיים. יועדף בעל נסיון בתחום.
7. 9. עובדי הרכבה בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמת מסגרות או מכונאות, בעלי נסיון מעשי בעבודות הרכבה עדינה.
2. 10. שרטטים א. לעריכת שירטוטים למעגלים מודפסים בהתאם לסכמות חשמליות (ישנה אפשרות להשתלם בנושא לשרטטי אלקטרוניקה בלבד).
7. ב. שרטט מכני
7. ג. שרטט חשמלי
6. 11. מסגרים חרטים לתבניות לחץ אלומיניום, פלסטיק.
1. 12. כתבנית עברית אנגלית משולה, מקום העבודה ברחובות.
1. 13 מבקר איכות
א. בדיקות והדרכות השמליות והמנגנון של רכיבים, בקורת יצור ובדיקות מוצרים מוגמרים בשטח ... (טל' 950795).
ב. מבקר איכות מכני לבדיקת פריטים בשלבי יצור ובקורת קבלה של פריטים המיוצרים בקיבוץ שמפי כבישת הזורקה. בדיקות של צפיפה וציפוי (בעל רכב).
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למחלקת כח אדם ת.ד. 648 תל אביב (בציון מספר המשרה) בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי. — סודיות מובטחת.
תדיראן תדיראן

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרושים
1. אחראי לתיקיה ולמשק
2. כתבניות פוליסות
3. כתבניות
4. מנסחי פוליסות בענף האלמנטרי
5. מנהלי חשבונות — אפשרות גם פנסיונרים

לפנות בכתב בציון נסיון קודם בעבודה לת.ד. 14142 עבור מנהל מחלקה ענף כח אדם

דרושה
פקידה
בעלת נסיון
למשרד עו"ד
ד. אחיעזר
שדרות רוטשילד 109 תל־אביב
שעות העבודה 08.00—13.30
לפנות בכתב לציין את הנסיון, הפרטים האישיים, כולל מען וטלפון ואישור המבוקש.

הערכות המודיעין

(סוף מעמוד 3)

לגבי נושאי התפקידים בצה"ל — הר־רמטכ"ל, ראש אמ"ן וקצונה בכירה של המודיעין — נתקבלו כיד ביד הבכירה והורגשו לשפת־הפסקה, אשר להצעותיה בענין שינויים ארגוניים בקהילייה־המודיעין, נראה כי הדברים ינעמו. הכיבוש לכתבת אינן ברורות, אם כי איש אינו חולק על הצורך — פחות יותר מאי־פעם — במודיעין מעולה.

בארצות־הברית — אשר המודיעין שלה היה, כידוע, שותף להערכה המוטעית ד' יום־כפור, לא הוא, כי הכבידות ליוזמה כלתה־מית מצרית־סורית נמוכה — הוסקו כבר המסקנות הדרושות ובוצעו הלכה למעשה. השינוי העיקרי בתחום ההערכה הוא החלפת הסיכום המודיעיני היומי "בולטין המודיעין המרכזי" המוגש לנשיא ב"בולטין המודיעין הלאומי".

ההבדל בין שני הסיכומים הוא לא רק בהכרת המלה "מרכזי" ב"לאומי". בעוד שהראשון הכיל את הערכות סוכנות־המודיעין המרכזית בלבד ורק לעתים רחוקות ביותר — בצורת הערות־שוליים — גם את דעתם של שירותי־המודיעין האחרים, מביא הבולטין החדש את מלוא קשת־הדעות, במידה שאינן זהות, של כל השירותים האמריקניים העוסקים בנושא. הצוות המוציא בולטין זה כפוף לראש הסי.איי.אי. בתוקף התפקיד הנוסף המופקד בידיו — כפתאם המודיעין הלאומי. בראש הצוות עומד האדמי קוצ'רין, אורח, איש־מודיעין מנוסה, וחבריו הם מיוצאי השירותים האחרים, אזרחים וצבאיים כאחד. הסיכום היומי המגיע עתה לשולחנו של נשיא ארצות־הברית הוא מאוזן יותר בקונספט ואינו מבטיין במאמץ להציג בכל בהיר אידיאות־דעת בין העוסקים בהערכות. הסדר זה הופעל בי"ג בתשרי השנה, כנראה, בלחצו האישי של לא אחר מאשר ד"ר קיסינג'ר עצמו.

ההסדר החדש בארצות־הברית פטנטין. אישרא. בהבטחת פלורליזם בהערכות־מודיעין. הבטחת קיומו של פלורליזם בזה היא בעצם העקרון שעליו ביסוד המלצותיה של ועדת־אגרנט. לצורך זה, היא הציעה לחזק את מחלקת־המחקר במשרד־החוץ ולהוסיף לגוף עצמאי, שאחד מיעדיו יהיה גיבוש הערכות מדיניות־אסטרטגיות.

הוועדה המליצה גם על תקנת יחידת־הערכה בנוסף הבנהי לסודיעין ועל מינוי יועץ לענייני מודיעין, שיעסוק, בין השאר, גם בהערכות בעזרת צוות מובחר שיעמוד לידו. רק השבוע נתבשרנו, כי נתמנה מנהל חדש — איש־צבא ללא נסיון מודיעיני — למחלקת־המחקר במשרד־החוץ ומי המחלקה תורחב והפכף ל"מרכז למחקר ותיכנון מדיני".

בימים אלה גם נמסר, שראש־הממשלה יודיע בקרוב על החלטתו בדבר מינוי יועץ לענייני מודיעין. מלשון הידיעה לא ברור, אם הכוונה להחלטה בדבר אישורה, או דחייתה של המלצת ועדת־אגרנט בעניין זה, או להודעה על מינויו של איש שי נמצא כיאה לתפקיד. כפי שראינו, מיהרה ארצות־הברית — שבפלורליזם, נפגעת פחות מישראל על־ידי תוצאות מלחמת יום־הכיפורים — להפיק מסקנות ולבצע שינויים בתחום זה. רק לישראל יש, כנראה, זמן להתמהמה.

פלשתינאים וישראלים

(סוף מעמוד 11)

ירדנית־פלשתינאית, קרוב לוודאי, שלמות ארוך, תהפוך פדרציה זו, מסיבות דמוגרא־פיות ופוליטיות, למדינה פלשתינאית. כך תתבצע "פלשתיניזציה" הדרגתית של ירדן.

תסיסה זו, יש בה, למראית עין, נקודות חיוביות. אני מתנגד לה אישית, מנימוקים לא עקרוניים, אלא מעשיים: כל משא־ומתן עם הירדנים בלבד, אינו מחייב את הפלשתינאים. והרי, תהליך ה"פלשתיניזציה" של ירדן, או של ההבדלות הגדה המערבית, שבעקבותיה תיכון מדינה פלשתינאית עצמאית — יכול להיות הרבה יותר מהיר מכפי שסבורים. במקרה זה, תמצא ישראל את עצמה ניצבת מול מדינה פלשתינאית, שעימה לא ניהלה כל משא־ומתן מוקדם; ושמתיה, עקב כך משוחררת מכל התחייבות, ביחסיה עם המדינה היהודית. יש, כמובן, להימנע ממצב זה.

קיימת אפשרות שלישית — זו שאני דוגל בה בעצמי: חלוקת השטח המהווה את פלשתין לשני חלקים — מדינת ישראל ומדינה פלשתינאית. באופן מעשי יותר, המדובר במדינת ישראל, בגבולות ה־4 ביוני 1967, תוך תיקונים מסויימים. החזרה לגבולות אלה תבוצע בשלבים. הגדה המערבית, ואולי גם רצועת עזה, יהפכו לשני חלקיה של מדינה פלשתינאית, שתוכל, מאוחר יותר, להכיל את עבר־הירדן.

כל זה, כמובן, בתנאי כל יעבור; מנהיגי המדינה הפלשתינאית, העשויה לקום בגדה המערבית, יהיו חייבים להצהיר, בצורה ברורה וחד־משמעית, על נכונותם לחיות בשלום עם מדינת ישראל; ושלגביהם, כינון מדינה פלשתינאית בגדה המערבית ובעזה אינה השלב הראשון בתהליך, שהשלב השני שלו יהיה השמדתה של מדינת ישראל, או החלפת המדינה היהודית בפלשתין "חילונית ודמוקרטית..." — וזה היינו־הך.

עליהם יהיה להצהיר, בצורה חד־משמעית, כי בעיניהם, המדינה הפלשתינאית החדשה שתיכון היא סוף הדרך.

*

(המשך ביום א')

ארטשיק ב. ושותי בע"מ — יועצים לניהול
לסגל חברתנו דרושים
מהנדס תעשיה וניהול
לתכנון שיטות ותהליכי יצור ומערכות ניהול
מהנדס מכונות
לתכנון מתקנים ולפתוח שיטות אחזקה מונעת
התפקידים המוצעים — הדורשים כושר ניהול ביישום השיטות המתוכננות — מבטיחים עבודה מגוונת ואחראית בתנאים טובים.
בפרטים מלאים נא לפנות בכתב יד לשפיון, הגדרות 36.

לדפי זהב
דרושות
פקידות
לעבודה זמנית החל מאמצע נובמבר ועד אמצע מרץ.
סוג העבודה: בדיקת טקסטים בשפה העברית והכנתם לדפוס.
הכישורים הדרושים:
* ידיעת השפה העברית על בוריה.
* השכלה כללית המקבילה לרמה של בי"ס תיכון.

שעות העבודה 7.30—16.30 בימים א'—ה'.
הצעות בכתב יש לשלוח עד יום ה', 13.11.74, לת.ד. 33023 ת"א. נא לפרט תולדות חיים בקצור (גיל, השכלה וכו').